

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

FEN BİLİMLERİ DERSİ İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE YARATICI
DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASINA YÖNELİK BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI

DOKTORA TEZİ

İren Özgün NALÇACI

MALATYA-2021

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

FEN BİLİMLERİ DERSİ İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE YARATICI
DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASINA YÖNELİK BİR EYLEM
ARAŞTIRMASI

DOKTORA TEZİ

İren Özgün NALÇACI

Danışman: Prof. Dr. Sibel KAHRAMAN
İkinci Danışman: Doç. Dr. Oktay BEKTAŞ

MALATYA-2021

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Sibel KAHRAMAN danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Fen Bilimleri Dersi İnsan ve Çevre Ünitesinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasına Yönelik Bir Eylem Araştırması** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

İren Özgün NALÇACI

ođ lumiren deniz ve
tüm dünyaya çocuklarına...

ÖNSÖZ

Tez yazım sürecinin zor döneminde yardımları ile yoluma çıkan engelleri aşmamı sağlayan ve bu tezin sona ulaşmasında çok büyük emeği bulunan, çalışmamın her aşamasını titizlikle inceleyerek beni yönlendiren tez danışmanım sayın Prof. Dr. Sibel KAHRAMAN'a,

Yoğun bir çalışma döneminde olmasına rağmen tezin planlanmasından iyileştirilmesine kadar her alanda desteğini esirgemeyen eş danışmanım sayın Doç. Dr. Oktay BEKTAŞ'a,

Kendisinden aldığım derslerde aktardığı bilgi ve tecrübesinin yanı sıra her zaman destekleyici tavır sergileyen ve bu tezin olgunlaşmasında önemli katkıları bulunan sayın Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD'a,

Çalışmanın niteliğini artıracak eleştirileriyle sağladığı katkılardan dolayı sayın Doç. Dr. Fatma MUTLU'ya,

Beni yaratıcı drama alanı ile tanıştıran, yüreklendirici konuşmaları ve paylaşımcı tavrı ile görüşlerine oldukça değer verdiğim sayın Dr. Öğr. Üyesi Murtaza AYKAÇ'a,

Kişisel ve mesleki gelişimimde önemli payı olan ODTÜ GV Okulları'na,

Bilime olan tutkusu, tevazu ve çalışkanlığı ile hayatımın kilometre taşlarından biri olan ODTÜ GV Okulları Fen Bilimleri Koordinatörü sayın Mehmet BİLGİÇ'e,

Çocukluğumdan bu yana varlıklarını ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım M. Ceyhun KUŞER ve Mustafa POLAT'a,

Vazgeçtiğim her durumda yapacak çok işimiz olduğunu hatırlatan, yarattığı sevgi dolu ortamda desteğini bir an olsun üzerimden çekmeyen eşim, arkadaşım Aydan BAHADIR NALÇACI'ya,

Ve bugüne kadar her koşulda yanımda olan aileme içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

FEN BİLİMLERİ DERSİ İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASINA YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

NALÇACI, İren Özgün
Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Fen Bilimleri Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sibel KAHRAMAN
İkinci Danışman: Doç. Dr. Oktay BEKTAŞ
Mart, 2021, XX+242 sayfa

Araştırmanın amacı, fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinde öğrencilerin yaşadıkları öğrenme sorunlarını çözmeye yönelik eylem planı hazırlamak ve bu planın etkililiğini araştırmaktır. Bu amaçla araştırmanın planlanması ihtiyaç analizi grubu ve uygulama grubu olmak üzere iki farklı gruba gerçekleştirilmiştir. İhtiyaç analizi grubundan alınan verilerle öğrencilerin “İnsan ve Çevre” ünitesini öğrenmeleri önündeki engeller belirlenmiştir. Bu engelleri ortadan kaldırmak için yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı bir eylem planı hazırlanmıştır.

Eylem araştırması deseniyle tasarlanan çalışmada veri toplama araçları olarak açık uçlu sorulardan oluşan doküman, yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem kullanılmıştır. Uygulama 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Kayseri İlinde bulunan bir özel okulda beş hafta boyunca, 10 oturum (20 ders saati) devam etmiştir. Uygulama sonrasında katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

İhtiyaç analizi grubu ile gerçekleştirilen çalışmanın sonunda sınıf dışında, öğrenenin doğrudan deneyimlemesine olanak sağlayan grup çalışmalarının İnsan ve Çevre Ünitesine ait konuların öğrenimine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama grubu ile gerçekleştirilen çalışmanın sonunda ise “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının grup çalışmaları ile iletişim ortamı oluşturduğu, düşünceleri ifade etmeye teşvik ettiği, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerle anlamlı öğrenmeyi sağladığı, yaşamdan deneyimlerin kullanılmasına olanak sağlayarak eğlenerek öğrenmeye katkıda bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda yaratıcı drama yöntemini uygulayacak öğretmenlere süreç boyunca karşılaşılabilecekleri durumlara ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Araştırmacılara ise çevre eğitimi kapsamına alınabilecek farklı bir üniteye yaratıcı drama yönteminin katkısına ilişkin çalışmalar yapmaları önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, eylem araştırması, insan ve çevre ünitesi

ABSTRACT

AN ACTION RESEARCH ON USE OF CREATIVE DRAMA METHOD IN SCIENCE COURSE: THE HUMAN AND ENVIRONMENT UNIT

NALÇACI, İren Özgün
PhD, İnönü University, Institute of Educational Sciences
Program of Science Education

Supervisor: Prof. Dr. Sibel KAHRAMAN
Co-Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Oktay BEKTAŞ
March-2021, XX+242 pages

The aim of the study is to prepare an action plan for solving the learning problems experienced by students in the “Human and Environment” unit in science curriculum, and to investigate the effectiveness of this plan. To this end, the planning of the research was carried out in two different groups, namely the needs analysis group and the application group. With the data obtained from the needs analysis group, the obstacles for students to learn the Human and Environment unit were determined. In order to eliminate these obstacles, an action plan was prepared in which the creative drama method was used.

In the study, which was designed as an action research, a document consisting of open-ended questions, semi-structured interview and observation were used as data collection tools. The implementation continued for 10 sessions (20 lesson hours) for five weeks in a private school in Kayseri in the spring semester of the 2018-2019 academic year. After the application, the data obtained from the participants were analyzed by content analysis.

At the end of the study conducted with the needs analysis group, it was concluded that group activities that allow the learner to experience directly outside the classroom will contribute to the learning of the subjects of the Human and Environment Unit. At the end of the study that carried out with the practice group, it was concluded that using the creative drama method in teaching the Human and Environment unit creates a communication environment with group work, encourages expressing thoughts, provides meaningful learning with techniques such as improvisation and role playing, and contributes to learning by having fun by allowing the use of life experiences.

In line with the results, suggestions were made to teachers -who would apply the creative drama method- about the situations they might encounter during the process. Researchers were suggested to work on the contribution of creative drama method to a different unit that can be included in environmental education.

Keywords: Creative drama, action research, human and environment unit

İÇİNDEKİLER

O N A Y.....	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ixx
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xviii
KISALTMALAR ve SİMGELER.....	xx
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	10
1.6. Tanımlar.....	11
BÖLÜM II.....	12
KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	12
2.1. Kuramsal Bilgiler.....	12
2.1.1. Çevre Eğitimi.....	12
2.1.2. Çevre Okuryazarlığı.....	14
2.1.3. Eğitimde Yapılandırıcılık ve Yöntem Olarak Yaratıcı Drama.....	15
2.1.4. Fen Eğitiminde Yaratıcı Drama.....	17
2.1.5. Çevre Eğitiminde Yaratıcı Drama.....	18

2.1.6. Eylem Araştırması	19
2.2. İlgili Araştırmalar	20
2.2.1. Fen Eğitimi Alanında Yaratıcı Drama Yöntemiyle Gerçekleştirilen Araştırmalar	21
2.2.2. Çevre Eğitimi Alanında Yaratıcı Drama Yöntemiyle Gerçekleştirilen Araştırmalar	23
BÖLÜM III	28
YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Araştırma Süreci	29
3.3. Katılımcılar	32
3.4. Ortam	33
3.5. Veri Toplama Araçları	41
3.5.1. Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Doküman	41
3.5.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme	42
3.5.3. Gözlem	42
3.5.4. Öğrenci Ürünleri ve Performanslar	42
3.6. Veri Toplama Süreci	433
3.6.1. Eylem Süreci	45
3.7. Geçerlik ve Güvenirlik	47
3.7.1. İnanırcılık (Güvenirlik)	47
3.7.2. Aktarılabirlik (Transfer Edilebilirlik)	47
3.7.3. Tutarlılık (Güvenilebilirlik)	48
3.7.4. Onaylanabilirlik (Teyit Edilebilirlik)	48
3.8. Veri Analizi	48
BÖLÜM IV	49
BULGULAR VE YORUM	49

4.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Bulgular	49
4.1.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular..	49
4.1.1.1. Konuların Hatırlanma Durumuna İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular..	50
4.1.1.2. Konuları Hatırlamayı Zorlaştıran Faktörlere İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	51
4.1.1.3. Konuları Daha İyi Anlaşılmasını Sağlayan Faktörlere İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	53
4.1.1.4. Konuları Eğlenceli Kılan Faktörlere İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	54
4.1.2. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular...	56
4.1.2.2. Konuların Hatırlanmasını Sağlayan Faktörlere İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	57
4.1.2.3. Konuları Anlamaya Katkı Sağlayan Faktörlere İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	58
4.1.2.4. Konuları Eğlenceli Kılan Faktörlere İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	60
4.2. Uygulama Sonrası Durumun Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	62
4.2.1. Uygulama Sonrası Durumun Değerlendirilmesine İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	62
4.2.1.1. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıklarına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	63
4.2.1.2. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Üniteye Olan İlgini Değiştirmesine İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	64
4.2.1.3. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamalı Öğrenmeye Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	66
4.2.1.4. Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	68
4.2.1.5. Yaratıcı Dramada Kullanılan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	72
4.2.1.6. Canlandırmanın Anlamaya Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	73

4.2.1.7. Yaratıcı Dramanın Etkili İletişime Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	76
4.2.1.8. Yaratıcı Dramanın Kendini İfade Edebilmeye Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular.....	78
4.2.1.9. Yaratıcı Dramanın Hayal Gücüne Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	79
4.2.1.10. Yaratıcı Dramanın Derse Katılım İsteğine Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	80
4.2.1.11. Öğrencilerin Yaşamlarındaki Deneyimleri Kullanım Durumuna İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	80
4.2.1.12. Rol Oynamayı İsteme Durumuna İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	81
4.2.1.13. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumlu Yanlarına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular	82
4.2.1.14. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumsuz Yanlarına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular.....	83
4.2.2. Uygulama Sonrası Durumun Değerlendirilmesine İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	84
4.2.2.1. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıklarına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	85
4.2.2.2. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Üniteye Olan İlgiyi Değiştirmesine İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	87
4.2.2.3. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamalı Öğrenmeye Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	88
4.2.2.4. Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	89
4.2.2.5. Yaratıcı Dramada Kullanılan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	91
4.2.2.6. Canlandırmanın Anlamaya Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	92
4.2.2.7. Yaratıcı Dramanın Etkili İletişime Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	93
4.2.2.8. Yaratıcı Dramanın Kendini İfade Edebilmeye Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular.....	95

4.2.2.9. Yaratıcı Dramanın Hayal Gücüne Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	96
4.2.2.10. Yaratıcı Dramanın Derse Katılım İsteğine Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	97
4.2.2.11. Öğrencilerin Yaşamlarındaki Deneyimleri Kullanım Durumuna İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	98
4.2.2.12. Rol Oynamayı İsteme Durumuna İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	99
4.2.2.13. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumlu Yanlarına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	100
4.2.2.14. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumsuz Yanlarına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular	102
BÖLÜM V	104
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	104
5.1. Sonuçlar ve Tartışma	104
5.1.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Sonuç Ve Tartışma	104
5.1.2. Uygulama Sonrası Duruma İlişkin Sonuç Ve Tartışma.....	105
5.1.2.1. Yaratıcı Dramanın Hatırlamaya Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	105
5.1.2.2. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıklarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma ..	106
5.1.2.3. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Üniteye Olan İlgini Değiştirmesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	107
5.1.2.4. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamalı Öğrenmeye Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	107
5.1.2.5. Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	108
5.1.2.6. Yaratıcı Dramada Kullanılan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	108
5.1.2.7. Canlandırmanın Anlamaya Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	109
5.1.2.8. Yaratıcı Dramanın Etkili İletişime Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	109
5.1.2.9. Yaratıcı Dramanın Kendini İfade Edebilmeye Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	110

5.1.2.10. Yaratıcı Dramanın Hayal Gücüne Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma...	111
5.1.2.11. Yaratıcı Dramanın Derse Katılım İsteğine Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	111
5.1.2.12. Öğrencilerin Yaşamlarındaki Deneyimleri Kullanım Durumuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	112
5.1.2.13. Rol Oynamayı İsteme Durumuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	112
5.1.2.14. Yaratıcı Dramanın Olumlu Yanlarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	113
5.1.2.15. Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yanlarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	113
5.2. Öneriler	113
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	119
KAYNAKÇA.....	121
EKLER.....	1477

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Veri Toplama Araçları Listesi	41
Tablo 2. Eylem Planı Uygulama Takvimi	46
Tablo 3. Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Önceki Yılda Hatırladıkları Konular	50
Tablo 4. Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Hatırlamalarını Zorlaştıran Faktörler ...	51
Tablo 5. Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Anlamalarını Sağlayan Faktörler.....	53
Tablo 6. Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerce İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Eğlenceli Kılan Faktörler	55
Tablo 7. Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Öğrencilerin Önceki Yılda Hatırladıkları Konular	56
Tablo 8. Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Hatırlamalarını Sağlayan Faktörler	57
Tablo 9. Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Konuları Anlamalarına Katkı Sağlayan Faktörler	59
Tablo 10. Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerce İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Eğlenceli Kılan Faktörler	60
Tablo 11. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıkları.....	63
Tablo 12. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Üniteye Olan İlgiyi Değiştirme Durumu	65
Tablo 13. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamli Öğrenmeye Katkısı	67
Tablo 14. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısı.	68
Tablo 15. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminde Yer Alan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısı	72
Tablo 16. Doküman Analizine Göre Canlandırmaların Anlamaya Katkısı.....	74
Tablo 17. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Etkili İletişime Katkısı	76

Tablo 18. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Kendini İfade Etmeye Katkısı.....	78
Tablo 19. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Katkısı	79
Tablo 20. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Derse Katılım İsteğine Katkısı.....	80
Tablo 21. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yöntemi Uygulamalarında Öğrencilerin Kendi Deneyimleri Kullanma Durumu	81
Tablo 22. Doküman Analizine Göre Öğrencilerin Rol Oynamayı İsteme Durumu	81
Tablo 23. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumlu Yanları.....	83
Tablo 24. Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yanları	84
Tablo 25. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıkları	85
Tablo 26. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Üniteye Olan İlgiyi Değiştirme Durumu	87
Tablo 27. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamlı Öğrenmeye Katkısı	88
Tablo 28. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısı .	89
Tablo 29. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminde Yer Alan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısı	91
Tablo 30. Görüşme Verilerine Göre Canlandırmaların Anlamaya Katkısı	92
Tablo 31. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Etkili İletişime Katkısı	94
Tablo 32. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Kendini İfade Etmeye Katkısı.....	95
Tablo 33. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Katkısı	96
Tablo 34. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Derse Katılım İsteğine Katkısı.....	97
Tablo 35. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yöntemi Uygulamalarında Öğrencilerin Kendi Deneyimleri Kullanma Durumu	98
Tablo 36. Görüşme Verilerine Göre Öğrencilerin Rol Oynamayı İsteme Durumu.....	99

Tablo 37. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumlu Yanları 101

Tablo 38. Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yanları... 102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Eylem Araştırması Süreci	29
Şekil 2. Eylem Araştırması Akış Şeması	32
Şekil 3. Fen Bilimleri Dersliği Planı.....	34
Şekil 4. Fen Bilimleri Dersliği.....	35
Şekil 5. Fen Bilimleri Dersliği.....	35
Şekil 6. Spor Salonu Planı	36
Şekil 7. Spor Salonu.....	37
Şekil 8. Tören Alanı Planı.....	38
Şekil 9. Tören Alanı.....	38
Şekil 10. Tören Alanı.....	39
Şekil 11. Güneydeki Bahçe.....	40
Şekil 12. Kuzeydoğudaki Bahçe	40
Şekil 13. İnsan ve Çevre Ünitesine Ait Kavram ve Kazanımlar	44
Şekil 14. Nesli Tükenmiş Canlıya Ait Canlandırma Hazırlığı	66
Şekil 15. Biyoçeşitlilik Afişi Oluşturma- Ürün	69
Şekil 16. Afiş Oluşturma- Avcı Toplayıcı Toplum	70
Şekil 17. Broşür Oluşturma- Ürün	70
Şekil 18. Animasyon İzleme	71
Şekil 19. Yer Bulma Oyunu.....	73
Şekil 20. Bireysel Canlandırma Örnekleri	75
Şekil 21. Küçük Grup Canlandırma Örnekleri	75
Şekil 22. Manifesto Yazma Etkinliği.....	77
Şekil 23. Sınıf Eski Haline Getirilirken	114
Şekil 24. Hemcinsleri ile Grup Oluşturan Öğrenciler.....	115
Şekil 25. Yeter Ki Kaybetme!.....	116

Şekil 26. Çekingen Öğrenci Avcı Rolünde.....	117
Şekil 27. Köşe Kapmaca.....	118
Şekil 28. Bütün Grup Etkinliği	119

KISALTMALAR ve SİMGELER

IUCN:	International Union for the Conservation Nature
MEB:	Millî Eğitim Bakanlığı
UNESCO:	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNEP:	United Nations Environment Programme
İAG:	İhtiyaç Analizi Grubu
UG:	Uygulama Grubu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çevre, aldığımız nefesin, içtiğimiz suyun kaynağını oluşturur. Yaşamın tüm önemli elementleri onda saklıdır. Etrafımızdaki canlı ve cansız varlıklar (Amsel, 2012) gibi bizi kuşatan (Callenbach, 2011) ve bizi dolaylı ya da doğrudan etkileyen yaşam koşullarını belirleyen biyolojik, coğrafik ve toplumsal etkenler bütünüdür (Cansaran ve Yıldırım, 2008).

Yer kürede ortaya çıkışı yaklaşık 315.000 yıl ile tarihlenen modern insanın (Hublin vd., 2017), ilk dönemlerinde çevreye olan etkisi diğer canlılardan farklı değildi (Harari, 2017). Toplayıcılıktan avcılığa, tarım toplumundan sanayi toplumuna ve günümüz modern toplumuna doğru gerçekleşen uzun süreç insan- doğa ilişkisinde bazı rollerin değişmesine neden olmuştur. Geçirdiği süreçler, insanı bugünkü en ilkel durumunda bile şimdiye dek var olmuş en baskın canlı haline getirmiştir (Darwin, 2016). Bu gücüne rağmen, insan, türlerin ortadan kalkmasına neden olan en önemli şeyin doğal çevre değişiklikleri olduğunu unutmamalıdır (Alpagut, 1997). Sümer ve Maya Uygarlıklarının çöküşü, Türklerin Orta Asya göçü, kadmiyum zehirlenmeleri, Bhopal ve Londra kentlerinde meydana gelen öldürücü hava kirliliği, Çernobil Faciası gibi çevresel felaketler doğanın hem var hem de yok edici gücünü göstermiştir (Miser, 2010). Oluşumundan bugüne kendi doğal dengesini koruyabilen gezegenimiz için sanayi devrimi bir dönüm noktası olmuştur (Hun, 1997). Sanayi devrimi ile insanın doğa üzerindeki sömürsü artmış ve çevresel bozulmalar hız kazanmıştır. Sanayi devrimi ile üretimin hızlanması ve üretimde kullanılan temel girdilerin doğal kaynaklar olduğu düşünüldüğünde (Özçağ, 2004) üretim hızına paralel olarak doğal kaynakların da tüketildiği söylenebilir. Üretim sürecinde fosil yakıtların kullanılıyor olması sınırlı olan bu kaynakların tükenmesine yol açmıştır. Fosil yakıtların kullanımı sadece doğal kaynakların tükenmesine neden olmuyor aynı zamanda yanma sonucunda ortaya çıkan ürünler de doğayı kirletiyordu. Bu kirleticiler yalnızca kullandıkları ülkelere zarar vermekle kalmayıp sanayi devriminin başını çeken İngiltere’de oluşan kirleticilerin

taşınarak İskandinav Ülkelerinde asit yağmurlarının oluşmasına neden olduğu gibi başka yerlere de farklı yollarla zarar vermiştir. (Özdemir, 2005).

İnsanlar tarafından belirlenen sınırlar doğaya ait değildir, doğa sınır dinlemez. Her ne kadar farklı kıta, ülke ve bölgelerde yaşasak da Dünya'nın bir yerinde meydana gelen çevresel felaketler/ bozulmalar herkes tarafından dikkate alınmalıdır. Atmosferin sınırları içerisinde aynı doğada barınıyor, besleniyor ve yaşıyoruz. Birkaç yüz kilometre için günler süren yolculuklar günümüzde Dünya'nın öbür ucu dediğimiz yerlere bile saatler içerisinde tamamlanabiliyor. Bu durum Dünya üzerindeki etkileşimi de hızlandırmaktadır.

Çevresel sorunlar sanayi devriminden beri artış göstererek devam etmiştir. Bazı araştırmalar ilk çevresel girişimi Uluslararası Doğa Kaynakları Koruma Birliği (IUCN=International Union for Conservation of Nature) tarafından 1948 yılında Paris'te gerçekleştirilen toplantı olarak gösterse de insanlığın dikkatini bu yöne çeviren Roma Kulübü olmuştur. Kulüp hazırladığı raporda insan-çevre ilişkisinin yeniden düzenlenmesine ve bireylerin eğitilmesinin önemine dikkat çekmiştir (Keleş, 1997).

İnsanın çevresi ile olan etkileşimi sağlıklı bir çevreye neden olmaktadır ve yaşamın kendisi çevreye bağlı olduğundan sağlıklı bir çevre tüm canlılar için tehditir. Çevredeki bozulmalar insanı, modern toplumda doğadan yalıtılmış bir yaşam sürmeye itmektedir. Oyun alanlarının doğayı deneyimlemeyi zorlaştıran yapay ortamlara kurulmasını, öğrencilerin sınıf dışındaki deneyimlerinin azalmasını doğadan yoksunluk sendromu ile ilişkilendiren Louv (2010), doğada geçirilen zaman ile stres düzeyi arasında ters orantı olduğunu belirtmektedir. Bireylerin sağlıklı bir çevrede, doğa ile uyumlu yaşamaları ancak çevresel davranışa dönüşmüş bilgi, tutum, farkındalık ve beceri ile mümkün olabilir.

Çevreye ilişkin bilgi, tutum, beceri ve davranışlara sahip olan çevre okuryazarı birey yetiştirmek çevre eğitiminin amacıdır (Carter ve Simmons, 2010; Disinger ve Roth, 1992; Hsu, 2004; Stern, Powell, ve Hill, 2014). Çevre eğitimi alanyazınında kullanılan “çevre okuryazarlık” ifadesinde geçen “okuryazarlık”, edebiyattaki “okuryazarlık” kavramından farklı olmakla birlikte üzerinde uzlaşılan bir tanımı yoktur (Stables, 1998). Ancak çevre eğitimi ile bireyde hedeflenen değişimlerden hareketle çevre okuryazarı birey, insanı ve onun çevresi ile arasındaki etkileşimleri anlayarak

yaşamı boyunca çevre sorunları ile ilgili bilgiler edinmeye devam eden (Roth, 1968), doğanın işleyişi hakkında farkındalık sahibi olan (Zayas, 2011), gündelik yaşamda aldığı kararlarda çevreyi önemseyerek bireysel olarak ya da başkaları ile iş birliği içerisinde eylem gerçekleştirebilen (Hollweg vd., 2011; Huss, 2007) kişi olarak tanımlanabilir. Çevre okuryazarlığı üç farklı düzey (sözde, işlevsel ve eylemsel okuryazarlık) ve her düzeyde yer alan dört farklı aşamadan (bilgi, tutum, değer, beceri ve davranış) oluşmaktadır (Roth, 1992). En temel düzeyi işaret eden sözde okuryazar birey çevre ile ilgili kavramlara ilişkin derinlemesine bir bilgiye sahip değildir. Orta düzeyde yer alan işlevsel okuryazar birey, insan ve doğal sistemler arasındaki etkileşime dair daha geniş bir bilgi ve anlayışa sahiptir. Üst düzey çevre okuryazarı bireyde ise çevresel sorumluluk duygusu gelişmiştir ve günlük eylemlerini çevreci düşünceye göre şekillendirir (Disinger ve Roth, 1992). Nihai hedefimiz tüm eylemlerinin (beslenme, barınma, ulaşım, tüketim vb.) çevreye etkilerini düşünerek hareket eden bireyler yetiştirmek olmalıdır. Çevresel sorunların giderilmesi, çevre okuryazarı bireyler yetiştirilmesi ile mümkün görünmektedir. Çevre okuryazarı birey yetiştirmek için gerçekleştirilecek çevre eğitimi, küre üzerinde sahip olduğumuz sınırlı kaynakların farkına varmamızı sağlayarak doğadaki diğer -canlı/cansız- unsurlarla ilişkilerimizi düzenlememize yardımcı olabilir.

Çevre okuryazarı birey yetiştirmek sorumluluğu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 56. Maddesinde belirtilen "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın ödevidir" ifadesi ile eğitimcilere de yüklenmektedir. Çünkü vatandaştan beklenen bu istendik davranışlar için çevre eğitimi gereklidir.

Anayasanın bizlere yüklediği bu sorumluluğun yerine getirilebilmesi için çevresel yeterliliğe sahip bireyler yetiştirilmesi gerekmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan öğretim programları incelendiğinde çevre eğitimi sürecinin özellikle fen bilimleri öğretim programında (MEB, 2018) yer aldığı görülmektedir. Öğretim programı güncel olsa da çevre eğitimi ile ilgili kritik kararların alınmasının üzerinden yaklaşık yarım asır geçmiştir.

Çevre eğitimi adına en önemli dönüm noktası 1972 yılında Stockholm'de yapılan Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı'dır (Carter ve Simmons, 2010).

Bu konferansta çevre eğitiminin temelleri atılmıştır (UNESCO, 1978). Stockholm'de yapılan çalışmayı temel alarak 1975 yılında Belgrad Deklarasyonu yayınlanmıştır. Ancak bunlar, çevre eğitimi hedeflerinin uluslararası arenada dile getirilmesini sağlayan 1977 tarihli Tiflis Bildirgesi kadar büyük ölçekli olamamışlardır. Tiflis Bildirgesi'nde çevre eğitiminin hedefleri; kentsel ve kırsal alanlarda ekonomik, sosyal, politik ve ekolojik bağlılık hakkında farkındalık ve ilgi uyandırmak, çevreyi koruması ve iyileştirmesi için tüm bireylere gerekli bilgi, değer yargıları, tutum, sorumluluk ve beceri kazandırmayı sağlayacak olanaklar sunmak, bireylerde, gruplarda ve tüm toplumda çevreye karşı yeni davranış şekli oluşturmak olarak ifade edilmiştir (UNEP, 1977).

Türkiye'de yapılan çalışmalar çevresel farkındalık, çevre okuryazarlığı, çevre duyarlılığı, çevresel bilgi gibi çevre ile ilgili birçok alanda üst düzey sonuçlar ortaya koyamadığımızı göstermektedir. Çalışmalar genellikle orta-alt düzey farkındalık, bilgi ve tutuma işaret etmektedir.

Çalışmalarda, Türkiye'deki öğrencilerin çevresel farkındalıklarının düşük düzeyde (Altın, Tecer, Tecer, Altın, ve Kahraman, 2013), çevre bilinç düzeyleri (Şüyün, 2010) ile çevresel bilgi ve tutumlarının yetersiz (Atasoy, 2005), çevresel duyarlılıkları (Bilge, 2015) ve çevre okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu (Erdoğan, 2009; Güler, 2013; Şahin, 2015); öğretmen adaylarının ise çevresel bilgi ve davranışlarının düşük (Altınöz, 2010), çevre duyarlılıklarının orta (Ercengiz, Keçeci Kurt ve Polat, 2014) ve çevre okuryazarlık durumlarının da düşük (Bilim, 2012) ya da orta düzeyde olduğu (Karatekin, 2011; Tekin, 2012) belirtilmiştir.

Yapılan araştırmalar çevre ile ilgili çalışmaların sonuçlarının orta ve düşük seviyede olmasını, öğretmenlerin yeterli çevre eğitimi almamasına (Aydemir, 2007) ve programın öğretmenlerce anlaşılmasına (Atıla, 2012) bağlamaktadır. Programın anlaşılmasına öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin bilgileri de kapsamaktadır. Başka bir deyişle programı anlamakta zorluk çeken bir eğitimcinin uygun yöntem ve teknik kullandığından da bahsetmek zor olabilir.

Çevre okuryazarı bireyler yetiştirmek için değişen Dünya dinamikleri ve ihtiyaçlar göz önüne alınmalıdır. Her alanda olduğu gibi eğitimde de felsefeler, kuramlar, yöntem ve teknikler çeşitlilik göstermektedir. Ülkemizde de eğitimde

güncellik ihtiyacını karşılamak için MEB tarafından 2005 yılından bu yana benimsenen yapılandırmacı yaklaşım kullanılmaktadır. Bu yaklaşıma göre sürecin merkezinde (Alt, 2018) olan öğrenen, aktif katılım (So ve Watkins, 2005) gösterip etkileşimde bulunarak (Montague, 2003; Cheng, Chan, Tang, ve Cheng, 2009) bilgiyi kendisi oluşturur (Morton, 2011; Sutton, Caraferelli, Lund, Schurdell ve Bichsel, 1996; Sympas, Digelidis, Watt, ve Vicars, 2017). Sürecin etkili olabilmesi için uygun yöntem ve teknikler seçilmelidir (Aykaç ve Ulubey, 2008). Bu yöntem ve teknikler öğrencinin aktif katılımına, etkileşimine, bilgiyi inşa etmesine vb. olarak tanımlanır. Yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi ile bu yaklaşıma uygun yöntemler (örnek olay, problem çözme vb.), öğrenme modelleri (5E, 7E vb.) ve teknikler (beyin fırtınası, istasyon, argümantasyon vb.) kullanılması hedeflenmiştir.

Öğretmen merkezli öğretim yerine önerilen yapılandırmacı yaklaşımda MEB (2018) öğrenenin kendi öğrenmesinden sorumlu olduğunu belirterek, öğrenme sürecine etkin katılım sağlayabildiği ve bilgiyi transfer edebildiği bir öğrenme stratejisi esası ile öğretim programını oluşturmuştur. Bireyin, diğer bireyler ve çevresiyle olan etkileşimi ile bireyde oluşan iz yaşantı olarak ifade edilmektedir. Yaşantı ise bireyin davranışlarında değişiklikler oluşturur (Ertürk, 1972'den Akt.: Demirel, 2012). Yaratıcı drama yöntemi öğreneni eğitim sürecinin merkezine alır ve bu özelliği ile güncel eğitim yaklaşımının önemli yöntemlerinden biridir (Kahyaoğlu, Yavuzer ve Aydede, 2010). Yaratıcı drama özellikle yaşantılara dayalı öğrenmeyi gerçekleştirmede kullanılır. Bir grup etkinliğidir ve kullandığı tekniklerle (doğaçlama, rol oynama gibi) grup üyelerinin yaşantılarından yararlanarak canlandırmalarla etkileşim içinde olmalarını sağlar (Adıgüzel, 2006b). Uygulandığı mekândan bağımsız olarak yaratıcı drama sürecinde izleyici boyutu minimize edilir (Sağlamöz, 2006). Yani öğrenme sürecinde herkesin her an aldığı bir sorumluluk vardır. Yaratıcı drama oyununun genel özelliklerinden doğrudan yararlanmaktadır. Oyunda eğlenmek belirgin bir özelliktir ve tüm beden hareket halindedir (Adıgüzel, 2018). Bu durumda öğrenenin sorumluluk alırken eğlendiği söylenebilir. Bu özellikleri ile yaratıcı drama diğer yöntemlerden ayrılmaktadır.

Öğretmen ve öğrenci boyutundaki yetersizlikler dışında çevre eğitimi ile ilgili program ve öğretim sürecinde kullanılan yöntemle ilişkin eksiklikler de araştırma sonuçlarında görülmektedir. Bu araştırmaların neredeyse tamamında yenilikçi öğretim yöntemlerinin kullanılmasının çevre eğitiminde etkili olduğu ortaya konulmuş ya da bu

yöntemlerin etkili olacağı düşüncesiyle diğer araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur. Bu araştırmalarda; fen bilimleri öğretim programında yer alan etkinliklerin çevresel tutumu değiştirmede (Bildik, 2011) ve müfredat etkinliklerinin çevresel tutum üzerinde etkisiz olduğu (Atasoy, 2012) sonuçları paylaşılmaktadır. Bu iki çalışmanın dışında diğer çalışmalar da çevre eğitiminin uygulamaya dönük (Atasoy, 2005; Cevher Kalburan, 2009; Çavuş, 2013), öğrenci merkezli (Erdoğan, 2011; Gürsoy Köroğlu, 2013; Öznur, 2008) yapılandırmacı yaklaşımı destekleyen (Bilgili, 2008) ve bireyleri aktif kılarak (Arslanyolu, 2010) yaratıcı düşünmeyi teşvik eden (Aşılıoğlu, 2004) yapıda olması gerektiği konusunda görüş bildirmektedir. Bu çalışmalar Sarıkaya (2006)'nın ulaştığı çevre eğitiminde öğrencilerin en çok keşif basamağında zorlanmalarının öğretmen merkezli öğretime bağlamasını da doğrular niteliktedir.

Çevre eğitimi, eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır ve disiplinler arası karakterde olmalıdır (UNEP, 1977). Öğretim programları incelendiğinde çevre eğitimi, canlılar ve yaşam konu alanı içinde fen bilimleri öğretim programlarında yer almaktadır. Bu durum çevre eğitimini yalnızca fen bilimleri disiplinine aitmiş izlenimi verebilir. Ancak bu durum, çevre eğitiminin çok disiplinli yapısı ile uyumsuzdur. Bu nedenle çevre eğitimi gerçekleştirilirken bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin bir arada kullanılmasına olanak sağlayacak yöntem ve tekniklere başvurulmalıdır. Çok boyutlu ve disiplinler arası yapısı çevre eğitiminde farklı öğrenme alanları, yöntem ve teknik seçimini de gerekli kılmaktadır. Başka bir ifadeyle çevre eğitimi sürecinde sadece bir disiplin, öğrenme alanı ve yöntem kullanılması onun doğası ile uyumsuzdur.

Adıgüzel (2006a)'e göre yaratıcı drama öğrenme sürecinde bu becerilerle bütünleşmiştir ve çoğu öğrenme biçiminde yer alan beceriler yaratıcı drama sürecine katılarak elde edilebilir. Çevre eğitiminin yapısı, farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabilmesi, öğrenenin süreçte bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak aktif olması, bireylerin iş birliği içerisinde tartışarak, keşfederek öğrenmelerine olanak sağlaması gibi avantajlarından dolayı yaratıcı drama yöntemi ile uyumlu görülmektedir.

Dünya'nın alarm sesine kulak vermemiz gerektiğini söyleyen çevreciler altıncı kitlesel yok oluşun insan davranışları nedeniyle gerçekleşeceği düşüncesini dile getirmektedirler. Bu durumu tersine çevirmede toplumdaki çevre okuryazar bireylerin

sayısının artması önem arz etmektedir. Çevre eğitiminin özünde çevre okuryazarlığı yatmaktadır (Carter ve Simmons, 2010). Öğretim programları incelendiğinde yapısı gereği fen bilimlerinden çevre eğitimi kapsamına alınabilecek birçok konunun öğretimi beklenmektedir. Bu araştırmada MEB tarafından yayınlanan fen bilimleri öğretim programında beşinci sınıflar düzeyinde ve çevre eğitimi kapsamında yer alan “İnsan ve Çevre Ünitesi”nin öğrenilmesinin önündeki engellerin belirlenmesi ve bu engellerin çözülmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinde öğrencilerin öğrenmede yaşadığı sorunları belirlemek, bu sorunları çözebilmek amacıyla eylem planı hazırlamak ve bu eylemin sonucunda öğrencilerin bu konu ile ilgili öğrenme sorunlarının çözülüp çözülmediğine yanıt aramaktır.

Problem cümlesi: Fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinde öğrencilerin yaşadığı sorunları çözmeye yönelik hazırlanan eylem planının öğrencilerin öğrenmelerine katkısı nasıldır?

Alt Problemler:

1. Öğrencilerin “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğrenimine yönelik sorunları nelerdir?
2. Öğrencilerin “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğrenimine yönelik sorunlarının çözümünde yaratıcı dramının (eylem planının) katkısı nasıldır?
3. Öğrencilerin yaratıcı drama yönteminin “İnsan ve Çevre” ünitesindeki öğrenmelerine katkısına yönelik görüşleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Alanyazın incelendiğinde Türkiye’de yapılan araştırmaların genellikle çevre eğitiminin nihai hedefi olan çevre okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmalar öğrencilerin

(Erdoğan, 2009; Ergin, 2013; Güler, 2013; Gülsevinçler, 2017; İstanbullu, 2008; Kablan, 2019; Ökesli, 2008; Sultan Erkiç, 2019; Şahin, 2015; Varışlı, 2009; Yılmaz, 2019), öğretmen adaylarının (Altınöz, 2010; Bilim, 2012; Karatekin, 2011; Özgün, 2018; Özgürler, 2014; Şerenli, 2010) ve öğretmenlerin (Erbasan, 2018; Kahyaoğlu, 2011; Timur, 2011; Ünlü, 2016) çevre okuryazarlık düzeylerinin tatmin edici olmadığını ortaya koymaktadır. Çevre okuryazarlık düzeyine etki eden değişkenlerin belirlenmesi için yapılan çalışmalarla, geliştirilen materyallerin (Sonekinci, 2019), proje tabanlı öğrenmenin (Benzer, 2010; Karayol, 2019; Yucasu, 2015), sosyobilimsel konulara dayalı öğretimin (Kaya, 2019), çevreye ilişkin duygu boyutu kazandırılmış etkinliklerin (Tokur, 2019), ders dışı etkinliklerin (Demirdirek, 2019), örnek olay yönteminin (Karaosmanoğlu, 2018), oyun temelli etkinliklerin (Karayılan, 2017), sınıf dışı öğretimin (Karakaya, 2016), araştırma değerlendirme modelinin (Kocatürk, 2016), bilgisayar destekli eğitimin (Uyar, 2016), argümantasyon ile probleme dayalı öğretimin (Fettahlıoğlu, 2012), eko-okul uygulamasının (Özsoy, 2010) ve öğrenci merkezli öğretimin (Kışoğlu, 2009) çevre okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır ve bu çalışmalar bahsi geçen değişkenlerin çevre okuryazarlık düzeyine olumlu etkilerini işaret etmektedir. Bu araştırma çevre eğitimi kapsamında değerlendirilebilecek bir ünitenin öğrenilmesi önündeki engeller öğrenenden alınan verilerle belirlenerek bu engellerin ortadan kaldırmasına yönelik hazırlanan eylem planı uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

Gelişimsel ilke ve olgulardan hareketle bireyin somut işlemlerden soyut işlemlere geçiş yaptığı beşinci sınıf ya da 11 yaş (Doğan, 2007) Piaget'in de kuramı dikkate alındığında zihinsel geçiş dönemi olarak ifade edilebilir (Göktaş, 2018). Zekâ gelişiminin en önemli iki evresinden biri olan 11-14 yaş grubunda (diğeri 5-6 yaştır) yer alan öğrencilerin bu dönemde düşünmeye yönltilmeleri gerekmektedir. Düşünen bireyler çevrelerini sorgulayabilir, algılayabilir ve çözüm üretebilir. Çevre konusunda bilinçli bireyler oluşturmak için bu dönemde farkındalık kazandırılabilir. Çevre konusunda farkındalıkları artan bireyler çevresel sorunlar için gündelik hayatta çözümler üretebilir. Bu dönemde düşünmeye değil de ezbere yönltilen birey önemli bir kapasitesini ömür boyunca geliştirme fırsatı bulamamaktadır (Tekeli, 2002). Çevre eğitimine ilişkin temel kavramlar ve ilişkisel durumlar (ekosistem, biyolojik çeşitlilik gibi) öğretim programında beşinci sınıf öğrencileri için uygun görülmüştür. Bu yaş

grubundaki öğrenciler artık çevre ve canlılar hakkında bazı çıkarımlarda bulunabilir. Örneğin bu dönemde birey artık hayvanları sadece fiziksel ve yaşam alanlarına göre kategorize etmekle kalmaz bu kategoriler hakkında çıkarımlarda bulunabilir (Kuhn ve Franklin, 2008). Gelişimsel özelliklerine göre ilişkisel durumları anlamak, çıkarım yapmak gibi karmaşık durumları sistemli olarak çözebilmeye başladıkları bu dönemde (Gander ve Gardiner, 2001) grup arkadaşları ile çalıştıkları eğitici oyunlara, taklitlere, konuşma yapmaya ve deneyimlemeye karşı ilgi duydukları belirtilmektedir (Barth ve Demirtaş, 1997). Birçok tekniği içerisinde bulunduran yaratıcı drama yöntemi hem yukarıda bahsi geçen durumları karşılamakta hem de bilgiyi öğrenenin inşa ettiği yapılandırmacılık ile de uyumaktadır.

Çevre okuryazarlığı için gerekli çevre eğitimine fen bilimleri öğretim programında farklı sınıf düzeylerinde yer verilmiştir. Canlılar ve yaşam konu alanı altında “İnsan ve Çevre Ünitesi” ile beşinci sınıf müfredatında yer almaktadır. Ortaokulun ilk yılında bu eğitimin uygun yöntem, teknik ve etkinliklerle uygulanması önem arz etmektedir. Beşinci sınıf düzeyinde insan ve çevre ünitesi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde birçoğunun (Ekinci, 2019; Erentay, 2013; Özgün, 2019; Özkurt Öztürk, 2019; Yüksel, 2019) yıkıcı doğa olayları konusunun eklenmeden önce çalışıldığı, Şahin (2019) tarafından yürütülen güncel bir çalışmada Suriyeli öğrencilere fen öğretimi kapsamında araştırma yapıldığı, diğer çalışmaların da (Alp, 2019; Balkız Kalkan, 2019) ünitenin yalnızca bir bölümü ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulusal alanyazında çevre ile ilgili konuların öğretiminde farklı disiplinlerin işe koşulduğu iki çalışmaya rastlanmıştır. Bunlardan Güven (2012) tarafından yapılan çalışma disiplinler arası olup gerçekleştirilen araştırma 4. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve davranışlarını incelemeye yöneliktir. Ceran ve Onarıcıoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmanın ise besin zinciri konusunun yalnızca fabl metinleri ile incelendiği görülmektedir. Bu araştırma ise çevre eğitimi için işaret edilen konu merkezli program tasarımlarından disiplinler arası tasarıma uygun şekilde düzenlenmiştir. Fen bilimleri kazanımlarının yatay kaynaşıklık temelinde hazırlandığı oturumlarda diğer disiplinlerde (Türkçe, bilişim teknolojileri, sosyal bilgiler, beden eğitimi, drama) uzman kişilerin görüşleri de alınmıştır.

Özbey ve Şama (2017) çevre eğitimi kapsamında yapılan lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında yalnızca bir eylem araştırmasının yapıldığı sonucunu

paylaşarak araştırmacılara çevre eğitimi konusunda eylem araştırmaları yapmalarını önermişlerdir. Bu araştırmadan sonra yapılan lisansüstü çalışmalar etkinlik temelli yaklaşımla okul öncesinde (Erdem, 2019), tematik öğretim yaklaşımı ile ilkokul birinci sınıfta (Çeper, 2019), sürdürülebilir gelişme için çevre eğitimi aracılığıyla yedinci sınıfta (Mengi Us, 2019) ve çevreye yönelik farkındalık geliştirmede fabl kullanımı (Esen, 2019) ile beşinci sınıf düzeyinde yapılmıştır. Esen (2019) tarafından yapılan çalışma 2014-2015 eğitim öğretim yılında gerçekleştirildiği için güncel müfredat kapsamında değildir.

Bu araştırma;

- 2018 yılında uygulanmaya başlanan, fen bilimleri dersi öğretim programı beşinci sınıf müfredatında yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğrenilmesi önündeki engellerin öğrenenden alınan görüşlerle ortaya konması,
- Ortaya konan engellerin aşılması için öğrenen ihtiyaçları doğrultusunda yöntem belirlenmesi,
- Farklı disiplin uzmanlarının önerileri alınarak ünitenin yatay kaynaşıklık temelinde öğretimine ilişkin eylem araştırması olması bakımından önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın doğasında yöntem olarak nitel araştırma yer aldığı için genelleme yapılmayacaktır. Bu araştırma aşağıdaki sınırlılıkları içermektedir.

- 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Kayseri İlinde bulunan bir özel okulda beşinci sınıfa devam eden öğrenciler.
- İnsan ve Çevre Ünitesinde yer alan konular.
- Fen bilimleri dersi öğretim programında, beşinci sınıf İnsan ve Çevre Ünitesi’nde yer alan kazanımlar.
- 20 ders saati (10 oturum).
- Uygulamadan dört ay sonra toplanan veriler.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada öğrencilerin doğal davranışta bulunacak kadar uzun süre gözlemlendikleri varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Eylem Araştırması: Uygulayıcıların tek başlarına ya da başka bir araştırmacı ile gerçekleştirdikleri, uygulamalar esnasında karşılaşılan problemlerin belirlenmesi ya da var olan sorun/ sorunları anlayarak çözmeye yönelik veriler toplayarak bu verileri analiz etmeyi barındıran araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Yaratıcı Drama: Bir grupta bulunan kişilerin yaşamlarındaki deneyimlerle bir amacın ya da fikrin, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2018).

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında çevre eğitimi, çevre eğitiminin hedefleri, çevre eğitiminin nihai hedefi olan çevre okuryazarlık kavramı, yapılandırmacılık yaklaşımı ve yaratıcı drama yönteminin özelliklerine ilişkin kuramsal bilgiler, fen eğitiminde ve çevre eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile ilgili olarak gerçekleştirilmiş eylem araştırması çalışmalarına yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Bilgiler

2.1.1. Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi terimi 1970’lerde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Disinger ve Howe, 1990). Ancak terimin ne zaman ortaya çıktığını sorduğunuz her araştırmacı size farklı bir dönemi işaret edebilir çünkü terimin ne zaman kullanılmaya başlandığına dair üzerinde uzlaşmış bir tarih yoktur (Carter ve Simmons, 2010). Buna rağmen çevre eğitimi köklerini, “Eğitim çevreye odaklanmalıdır” diyen Jean-Jacques Rousseau’dan, öğrencilerine “Doğayı okuyun, kitapları değil” diyen Louis Agassiz’e kadar birçok kişiye borçludur (McCrea, 2005).

Peters (Akt. Roth, 1992) 1981 yılında çevre sorunlarının ulusal sınırlarda durmadığını ifade ederek doğanın ve insan topluluklarının çıkarlarını dengeleyebilecek bilinçli bireylerden oluşan bir nesil oluşturmada eğitimin ne denli önemli olduğunu vurgulamıştır. Çevre eğitimine duyulan ihtiyaç çevredeki olumsuz değişimlere insanlığın dikkatini çeken farklı uyaranlarla gerçekleşmiştir. Bu uyaranlar, Rachel Carson’un 1962 yılında yayımladığı Sessiz Bahar (Silence Spring), Roma Kulübü tarafından yayımlanan Büyümenin Sınırları (Limits to Growth) ve Birleşmiş Milletler tarafından 1987 yılında yayımlanan Ortak Geleceğimiz (Our Common Future) Brutland Raporu gibi yayınlar, çevreci hareketlerin öncülüğünde gerçekleşen çevre koruma eylemleri ve uluslararası toplantılardır. Uluslararası toplantılara ait yer, tarih ve önemli başlıklar aşağıda yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı [Stockholm- 1972]

- Çevre eğitimi açısından önemli bir dönüm noktasıdır (Carter ve Simmons, 2010).
- Çevre eğitimi konusu uluslararası boyutta ele alınmıştır (Ünal ve Dımışkı, 1999).

- Stockholm Konferansı esas alınarak 1975 yılında Uluslararası Çevre Eğitimi Programı (IEEP) başlatılmıştır (Miser, 2010).
- Konferansın başlangıcı olan 5 Haziran Dünya Çevre Günü olarak kabul edilmiştir.
Uluslararası Çevre Eğitim Çalıştayı [Belgrad- 1975]
- Çevre eğitiminde önemli bir yeri vardır.
- 1977 yılında yapılan Tiflis Konferansının temelini oluşturmuştur.
- Çevre eğitiminin ana ve alt amaçları ile yönlendirici ilkelerini içeren bir bildirme yayınlanmıştır.

Hükümetler arası Çevre Eğitim Konferansı [Tiflis- 1977]

- Çevre eğitiminin uluslararası sahneye çıkması açısından belirleyicidir.
- Çevre eğitiminin niteliği, amaçları ve pedagojik esasları belirtilmiştir.

Çevre eğitiminin hedefleri:

- Kentsel ve kırsal bölgeler arasındaki ekonomik, sosyal, politik ve ekolojik karşılıklı bağımlılık konusunda farkındalık yaratmak.
- Herkese çevreyi korumak ve geliştirmek için ihtiyaç duyduğu bilgi, değer, tutum, sorumluluk ve becerileri kazanma fırsatı sunmak.
- Fertlerin, grupların ve tüm toplumun çevreyi bir bütün olarak düşündükleri yeni davranış kalıpları oluşturmalarını sağlamak.

Çevre eğitiminin hedefleri (Sınıflandırılmış):

Farkındalık: Bireylerin ve toplumların çevre ile ilgili sorunlar hakkında farkındalık ve duyarlılık kazanmalarına yardımcı olmak.

Bilgi: Fertlerin ve cemiyetlerin çevre ile ilgili problemler hususunda temel seviyede bilgi ve tecrübe edinmelerine yardımcı olmak.

Tutumlar: Fertlerin ve cemiyetlerin çevre için belirli değer yargıları ve hassasiyet edinip, çevreyi koruma ve iyileştirme yolunda aktif katılım arzusu kazanmalarını sağlamak.

Beceriler: Fertlerin ve cemiyetlerin çevre problemlerini tanımlama ve çözüme becerileri edinmelerine yardımcı olmak.

Katılım: Fertlerin ve cemiyetlerin çevresel problemlere çözüm getirme uğraşlarına tüm seviyelerde etkin katılım fırsatı sağlamak.

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı [Rio de Janeiro- 1991]

- Eğitime sürdürülebilir kalkınma boyutu getirilmiştir.

- Sürdürülebilir kalkınma "İnsanlığın bugün ve yarınki gereksinimlerini karşılama yeteneğini artırmak için kaynak kullanımında yatırımların kalitesinde ve teknolojik ilerlemenin kanalize edilmesindeki değişim süreci" olarak ifade edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu [Selanik- 1997]

- Tiflis Bildirgesinin geçerliliğini koruduğu belirtilerek sürdürülebilir kalkınma hususunda, eğitimde alanında gerçekleştirilmesi zaruri organizasyonlar için esaslar oluşturulmuştur.

Çevre eğitiminin nihai amacı çevre ile ilgili durumlarda etkin katılım sağlayan çevre okuryazarı bireylerin bulunduğu demokratik bir toplum oluşturmaktır (Carter ve Simmons, 2010). Hedeflenen bu toplum yapısında öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Çevre eğitimi amaçlı bir şekilde tüm öğretmen yetiştirme programlarına entegre edilmelidir çünkü disiplinler arası doğası nedeniyle çevre eğitimi tek bir disiplinle ilişkilendirmek doğru değildir (McDonald ve Dominguez, 2010). Çok geniş bir hedef yelpazesi olduğu için tek bir disiplinle ilişkilendirilemeyen çevre eğitimine uygun yalnız bir pedagojik yaklaşım da yoktur (Winther, Sadler ve Saunders, 2010).

2.1.2. Çevre Okuryazarlığı

Çevre okuryazarlığı terimi ilk kez 1968 yılında yayınladığı "Curriculum Overview for Developing Environmentally Literate Citizens" adlı çalışmasında Charles E. Roth tarafından kullanılmıştır (Clair, 2003; Hogden, 2012) ve bu terim çevre eğitiminin nihai hedefini ifade etmektedir (Abiolu ve Okere, 2012; Carter ve Simmons, 2010; Chu vd., 2007; Disinger ve Roth, 1992; Hsu, 2004; Jannah, Halim, Meerah, ve Fairuz, 2013; Stern, Powell, ve Hill, 2014). Yaygın kullanımına rağmen çevre okuryazarlığının üzerinde uzlaşılan bir tanımı yapılamamıştır (Chowdhury, 2010; Goldman, Yavetz ve Peer, 2006; Hogden, 2012).

Tam anlamıyla kabul gören bir tanımı olmasa da çevre okuryazarı bireyin sahip olması gereken yetilerden bahsedilebilir. Çevre okuryazarı birey ister üretici ister tüketici isterse seçmen olsun hayatın her alanında kararları ve seçimleriyle yaşanabilir bir ortam sağlayan kişidir. Çevresel konular hakkında bilgi sahibidir ve bilgi edinmesini formal eğitiminin bitmesi ile sonlandırmaz. Çevresel konular hakkında güncel bilgileri

sürekli takip eder çünkü bugünün bilgileri geleceğin çevre sorunlarını çözemeyebilir (Roth, 1968).

2.1.3. Eğitimde Yapılandırıcılık ve Yöntem Olarak Yaratıcı Drama

Geleneksel bilgi kavramındaki hataları değiştirmeyi öneren yapılandırıcılık, pragmatistlerin öncülüğünde geleneklerden ayrılır (Glaserfeld, 1995). Bilginin insan zihninde hazır olduğu ve anımsanması gerektiğini savunan idealizmin (Özcan, 2019) aksine yapılandırıcılık öğrenme teorisi değil, bilme ve öğrenmenin bir yoludur ve tek bir yöntemi işaret etmez (Gatt ve Vella, 2003).

Yaratıcı drama, genellikle bilgi yükleyici olduğu yönündeki ifadelerle eleştirilen geleneksel yaklaşımda önemli değişiklikler yapabilecek alternatif bir öğrenme yöntemidir (San, 2006). Bireyin duyularını eğitmesi ve öğrenme sürecinde etkin katılımı yöntemin yenilikçi tarafını oluşturur (Üstündağ, 2010). Yaratıcı drama katılımcılar tarafından keşfedilecek dramatik durumlar yaratarak (Cooper, 2010), merkezine öğreneni alıp ona çeşitli rollerle (Hensel, 1990) kurgusal dünyadaki gerçeklikleri yaşatır. Öğrenen de kendisini ve yakın çevresini doğal ve aktif bir yöntemle tanıyarak kendini gerçekleştirmiş olur (Adıgüzel, 2018).

Yaratıcı drama ile çocuklar, aktif ve esnek bir şekilde kendilerini herhangi bir yerde, herhangi biri/ bir şey olarak hayal edebilirler (Baldwin, 2009) ve bu etkinliklerle hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını geliştirme (Akar, 2010) fırsatı bulurlar. Süreç yaratıcılıklarını güdüler çünkü etkinlikler boyunca katılımcılar bir senaryodaki satırları ezberlemek yerine kendi bilgi ve deneyimlerini sürece aktarırlar (Myers ve Frasher, 1984). Bu haliyle yaratıcı drama süreci çocukların eylemlerini ve tepkilerini görmek ve değerlendirmek için iyi bir fırsat sunar (McGregor, 1973).

Yaratıcı drama ile ilgili yapılan çalışmalar yöntemin kendini açma (Özşenler, 2013), kendini gerçekleştirme (Zaghloul, 2018) ve sosyal beceriler kazandırmada (Freeman, Sullivan ve Fulton, 2003; Goodman, 2017; Şimşek, 2013) etkili olduğunu göstermektedir. Kendini açabilen birey etkileşim içinde bulunduğu grupta fikirlerini özgürce sunabilecektir. Gilmore (1973) tarafından yapılan çalışma da bu görüşü destekler şekilde yaratıcı dramanın grup uyumu sağlamadaki olumlu etkisini ifade

etmektedir. Yaratıcı drama grup uyumunun yakalanmasıyla sosyal öğrenmenin sağlanabilmesine de olanak tanımaktadır (Mangham, 1966).

Alan yazın çalışmaları göstermektedir ki sanat temelli öğrenme etkili bir öğrenme öğretme ortamı yaratmaktadır (Tate, 2005). Eğitimde yöntem olarak kullanılan yaratıcı drama da sanat eğitimi olarak ifade edilmektedir (Kim, 2017). Sanat eğitimi karşı görüşlere saygı gösterme, farklı kültürlere değer verme ve evrensel ortak bir değeri paylaşma gibi davranışları kazandırmada etkilidir (Mercin ve Alakuş, 2007). Yaratıcı dramanın bireylerin saldırgan davranışlarının azaltılması (Korošec ve Zorec, 2020) ve öfke denetimlerinin sağlanmasında (Kaçıra Çapaoğlu, 2014) etkili olması, yöntem ve sanat eğitimi arasındaki bağ ile açıklanabilir. Ortak bir hedef için başkaları ile çalışırken büyük önem taşıyan iletişim becerisi sözlü ve/veya sözsüz olabilir. Üstündağ (2010) iletişim sürecinde sözsüz iletişim olarak ifade edilen beden dili, duruş, yüz ifadeleri, göz iletişimi, jestler ve mimikler ile dokunma, alan kullanımı ve hatta giyim kuşamın en büyük paya sahip olduğunu belirtmektedir. Özellikle canlandırma aşamasında bu sözsüz iletişimden oldukça fazla yararlanır. Bunun yanında yaratıcı dramanın sözlü ve yazılı ifade becerisine olan katkılarını paylaşan çalışmalar vardır. İfade sürecinde yaratıcı dramanın okuduğunu anlama (DuPont, 1992) ve kompozisyon yazma becerilerini (Crumpler, 2005) olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Okuduğunu anlayan bireyin edinimlerini yeni durumlara aktarması öğrenmeyi anlamlı kılar. Yaratıcı drama bireyin edindiği bilgileri yorumlayabilmesi sürecinde de katkı sunar (Adcock ve Ballantyne, 2007).

Bireylerin kendilerini açma, grup ile etkileşim içinde olma, fikirlere saygı duyma ve ifade edebilme becerileri ile okuduklarını anlayarak yorumlayabilmelerine yardımcı olan drama böylece aktif katılımın sağlandığı işbirlikçi bir öğrenmenin de altyapısını oluşturur. Farklı disiplinlerde yapılan çalışmalar yaratıcı dramanın başarıyı artırdığı ve anlamlı öğrenmeyi sağladığını ortaya koymaktadır.

Yaratıcı dramanın eğitim yöntemi olarak kullanıldığı bazı çalışmalar yöntemin Türkçe (Selmanoğlu, 2009; Türkel, 2011), İngilizce (Erdoğan, 2016; Kadan, 2013; Lee, 2017; Waldschmidt, 1998), edebiyat (Pektaş, 2016; Uludağ, 2018), matematik (Altındal, 2019; Debreli, 2011; Geçim, 2012; Gümüş, 2017; Karapınarlı, 2007; Soylu Makas, 2017; Şenol Özyiğit, 2011), sosyal bilgiler (Ali, 2019; Aykaç, 2008; Nayci,

2011; Özer, 2004; Sarı, 2017; Uygungül, 2016; Zayimoğlu, 2006), bilişim teknolojileri (Karaosmanoğlu, 2015), okul öncesi (Koşucu, 2016), hayat bilgisi (Selanik Ay, 2005; Ütkür, 2012) ve görsel sanatlar (Şentürk Tosun, 2020) derslerinde başarıyı artırdığını göstermektedir.

Bazı araştırmacılar ise yöntemin farklı disiplinlerde bilgilerin anlamlı öğrenmeyi sağlayıp sağlamadığı sorusundan hareketle çalışmalarını yapılandırmışlardır. Buna göre yaratıcı drama matematik (Altındal, 2019; Gümüş, 2017; Karapınarlı, 2007; Kayhan, 2004; Soylu Makas, 2017), sosyal bilgiler (Gürel, 2004; Sarı, 2017; Uygungül, 2016) resim- iş öğretmeni yetiştirme (Atan, 2007) ve görsel sanatlar eğitimi (Yılmaz Arıkan, 2011) alanlarında anlamlı öğrenmeyi sağlamaktadır.

2.1.4. Fen Eğitiminde Yaratıcı Drama

Diğer disiplinlerde olduğu gibi fen bilimleri eğitiminde de yaratıcı dramanın öğrenci başarısını artırma (Açıl, 2012; Akgül, 2018; Şahbaz, 2004; Taş, 2020; Tuncel, 2009; Yağmur, 2010; Yalın, 2003) ve anlamlı öğrenmeyi sağlamada (Bakkaloğlu, 2017; Durusoy, 2012) etkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Fen bilimleri eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin yapılmış bazı çalışmalar ilgili araştırmalar başlığı altında detaylı şekilde incelenmiştir.

Yaratıcı drama yönteminin sahip olduğu potansiyelin fen eğitimindeki çalışmalarda sınırlı kullanımına dikkat çeken Danckwardt-Lillieström, Andrée ve Enghag (2020) fen eğitiminde yaratıcı drama yöntemi ile daha fazla çalışma yapılmasını önermektedirler. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak fen bilimleri alanında yapılan çalışmalar yöntemin akademik başarıyı artırdığı (Erdoğan, 2010), anlamlı öğrenmeyi sağladığı, eleştirel düşünme becerisi kazandırarak (Yağmur, 2010) tartışma ortamı yarattığını (Archila, 2017) göstermektedir. Öte yandan kavram yanlışlarının giderilmesi ve kavram öğretimine (Abed, 2016) yardımcı olan yaratıcı drama öğrenilen kavramların günlük yaşama aktarımında (Taşkın ve Moğol, 2017) da etkilidir. Öğrencilerin dersten keyif alarak (Arieli, 2007) derse ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olmakla birlikte bilgilerin içselleştirerek öğrenimine de olanak sağlamaktadır.

2.1.5. Çevre Eğitiminde Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama yöntemi birçok disiplinde olduğu gibi çevre eğitimi kapsamına alınabilecek bazı çalışmalarda da kullanılmıştır. Bu çalışmalarda başarı, tutum, farkındalık, beceri ve davranış gibi çevre eğitiminin geniş yelpazesinden örnekler vardır.

Çalışmalar incelendiğinde yaratıcı drama ve çevre eğitimi ile ilgili farklı seviyelerde öğrenim gören öğrencilerle, öğretmen adaylarıyla ve öğretmenlerle yapılan çalışmalar olduğu görülmektedir. Çalışmaların çoğu bir ünite ya da konunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin incelenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Çevre eğitiminin temelinde bulunan tutum, farkındalık ve davranış gibi alanlarda yapılan çalışmalar yaratıcı drama yönteminin bu alanlarda olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ekolojik kavramların öğretimi ile ünite ve konuların yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin başarıyı artırıcı etkisi de yöntemin çevre eğitiminde kullanım nedenini güçlendirmektedir. Çalışmalar yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin derse olan ilgilerini (Bakkaloğlu, 2017; Baldwin ve Fleming 2003; Teker, 2009) artırdığını göstermiştir. Öğrenme sürecini eğlenceli hale getirdiği (Arieli, 2007; Ashton-Hay, 2005; Bertiz, 2005; Heldenbrand, 2003) de ifade edilen yaratıcı dramanın öğrencilerin derse istekli katılımları ve olumlu motivasyon geliştirmelerini sağlaması nedeniyle de çevre eğitiminde kullanım potansiyeli değerlendirilmelidir. Yöntemin bahsedilen potansiyeline ek olarak bu üniteye yaratıcı drama yöntemine yer verilmesinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlere aşağıdaki paragrafta yer verilmiştir.

Yaratıcı drama yapılandırmacılık yaklaşımı ile uyumludur. Birey kendi öğrenmesinden sorumludur ve drama eğitmeni sürece rehberlik eder. Öğrenen, yöntemin sunduğu rol yapma olanağı sayesinde durumlar ve sorunlar karşısında farklı rollere girebilir. Örneğin öğrenci her ne kadar ekosistem unsurlarını (canlı ve/veya cansız) bilse de diğer yöntemlerden farklı olarak yaratıcı drama yöntemi sayesinde o unsurlardan birisi haline gelebilir. Başka bir deyişle çevre ile ilgili bir durum veya sorun karşısında sürece hızlıca dâhil olabilir, hatta bazen çevrenin (canlı veya cansız bir varlık) kendisi de olabilirler. Özellikle canlandırma aşamasında hayal güçlerini ve birikimlerini/ deneyimlerini sürece dâhil ederler. Bu birikim ve deneyimler

sergilendikçe eğitimci de öğrenciler hakkında daha fazla bilgi edinir. Bu durum sürece nasıl müdahale edeceği konusunda eğitime yardımcı olmaktadır.

Güncel beşinci sınıf fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan İnsan ve Çevre ünitesi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, yaratıcı drama yönteminin araştırma sürecine dâhil edildiği herhangi bir çalışma ile karşılaşılmemiştir. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak tasarlanmış ve çevre eğitimi kapsamına alınabilecek çalışmalar incelendiğinde yöntemin sahip olduğu potansiyelin bu ünite değerlendirilmesine karar verilmiştir.

2.1.6. Eylem Araştırması

Fen bilimleri alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde eylem araştırması deseniyle yapılmış birçok çalışmaya ulaşılabilir. Öğrencilerle, öğretmen adaylarıyla ve öğretmenlerle gerçekleştirilen bu araştırmalar farklı şekillerde tasarlanmışlardır. Long ve Bae (2018) birinci sınıf fen bilgisi öğretmenlerinin bilimsel araştırma kavramlarını ve araştırmaya dayalı dersleri uygulamadaki zorluklarını, Fernandez (2017) otantik, sorgulamaya dayalı öğrenme veya öğretimin termal fizik öğrenimi üzerindeki etkisini, Üçüncü (2017) beyin temelli öğrenme modeli kullanılarak gerçekleştirilen Maddeyi Tanıyalım ünitesinin öğrencilerin akademik başarıları ve başarı duyguları üzerindeki etkilerini, Hacıoğlu (2017) STEM eğitimi temelli uygulamaların fen bilimleri öğretmen adaylarının bilimsel yaratıcılık ve eleştirel düşünme durumlarına etkisini, Wagaba, Treagust, Chandrasegaran, ve Won (2016) üstbilişsel destek sağlamanın ışık, çevre sağlığı, ekosistemler, genetik, ekoloji, atomlar ve periyodik tablo ile ilgili kavramların daha iyi anlaşılmasına etkisini ve Fettahlıoğlu (2012) de fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığının gelişiminde argümantasyon ile probleme dayalı öğrenme yaklaşımının etkisini incelemek amacıyla araştırma yapmışlardır. Tekin (2018) fen bilimleri öğretmenleri ile sosyobilimsel konuların öğretime yönelik bir modül geliştirmeyi hedeflerken Eti (2016) ise sorgulama temelli fen etkinliklerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Diğer çalışmaların ise etkili öğretim izlemlerinin yer aldığı derslerin ilkökul dördüncü sınıf fen bilimleri dersindeki etkililiğini belirlemek (Kara, 2016), öğretim teknolojileri ile desteklenen araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme uygulamasının ortaokul öğrencilerinin fen konularını anlamalarında, bilimsel araştırma becerilerinde, araştırma-sorgulama ve teknolojiye yönelik görüş ve algularında nasıl bir

gelişim (ilerleme) gösterdiğini belirlemek (Koyunlu Ünlü, 2015), fen bilgisi öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme kavramlarıyla, alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkındaki bilgilerini belirlemek ve olası eksiklerini gidermek (Yapalak, 2009), fen okuryazarlığının nasıl geliştirilebileceğini belirlemek (Anagün, 2008) ve fen ve teknoloji dersinin ilköğretim beşinci sınıf seviyesinde sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımına göre uygulama durumunu belirlemek (Duban, 2008) gibi farklı amaçlarla yapıldığı görülmektedir.

Üniversite derslerinde çevre eğitimi geliştirmek için gerçekleştirilen katılımcı eylem araştırması projesinin pedagojik etkililiği (Bywater, 2014), katılımcı eylem araştırmasının çevresel öğrenmeyi teşvik ederek öğrenme dayanıklılığına katkısı (Ballard ve Belsky, 2010) gibi farklı çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalara benzer şekilde eylem araştırmasının Uluslararası Çevre ve Okul Girişimleri (ENSI) Projesindeki rolünü ele alan Posch (1993)'a göre öğrenciler çevreyi deneyimlemeye, araştırmaya ve çevre üzerinde harekete geçme süreçlerine dahil edilmelidirler. Bunu yaparken, problemlerin tanımlanması ve prosedürlerle ilgili kararlara katılmalıdırlar. Öğretmenlerin ve öğrencilerin faaliyetleri yansıtılarak bu faaliyetleri geliştirmek için eylem araştırmasına dahil edilmelidirler. Yaratıcı drama alan uzmanlarının özellikle eylem araştırmaları konusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini belirten Gürkan Şenyavaş (2018), yaratıcı drama yönteminin etkisi üzerine yapılan çalışmaların çoğunlukla nicel yöntemlerle çalışıldığını söyleyerek bu alanda yapılacak çalışmalarda drama süreçlerinin incelenmesine olanak sağlayacak eylem araştırmalarının alanyazına daha çok katkı sağlayacağını düşünmektedir.

Yukarıda yer alan çalışmaların sonuçlarına paralel olarak avantajlarından dolayı bu çalışma eylem araştırması olarak tasarlanmıştır. Bu araştırmada yaratıcı drama yöntemine ait uygulamaların İnsan ve Çevre Ünitesinin öğrenilmesi önündeki engelleri kaldırmadaki katkısı belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında, fen eğitiminde ve çevre eğitiminde yaratıcı drama yöntemi hakkında ulaşılabilen ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Fen Eğitimi Alanında Yaratıcı Drama Yöntemiyle Gerçekleştirilen Araştırmalar

Archila (2017) Kolombiya’da eğitim gören birinci sınıf tıp fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada yaratıcı dramanın tartışmayı teşvik etmek için kullanımını araştırmıştır. Bu amaçla Nobel ödüllü Roald Hoffmann tarafından yazılan Should’ ve oyunundan yararlanan araştırmacı öğrencilerin süreçteki yazılı ifadelerini, ses ve video kayıtlarını incelemiştir. Araştırmanın bulguları, oyunun öğrencilerin tartışmasını teşvik etmek için yararlı olabileceğini göstermektedir. Araştırmacı gelecekteki çalışmalar diğer bilim disiplinlerinde (çevrebilim, astronomi, biyoloji, kimya, yer bilimleri, fizik) yaratıcı drama kullanımını önermektedir.

Taşkın ve Moğol (2017) fizik öğretmenliğinde eğitim gören öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemiyle sürtünme kuvveti kavramını daha iyi anlar duruma geldikleri ve günlük hayatta karşılaştıkları durumlarla daha iyi bağlantılar kurabildikleri sonucunu paylaşmışlardır.

Abed (2016) drama temelli fen öğretiminin öğrencilerin bilimsel kavramları anlama ve fen öğrenmeye karşı tutumları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmasını Ürdün’de yedinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirmiştir. 46’sı deney, 41’i kontrol grubu olmak üzere toplam 87 katılımcı ile çalışmıştır. Araştırmasının öncesinde ve sonrasında öğrencilere Bilimsel Kavramlar Testi (SCT) ve Fen Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (ATSLS) uygulamıştır. Araştırma hem SCT hem de ATSLS uygulamalarında deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğunu göstermiştir.

Taşkın-Can (2013) beşinci sınıfta yer alan ışık ve ses ünitesinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin fen başarısı ve bilimsel süreç becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Hendrix, Eick ve Shannon (2012), çocukların zor bilimsel kavramları öğrenmelerine yardımcı olmak için yaratıcı drama etkinlikleri tasarlanmış ve bu etkinlikleri ilköğretim fen programına entegre etmişlerdir. Eylem araştırması olarak düzenlenen araştırma için dördüncü sınıflarda ses, beşinci sınıflarda ise güneş enerjisi modülü uygulanmıştır. Araştırmacılar deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubunda yer alan öğrencilere oranla öğrenme çıktılarının anlamlı derecede farklılık gösterdiği sonucunu paylaşmışlardır. Ayrıca çalışma sonucuna göre yaratıcı dramanın, araştırma-

inceleme temelli fen müfredatının aktif bir uzantısı olarak kullanılması durumunda öğrencilerin fen bilimleri kavramları öğrenimini artırmak için etkili bir strateji olduğu ifade edilmektedir.

Erdoğan (2010) vücudumuzdaki sistemler ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlemiş ve yöntemin yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerde, fen ve teknoloji dersindeki başarı düzeyleri ile fen ve teknoloji dersine yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Yağmur (2010) MEB fen ve teknoloji programı doğrultusunda hazırlanan ders planlarına ek olarak yaratıcı drama atölyeleri uyguladığı yedinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin anlamlı bir gelişim gösterdiğini ifade etmiştir.

Dorion (2009) tarafından yapılan çalışma, Cambridge, Kent ve Hertfordshire'daki okullarda öğretilen fen derslerinde öğretmenlerin gerçekleştirdikleri drama etkinliklerine odaklanmıştır. Araştırma 12-16 yaşları arasındaki öğrencilerle kimya, biyoloji ve fizik derslerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada drama yöntemi, öğretim amaçları ve dramanın fen bilimlerindeki öğrenme etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın bulguları, drama yönteminin kısıtlayıcı olma eğilimi gösteren okul bağlamlarının (sınırlı alana sahip sınıf düzenlerin, sınavlarla ilgili zaman baskıları ve geleneksel yapılandırmacı öğretim bakış açıları) olumsuzluklarını engellemeye katkıda bulunduğunu göstermektedir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin benzetimler ve bedensel ifadelerle görselleştirme becerilerinin geliştiği ifade edilmiştir.

Türkkuşu (2008) sekizinci sınıf fen bilgisi dersinde hücre bölünmeleri konusunun yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin uygulama analiz ve değerlendirme basamaklarında başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Arieli (2007) ilkokul öğrencilerinin bilimsel kavramları daha iyi anlamalarını sağlayacak bir öğretim stratejisi olarak yaratıcı dramanın fen öğretimine dâhil edilmesini araştırmıştır. Araştırma altıncı sınıf öğrencileriyle karışımlar ve çözeltiler konusunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesini kapsamaktadır. Veri analizleri öğrencilerin, yaratıcı drama yoluyla gerçekleştirilen derslerin bilimsel içeriği öğrenerek bilimi daha iyi anlamalarını sağladığını göstermiştir. Deney grubu öğrencileri, etkinliklere arkadaşları ile katılmaktan hoşlandıklarını ve yaratıcı dramanın soyut

bilimsel kavramları daha iyi anlamalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Araştırmacı etkinliklere katılan öğretmenlerin de yaratıcı drama yönteminden olumlu etkilendiklerini ve yaratıcı dramanın fen öğretimi için iyi bir araç olduğuna inandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca araştırma boyunca gerçekleştirilen gözlemler, yaratıcı dramanın olumlu bir sınıf ortamı yarattığını, sosyal etkileşimleri ve özsaygıyı geliştirdiğini, tüm öğrencilerin yaratıcı drama yönteminden hoşlandığını ortaya koymuştur.

Özdemir ve Üstündağ (2007) yaratıcı dramanın öğretim yöntemi olarak kullanılmasının bilim insanlarının hayat hikayelerini ve bilime olan katkılarını içselleştirerek öğrenme fırsatı sunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Boujaoude, Sowwan ve Abd-El-Khalick (2005) dramanın destekleyici bir öğrenme stratejisi olarak kullanılmasının öğrencilerin bilimin doğası hakkındaki algıları üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bu amaçla çalışmalarını Beyrut'ta özel bir okulda 14'ü deney, 18'i kontrol grubu olan on ve on birinci sınıfta öğrenim gören 32 kız öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Deney grubunda yer alan öğrencilerin 12 hafta boyunca 36 saat bir araya gelerek dört bilim adamının çalışmalarını kullanarak ışık kavramının gelişimi hakkında senaryolar yazmışlardır. Çalışmanın sonuçları, drama grubu öğrencilerinin bilimin doğasının hedeflenen yönleri hakkında kontrol grubundan daha bilinçli görüşler sergilediğini göstermiştir.

Başkan (2006) altıncı sınıflarda elektrik ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlemiş ve analizleri sonucunda yöntemin fen bilgisi dersinde kavram yanılıklarını giderme ve başarıyı artırmada etkili olduğu bilgisini paylaşmıştır.

Bertiz (2005) fen bilgisi öğretmen adayları ile yaptığı çalışmasında yaratıcı dramanın soyut kavramların anlaşılmasında, anlamlı öğrenmenin sağlanmasında, yaratıcılığın geliştirilmesinde ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirmede etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2.2.2. Çevre Eğitimi Alanında Yaratıcı Drama Yöntemiyle Gerçekleştirilen Araştırmalar

Taş (2020) 8. Sınıfta öğrenim gören 63 öğrenci ile yarı deneysel model ile gerçekleştirdiği çalışmada yaratıcı drama yöntemiyle Enerji Dönüşümleri ve Çevre Bilinci Ünitesini işlemiştir. Araştırmacı çalışmasında öğrencilerin akademik

durumlarını belirlemek için Fen Bilimleri Ünite Başarı Testi ve tutumlarını ölçmek için Fen Bilimleri Tutum Testi uygulamıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun başarı düzeyleri ve Fen Bilimleri dersine yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Andrikopoulou ve Koutrouba (2019) Yunan öğretmenlerle gerçekleştikleri araştırmalarında ilkokuldaki, derslerde çevre eğitiminin drama temelli etkinliklerle öğretimine ilişkin görüşlerine başvurmuşlardır. 330 öğretmen ile gerçekleştirdikleri çalışmada drama temelli etkinliklerle gerçekleştirilen çevre eğitiminin öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca araştırmacılar drama alanında iyi yetişmiş ve motive olmuş öğretmenlere ihtiyaç duyulduğunu da belirtmektedirler.

Andrikopoulou ve Koutrouba (2017) araştırmalarını yaşları 10 ile 11 arasında değişen 28 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerle 16 oturum (4 ay) boyunca drama temelli etkinlikler yapan araştırmacılar öğrencilerin hem çevre hakkındaki farkındalıklarının arttığını hem de bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda gelişmeler gösterdikleri sonuçlarını paylaşmışlardır.

Bakkaloğlu (2017) araştırmasında 3. ve 4. sınıf seviyesinde fen bilimleri müfredatında yer alan çevre konularının öğretiminde yaratıcı drama yöntemini kullanmıştır. Araştırmacı çevre konularında yöntemin ilkokul öğrencilerinin akademik başarılarına, öğrenmelerinin kalıcılığına ve öğrencilerin ilgilerine olan etkilerini incelemiştir. Çalışmasını 231 öğrenci ile 6 haftalık bir süreçte 144 ders saatinde gerçekleştirmiştir. Öğrencilere uyguladığı Çevre Başarı Testleri (ÇBT), Çevre İlgisi Ölçeği (ÇİÖ) ve Fen Bilgisi Tutum Ölçeği'nin (FBTÖ) yanı sıra 15 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmelerde gerçekleştirmiştir. Araştırmacı çalışmasının sonucunda başarı, kalıcılık ve ilgi puanlarında oluşan anlamlı farkın öğretmenden ziyade, yaratıcı drama yönteminin etkisiyle oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca araştırmasında fen bilimleri dersinde çevre konularında uygulanan yaratıcı drama yönteminin ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin başarılarını artırdığı; 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik ilgilerini ve fen dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve 4. sınıf öğrencilerinin kalıcı şekilde öğrenmelerini sağladığını sonucuna ulaşmıştır.

Nalçacı ve Aykaç (2016) çevre okuryazarlığı kazandırmada yaratıcı drama yönteminin etkisini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarını 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın nicel kısmında Erdoğan (2009) tarafından geliştirilmiş “Çevreye Yönelik Duyuşsal Eğilimler Ölçeği” ile “Çevreye Yönelik Sorumlu Davranış Ölçeği” kullanan araştırmacılar nitel kısımda ise öğrencilerin yaratıcı dramaya ilişkin görüşlerini Yaratıcı Dramaya İlişkin Öğrenci Görüşleri Ölçeği ile toplamışlardır. Verilerin analizi sonucunda çevre okuryazarlık atölyelerinin öğrencilerde çevreye yönelik sorumlu davranışlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Chen ve Martin (2015) yapılandırmacı olmayan yaklaşımların sürdürülebilir davranışı teşvik etme konusunda sınırlı etkiye sahip olduklarını ifade etmektedirler. Araştırmacılara göre, çevre eğitiminin etkili olabilmesi için eğitimde kullanılan yöntemler bilgi edinmeyi tek amaç olarak görmemeli, değişime olanak sağlamalıdır. Davranışlar gerçek Dünya bağlamında ele alınmalı, çevresel davranışı etkileyen iç ve dış etkiler vurgulanarak probleme çözüm önerileri getirebilmeyi sağlamalıdır. Yaratıcı dramanın tekniklerinden biri olan rol oynama yukarıda bahsi geçen ölçütleri sağladığı için yöntemin potansiyeli değerlendirilmelidir.

Curtis vd., (2013) drama temelli etkinliklerin çevre hakkında bilgi geliştirilmesine ve kişinin eylemlerinin sonuçları hakkında bir anlayış oluşturduğunu ifade etmektedirler. Gerçekleştirdikleri vaka araştırması sonucunda dramanın bilimsel araştırmaları yaratıcı ve çok katmanlı bir şekilde sentezlemenin ve sunmanın bir yolu olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmacılar dramanın öğrencileri heyecandıran, dikkatlerini korumaya ve katılımlarını kolaylaştırmaya yardımcı olan bir yöntem olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tanrıverdi (2012) araştırmasında yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen oturumların okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bir ana okulunda 4 yaş grubuna devam eden 44 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmada çevre eğitimi konularıyla kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin çevreye ilişkin bilgi ve farkındalık durumlarını anlamlı ölçüde arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Nalçacı (2012) çalışmasında ilköğretim 4. sınıf Fen ve Teknoloji Dersi kapsamında yer alan Çevremizdeki Kirlilik konusunda yaratıcı drama uygulamalarının, öğrencilerin çevresel farkındalıklarını etkilediği –artırdığı- sonucuna ulaşmıştır.

McNaughton (2010) araştırmasını yaratıcı dramanın çevresel ve sürdürülebilir kalkınma ile küresel yurttaşlık eğitiminde öğretim ve öğrenimde yararlı bir araç olabileceği hipotezine dayandırmıştır. Araştırma İskoçya’da yer alan üç farklı ilköğretim okulunda öğrenim gören 10 ile 11 yaşlarındaki öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sürdürülebilirlik eğitiminde kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin aktif öğrenme yaklaşımları dağıtıcısına önemli bir katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bertiz (2010) araştırmasını fen bilgisi öğretmen adayları ile gerçekleştirmiştir. Uygulama grubunda yer alan katılımcılarla çevre konularını kapsayan 10 haftalık drama uygulamaları yapılmıştır. Araştırma sonuçları yöntemin uygulama grubunda yer alan katılımcıların çevre bilinçleri üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermiştir. Öte yandan araştırmacı öğretmen adayları ile yaptığı ön ve son görüşmeler sonucunda drama yönteminin çevre bilincini meydana getirmede etkili ve uygulanabilir bir yöntem olduğu sonucuna da ulaşmıştır.

Çokadar ve Yılmaz (2010) yaptıkları çalışmada yaratıcı drama yöntemi ile işlenen ekoloji ve madde döngüsü ünitesinin 7. sınıf öğrencilerinin fen başarıları ve fen’e karşı tutumlarını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. 45 öğrenci ile üç hafta süren çalışmalar sonucunda yaratıcı drama yönteminin ekolojik kavramların öğretimi ve fen’e karşı tutumları artırmada olumlu sonuçları olduğu paylaşılmıştır.

Teker, (2009) çalışmasını 7. sınıfa devam eden 65 öğrenci ile yürütmüştür. Çalışmasında öğrencilerin fen dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemek ve yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin çevreye ilişkin problem durumlara etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Beş hafta süren uygulama sonunda yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının fen dersine olan ilgiyi artırdığını gözlemlemiştir. Ayrıca yöntem sayesinde öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin, derse olan motivasyonlarının arttığı ve dersi daha dikkatli ve ilgi ile dinlediklerini belirtmiştir. Uygulama sonunda yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin çevre ile ilgili problem durumlarına yaklaşımlarını olumlu yönde değiştirmiştir.

Gale (2008) çalışmasında yaratıcı drama yönteminin çevre eğitiminde kullanımını araştırmıştır. İngiltere’de bir ilkokulda gerçekleşen araştırmada çevre temalı etkinlikler yaratıcı drama yöntemi ile işlenmiştir. Araştırmacı yaratıcı dramanın etkili çevre eğitimi için büyük bir potansiyele sahip olduğu sonucunu paylaşmıştır.

Erkoca Akköse (2008) araştırmasını anaokuluna devam eden 6 yaş grubu 28 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilerle işlenen derslerde yaratıcı drama kullanılmıştır. Araştırmacı öğrencilerin doğa olaylarının neden sonuç ilişkilerini ortaya çıkarma becerileri kıyaslandığında uygulama grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna göre yaratıcı drama kullanımı çocukların fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden sonuç ilişkilerini belirleme becerilerini geliştirmektedir.

McNaughton (2004) ilkokula devam eden 10 ile 11 yaşlarındaki öğrencilerle yürüttüğü araştırmasında sürdürülebilirlik eğitiminde yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir. Aktif öğrenmeye olanak sağlayan dramanın özellikle çocukların iletişim, iş birliği ve fikirlerini ifade etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca yöntemin öğrencilerin yeni alternatifler üreterek sorunlara çözüm önerileri getirmelerine olanak sağlayarak sürdürülebilirlik eğitiminde öğrenmeyi kolaylaştırdığını belirtmiştir.

Yalım (2003) araştırmasını 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 60 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın deney grubunda yer alan öğrencilerle fen bilgisi dersinde Çevremizi Tanıyalım ünitesi yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiştir. İlköğretim 4. sınıf fen bilgisi dersi kapsamında kullanılan yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin akademik başarılarında uygulama grubu lehine anlamlı bir farklılık yaratmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

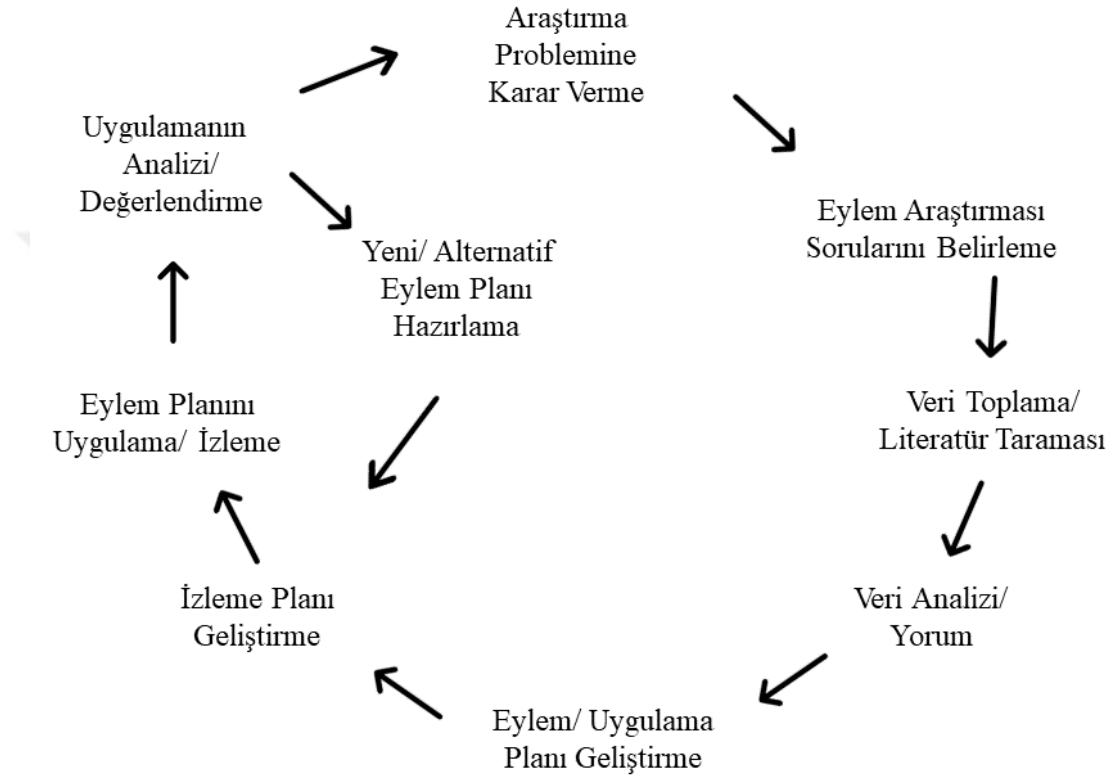
Bu bölümde araştırma sürecinin nasıl tasarlandığı, nasıl yürütüldüğü ve hangi araçların işe koşulduğu açıklanmıştır. Bu nedenle araştırmanın deseni, araştırmanın süreci, araştırmanın katılımcıları, araştırmanın hangi ortam/ortamlarda gerçekleştirildiği, veri toplama araçları, veri toplama süreci, eylem süreci ile geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, nitel veri toplama yöntemleri (gözlem, görüşme ve doküman analizi) kullanılarak olgu ve olayların doğal ortamlarında incelendiği sürece dayalı bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada öğrencilerin 5. sınıfta yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinde yaşadıkları sorunlara çözüm arandığı için araştırma modeli olarak nitel araştırma desenlerinden bir olan “eylem araştırması” kullanılmıştır. Eylem araştırması deseni; eylem, araştırma ve katılım üçlüsünü işaret etmektedir (Greenwood ve Levin, 2007). Bu desen, katılımcıları çalışmaya aktif olarak kattığı gibi (Büyüköztürk, 2010), araştırmacıyı da katılımcı hale getirmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Aynı zamanda desen, öğretmenin rolünü “araştırmacı öğretmen” olarak değiştirerek ilk elden öğrenmeyi de sağlamaktadır (Aksoy, 2003; Özpınar ve Aydoğan Yenmez, 2016). Genelleme kaygısının olmaması (Büyüköztürk, 2010), belirli bir probleme çözüm bulması (Stringer, 2007) ve süreç odaklı olması (Yıldırım ve Şimşek, 2013) gibi özellikleri eylem araştırmasını nitel araştırmanın diğer desenlerinden ayırmaktadır. Araştırmacı, eylem araştırması ile sınıf yönetiminden, öğretim stratejilerinde yaşanan sorunların çözümüne kadar karşılaşılan birçok probleme çözüm arayabilir (Ferrance, 2000). Ayrıca öğrenci öğrenmesini sağlamak ve öğrencinin tutum ve motivasyonunu geliştirmek için farklı öğretim yöntemlerini deneyerek (Philips ve Carr, 2009) bu çözümlerin değerlendirilmesi yapılabilir (McNiff ve Whitehead, 2006; Pelton, 2010). Yukarıda belirtilen özellikleri sayesinde araştırmacılar eylem araştırmasını uygulamaların geliştirilmesi için bir yol olarak eğitimde kullanabilirler (Glesne, 2013).

3.2. Araştırma Süreci

Alanyazın incelendiğinde eylem araştırmalarında sürecin hangi basamaklar izlenerek uygulanacağına yönelik pek çok farklı yaklaşımın (Fraenkel ve Wallen, 2006; McLaughlin ve Zarrow, 2001; Tripp, 2005; Yıldırım ve Şimşek, 2013) yer aldığı görülmektedir. Bu araştırma sürecinde Şekil 1’de yer alan Yıldırım ve Şimşek (2013) tarafından önerilen yaklaşıma ait basamaklar izlenmiştir.

Şekil 1. Eylem Araştırması Süreci (Yıldırım ve Şimşek (2013))

Şekil 1’de yer alan basamaklara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Araştırma Problemine Karar Verme

Uygulayıcının rahatsız olduğu bir durum, geliştirilmesi gerektiğine inanılan bir süreç ya da sınanmak istenen bir yaklaşım eylem araştırmalarının konusu olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Güncel fen bilimleri öğretim programı 2017-2018 eğitim öğretim yılında beşinci sınıflar seviyesinde pilot olarak uygulanmış ve 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren ise 3-8. sınıflarda uygulanmaya başlamıştır. Önceki programa göre ünitelerin işleniş sırası, kazanım ve içeriklerinde değişikliklere

gidilmiştir. Bunlardan biri de öğrenciler tarafından hatırlamakta güçlük çektiklerini belirttikleri “İnsan ve Çevre” ünitesidir. Bu nedenle araştırmanın problemi olarak “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğrenimine yönelik sorunları belirleyerek bu sorunları çözmeye yönelik eylem planı hazırlamak ve bu planın değerlendirmesine karar verilmiştir.

Eylem Araştırması Sorularını Belirleme

Bu basamakta araştırma problemini açıkça ortaya koymak probleme odaklanmayı sağlayarak araştırmaya yön verme konusunda uygulayıcıya yardımcı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğrencilerin bazı üniteleri daha iyi hatırlarken “İnsan ve Çevre” ünitesini hatırlamakta neden zorlandıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Üniteyi daha iyi hatırlamalarının önündeki engellerin belirlenmesi adına sorular oluşturularak veri toplama adımına geçilmiştir.

Veri Toplama/ Literatür Taraması

Bu adımda belirlenen araştırma sorularından hareketle araştırmacı problemin çözümüne yönelik öneriler sunmak amacıyla veri toplar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla 2017-2018 eğitim öğretim yılında beşinci sınıfta öğrenim gören, pilot uygulamanın gerçekleştirildiği öğrencilerden veriler toplanmıştır. Bu öğrenci grubu çalışmanın ihtiyaç analizi grubunu oluşturmuştur. Öğrencilerden toplanan veriler ve literatürde yer alan çalışmaların incelenmesiyle eylem planının yol haritası oluşturulmuştur. Başka bir deyişle bu öğrencilerden alınan veriler eylem planına ışık tutmuştur. Veri toplama sürecinde fen bilimleri dersinde ve özellikle “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğreniminde engel teşkil eden durumların belirlenmesi hedeflenmiştir.

Veri Analizi/ Yorum

Bu basamakta veriler düzenlenerek araştırma soruları kapsamında betimlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla öğrencilerden dokümanlar ve görüşmeler yoluyla alınan veriler analiz edilerek “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğrenilmesinin önündeki engeller belirlenmiştir. Bu engellerin nasıl aşılabileceği tartışılmıştır.

Eylem/ Uygulama Planı Geliştirme

Bu basamakta verilerin analizi ve yorumuna bağılı olarak sürece ilişkin eylem planı veya bir uygulama geliştirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla öğrencilerden toplanan veriler değerlendirildiğinde “İnsan ve Çevre” ünitesinin öğretimi için hazırlanan eylem planında yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılması uygun görülmüştür.

İzleme Planı Geliştirme

Bu basamakta verilerin hangi yöntem ya da yöntemlerle kimler tarafından nasıl toplanacağına karar verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla uygulama öncesinde uygulamanın hangi tarihlerde, hangi içeriklerle nerede ve nasıl gerçekleştirileceği planlanmış, verilerin nasıl toplanacağı belirlenmiştir. Buna göre bir çalışma takvimi çıkarılmış ve bu plana sadık kalınmıştır. 6 Mayıs 2019 ile 30 Mayıs 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilen çalışma her biri iki ders saati olan 10 oturum şeklinde (toplam 20 ders saati) planlanmış ve uygulanmıştır.

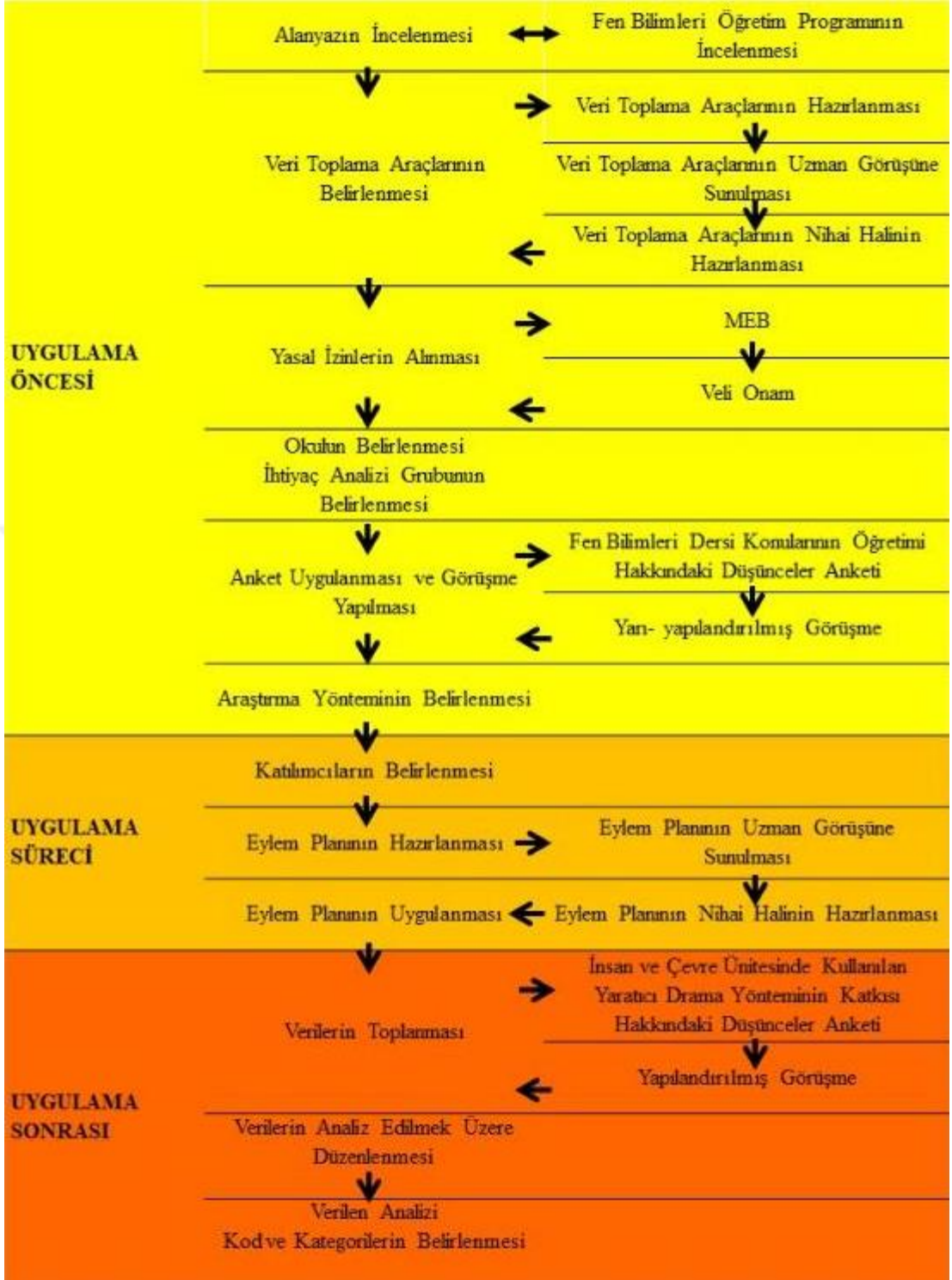
Eylem Planını Uygulama/ İzleme

Geliştirilen planın uygulandığı basamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). “İnsan ve Çevre” ünitesi 2018-2019 eğitim öğretim yılında beşinci sınıfa devam eden öğrencilerle hazırlanan eylem planı doğrultusunda işlenmiştir.

Uygulamanın Analizi/ Değerlendirme

Bu basamakta uygulamanın analizine bağılı olarak problemin hangi ölçüde çözüldüğüne ilişkin değerlendirme yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaçla uygulama sonrasında farklı yollarla toplanan veriler analiz edilmiş ve eylem planı değerlendirilmiştir.

Eylem araştırması sürecinde yukarıda verilen basamaklar izlenmiştir. Bu basamakların çalışmada hangi sıra ile izlendiği ve nasıl ilerlediğine ilişkin bilgiler Şekil 2’de yer alan Eylem Araştırması Akış Şeması ile özetlenmiştir.

Şekil 2. Eylem Araştırması Akış Şeması

3.3. Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu yöntemde daha fazla bilgi elde edilebilecek zengin durumlar seçilir ve bu durumlara ilişkin

derinlemesine araştırma yapılır (Büyüköztürk, 2010). Araştırmada amaçlı örnekleme yönteminin bir türü olan ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Ölçüt örneklemede önceden belirlenmiş bazı ölçütleri karşılayan durumlar çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırma için şu ölçütler dikkate alınmıştır:

- MEB tarafından taslak olarak yayınlanan Fen Bilimleri Öğretim Programının ihtiyaç analizi için veri toplanan gruba 2017-2018 eğitim öğretim yılında ilk kez uygulanıyor olması.
- 2017 yılında yayınlanan taslak Fen Bilimleri Öğretim Programında beşinci sınıflar seviyesinde yer alan İnsan ve Çevre ünitesinin değişiklikler sonrası nihai halinin 2018-2019 eğitim öğretim yılında uygulanıyor olması.
- Uygulama grubu katılımcılarının 2018-2019 eğitim öğretim yılında ortaokul beşinci sınıfa devam ediyor olmaları ve uygulamaya gönüllü olarak katılmaları.
- Araştırmada fotoğraf çekimi, video ve ses kayıt cihazlarının kullanımına izin verilmesi.
- Okul yönetiminin çalışmaya destek vererek beşinci sınıflar seviyesinde fen bilimleri dersinin çalışmaya uygun şekilde haftalık programda yer almasına yardımcı olması.
- Uygulamanın gerçekleştirileceği ortamların fiziksel koşullara uygun olması.

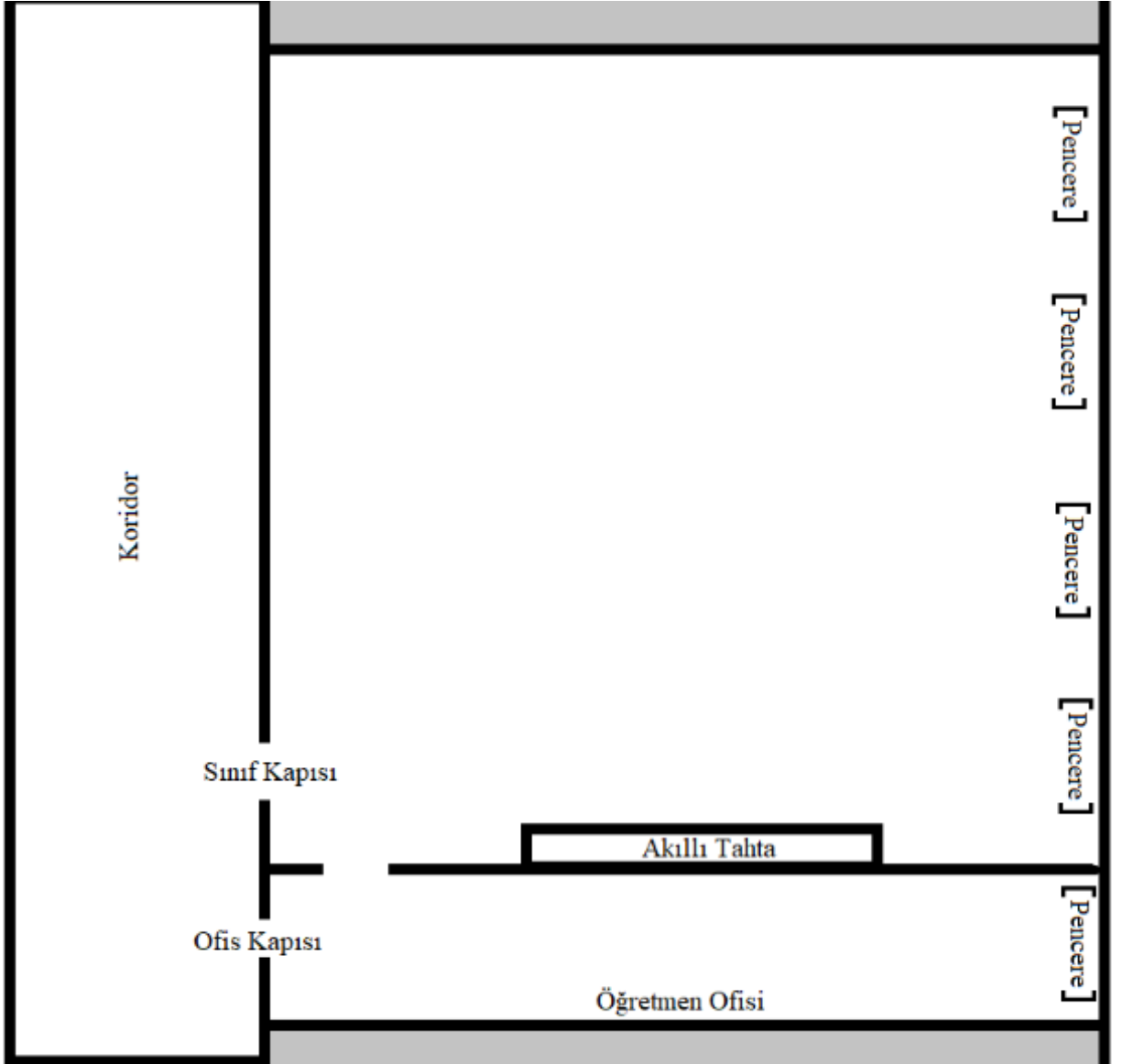
Kayseri İli Kocasinan İlçesi'ndeki özel bir ortaokulda okuyan altıncı sınıf öğrencileri ihtiyacı ortaya koymak üzere, beşinci sınıf öğrencileri ise uygulama yapılmak üzere araştırmaya dâhil edilmişlerdir. Çalışma, süreç odaklı olduğundan çalışmanın süreci boyunca 16 ile 20 öğrenci çalışmaya katkı vermiştir. 20 öğrenci çalışmanın ihtiyaç analizi grubunu, 16 öğrenci ise çalışmanın uygulama grubunu oluşturmuştur.

İhtiyaç analizi grubunda yer 20 öğrenciden (7 kız, 13 erkek) doküman ile veri toplanmış daha sonra bu öğrencilerden dokuzu (5 kız, 4 erkek) ile görüşme yapılmıştır. Uygulamaya katılan 16 öğrencinin 12'sinden (7 kız, 5 erkek) doküman ile veri toplanmış, bu öğrencilerden altısı ile (3 kız, 3 erkek) görüşme yapılarak veri toplanmıştır.

3.4. Ortam

Çalışma boyunca oturumlar fen bilimleri dersliği, tören alanı, spor salonu ve okul bahçesinde – iki farklı bölge - gerçekleştirilmiştir. Ortamlara ait ayrıntılı bilgiler, planlar ve fotoğraflar aşağıda sunulmuştur.

Fen bilimleri dersliği: Dikdörtgen şeklindeki derslik yaklaşık olarak 35 m² dir. Bir kapısı öğretmen ofisine diğer kapısı ise koridora açılır. Drama etkinlikleri gerçekleştirebilmek için oturlardan önce öğrenci sıra ve masaları öğretmen ofisine yerleştirilerek zemin temizliği yapılmıştır. Öğrencilerin fen bilimleri dersi için geldikleri bu sınıfta alışılmışın aksine yalnızca – oturumda kullanılacak materyaller için - öğretmen masası bulundurulmuştur. Sınıf zemin katın üzerinde bulunmakla birlikte önü hayli açıktır. Bu nedenle ışık problemi yaşanmamaktadır.

Şekil 3. Fen Bilimleri Dersliği Planı

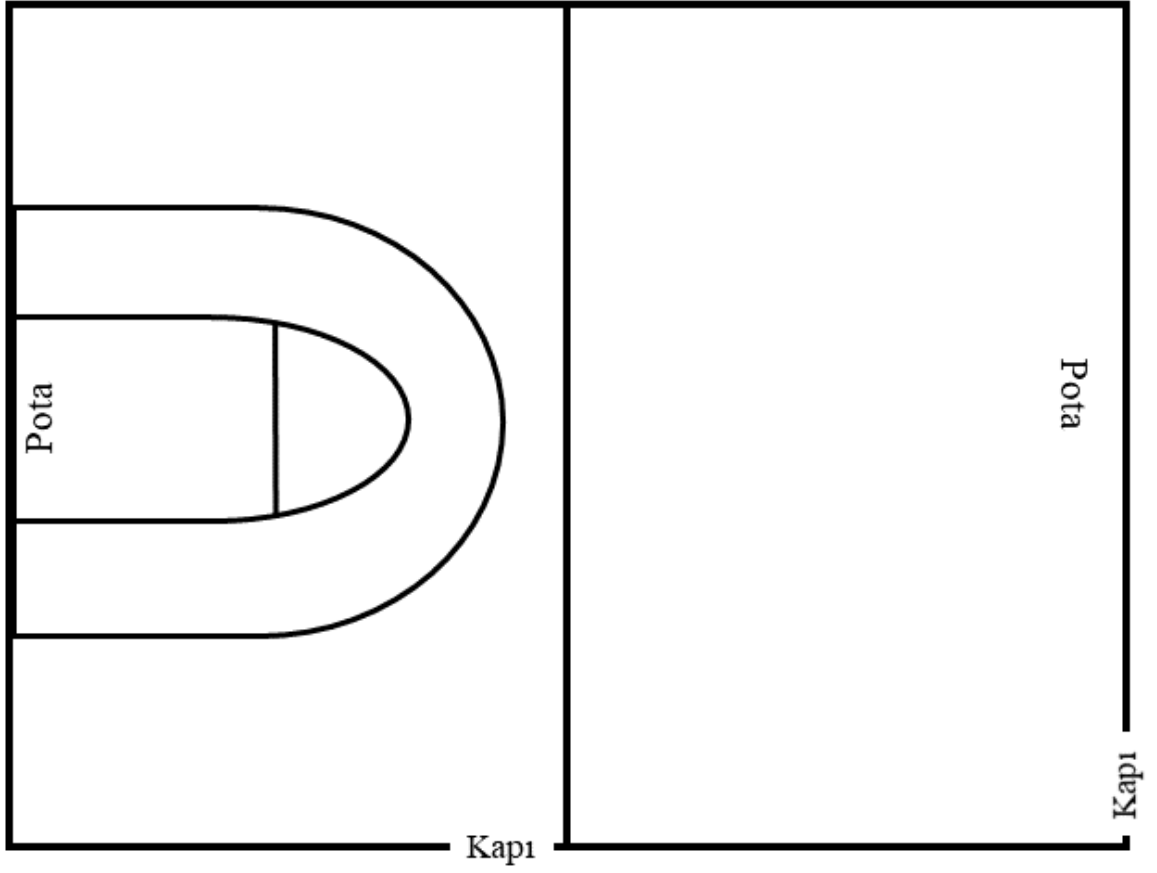

Şekil 4. Fen Bilimleri Dersliği

Şekil 5. Fen Bilimleri Dersliği

Spor salonu: Kare şeklinde yapılmış ve yarım basketbol sahası şeklinde tasarlanmış olan salon yaklaşık 120 m²'dir. Yüksekliği 10 metreyi bulan salonun üst kısmında üç tarafı pencereler ile çevrelenmiştir. Yeterli ışık almaktadır.

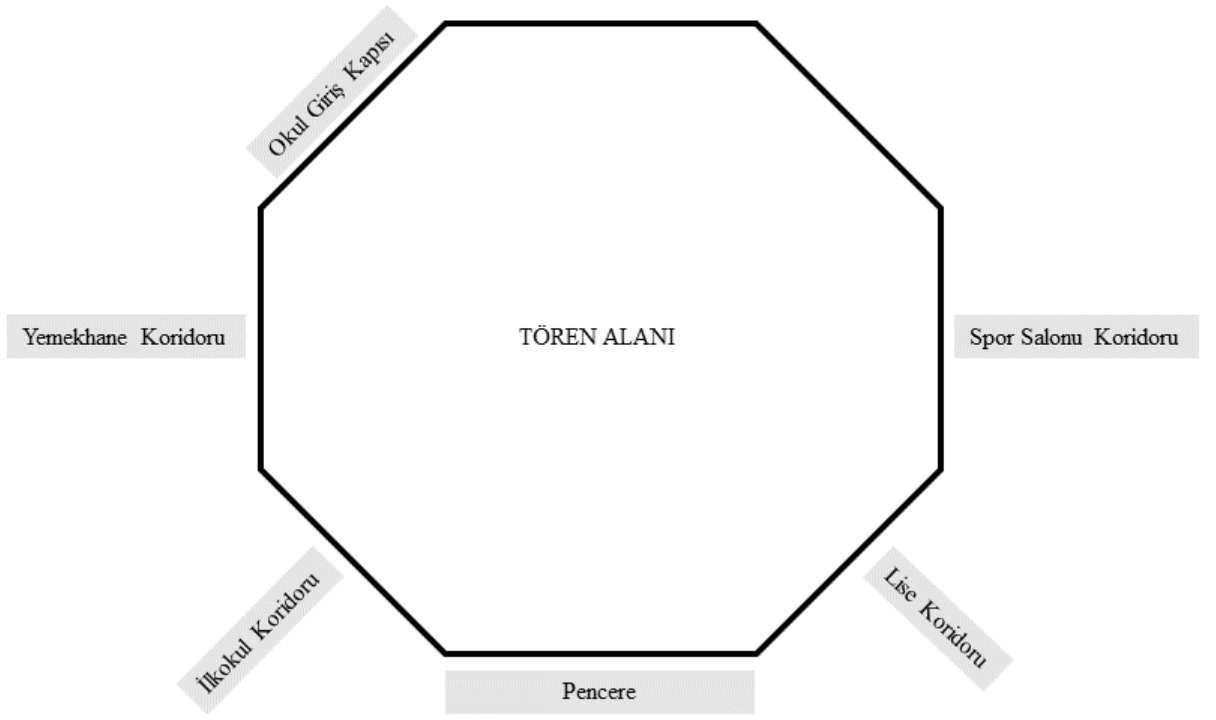

Şekil 6. Spor Salonu Planı

Şekil 7. Spor Salonu

Tören alanı: Okulun merkezi konumundadır. Okulun bütün kısımlarına geçiş buradan sağlanmaktadır. Sekizgen biçiminde tasarlanmış olup tavan kısmında kullanılan malzeme ve pencereler ışıklandırmayı sağlamaktadır.

Şekil 8. Tören Alanı Planı

Şekil 9. Tören Alanı

Şekil 10. Tören Alanı

Okul bahçesi: Okulun güneyi ve kuzeydoğusu olmak üzere iki yanında bulunan çim zemin ve ağaçlardan oluşan bahçeler de oturumlarda kullanılmıştır.

Şekil 11. Güneydeki Bahçe

Şekil 12. Kuzeydoğudaki Bahçe

3.5. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama araçları olarak açık uçlu sorulardan oluşan doküman, yarı yapılandırılmış görüşme ile video, fotoğraf (EK- 16) ve ses kayıtları kullanılarak gözlem gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın farklı safhalarında kullanılan veri toplama araçlarına ait bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Veri Toplama Araçları Listesi

Uygulama Öncesi	Uygulama Sırası	Uygulama Sonrası
<ul style="list-style-type: none">• Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi (İAG)• Yarı- yapılandırılmış görüşme (İAG)	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenci ürünleri (mektup, manifesto, afiş çalışmaları vb.) ve performansları (UG)• Ses kaydı (UG)• Video kaydı (UG)• Fotoğraflar (UG)	<ul style="list-style-type: none">• İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi (UG)• Yapılandırılmış görüşme (UG)

İAG: İhtiyaç Analizi Grubu

UG: Uygulama Grubu

3.5.1. Açık Uçlu Sorulardan Oluşan Doküman

Çalışmanın başlangıcında 2017-2018 bahar döneminde “İnsan ve Çevre” ünitesini öğrenmiş altıncı sınıf öğrencilerine araştırmacı tarafından literatür taraması ile hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan bir doküman uygulanmıştır. Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi (EK- 1) isimli bu dokümanın uygulanmasının amacı öğrencilerin genelde fen bilimlerine ait konuları özelde ise “İnsan ve Çevre” ünitesini öğrenirken yaşadıkları sorunları tespit etmektir. Öğrencilerin “İnsan ve Çevre” ünitesini öğrenmeleri önündeki engellerin belirlenmesi için veri toplanan bu grup araştırmanın ihtiyaç analizi grubudur. Oluşturulan doküman fen bilimleri öğretimi uzmanı olan bir akademisyen ve bir fen bilimleri öğretmeni ile dil bilimleri uzmanı bir öğretmen tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler neticesinde dokümana nihai form verilmiştir.

“İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi” (EK- 5) isimli ikinci bir -açık uçlu sorulardan oluşan- doküman eylem planı uygulandıktan sonra kullanılmıştır. Doküman kullanılarak İnsan ve Çevre Ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasına ilişkin uygulama

grubundan veri toplamak amaçlanmıştır. Anket araştırmacı tarafından oluşturulan sorulara ek olarak literatürdeki çalışmalardan (Aykaç, 2011; Durusoy, 2012; Erşan, 2014; Teker, 2009; Türkel, 2011; Ulubey, 2015) yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu dokümanın kullanılmasının amacı eylem planının başarıya ulaşıp ulaşmadığını anlamaya çalışmaktır.

Oluşturulan doküman biri yaratıcı drama uzmanı diğeri fen bilimleri öğretimi uzmanı olan iki akademisyen ile dil bilimleri uzmanı bir öğretmen tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler neticesinde dokümana nihai form verilmiştir (EK- 5).

3.5.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Açık uçlu sorulardan oluşan “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi” (EK- 1) isimli dokümana ek olarak, öğrencilerin bu konunun öğrenimindeki sorunlarını tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu (EK- 3) kullanılmıştır. Görüşme, literatür taraması sonucunda araştırmacı tarafından oluşturulmuş olup ihtiyaç analizi grubundaki öğrencilerle yapılmıştır.

Araştırmacının literatür taraması ve uzman görüşleri sonucunda şekillenen “İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi” (EK- 5) ve aynı isimli yapılandırılmış görüşme formu (EK- 7) ise eylem planının başarıya ulaşıp ulaşmadığını gösterecek ikinci bir veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.5.3. Gözlem

Eylem planının etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını anlamak için eylem planının uygulanması esnasında dersler ses, canlandırmalar ise video ve fotoğraf yolu ile kaydedilmiştir. Bu sayede süreçte gerçekteştirilen etkinliklere ulaşılarak değerlendirilmeleri mümkün olmuştur.

3.5.4. Öğrenci Ürünleri ve Performanslar

Öğrenciler tarafından oluşturulan afiş, mektup, manifesto gibi ürünler ve canlandırma aşamasında ait görsel ve videolarla performanslarına ilişkin göstergeler bulgular kısmında destekleyici olarak sunulmuştur.

3.6. Veri Toplama Süreci

2017-2018 eğitim öğretim yılında güncel fen bilimleri öğretim programının pilot uygulaması beşinci sınıflar seviyesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada eylem planı oluşturulmadan önce bu pilot uygulamanın ünitelerinden biri olan İnsan ve Çevre Ünitesinin öğrenilmesinde engel olan durumların belirlenmesi için ihtiyaç analizi grubundan yirmi öğrenciden dokümanlar ile veri toplanmıştır. Verilerin analizi sonrasında öğrenime engel olan durumların derinlemesine öğrenilmesi için dokuz öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelere ilişkin veriler bulgular bölümünde tartışılmıştır. Bu görüşmelerin analizi sonucunda bir sonraki eğitim öğretim yılında beşinci sınıf İnsan ve Çevre Ünitesinin öğretiminin yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirileceği eylem planı oluşturulmuştur.

2018-2019 eğitim öğretim yılında beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerle İnsan ve Çevre Ünitesi yaratıcı drama yöntemi ile işlenmiştir. Sonraki aşamada İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi doküman olarak uygulanmış ve öğrencilerden süreç hakkında düşünceleri alınmıştır. Doküman uygulanan on iki öğrenciden altısı ile görüşme yaparak derinlemesine bilgi alınmaya çalışılmıştır. Dokümana ilişkin veriler ile görüşme verileri bulgular bölümünde tartışılmıştır. Bu sayede İnsan ve Çevre Ünitesinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ihtiyaç analizi grubu tarafından ifade edilen öğrenme engellerini aşmada hangi ölçüde yardımcı olduğu yorumlanmıştır.

Güncel fen bilimleri öğretim programına göre “İnsan ve Çevre” ünitesi biyoçeşitlilik (6 saat), insan ve çevre ilişkisi (10 saat) ve yıkıcı doğa olayları (4 saat) olmak üzere üç konu ve 20 ders saatinden oluşmaktadır. Ayrıca ünite, verilmesi gerektiği belirtilen sekiz kazanımdan oluşmaktadır.

Bu kazanımlar konulara göre içerdikleri kavramlarla birlikte Şekil 13.’teki gibi belirlenmiştir (MEB, 2018):

F.5.6. İnsan ve Çevre / Canlılar ve Yaşam

Bu ünite de öğrencilerin; çevre sorunlarının neden ve sonuçlarını sorgulayabilmeleri, biyoçeşitlilik, nesli tükenen ve tükenme tehlikesi olan canlıları ve bu canlı türlerini korumak için yapılması gerekenleri, insan faaliyetleri sonucu oluşan çevre sorunlarına karşı duyarlılık ve bu sorunların çözümüne yönelik bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

F.5.6.1. Biyoçeşitlilik

Önerilen Süre: 6 ders saati

Konu / Kavramlar: Biyoçeşitlilik, doğal yaşam, nesli tükenen canlılar, habitat, ekosistem

F.5.6.1.1. Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.

Ülkemizde ve Dünya'da nesli tükenen veya tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan bitki ve hayvanlara örnekler verir.

F.5.6.1.2. Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.

F.5.6.2. İnsan ve Çevre İlişkisi

Önerilen Süre: 10 ders saati

Konu / Kavramlar: Çevre kirliliği, çevreyi koruma ve güzelleştirme, insan-çevre etkileşimi (insanın çevreye etkisi), yerel ve küresel çevre sorunları

F.5.6.2.1. İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.

Çevre kirliliğinin insanların sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine değinilir.

F.5.6.2.2. Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.

F.5.6.2.3. İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.

F.5.6.2.4. İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.

F.5.6.3. Yıkıcı Doğa Olayları

Önerilen Süre: 4 ders saati

Konu / Kavramlar: Yıkıcı doğa olayları ve korunma yolları

F.5.6.3.1. Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.

Depremler, volkanik patlamalar, seller, heyelanlar, hortum, kasırgalara ayrıntıya girilmeden değinilir.

F.5.6.3.2. Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.

Şekil 13. İnsan ve Çevre Ünitesine Ait Kavram ve Kazanımlar (MEB, 2018)

Öğrencilerle gerçekleştirilen oturumlar MEB tarafından belirlenen süreler ve kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Oturumlar boyunca yaratıcı drama yöntemini temel alan yenilikçi ve çağdaş yaklaşımlar kullanılmıştır. Beşinci sınıflarda fen bilimleri dersi haftalık dört derstir. Buna göre 20 ders saati önerilen bu ünite her biri iki saat süren toplam 10 oturumdan oluşmuştur. Çalışmanın sonunda beşinci sınıf öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış formlar ile araştırmacının kayıt ve gözlemleri incelenerek yönetime ilişkin elde edilen bilgiler derinlemesine sunulmuştur.

3.6.1. Eylem Süreci

Araştırmanın eylem planı kısmını oluşturan oturumlara ait bilgiler Tablo 2’de özetlenmiştir. Tabloda oturumun hangi MEB kazanımı üzerine inşa edildiği, hangi tarihte uygulandığı, uygulamanın ne kadar sürdüğü ve hangi disiplinleri içerdiği gibi bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2

Eylem Planı Uygulama Takvimi

OTURUM NO	OTURUM ADI	KAZANIM	UYGULAMA TARİHİ	UYGULAMA SÜRESİ	DİSİPLİNLER
1	Biyçeşitlilik- 1	Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. (F.5.6.1.1)	06.05.2019	40 + 40 dakika	Türkçe, müzik, fen bilimleri
2	Biyçeşitlilik- 2	Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. (F.5.6.1.1)	09.05.2019	40 + 40 dakika	Müzik, fen bilimleri
3	Biyçeşitlilik- 3	Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır. (F.5.6.1.2)	13.05.2019	40 + 40 dakika	Müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar, sosyal bilgiler, bilişim teknolojileri, fen bilimleri
4	İnsan ve Çevre İlişkisi- 1	İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. (F.5.6.2.1)	15.05.2019	40 + 40 dakika	Beden eğitimi, sosyal bilgiler, görsel sanatlar, fen bilimleri
5	İnsan ve Çevre İlişkisi- 2	İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. (F.5.6.2.1)	16.05.2019	40 + 40 dakika	Türkçe, fen bilimleri
6	İnsan ve Çevre İlişkisi- 3	Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar. (F.5.6.2.2)	20.05.2019	40 + 40 dakika	Türkçe, fen bilimleri
7	İnsan ve Çevre İlişkisi- 4	İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur. (F.5.6.2.3)	23.05.2019	40 + 40 dakika	Türkçe, fen bilimleri
8	İnsan ve Çevre İlişkisi- 5	İnsan- çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır. (F.5.6.2.2)	27.05.2019	40 + 40 dakika	Fen bilimleri
9	Yıkıcı Doğa Olayları- 1	Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar. (F.5.6.3.1)	30.05.2019	40 + 40 dakika	Fen bilimleri
10	Yıkıcı Doğa Olayları- 2	Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder. (F.5.6.3.2)	30.05.2019	40 + 40 dakika	Türkçe, görsel sanatlar, fen bilimleri

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı eylem planına ait detaylı bilgiler ise EK-9'da verilmiştir. EK-9, tüm etkinliklerin adım adım uygulanışını ve öğretmen yönergelerini de içermektedir.

3.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenirlik çalışmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olacak şekilde iç geçerlik (inandırıcılık), dış geçerlik (aktarılabirlik), iç güvenilirlik (tutarlılık) ve dış güvenilirlik (onaylanabilirlik) başlıkları altında sunulmuştur. Çalışmanın inandırıcı, aktarılabir, tutarlı, teyit edilebilir olduğuna ilişkin kanıtlar bu başlıklar altında yer almaktadır.

3.7.1. İnanırıcılık (Güvenirlik)

Nitel araştırmacılar genellikle güvenilirlik terimini sadece araç geçerliliği ve güvenilirliğini değil, aynı zamanda iç geçerliliği de kapsayacak şekilde kullanırlar (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Nitel araştırmalarda –iç geçerlik faktörüne karşılık gelen- inanırılığı artırmak için uzun süreli etkileşim, katılımcı teyidi ve uzman incelemesi gibi pek çok yöntem kullanılmaktadır (Holloway ve Wheeler, 2010).

Bu araştırmada, uygulama araştırmacı tarafından yapılmış (uzun süreli etkileşim), verilerin toplanması sonrasında veri ve katılımcı düşünceleri görüşmelerle elde edilmiş (katılımcı teyidi), araştırma nitel araştırma konusunda uzman kişilerce incelenmiş (uzman incelemesi) doküman inceleme, görüşme, gözlem, ses kaydı, video kaydı, fotoğraf ve öğrenci ürünleri ile farklı veri toplama yöntemlerine başvurulmuştur.

Bu araştırmada toplanan verilerin (doküman, görüşme transkriptleri, fotoğraf, öğrenci ürünleri vb.) tezde sınırlı bir bölümü paylaşılmıştır. İstenildiği takdirde bu veriler etik sınırlar çerçevesinde araştırmacılarla paylaşılacaktır.

3.7.2. Aktarılabirlik (Transfer Edilebilirlik)

Eylem araştırmalarında –dış geçerlik faktörüne karşılık gelen- aktarılabirliğin sağlanması için araştırmacı tarafından verilen bilgilerle okuyucunun sürece hâkim olması sağlanmaya çalışılır. Bu nedenle araştırma bulgularının dayandığı ham veriler, araştırma ortamı, katılımcılar, veri toplama araçları ve veri analizi kapsamlı bir şekilde okuyucuya sunulur. Öğrencilerden elde edilen doğrudan alıntılara yer verilmesi okuyucu sürece dâhil etmede önemlidir (Sel, 2020). Başka bir deyişle okuyucuların kendi çalışmaları ile karşılaştırarak çalışmanın uygulanabilirliğine karar verebilmeleri için çalışma ortamı ve

şartları hakkında detaylı açıklamalar yapmalıdır (Merriam, 2012). Bu araştırmada aktarılabirliği sağlamak için örneklem seçimi, öğrenci özellikleri, çalışmanın gerçekleştirildiği mekânlar detaylı olarak betimlenmiştir.

3.7.3. Tutarlılık (Güvenilebilirlik)

Nitel araştırmalarda tutarlılık iç güvenilirlik faktörüne karşılık gelecek şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada tutarlılığı sağlamak için geçerlik stratejilerinde olduğu gibi birden fazla veri toplama yöntemine başvurulmuştur. Ayrıca verilere ait dökümler araştırmacı haricinde başka araştırmacılar tarafından da kontrol edilerek fikir birliğine varılmış, tutarlı oldukları onaylanmıştır.

3.7.4. Onaylanabilirlik (Teyit Edilebilirlik)

Dış güvenilirlik faktörüne karşılık gelen onaylanabilirliği sağlamak için, bulguların araştırmacının özelliği ve seçimlerinden ziyade katılımcıların deneyim ve düşüncelerinden kaynaklandığı güvencesini vermek gerekir. Onaylanabilirlik için ham verilerin kullanılması önerilmektedir (Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018). Bu çalışmada onaylanabilirliği sağlamak için –geçerlilikte de belirtilen- doküman inceleme, görüşme, gözlem, ses kaydı, video kaydı, fotoğraf ve öğrenci ürünleri sayesinde toplanan ham veriler kullanılmıştır.

3.8. Veri Analizi

Bu çalışmada veri analizi olarak içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi davranışlar üzerine dolaylı yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir (Büyüköztürk, 2010). Çalışmada içerik analizinin kullanılmasının sebebi sorunların çözümüne ilişkin derinlemesine bilgi toplamaktır. Bu amaçla elde edilen verilerden kodlara, kodlardan da kategorilere ulaşılmıştır. Bulgular ve sonuç- tartışma, kategori başlıklarına göre sunulmuştur

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, uygulama öncesi mevcut duruma ilişkin bulgular ve uygulama sonrası durumun değerlendirilmesine ilişkin bulgular olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Bulguları oluşturan verileri toplamak için mevcut durumun belirlenmesi adına ihtiyaç grubundan “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi” ve Yarı- yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yaratıcı drama uygulamalarının gerçekleştirildiği gruptan veriler uygulama sırasında öğrenci ürünleri (mektup, manifesto, afiş çalışmaları vb.), performansları, ses kaydı, video kaydı ve fotoğraflar ile elde edilmiştir. Bu verilerin bir kısmı yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında uygulanan “İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi” ile ilgili bulgularla birlikte sunulmuştur. Öte yandan bölümün sonunda aynı anket sorularının yer aldığı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Dokümanda kullanılan isimler öğrencilerin gerçek isimleri olmayıp öğrencilere atanan rumuzlardır.

4.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Bulgular

MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı yayınlanmıştır. Bu taslak program ilk kez 2017-2018 eğitim öğretim yılında Beşinci sınıflar düzeyinde uygulanmıştır. Yeni taslak program ilk olarak deneyimleyen öğrencilere “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi” (Ek. 1) uygulanarak önce doküman daha sonra da “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler” – Görüşme Formu (Ek. 3) uygulanarak görüşme yolu ile veriler toplanmıştır. Bu bölümde öğrencilerden toplanan verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Uygulama öncesinde mevcut durumun tespiti için “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi” (Ek. 1) uygulanmış ve bu dokümana yanıt veren 20 öğrenciden dokuzu ile “Fen Bilimleri Dersi Konularının

Öğretimi Hakkındaki Düşünceler” – Görüşme Formu (Ek. 3) kullanılarak yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu başlık altında 20 öğrenciye uygulanan Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi dokümanından elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

Bu dokümanda sorular öğrencilere üç başlık altında sunulmuştur. Bu başlıklar ve içerikleri şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Öğrencilerin konuları hatırlama durumları ve konuları hatırlamalarını zorlaştıran faktörler.
- 2) Öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarını sağlayan faktörler.
- 3) Öğrencilerin konuları eğlenceli bulmalarını sağlayan faktörler.

4.1.1.1. Konuların Hatırlanma Durumuna İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

“Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi” (Ek. 1) dokümanı ile yirmi öğrenciye önceki yıl gördükleri konuları hatırlayıp hatırlamadıkları sorulmuştur. Aynı soru ile eğer hatırladıkları konular varsa bunların isimlerini belirtmeleri istenmiştir. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 3 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin yorumlar aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 3

Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Önceki Yıldan Hatırladıkları Konular

<i>Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz konuları hatırlıyor musunuz?</i>	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Ay'ın evreleri	Adem, Ebru, Gökhan, Özlem, Sedef, Tarık
Canlıların sınıflandırılması	Adem, Esin, Ebru, Gökhan, Nalan, Okan, Özlem, Selen, Tarık, Yağız
Maddenin halleri	Adem, Ebru, Özgür, Selen, Zeki
Gök cisimleri	Ebru, Murat, Nalan, Özlem, Selen, Sedef, Tarık
Gölgeler	Adem, Nalan
Kuvvet	Adem, Özlem, Selen, Tarık, Yağız, Zeki
Yıkıcı doğa olayları	Adem, Ebru, Gökhan
Elektrik	Adem, Özlem
Ekosistem	Gökhan
Işık ve ses	Özlem
Biyçeşitlilik	Adem
Hatırlanan konu yok	Ahmet, Bora, Cem, Engin, Naz

Veriler incelendiğinde on öğrencinin canlıların sınıflandırılması konusunu diğer konulara göre daha iyi hatırladıkları görülmektedir. Bu konuyu dokuz öğrencinin hatırladığını ifade ettikleri Ay'ın Evreleri, altı öğrencinin hatırladığı Kuvvet ve beş öğrencinin hatırladığı Maddenin Halleri ünite ve konuları izlemektedir. İnsan ve Çevre Ünitesi kapsamına alınabilecek cevap yalnızca bir öğrenciden gelmiştir.

4.1.1.2. Konuları Hatırlamayı Zorlaştıran Faktörlere İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere fen bilimleri dersinde önceki yıl gördükleri konuları hatırlayamama sebeplerinin;

- Öğretmenin tutumu,
- Öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi,
- Konuya olan ilginin yetersizliği,
- Kullanılan ders kitabı ve fen bilimleri dersine karşı tutum, gibi faktörler ile ilgili olup olmadığı sorulmuştur. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan kodlar Tablo 4 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 4

Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Hatırlamalarını Zorlaştıran Faktörler

Konuları hatırlamayı zorlaştıran faktörlere ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Etkinlik yapılmaması	Zeki, Sedef, Nalan, Tarık
Görsel materyal kullanılmaması	Sedef
Derslerin sınıf dışı ortamda işlenmemesi	Nalan
Derslerin eğlenceli olmaması	Özgür

“İnsan ve Çevre” ünitesine ait konuların hatırlanamama nedenlerini anlayabilmek için sorulan sorulardan elde edilen veriler öğrencilerin dört farklı düşünce belirttiklerini göstermektedir. Tablo oluşturulurken öğrenciler tarafından hatırlamaya engel faktörler olarak sunulan ancak değiştirilme imkânı olmayan durumlara ilişkin kodlara yer verilmemiştir. Bunlar araya yaz tatilinin girmesi, başka bir deyişle konuları işlemenin üzerinden zaman geçmiş olmasının konuların hatırlanmasına sınırlılık

getirdiği görülmektedir. Ancak her eğitim öğretim dönemi arasında tatil uygulanmaktadır. Tatil uygulaması değiştirilebilir olmadığı için analizde dersin işlenişi, öğretmen ve öğrenci açısından değiştirilebilir durumlara ağırlık verilmiştir. Konuların sıkıcı olması ve öğrencinin -bireysel- tekrar eksikliği de tabloda yer verilmeyen kodlardır. Ancak konuların neden sıkıcı olduğu, sıkıcılıktan kurtarmak için neler yapılabileceği görüşmede sorularak derinlemesine veri toplanmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde konuların hatırlanmasının önündeki engelleri dört öğrenci konular işlenirken etkinlik yapılmaması olarak belirtirken birer öğrenci da görsel materyal kullanılmaması, derslerin sınıf dışı ortamda işlenmemesi ve derslerin eğlenceli olmaması olarak belirtmişlerdir. Derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesinin konuların hatırlanmasına etki ettiğini Nalan:

“Hatırlanmasının daha kolay olması için etkinlik, deney, gezi gibi aktivitelerin önemli olduğunu düşünüyorum.” şeklinde ifade etmektedir.

Tarık ise etkinlik yapılmasının konuların hatırlanması üzerinde etkili olduğunu:

“Mesela canlılar konusuyla ilgili bir sürü etkinlik ve çalışma yaptık ve pek çok kez nedenini araştırdık bu yüzden bu hep aklımda ay evrelerini de çok eğlenerek işledik ve çok iyi aklımda kaldı.” şeklinde ifade etmiştir.

Sedef ise:

“Ben test çözdükten sonra ya da tekrar ettikten sonra anladığımı zannediyorlar ancak ben deney yapıp video izledikten sonra daha iyi anlıyorum çünkü görseller daha çok aklımda kalıyor.” diyerek görsel kullanımının konuların hatırlanması üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Zeki ise oyun temelli etkinlikler ile hatırlama arasındaki ilişkiyi:

“Biraz daha oyun veya deney yapsak daha iyi hatırlardım.” şeklinde ifade etmiştir.

Yukarıdaki tablo ve öğrenci ifadelerinden yola çıkarak sınıf ortamı dışında, etkinlik ve oyunlarla desteklenen eğlenceli bir dersin hatırlama üzerindeki olumlu etkilerinden bahsedilebilir. Bu durum “İnsan ve Çevre” ünitesinin yukarıda bahsi geçen özelliklerle yapılandırılması konusunda çalışmaya yön vermiştir.

Öğrencilere önceki yıl gördükleri “İnsan ve Çevre” ünitesinde en iyi anladıkları konular sorulmuştur. Daha sonraki sorularla daha iyi anladıklarını ifade ettikleri konuları neden daha iyi anlamış olduklarına ilişkin veriler toplanmıştır.

4.1.1.3. Konuların Daha İyi Anlaşılmasını Sağlayan Faktörlere İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere fen bilimleri dersinde önceki yıl gördükleri “İnsan ve Çevre” ünitesine ait konulardan hangisi ya da hangilerini daha iyi anladıkları sorusu yöneltilmiş daha sonra da belirttikleri konuları daha iyi anlamalarını sağlayan sebeplerin öğretmenin tutumu, öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi, konuya olan ilginin yetersizliği, kullanılan ders kitabı ve fen bilimleri dersine karşı tutum gibi faktörlerle ilgili olup olmadığı sorulmuştur. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 5 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin öğrenci görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 5

Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Anlamalarını Sağlayan Faktörler

Konuları daha iyi anlamalarını sağlayan faktörlere ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Etkinlik yapılması	Zeki, Ebru, Adem, Tarık, Kemal, Özlem, Okan
Derslerin eğlenceli olması	Naz, Özlem, Özgür, Okan, Gökhan, Ebru
Görsel materyal kullanılması	Sedef, Tarık, Özlem
Proje yapılması	Zeki

Öğrencilere önceki yıl gördükleri “İnsan ve Çevre” ünitesindeki konuları anlamalarını sağlayan faktörlere ilişkin sorular sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplar öğrencilerin dört farklı düşünce belirttiklerini göstermektedir. Bunların başında derslerin etkinliklere dayalı olması gelmektedir. Bunu takip eden durumları öğrenciler, derslerin eğlenceli olması ve ders anlatımı esnasında görsellerden yararlanılması, proje yapılması olarak ifade etmişlerdir. Konuyu anlama sebebinin derslerin etkinliklere dayalı olması olduğunu belirten Ebru bu durumu şöyle ifade ediyor:

“Etkinlikler eğlenceli olunca daha iyi anlıyorum.”

Derslerin eğlenceli olmasının konuları anlama üzerindeki olumlu etkisini anlatırken Okan:

“Bazı deneyler yapmıştık. ... eğlenceli anlatmıştı Hoca.”

Görsel materyal kullanımı ile ilgili Özlem: *“Deneyler, maketler vb. kullanarak işlemek güzeldi.”* demiştir.

Zeki ise gerçekleştirilen projelerin anlama üzerindeki etkisini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenimiz bize proje ve deneyler yaptırmıştı.”

Yukarıdaki verilerden yola çıkarak öğrencilerin “İnsan ve Çevre” ünitesindeki konuları anlamaları için dersleri eğlenceli etkinliklerle yapılandırmanın uygun olacağı söylenebilir.

Öğrenciler “İnsan ve Çevre” ünitesine ait konuların hem hatırlama hem de anlama durumlarını ifade ederlerken eğlenerek öğrenmenin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilere öncelikle hangi konuları eğlenceli buldukları sorulmuştur. Konuları eğlenceli bulmalarını sağlayan faktörlerin anlaşılması için sorulan sorular neticesinde ele edilen veriler değerlendirilmiştir.

4.1.1.4. Konuları Eğlenceli Kılan Faktörlere İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere fen bilimleri dersinde önceki yıl gördükleri “İnsan ve Çevre” ünitesine ait konulardan hangisi ya da hangilerini eğlenceli buldukları sorusu yöneltilmiş daha sonra da belirttikleri konuları eğlenceli bulmalarını sağlayan sebeplerin öğretmenin tutumu, öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi, konuya olan ilginin yetersizliği, kullanılan ders kitabı ve fen bilimleri dersine karşı tutum gibi faktörlerle ilgili olup olmadığı sorulmuştur. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 6 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 6

Doküman Analizine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerce İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Eğlenceli Kılan Faktörler

Konuları eğlenceli kılan faktörlere ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Etkinlik yapılması	A. Hasan, Ebru, Naz, Zeki, Murat, Okan, Tarık
Görsel materyal kullanılması	Ebru, Selen, Sedef, Özgür
Yaşama yakın olması (hayatilik)	Sedef
Düz anlatım yapılmaması	Nalan

Öğrencilerin önceki yıl gördükleri “İnsan ve Çevre” ünitesine ait konuları eğlenceli bulmalarını sağlayan dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu kodlar tablo 6’da sunulmuştur. Bu kodlara ilişkin katılımcı örnekleri aşağıda verilmiştir. İnsan ve Çevre Ünitesindeki konuların eğlenceli olup olmasını Zeki’ye göre öğretmen tarafından hazırlanan etkinlikler belirlemektedir. Bu durumu Zeki şu şekilde ifade etmektedir:

“Öğretmenimiz eğlenceli etkinlikler hazırladığı için bu konuyu daha iyi anladım.”

Görsel materyal kullanımının bu üniteye konular üzerindeki etkisini Özgür: *“Video izlerken hoca da bilgiler veriyor.”* şeklinde ifade ediyor.

Konuların eğlenceli olmasını onların (konuların) yaşama yakın olup olmamaları ile değerlendiren Sedef bu görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Normal hayatta karşılaşabileceğimiz bir şey.”

İnsan ve Çevre Ünitesindeki konuların eğlenceli olma durumuna öğretmenin kullandığı yöntemin etkisi olduğunu belirten Nalan bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Sadece anlatımın etkili olduğunu düşünmüyorum.”

Öğrencilere göre derslerde etkinlik yapılması, görsel materyale yer verilmesi, yaşama yakınlık ilkesine uygunluk ve öğretmenin kullandığı anlatım yöntemi konuların eğlenceli olup olmaması üzerinde etkilidir. Öğrenenin süreçte katılımını artırmak için eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratmak için katılımcılar tarafından ortaya atılan görüşler eylem planında kullanılacak yöntem açısından yol göstericidir.

4.1.2. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Uygulama öncesinde mevcut durumun tespiti için 20 katılımcıya uygulanan “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi’nden (Ek. 1)” elde edilen veriler sonrasında dokuz katılımcı ile “Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler – Görüşme Formu (Ek. 3)” uygulanarak yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu başlık altında dokuz katılımcıya uygulanan yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

4.1.2.1. Konuların Hatırlanma Durumuna İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere beşinci sınıfta işledikleri ünite ya da konulardan hangisi ya da hangilerini hatırladıkları sorulmuş ve alınan yanıtlarla Tablo 7 oluşturulmuştur. Tabloya ve kodlara ilişkin yorumlar aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 7

Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Öğrencilerin Önceki Yılda Hatırladıkları Konular

Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz konuları hatırlıyor musunuz? Bu konular nelerdir?

Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Ay’ın evreleri	Tarık, Bora, Esin, Özlem, Selen, Özgür
Canlıların sınıflandırılması	Nalan, Naz, Tarık, Esin, Özlem, Özgür
Maddenin halleri	Özgür
Güneş sistemi	Nalan
Bitki türleri	Nalan
Gezegenler	Tarık
Gölgeler	Tarık
Kuvvet	Tarık
Afetler	Tarık

Görüşme yapılan dokuz öğrenciden altısı “Güneş, Dünya ve Ay” ünitesine ait Ay’ın Evreleri konusunu hatırladıklarını, altısı da “Canlılar Dünyası” ünitesindeki Canlıların sınıflandırılması konusunu hatırladıklarını belirtmişlerdir. Bu soruya verilen yanıtlar içerisinde İnsan ve Çevre Ünitesine ait konularda hatırlamaya ilişkin hiçbir katılımcıdan yanıt elde edilmemiştir.

4.1.2.2. Konuların Hatırlanmasını Sağlayan Faktörlere İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere fen bilimleri dersinde önceki yıl gördükleri konuları hatırlayabilmelerini sağlayan faktörler sorularak hatırlamayı sağlayan faktörlerin öğretmen tutumu, öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi, konuya olan ilginin yetersizliği, kullanılan ders kitabı ve fen bilimleri dersine karşı tutum gibi faktörlerden etkilenip etkilenmediği sorulmuştur. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 8 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 8

Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Hatırlamalarını Sağlayan Faktörler

Konuları hatırlamayı sağlayan faktörlere ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Görsel materyal kullanımı	Naz, Tarık, Sedef
Etkinlik yapılması	Nalan, Engin, Tarık, Bora, Özlem, Özgür
Farklı ortamda ders işlenmesi	Nalan, Naz, Tarık, Bora, Özlem
Öğrenenin deneyimlemesi	Sedef
Dersin eğlenceli olması	Tarık, Özlem, Özgür

“İnsan ve Çevre” ünitesindeki konuları hatırlayamayan katılımcılara, hangi durumlarda konuları daha iyi hatırladıkları sorulmuştur. Soruya verilen yanıtlara ilişkin veriler Tablo 8’de yer almaktadır. Öğrencilerin önceki yıl gördükleri konuları hatırlama durumlarını etkileyen faktörlere ilişkin beş farklı düşünce belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde konuların etkinliklere dayalı işlenmesi hatırlanma durumunu etkileyen en güçlü nedendir. Bunu sırasıyla derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesi, görsel materyale yer verilmesi ve dersin eğlenceli olması izlemektedir. Kodlara göre konunun hatırlanmasına dair katılımcıların yöntemle ilişkin görüşler bildirdikleri görülmektedir. Tarık görsel materyal kullanılması sayesinde konuları hatırlayabildiğini şu sözlerle ifade ediyor:

“Dışarıya çıkıp anlatarak falan böyle fotokopilerle resimlerle falan.”

Konuların hatırlanması için etkinliklere dayalı olması gerektiği Özgür tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

“Etkinlik yapıldığında, espri ile anlatıldığında daha çok akılda kalıyor ve daha iyi anlıyorum.”

Derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesinin konuların hatırlanma durumunu olumlu etkilediğini belirten Nalan bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela dışarda bahçede ders işlemiştik, laboratuvara gitmiştik ya da astronomi ile ilgili açılan bir yere gezi düzenlemiştik. Böyle şeyler olduğunda neden gittiğimi hatırladığım için konuları da hatırlıyorum.”

Sedef ise yöntemin deneyimlemeye olanak sağlaması ile anlamlı öğrenmeye etkisi arasındaki ilişkiyi şu sözlerle ifade etmiştir:

“Onunla (konu) ilgili deneyimin olması da artırır. Mesela bir şey yapmışındır da benim yaptığım şeyler, tekrar ettiğim şeylerden daha çok (aklımda kalmasını) artırır.”

MEB tarafından 2017 yılında yayınladığı taslak program incelendiğinde İnsan ve Çevre Ünitesinin Biyoçeşitlilik ile İnsan ve Çevre olmak üzere 2 konudan oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerden Bora, Esin ve Sedef bu konulardan biyoçeşitlilik konusunu anladıklarını ifade etmişlerdir. Diğer katılımcıların ise üniteye ait anladıkları konular olmadığı görülmektedir.

4.1.2.3. Konuları Anlamaya Katkı Sağlayan Faktörlere İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere fen bilimleri dersinde önceki yıl gördükleri konuları anlamalarını sağlayan faktörler sorularak anlamayı sağlayan faktörlerin öğretmenin tutumu, öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi, konuya olan ilginin yetersizliği, kullanılan ders kitabı ve fen bilimleri dersine karşı tutum gibi faktörlerden etkilenip etkilenmediği sorulmuştur. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 9 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 9

Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Konuları Anlamalarına Katkı Sağlayan Faktörler

Konuları anlamaya katkı sağlayan faktörlere ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Farklı ortamda ders işlenmesi	Engin, Nalan, Tarık, Özlem, Bora
Etkinlik yapılması	Naz, Tarık, Bora, Esin
Görsel materyal kullanımı	Naz, Nalan, Sedef, Özgür, Esin
Proje yapılması	Sedef
Dersin eğlenceli olması	Esin

İnsan ve Çevre Ünitesindeki konuları anlamadığını ifade eden katılımcılara, hangi durumlarda konuları daha iyi anladıkları sorulmuştur. Bu soruya verdikleri yanıtlara göre Tablo 9 oluşturulmuştur.

Öğrenciler konuları daha iyi anlamaları için gerekli olan durumları ifade ettikleri verilerle beş farklı düşünce belirtmişlerdir. Tabloya göre katılımcıların konuları anlamaları için gerekenler şu kodlar altında toplanmıştır: derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesi, derslerde etkinlik yapılması konular işlenirken görsel materyallere yer verilmesi ve dersin eğlenceli olması. Konuların anlaşılması üzerine etki eden bu beş kodun dördünün Tablo 8’de yer alan kodlarla aynı oldukları görülmektedir. Bu kodlara ek olarak konuların anlaşılması için proje yapılmasının önemli olduğu da vurgulanmaktadır. Derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesinin konuları anlama üzerindeki etkisinden bahseden Nalan şu ifadeyi kullanmıştır:

“Yani, söylediğim gibi daha çok oyuna benzediğinde ya da sınıftan farklı bir yere gidip, özellikle açık bir alanda bir şeyler yaptığımızda daha kolay hatırlayabiliyorum çünkü “Fen dersinde dışarı çıkmıştık.” Şeklinde aklımda kalıyor.”

Derslerde etkinlik yapılmasının konuları anlama üzerindeki etkisini ise Bora,

“... veya ki dışarda etkinlikler falan yapıldığında çok dikkatimi çekebiliyor. Fakat işte böyle tahtada atıyorum soru çözerken biraz dikkatimi veremiyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Bunların dışında video izlemenin etkisi ile ilgili Özgür:

“Ders anlatırken yeni bir bilgi katılabilir. Daha sonra depremle ilgili garip bilgiler verebilir. Video izletilebilir.” şeklinde ifade ediyor.

Projelerin konuları anlama üzerindeki etkisinin önemli olduğunu belirten Sedef:

“... herhangi bir proje yapınca aklımda kalıyor.” şeklinde ifade ediyor.

Konuların eğlenceli olması ile ilgili Esin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Etkinlik olabilir, mesela karikatür çizeriz daha eğlenceli bir hale getirebilir böylece daha güzel bir ders geçer.”

Öğrencilere önceki yıl gördükleri İnsan ve Çevre Ünitesinde eğlenceli buldukları konular sorulduğunda beş öğrenci (Nalan, Naz, Engin, Bora ve Özgür) konuların hiçbirini eğlenceli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

4.1.2.4. Konuları Eğlenceli Kılan Faktörlere İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere fen bilimleri dersinde önceki yıl gördükleri konuları eğlenceli kılan faktörler sorularak bu faktörlerin öğretmenin tutumu, öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi, konuya olan ilginin yetersizliği, kullanılan ders kitabı ve fen bilimleri dersine karşı tutum gibi faktörlerden etkilenip etkilenmediği sorulmuştur. Alınan yanıtlardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 10 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 10

Görüşme Verilerine Göre İhtiyaç Analizi Grubunda Yer Alan Öğrencilerce İnsan ve Çevre Ünitesinde Yer Alan Konuları Eğlenceli Kılan Faktörler

Konuları eğlenceli kılan faktörlere ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci (İhtiyaç Analizi Grubu)
Grup çalışmasına yer verilmesi	Bora
Etkinlik yapılması	Nalan, Tarık, Esin, Engin, Özlem, Özgür, Sedef
Görsel materyal kullanımı	Bora, Özlem, Naz
Farklı ortamda ders işlenmesi	Nalan, Tarık, Bora, Esin, Özlem

Öğrencilerden alınan veriler konuların hatırlanması ve konuların anlaşılması için dersin eğlenceli olmasının önemli bir etken olduğunu Tablo 8 ve Tablo 9 göstermektedir. Konunun eğlenceli olmadığını belirten katılımcılara konunun/ dersin daha eğlenceli olması için neler yapılması gerektiğini düşündükleri sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar kullanılarak Tablo 10 oluşturulmuştur. Öğrenciler dersin daha

eğlenceli geçmesi için gereken faktörlere ait dört farklı düşünce belirtmişlerdir. Konuları eğlenceli bulmaları için gerekli olan faktörlerle konuların anlaşılması için gerekli olan üç faktörle (etkinlik, sınıf dışı ortam, görsel materyal) benzer olduğu görülmektedir. Öğrencilere göre grup çalışmalarına yer verilmesi, konuların etkinliklere dayalı olması, görsel materyallerden faydalanılması derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesi dersin eğlenceli olması için önemli faktörlerdir. Bu faktörler de yine Tablo 8 ve Tablo 9 görüldüğü gibi yöntem ile ilişkilendirilebilmektedir. Grup çalışmalarının ve bu çalışmalardaki etkileşimin konuları daha eğlenceli kıldığını belirten Bora şu ifadeleri kullanmıştır:

“Yani gözümüzle görüyor, birlikte grup arkadaşlarımızla yapıyoruz. O yüzden biraz daha eğlenceli oluyor. Sonuçta bir grupla çalışıyorsunuz ve o grupla çalıştığınızda böyle herkesin fikri falan oluyor ve ortak bir [fikre] ulaşıyorsunuz. Diyorsunuz ki: Biz bunu birlikte yaptık.”

Derslerin etkinlik temelli yapılıp yapılması ve konunun eğlenceli olması arasındaki ilişki de Esin tarafından:

“Ders eğlenceli geçerse hani etkinlik oluyor. Bir şeyler yapıyoruz. Bu benim tutumumu artırıyor eğlenceli kalıyor. Derste daha çok eğleniyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Görsel materyale belirli ölçüde yer verilmesinin dersi eğlenceli hale getirmesi ile ilgili olarak Özlem şunları söylemektedir:

“Eğlenceli olması için işlediğimiz şeylerle ilgili videolar, Sebit V Cloud izletilebilir.”

Derslerin sınıf dışı ortamda işlenmesi ve etkinlik yapılması ile konuların eğlenceli olması arasındaki ilişkiyi bu ünitedeki hiçbir konuyu eğlenceli bulmayan Nalan başka bir konu üzerinden şu şekilde ifade ediyor:

“Mesela astronomi ünitesi, güneş, dünya, ay ve gezegenlerle ilgili olan ünite benim için eğlenceliydi. Çünkü ya astronomi sınıfına iniyorduk ya da deneyler yapıyorduk. Ay ve güneş tutulmaları için el fenerleri ve kürelerle deneyler yapmıştık. Bu şekilde etkinlikler yaptığımızda aslında dersi daha eğlenceli, konuyu da ilgi çekici hale getirmiş oluyoruz.”

İhtiyaç analizi grubundaki katılımcılardan doküman ve görüşme yoluyla alınan veriler değerlendirildiğinde uygun yöntem ihtiyacının bu boşluğu oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle kullanılacak yöntem ile geleneksel sınıf düzeninden farklı bir sınıf ortamı yaratılması, kişiler arası iletişim ve etkileşime olanak sağlayan grup çalışmalarının yer aldığı ve süreçte görsel materyallere yer verilen bir yöntem kullanılması öğrencilerin konuları hatırlama, anlama ve eğlenerek öğrenmeleri için gerekli olduğu düşünülmüştür. İçerdiği tekniklerle yukarıda bahsedilen boşluğu yaratıcı drama yönteminin doldurabileceğinden hareketle eylem planında bu yöneme yer verilmiştir.

4.2. Uygulama Sonrası Durumun Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

MEB tarafından 2017 yılında yayınlanan ve daha sonra 2017-2018 eğitim öğretim yılında beşinci sınıflar seviyesinde uygulanmaya konulan programa ilişkin öğrencilerden alınan görüşler doğrultusunda İnsan ve Çevre Ünitesi yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde 2018-2019 eğitim öğretim yılında İnsan ve Çevre Ünitesinin yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirildiği katılımcılardan İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi (Ek. 5) ve bu ankette yer alan sorularla gerçekleştirilen İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler – Görüşme Formu (Ek. 7) görüşme verilerinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Bu bulgular İnsan ve Çevre Ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin katkısına ilişkin sonuçlar açısından önemlidir.

4.2.1. Uygulama Sonrası Durumun Değerlendirilmesine İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Uygulama sonrası durumun değerlendirilmesi için “İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi (Ek. 5)” ve bu dokümana yanıt veren 12 katılımcıdan altısı ile “İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler – Görüşme Formu (Ek. 7)” kullanılarak yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu başlık altında 12 katılımcıya uygulanan “İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi (Ek. 5)” dokümanından elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

“İnsan ve Çevre” ünitesindeki konuları hatırlayıp hatırlamadıkları sorulduğunda yaratıcı drama uygulamalarının yapıldığı grupta on iki katılımcıdan on biri konuları hatırladıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden dördü hatırladıkları konuları belirtirken ek olarak hatırlama durumunu yöntemle ilişkilendirmişlerdir. Bu katılımcılardan Seda konuları hatırlama durumunu yapılan etkinlikler üzerinde ifade etmiştir:

“İnsan ve Çevre” ünitesinde öncesi ve sonrası ile alakalı dramalar yapmıştık...”

Bu ifade yaratıcı drama yönteminde kullanılan geriye dönüş tekniğini içeren çalışmalarını ifade etmektedir.

Öğrencilerden yalnızca İbrahim yaz tatilinin araya girmesi nedeniyle konuları hatırlayamadığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Aradan koca yaz tatili geçti.”

4.2.1.1. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıklarına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile önceki derslerinizdeki etkinlikler arasında benzerlikler ve farklılıklar var mıydı? Açıklayınız.”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 11 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 11

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıkları

Yaratıcı drama etkinliklerinin farklılıklarına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Canlandırma yapılması	Seda
Motivasyon sağlanması	Ogün, Leyla
Anlamli öğrenme sağlanması	Ogün
Eğlenceli olması	Ogün, Esra, Mahir, Didem, Leyla, Emre, İbrahim

Yaratıcı drama etkinliklerinin farklılıklarına ilişkin katılımcılar tarafından verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 11’de sunulmuştur. Diğer derslerde gerçekleştirilen etkinlikler ile İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen etkinliklerin farklılığını

yöntem ile ilişkilendiren altı katılımcı vardır. Bu katılımcılardan biri olan Seda, yaratıcı drama yönteminde yer alan tekniklerden canlandırmanın katkısı üzerinden değerlendirerek:

“Farklılık vardı çünkü biz burada canlandırma yaparak aklımızda bir iz oluşturdu ama önceki derslerde sadece işleyerek devam ediyordu.” demiştir.

Leyla ise etkinliklerin derse katılma isteği üzerindeki etkisini

“Vardı. Çünkü orada yine derse katılma isteğim vardı. Normal dersten biraz daha eğlenceliydi. Sürekli hareket.” şeklinde ifade etmiştir.

Etkinliklerin eğlenceli olmasından dolayı motivasyonunun arttığını ifade eden Ogün bu etkinliklerin anlamlı öğrenmeye yardımcı olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Aklımda daha kalıcı bir yer aldı. Ve eğlenceli hale geldi böyle olunca benim ders işleme isteğim artıyor ve daha iyi öğreniyorum.”

Yaratıcı drama yöntemine ait etkinlikler sayesinde dersin daha verimli geçtiğini ifade eden Emel şunları söylemiştir:

“İnsan ve çevre ünitesini işlerken daha verimli çalışabildim ama normalde sınıfta oturarak ders işlerken aklım başka bir şeylere karışıyor. Yani farklılıklar var.”

Emel gibi sürecin verimli geçtiğini belirten Esra bu durumu etkinliklerin eğlenceli olmasına bağlamıştır. Esra düşüncesini:

“Bence İnsan ve Çevre ünitesini işlerken diğer derslere göre daha çok eğlendik. Ve bizim için daha verimli geçti.” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.1.2. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Üniteye Olan İlgiyi Değiştirmesine İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken gerçekleştirilen etkinlikler bu üniteye olan ilginizi artırdı mı? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 12 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 12

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Üniteye Olan İlgini Değiştirme Durumu

Yaratıcı drama etkinliklerinin üniteye olan ilgiyi değiştirmesine ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması	Emre
Farklı ortamda ders işlenmesi	Emel
Öğrenmeyi sağlaması	Ogün, Filiz, Emel
Eğlenceli olması	Ogün, Filiz, Esra, Mahir, Didem, Seda, Eda, İbrahim, Enes

Yaratıcı drama etkinliklerinin üniteye olan ilgiyi değiştirmesine ilişkin katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 12’de sunulmuştur. Yöntemin özelliği olarak ilgiyi değiştirdiğini belirten katılımcılardan Emre yöntemin yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak sağlamasını şu şekilde ifade etmiştir:

“İlgimi artırdı çünkü bir dersi ve bir şeyi yaşayarak öğrenmek en iyi öğrenme yöntemidir.”

Etkinliklerin sınıf dışında uygulanmasının önemine vurgu yapan Emel aynı zamanda yöntemin hızlı öğrenme açısından da avantajlı olduğunu şu cümle ile ifade etmiştir:

“Evet çünkü dışarıda eğitici oyunlar oynadık ve böyle yaparak daha çabuk öğrendik.”

Emel, yöntemin hızlı öğrenme üzerinde etkili olduğunu belirtirken Filiz daha fazla bilgi edinme açısından da olumlu olduğunu belirten ifadesinde şunları söylemiştir:

“Evet, çünkü çok eğlendim ve bu konu hakkında daha çok bilgi öğrendim.”

Dokuz katılımcı ise etkinlikleri eğlence boyutuyla ele almışlardır. Bunlardan biri olan Seda ise eğlenebildiği için konuya olan ilgisinin arttığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet artırdı çünkü ben bir konuyu işlerken eğleniyordum ve bu beni konuya olan ilgimi artırıyordu.”

Şekil 14. Nesli Tükenmiş Canlıya Ait Canlandırma Hazırlığı

(Şekil 14) Yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen süreçte öğrencilerin eğlendiklerini gösteren bir karedir. Bu görselde nesli tükenmiş bir canlıya ait role hazırlanma sürecinde canlandırmanın daha gerçekçi olması için grup arkadaşının yüzünü boyayan öğrenci ve arkadaşı yer almaktadır.

4.2.1.3. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamalı Öğrenmeye Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: “*İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının öğrendiklerinizi daha kalıcı hale getirdiğine inanıyor musunuz? Neden?*” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen

cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 13 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 13

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamli Öğrenmeye Katkısı

Yaratıcı drama uygulamalarının anlamli öğrenmeye katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması	Emre, Seda
Grup çalışmasına yer verilmesi	Emel
İletişim ortamı sağlaması	Emel
Eğlenceli olması	Ogün, Mahir

Yaratıcı drama uygulamalarının anlamli öğrenmeye katkısına ilişkin katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 13'te sunulmuştur. Bilgilerin anlamli öğrenmeye etkisini iki katılımcı öğrenenin aktif olması üzerinden ifade etmişlerdir. Bu katılımcılardan biri olan Emre:

“Kalıcı hale getiriyor çünkü bir dersi pekiştirerek değil, yaşayarak öğrenmek daha kalıcı yapar.” demiştir.

Emre ile benzer şekilde yaratıcı drama yönteminin yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak tanıdığını Seda:

“Evet daha kalıcı bir hale geldi çünkü burada gerçek hayatta yaptığım için bu konuyu gözlerimle görebiliyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Yöntemin grup çalışmasına olanak sağlayarak etkili bir iletişim sağladığını Emel: *“Evet, çünkü sınıfça bir grup iken hem öğretmenimizden ve arkadaşlarımızdan fikir alma duygum gelişti.”* diyerek belirtmektedir.

Anlamli öğrenmeyi sürecin eğlenceli olması ile ilişkilendiren Ogün: *“İnanıyorum çünkü eğlenceli ve öğretici oldu daha iyi anladım.”* demiştir.

Diğer katılımcılardan farklı olarak yöneme ait uygulamaların anlamli öğrenme üzerinde etkisi olmadığını düşünen İbrahim bu durumu yaz tatilinin ara girmesi ile ilişkilendirmiştir:

“Hayır pek inanmıyorum çünkü hiçbir şey hatırlamıyorum.” diyerek uygulamaların kendisinde anlamli öğrenmeye katkıda bulunmadığını ifade etmiştir.

4.2.1.4. Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: “Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ya da hayır ise bu durumun nedenini açıklayınız.” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 14 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 14

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısı

Yaratıcı drama yönteminin öğrenmeye katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Seda
Görsel materyal kullanılması	Seda
Konuya ilgi uyandırması	Emre
Derse katılım sağlaması	Ogün
Anlamli öğrenme sağlaması	Filiz
Eğlenceli olması	Ogün, Filiz, Esra, Didem, Emre, Eda, Enes

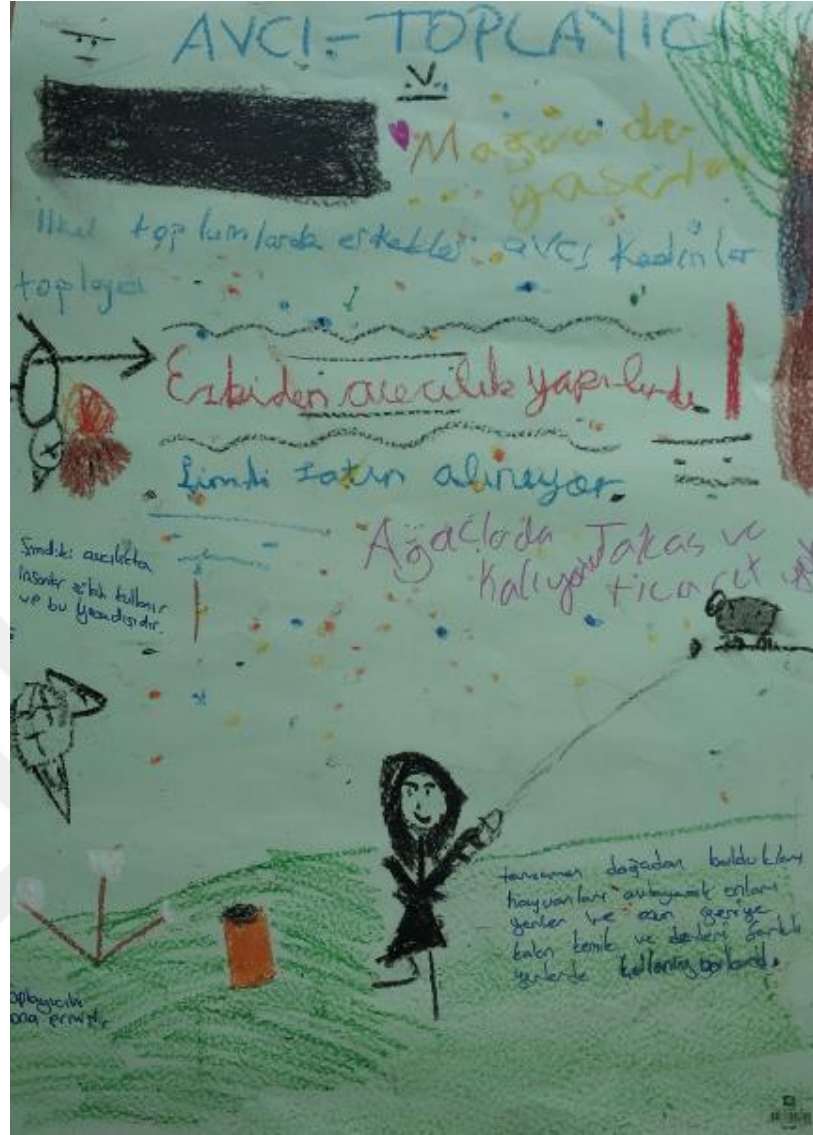
Yaratıcı drama yönteminin öğrenmeye katkısına ilişkin katılımcıların altı farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 14’te sunulmuştur. Aşağıdaki şekillerde yer alan (Şekil 15, Şekil 16, Şekil 17 ve Şekil 18), uygulama sürecinde görsel kullanımı ve görsel oluşturma konusunda yapılan çalışmalara ilişkin bulgular da paylaşılmıştır.

Grup çalışması yapmanın ve görsel materyallerin İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenme üzerindeki olumlu etkisini Seda:

“Evet çünkü bu üniteyi işlerken dramalar, posterler, grup çalışmaları yaparak daha iyi öğrenmemi sağladı bu yüzden öğrendiğimi düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 15. Biyoçeşitlilik Afışı Oluşturma- Ürün

Şekil 16. Afiş Oluşturma- Avcı Toplayıcı Toplum

Şekil 17. Broşür Oluşturma- Ürün

Emre ise sürecin eğlenceli olmasının konuya ilgi duyması üzerindeki etkisini ve dolayısıyla öğrenme durumunu:

“Öğrendiğimi düşünüyorum. Öğrenmemin nedeni daha fazla eğlendiğim için bu konuya daha fazla ilgi duydum.” şeklinde ifade etmiştir.

Konuyu daha iyi öğrenmesini derse katılımı ile ilişkilendiren Ogün düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet, çünkü eğlenceli olduğu için daha iyi katıldım ve daha iyi öğrendim.”

Filiz de yöntemin getirisi olarak gerçekleştirilen drama etkinliklerin anlamlı öğrenme üzerindeki etkisini:

“Evet çünkü drama olarak yaptığımdan eğlendim ve yaptıklarımız zihnimde kalıcı oldu bu yüzden konular da aklımda kaldı.”

Sürecin eğlenceli olduğunu belirten yedi katılımcıdan biri olan Eda, derslerin daha verimli geçtiğini, süreçte eğlendiği için dersi çok iyi dinlediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet çünkü daha verimli işliyorduk ve eğlenceli olduğu için çok iyi dinliyordum.”

Şekil 18. Animasyon İzleme

Bunların dışında görsellerin kullanımı, oluşturulan serginin gezilmesi, canlandırma için paylaşılan hazır ya da oluşturulan resimlerle gerçekleştirilmiştir.

4.2.1.5. Yaratıcı Dramada Kullanılan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde öğretmeninizin tasarlamış olduğu oyunların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 15 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 15

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminde Yer Alan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısı

Yaratıcı dramada kullanılan oyunların üniteyi anlamaya katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Hızlı kavramayı sağlaması	Esra
Oyun oynanması	Didem, Emel
Anlamli öğrenme sağlaması	Filiz, Enes
Eğlenceli olması	Filiz, Leyla, Emre, İbrahim

Yaratıcı dramada kullanılan oyunların üniteyi anlamaya katkısına ilişkin katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 15'te sunulmuştur. Oyunların üniteyi kavrama hızına etkisini Esra:

“Evet etkisi olduğunu düşünüyorum. Öğretmenimizin bize tasarladığı oyun o konuyu daha hızlı kavramamızı sağladı.” şeklinde ifade etmiştir.

Etkinliklerle gerçekleştirilen süreçlerle öğrenmeyi sevdiği için yaratıcı drama yönteminde yer alan oyunların üniteyi anlama üzerinde olumlu etkisini Emel:

“Evet çünkü oyun oynamayı ve oyun oynarken öğrenmeyi seviyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Oyunların süreci eğlenceli kıldığını ve anlamli öğrenme sağladığına dair düşüncesini Filiz şu sözlerle paylaşmıştır:

“Evet düşünüyorum çünkü eğlendim ve zihnimde kalıcılaştı.”

Yaratıcı drama uygulamalarının anlamlı öğrenme üzerinde etkisi olmadığını savunmasına rağmen İbrahim, yöntemine ait oyunların üniteyi anlama üzerindeki etkisini:

“Evet düşünüyorum çünkü hem eğlendik hem öğrendik.” şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 19. Yer Bulma Oyunu

Kazanıma dayalı bu oyunlardan biri de (Şekil 19)'da yer almaktadır. Öğrencilerin öğrenme ortamında eğlendikleri görülmektedir.

4.2.1.6. Canlandırmanın Anlamaya Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde yapmış olduğunuz canlandırmaların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 16 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 16

Doküman Analizine Göre Canlandırmaların Anlamaya Katkısı

Canlandırmanın anlamaya katkısına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Rol oynanması	Leyla, Didem
Anlamli öğrenme sağlaması	Filiz, Esra
Hızlı kavramayı sağlaması	Emre
Eğlenceli olması	Esra, Leyla, Eda

Canlandırmanın anlamaya katkısına ilişkin katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 16’da sunulmuştur. Canlandırmaların deneyimlemeye olanak sağlayarak dramının önemli ayaklarından biri olan “-mış gibi” yapmaya sağladığı katkı Didem’in şu ifadesinden anlaşılmaktadır:

“Evet çünkü o olayın içindeymiş gibi hissettim.”

Esra ise canlandırmaların anlamli öğrenme üzerindeki etkisini:

“Evet etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü canlandırmalar benim o konuyu pekiştirirken aklımda kalması daha iyi ve eğlenceli bir şekilde anlamamı sağladı.” şeklinde ifade etmiştir.

Canlandırmaların eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşturduğunu belirten Seda:

“Evet çünkü bizler bu oyunları canlandırmaları yaparken eğlenip öğrendik ben de bu etkinliklerin anlamamda yardımcı olduğunu düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Canlandırmalar sayesinde pekiştirme yapmaya ihtiyacı kalmadığını belirten Emre şunları söylemiştir:

“Düşünüyorum çünkü bu üniteyi pekiştirmeden bile anladım.”

Tüm katılımcılar canlandırmanın olumlu etkisinden bahsederlerken İbrahim’in canlandırma tekniğinin olumlu katkı sağlamadığını belirttiği görülmektedir. İbrahim canlandırma gibi tekniklerin kullanılması yerine geleneksel yöntemle ders işlenmesinin daha yararlı olacağını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hayır pek etkisi olmadı sınıfta işlesek daha iyi olurdu.”

Şekil 20. Bireysel Canlandırma Örnekleri

Şekil 21. Küçük Grup Canlandırma Örnekleri

Süreç içerisinde gerçekleştirilen bireysel (Şekil 20), küçük grup (Şekil 21) canlandırmalarına ait görseller paylaşılmıştır. Bunlara ek olarak Etkinlik 5.3.’te büyük grup ve Etkinlik 9.2.’de yer alan tüm grup canlandırmaları da gerçekleştirilmiştir.

4.2.1.7. Yaratıcı Dramanın Etkili İletişime Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: “*Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde grup arkadaşlarınız ile etkili bir iletişim kurduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?*” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 17 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 17

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Etkili İletişime Katkısı

Yaratıcı dramanın etkili iletişime katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Esra, Emel, Seda, Filiz
Demokratik ortam sağlaması	Emel, Leyla
Katılım isteği oluşturması	Ogün

Yaratıcı dramanın etkili iletişime katkına ilişkin katılımcıların üç farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 17’de sunulmuştur. Öğrencilerden dördü yaratıcı drama yöntemine ait tekniklerden yararlanan etkinliklerin grup çalışmaları sayesinde iletişim becerisine olan olumlu etkisinden bahsetmiştir. Bu katılımcılardan biri olan Esra düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet düşünüyorum. Çünkü aram çok iyi olmayan arkadaşım ile bir grup olunca onunla iletişimim arttı.”

Grup çalışmalarında etkili iletişim ortamı yakaladıklarını Emel:

“Evet, çünkü grup çalışmalarında birbirimizi dinlemeyi ve birbirimize söz hakkı vermeyi öğrendik.” şeklinde ifade etmektedir.

Şekil 22. Manifesto Yazma Etkinliği

Leyla ise etkinliklerde demokratik bir ortam yakaladıklarını

“Evet çünkü birbirimizle tartıştık, canlandırmalar yaparken rol dağıttık bence eşit şekilde.” şeklinde ifade etmiştir.

Ogün bu iletişimin eğlenceli bir ortam yaratması sayesinde katılım isteğinin arttığını şu cümle ile ifade etmiştir:

“Evet çünkü eğlenceli olduğu için katılımı da olduğunca fazla sağlamaya çalıştım.”

İbrahim ise bireysel çalışma ortamlarında daha verimli olduğu için yaratıcı drama yönteminin doğası gereği var olan iletişimin kendisi için olumlu olmadığını

“Hayır pek düşünmüyorum çünkü bireysel olarak daha iyi düşünür ve yazarım.” şeklinde ifade etmiştir.

Birçok örneği olmakla birlikte süreç içerisinde öğrencilerin söz almak, tartışmak ve fikir bildirmek için bu düzeni sağladıkları görülmüştür. Şekil 22 öğrencilerin özgürce fikirlerini bildirdikleri bir ortam yaratılarak katılım konusunda istekliliğini göstermektedir.

4.2.1.8. Yaratıcı Dramanın Kendini İfade Edebilmeye Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: “Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde -diğer ünitelere oranla- kendinizi daha fazla ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 18 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 18

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Kendini İfade Etmeye Katkısı

Yaratıcı dramanın kendini ifade edebilmeye katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Canlandırma yapılması	Leyla
İfade edebilme ortamı sağlanması	Eda, Didem, Filiz, Esra, Seda

Yaratıcı dramanın kendini ifade edebilmeye katkısına ilişkin katılımcıların iki farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 18’de sunulmuştur. Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen İnsan ve Çevre Ünitesinde diğer derslere oranla kendilerini daha fazla ifade edebildiğini belirten katılımcılardan biri olan Leyla bu durumu doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden bolca yararlanan canlandırma aşaması ile ilişkilendirmiş ve

“Yani çünkü farklı olduğu için ve canlandırma falan yaparken ya da konuşurken kendimi daha iyi ifade ettim.” demiştir.

Esra ise sözel anlamda kendini daha rahat ifade ettiğini şu şekilde açıklamıştır:

“Evet. Kendimi daha iyi ifade edebildiğimi düşünüyorum. Çünkü sözlü konuşmalarda kendimi daha rahat bir şekilde ifade ettim.”

İbrahim kendini ifade etme konusunda başarılı olmadığı için ünitenin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin bu durumu etkilemediğini şu şekilde belirtmiştir:

“Hayır çünkü aklımdakileri kelimelere dökemiyorum.”

4.2.1.9. Yaratıcı Dramanın Hayal Gücüne Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin hayal gücünüzü geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 19 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 19

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Katkısı

Yaratıcı dramanın hayal gücüne katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Kurgulama yapılması	Emel, Mahir, Esra, Filiz, Leyla, Didem
Etkinliklerin hayal gücünü zorlaması	Ogün, İbrahim

Yaratıcı dramanın hayal gücüne katkısına ilişkin katılımcıların iki farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 19’da sunulmuştur. Yaratıcı drama yönteminin hayal gücü üzerindeki etkisini altı katılımcı kurgulama boyutu ile ele almıştır. Bu katılımcılardan Esra düşüncesini

“Çünkü o dramaları kurgularken hayal gücümüzü kullandık ve ortaya güzel şeyler çıkardık.” şeklinde ifade etmektedir.

İnsan ve Çevre Ünitesi boyunca kullanılan yaratıcı drama etkinliklerinin hayal gücünü kullanmaya ittiğini belirten iki katılımcıdan biri olan İbrahim:

“Evet çünkü daha çok düşünerek yapabileceğimiz etkinlikler vardı.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

4.2.1.10. Yaratıcı Dramanın Derse Katılım İsteğine Katkısına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: “Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin derse katılım isteğinizi (motivasyonu) geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 20 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 20

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Derse Katılım İsteğine Katkısı

Yaratıcı dramanın derse katılım isteğine katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Eğlenceli olması	Ogün, Filiz, Esra, Didem, Emre, Eda

Yaratıcı dramanın derse katılım isteğine katkısına ilişkin katılımcıların bir düşünce üzerinde hem fikir oldukları görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 20’de sunulmuştur. Yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerin eğlenceli olması sayesinde İnsan ve Çevre Ünitesinde derse katılım isteğini etkilediğini belirten altı katılımcıdan biri olan Emre:

“Düşünüyorum, çünkü daha fazla eğlendiğim için daha fazla motive oldum.” diyerek bu durumu açıklamıştır. Etkinliklerin açık uçlu sorularla desteklenmesinin motivasyonu olumsuz etkilediğini belirten İbrahim, bu durumu şu cümle ile açıklamıştır:

“Hayır çünkü hep sorular açık uçluydu.”

4.2.1.11. Öğrencilerin Yaşamlarındaki Deneyimleri Kullanım Durumuna İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: “Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken oynadığınız oyunlarda kendi yaşamınızdaki deneyimleri kullandığınızı düşünüyor musunuz? Açıklayınız.” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 21 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 21

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yöntemi Uygulamalarında Öğrencilerin Kendi Deneyimleri Kullanma Durumu

Öğrencilerin yaşamlarındaki deneyimleri kullanım durumuna ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Yaşantılar ile bağlantı kurarken	Emre, Leyla, Emel, Eda

Yaratıcı drama uygulamalarında yaşamlarındaki deneyimleri kullanım durumuna ilişkin bir düşünce üzerinde hem fikir olan katılımcıların dördü gerçekleştirilen etkinliklerde kendi yaşamlarındaki deneyimleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan Leyla bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet mesela Meltem Hoca geldiğinde oyun oynamıştık ve mesela orada çevre isimleri vardı. Örn: Deniz. Biz görmüştük, biliyorduk.”

Süreç boyunca kendi yaşamlarındaki deneyimleri kullanmadığını belirten üç katılımcıdan Filiz düşüncesini

“Hayır çünkü yaptıklarımız gibi bir olay yaşamadım.” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.1.12. Rol Oynamayı İsteme Durumuna İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde rol oynamayı isteyerek mi yaptınız? Açıklayınız.”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 22 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 22

Doküman Analizine Göre Öğrencilerin Rol Oynamayı İsteme Durumu

Rol oynamayı isteme durumuna ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup etkileşiminden dolayı	Filiz
İlgi çekici olmasından dolayı	Didem
Anlamlı öğrenme sağlamasından dolayı	Esra, Emre
Eğlenceli olmasından dolayı	Ogün, Esra, Mahir, Eda

Rol oynamayı isteme durumuna ilişkin katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 22’de sunulmuştur. Yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerde rol yapmayı grup etkileşiminin iyi olmasına bağlayan Filiz:

“Evet, çünkü grubumla iyi anlaştım” demiştir.

İlgi çekici olması nedeniyle rol oynamayı isteyerek yaptığını belirten Didem şunları söylemiştir:

“Evet çünkü bu yöntem ilgimi çekti.”

Rol oynama ile anlamlı öğrenme sağladığını düşündüğünü belirten Esra bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Evet isteyerek yaptım. Çünkü bu benim için hem eğlenceli hem de kalıcı olacaktı.”

Eda eğlenceli olmasından dolayı rol oynamayı isteyerek yaptığını *“Evet, ... çünkü eğlenceli, komikti.”* şeklinde ifade etmiştir.

İbrahim ise derse katılmış olmak için rol aldığını belirtmiştir. İbrahim bu durumu şu şekilde açıklamıştır

“Hayır, daha çok derse katılmayı diye yaptım.”

4.2.1.13. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumlu Yanlarına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza giden şeyler nelerdi?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 23 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 23

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumlu Yanları

Yaratıcı drama uygulamalarının olumlu yanlarına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Canlandırma yapılması	Didem, Leyla
Rol oynanması	Filiz, Emel, Esra
Grup etkileşimi sağlanması	Ogün, Seda
Kitap kullanımının olmaması	Enes
Eğlenceli olması	Ogün, Seda, İbrahim, Eda

Yaratıcı drama uygulamalarının olumlu yanlarına ilişkin katılımcıların beş farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 23'te sunulmuştur. Yaratıcı drama yöntemine ait etkinliklerle tasarlanan İnsan ve Çevre Ünitesinde Didem hoşuna giden şeyleri:

“Oyunlar, canlandırmalar ve etkinlikler.” şeklinde ifade etmiştir.

Canlandırma aşamasına ait doğaçlama ve rol oynama tekniklerinin hoşuna gittiğini ifade eden üç katılımcıdan Filiz rol oynamayı:

“Hayvan olmamız” diyerek belirtmiştir.

Arkadaşları ile birlikte olması ile ilgili olarak Ogün düşüncesini:

“Evet konunun eğlenceli olması, yanımda arkadaşlarımın olması beni çok eğlendirdi.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencilerden Enes ise süreçte hoşuna giden şeyin kitap kullanımına dair olduğunu şu şekilde ifade etmiştir

“Kitaptan kurtulmamız.”

Dört katılımcı ise eğlendikleri için bu ünitenin yaratıcı drama yöntemi ile tasarlanmasının hoşlarına gittiğini belirtmişlerdir.

4.2.1.14. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumsuz Yanlarına İlişkin Dokümandan Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere, uygulanan dokümanla: *“İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza gitmeyen şeyler nelerdi?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 24 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 24

Doküman Analizine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yanları

Yaratıcı drama uygulamalarının olumsuz yanlarına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmalarında iletişim sorunları yaşanması	Filiz, Eda
Ezber dayalı olmaması	İbrahim

Yaratıcı drama uygulamalarının olumsuz yanlarına ilişkin katılımcıların iki farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 24’te sunulmuştur. Yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinlikleri içeren İnsan ve Çevre Ünitesi kapsamında iki katılımcı grup çalışmaları sırasında meydana gelen olumsuz durumlara dikkat çekmişlerdir. Bu katılımcılardan Filiz bu durumu;

“Arkadaşlarımın bazılarının grup içinde tartışması.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencinin süreçte aktif olarak yer almasına olanak sağlayan yaratıcı drama yönteminin ezberleyerek daha iyi öğrendiğini ifade eden İbrahim için uygun olmadığı katılımcı tarafından:

“Dersi pekiyi anlayamadım çünkü ben daha çok ezberciyim.” şeklinde açıklanmaktadır.

İki katılımcı ise sınıf dışı ortamda -özellikle bahçede- gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin olumsuz olarak doğal yaşam alanı olan diğer canlıları göstermişlerdir. Bu katılımcılardan Esra bu olumsuz durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Böcekler ve karıncalar ☹ve tabi ki arılar.”

4.2.2. Uygulama Sonrası Durumun Değerlendirilmesine İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Uygulama sonrası durumun değerlendirilmesi için İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi’nden (Ek. 5) elde edilen veriler sonrasında altı katılımcı ile İnsan ve Çevre Ünitesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler – Görüşme Formu (Ek. 7) kullanılarak yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu başlık altında altı katılımcıya uygulanan yapılandırılmış görüşmeden elde edilen bulgular paylaşılmıştır.

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı İnsan ve Çevre Ünitesi ile ilgili altı katılımcıdan beşi konuları hatırladıklarını belirtirlerken İbrahim yaz tatili nedeniyle konuları hatırlayamadığını belirtmiştir. Öğrencilerden Emre önceki yıl gördüğü diğer ünitelerden daha fazla hatırladığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Hatırlıyorum ama o üniteyi diğer normal ünitelerden daha çok öğrenmişim çünkü onu çalışarak değil kendimiz yaşayarak öğrenmiştik. Etkisi oldu.”

Bu üniteye ait konuları hatırlama durumu ile ilgili Didem şunları söylemiştir:

“Evet hatırlıyorum. Genel olarak tüm konuları hatırlıyorum. Bunları hatırlamamda yaptığımız etkinliklerin etkili olduğunu düşünüyorum.”

Seda ise hatırlama durumuna ilişkin görüşlerini belirtirken şu ifadeleri kullanmıştır:

“Sizin yarattığınız oyunlar dramalar bende bir iz bırakıyordu ve güzel geçiyordu. Dışarıda ve sınıfta çok etkinlikler yaptık. Metin okuduk ve metinde yazan olayları canlandırdık.”

4.2.2.1. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıklarına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile önceki derslerinizdeki etkinlikler arasında benzerlikler ve farklılıklar var mıydı? Açıklayınız.”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 25 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 25

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıkları

Yaratıcı drama etkinliklerinin farklılıklarına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Seda
İletişim ortamı sağlanması	Seda
Bedensel harekete olanak sağlanması	Emre, İbrahim
Doğaçlama yapılması	Esra
Anlamli öğrenme sağlanması	Didem, Esra
Etkili öğrenme sağlanması	Didem
Eğlenceli olması	Esra, Mahir, İbrahim

Yaratıcı drama etkinliklerinin farklılıklarına ilişkin katılımcılar tarafından verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcıların yedi farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 25'te sunulmuştur. Oluşturulan kodlar incelendiğinde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerin grup çalışması ve iletişim ağırlıklı olmaları nedeniyle diğer etkinliklerden farklı olduğunu belirten Seda:

“Çok farklılık var hocam. Normal derslerimizi sınıfta siz anlatıyorsunuz biz dinliyoruz test çözüyoruz öyle oluyor genellikle. Bu çalışmalarınızda grup çalışmaları fazlaydı ve iletişim kuruyorduk ve dramalar yüzünden aklımızda kalıyordu. Geçen sene sınıfta işlenen konuların çoğunu hatırlamıyor olabilirim. Benzerlik yoktu.” demiştir.

Gerçekleştirilen diğer etkinliklerin bedensel olarak aktif kılmasını İbrahim:

“Drama daha eğlenceliydi normalde derslerde sıkılıyoruz oturuyoruz.” şeklinde ifade etmiştir.

Esra ise etkinliklerin çoğunlukla farklı olduğunu belirterek bu durumu doğaçlama üzerinden değerlendirmiştir:

“Bence çoğunlukla farklılık vardı çünkü drama yöntemi bizim için hem kalıcı hem eğlenceli oldu. Hocam yani anlatım biçimi daha farklıydı. Normal defter üzerinden değil de daha doğaçlama şekilde.”

Yaratıcı drama yöntemine uygun olarak tasarlanan etkinliklerin etkili ve anlamlı öğrenme açısından daha avantajlı olduğu düşüncesini Didem:

“Evet vardı. Bu şekilde (Drama) daha etkili öğrenim gördüğümü düşünüyorum. Çünkü daha akılda kalıcı oluyor. Bu sayede daha çok konuyu daha kolay şekilde hatırlayabiliyorum.” şeklinde paylaşmıştır.

Etkinliklerin daha eğlenceli oldukları vurgusunu Mahir şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hocam, drama yönteminde hem eğlendik hem öğrendik ama normal oturup dersi işlediğimizde ben pek eğlenemedim.”

4.2.2.2. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Üniteye Olan İlgini Değiştirmesine İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: “Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken gerçekleştirilen etkinlikler bu üniteye olan ilginizi artırdı mı? Neden?” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 26 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 26

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Üniteye Olan İlgini Değiştirme Durumu

Yaratıcı drama etkinliklerinin üniteye olan ilgiyi değiştirmesine ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Seda
İletişim ortamı sağlaması	Esra
Oyun oynanması	Esra
Anlamli öğrenme sağlaması	Didem, Mahir, Seda
Eğlenceli olması	Didem, Esra, Mahir, İbrahim, Emre, Seda

Yaratıcı drama etkinliklerinin üniteye olan ilgiyi değiştirmesine ilişkin katılımcıların beş farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 26’da sunulmuştur. Tabloda yer alan kodlar incelendiğinde yaratıcı drama yöntemine uygun olarak tasarlanan etkinliklerin üniteye olan ilgiyi değiştirme durumu hakkında Seda bu durumun olumlu etkisini grup çalışması ile ilişkilendirerek şöyle söylemiştir:

“Burada grup çalışması yaparken eğleniyoruz ve grup içerisinde bazı şeyler oluyor yaşıyor gülüyoruz eğleniyoruz ve akılda kalıcı oluyor.”

Üniteye olan ilgisinin olumlu değiştiğini belirten Esra ise oyunların, drama etkinliklerinin ve iletişim kurma durumları ile şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet hocam çok değiştirdi. Bilmiyorum ama bunu yaparken arkadaşlarımızla çoğu zaman iletişim halinde olduk, çok eğlendik ve bu benim gerçekten ilgimi çekti. Yaptığımız oyunlar, sizin bize tasarladığınız dramalar çok eğlenceliydi.”

Süreç boyunca eğlendiği için üniteye olan ilgisinin olumlu değiştiğini Mahir şu sözlerle ifade etmiştir:

“Eğlendiğim için daha akılda kalıcı oldu benim için.”

Hem eğlenip hem de öğrenebildiğini belirten İbrahim:

“Evet artırdı daha çok eğlendik hem de öğrendik.” demiştir.

4.2.2.3. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamli Öğrenmeye Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının öğrendiklerinizi daha kalıcı hale getirdiğine inanıyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 27 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 27

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamli Öğrenmeye Katkısı

Yaratıcı drama uygulamalarının anlamli öğrenmeye katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Yaşamın provasının yapılması	Seda
Etkinliklerin ilgi çekici olması	Didem
Eğlenceli olması	Mahir, Esra

Yaratıcı drama uygulamalarının anlamli öğrenmeye katkısına ilişkin katılımcıların üç farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 27’de sunulmuştur. Tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri paylaşılmıştır. Buna göre yaratıcı drama uygulamalarının yaşamsal deneyimleri aktarma durumu ile ilgili olduğunu belirten Seda şunları söylemiştir:

“Hocam kendi hayatımızda daha çok bilgi edindiğimiz için burada da öyle yaptık. O yüzden bende daha kalıcı oldu.”

Yapılan etkinlikleri hatırladığı için yöntemin anlamli öğrenmeye katkısı olduğunu düşünen Didem şunları ifade etmiştir:

“Küçük ama güzel şeyleri hatırlıyorum yani ne yaptığımızı az çok hatırlayabiliyorum. Birkaç drama falan yapmıştık bir şeyleri tarif etmeye çalışmıştık bu şekilde şeyleri hatırlayabiliyorum.”

Yaratıcı drama yöntemi ile ders işlenmesinin anlamlı öğrenmeye katkı sağladığını belirten Mahir bu durumu dersler boyunca eğlenmesine bağlayarak şöyle açıklamıştır:

“Hocam aynı şeyleri söylemek istemiyorum ama eğlendiğim için daha kalıcı hale geldi.”

Diğer katılımcıların aksine İbrahim bu uygulamaların anlamlı öğrenmeye katkı sağlamadığını düşündüğünü ifade etmiştir. İbrahim bu durumu pekiştirme eksikliği ile ilişkilendirerek şunları söylemiştir:

“Diyemeyiz. Çünkü üstünden bir kere geçtik normal derste üstünden sürekli geçiyoruz kitaptan.”

4.2.2.4. Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ya da hayır ise bu durumun nedenini açıklayınız.”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 28 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 28

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısı

Yaratıcı drama yönteminin öğrenmeye katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Mahir
Drama yapılması	Mahir
Yaşantılar ile bağlantılı olması	Seda
Oyun oynanması	Esra
Etkinlik yapılması	Esra
Anlamlı öğrenme sağlaması	Didem
Eğlenceli olması	Didem, Mahir, Emre

Yaratıcı drama yönteminin öğrenmeye katkısına ilişkin katılımcıların yedi farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 28’de sunulmuştur. İbrahim hariç bütün katılımcılar üniteyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden Mahir

drama yöntemi ve grup çalışmasının öğrenme üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hem sizin anlatım şekliniz hem de benim eğlenmem. Drama yöntemi grup çalışması falan...”

Seda ise yaşamsal deneyimlerin öğrenme üzerindeki etkisini *“Bence öğrendim hocam. Çünkü gerçek hayatta yaptığımız için bunları o zamanda neler olduğunu bitkilerin neler yaşadığını daha çok öğrendim insan ve çevre içerisinde.”* Sözleri ile ifade etmiştir.

Esra ise üniteyi öğrenmesini etkinlikler çerçevesinde şöyle açıklamaktadır:

“Yani bunu şey yaparken yaptığımız etkinlikler ve oyunlar bana çok katkı sağladığını düşünüyorum hocam. Hatta bu konuyla alakalı anlatabilecek duruma geldiğimi de düşünüyorum. En azından bu etkinlikler benim dersi dinlememi sağladı hocam.”

Didem, Mahir ve Emre yöntemin eğlenceli olmasının öğrenme üzerinde olumlu etkisinden bahsederken Didem’in eğlence boyutuna ek olarak anlamlı öğrenmeyi sağladığı düşüncesi şöyledir:

“Aklımda kaldığını düşünüyorum ve öğrenirken eğlendik eğlenirken öğrendik bu sebepten dolayı öğrendiğimi düşünüyorum.”

İbrahim başlangıçta yaz tatili araya girdiğinden dolayı hatırlayamadığını dile getirmişti. Üniteyi öğrenme durumu sorulduğunda da benzer şekilde şöyle bir cevap vermiştir:

“Düşünmüyorum. İlk başta da dediğim gibi üzerinden yaz tatili geçti bende tekrar etmedim.”

Daha sonra araştırmacı tarafından ünitenin işlendiği zaman öğrenip öğrenmediği sorulduğunda bu kez şunları söylemiştir:

“Evet düşünürüm. Aradan zaman geçtiği için hatırlayamıyorum.”

4.2.2.5. Yaratıcı Dramada Kullanılan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: “Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde öğretmeninizin tasarlamış olduğu oyunların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 29 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 29

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminde Yer Alan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısı

Yaratıcı dramada kullanılan oyunların üniteyi anlamaya katkısına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Anlamli öğrenme sağlaması	Esra
Derse katılım isteği oluşturması	Esra
Drama yapılması	Seda
Pekiştirici olması	Mahir
Eğlenceli olması	Didem, Esra, İbrahim, Emre

Yaratıcı dramada kullanılan oyunların üniteyi anlamaya katkısına ilişkin katılımcıların beş farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 29’da sunulmuştur. Bu katılımcılardan Esra, yöntemin anlamli öğrenmeye etkisinden bahsederken aynı zamanda arkadaşları açısından da süreci değerlendiren bir ifade kullanmıştır:

“Evet söyleyebilirim. Hocam yani ben hep bunu söyledim ama çok eğlendik gerçekten. Bu bizim için çok kalıcı oldu. Fen dersini sevmeyen arkadaşımız bile bu konuda bizimle iletişim haline geçti ve derse hep katıldı. Mahir pek sevmiyordu fen dersini. Bence bu drama yöntemiyle derse katılımını, derse olan ilgisini artırdığını düşünüyorum.”

Drama etkinliklerinin öğrenme üzerindeki olumlu etkisini Seda şöyle ifade etmiştir:

“Oldu hocam. Böyle dramalar yaptığımız için orada daha verimli oldu.”

Mahir: *“Birden fazla kere drama yapmıştık. O yüzden daha pekiştirici oldu benim için.”* diyerek etkinliklerin üniteyi anlama üzerindeki etkisini pekiştirme durumu ile ilişkilendirmiştir.

Yöntemin eğlenceli olması sayesinde üniteyi anladığını belirten İbrahim bu düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Evet. Çünkü Eğlendik o yüzden daha iyi anladım.”

4.2.2.6. Canlandırmanın Anlamaya Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde yapmış olduğunuz canlandırmaların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 30 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 30

Görüşme Verilerine Göre Canlandırmaların Anlamaya Katkısı

Canlandırmanın anlamaya katkısına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Seda
Etkileşime olanak sağlaması	Seda
Anlamli öğrenme sağlaması	Didem, Esra
İlgi çekici olması	Esra
Hızlı öğrenme	Mahir
Eğlenceli olması	Didem, Mahir

Canlandırmanın anlamaya katkısına ilişkin katılımcıların altı farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 30’da sunulmuştur. Üniteyi anlama üzerindeki en önemli aşamanın canlandırmalar olduğunu düşünen Seda bu durumu etkileşim ile ilişkilendirerek şunları söylemiştir:

“En çok zaten canlandırmada katkısı oldu. Çünkü bu canlandırmalar yapılırken siz konu anlattığınız için bizde daha iyi bir süreç oldu. Burada dramalar yapılırken çevre ile iç içe olduğumuz için konuları anlamam da yardımcı oldu.”

Canlandırmaların anlamlı öğrenmeyi sağlaması üzerine katkı sağladığını belirten Didem:

“Evet çünkü canlandırmalar aklımda kaldı. Canlandırmalarda ne söylediğimi ne yaptığımı az çok hatırlıyorum. Bu sayede daha önce söylediğim gibi eğlendik ve öğrenmiş olduk.” demiştir.

Didem gibi anlamlı öğrenme sağladığı için canlandırmaların üniteyi anlama üzerinde katkısı olduğunu belirten Esra drama etkinliklerinin ilgi çekici oluşu ile de ilişkilendirerek şunları söylemiştir:

“Olabilir hocam. Yani canlandırmalar sayesinde konudaki önemli şeyleri anladık. Bu dramaların hepsinin sonucu nasıl anlatayım daha kalıcı ve ilgi çekici olması. Hocam konuya bağlı kalmaya, konudan uzaklaşmamaya ve gerçekten kısa ve öz şeyler yapmaya dikkat ediyorduk.”

Mahir canlandırmaların eğlenceli olmasının üniteyi anlama üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtirken yaratıcı drama yönteminin öğrenmeyi hızlandırdığını da ifade etmiştir:

“Eğlendim bir yandan. Bir yandan da öğrendim. Drama yöntemi daha hızlı öğretti bence.”

Geleneksel sınıf düzeninde yazı yazarak daha iyi öğrendiğini belirten İbrahim, bu nedenle canlandırmaları sevmediğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Ben canlandırma sevmiyorum genellikle dersi derste dinleyip yazarak öğreniyorum. Bu yüzden çok olumlu etkisi olmadı. Normal ders işleseydik daha iyiydi.”

4.2.2.7. Yaratıcı Dramanın Etkili İletişime Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde grup arkadaşlarınız ile etkili bir iletişim kurduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 31 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 31

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Etkili İletişime Katkısı

Yaratıcı dramanın etkili iletişime katkına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Didem, Mahir
Etkileşime olanak sağlaması	Esra
Empati sağlaması	Emre
Fikir paylaşımı yapılması	Seda

Yaratıcı dramanın etkili iletişime katkına ilişkin katılımcıların dört farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 31’de sunulmuştur. Öğrencilerden beşi iletişim üzerindeki olumlu etkiden bahsederlerken bir katılımcı yöntemin iletişim becerisine herhangi bir katkı sağlamadığını belirttiği görülmektedir. Öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda Tablo 31 oluşturulmuştur. Didem ve Mahir grup çalışmasının etkili bir iletişim için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan Mahir şunları söylemiştir:

“Evet, düşünüyorum hocam. Bence daha etkili bir iletişim vardı. Mesela Emel genelde kızlarla takılıyor. Aynı grupta olduğumuzda daha çok beraber çalıştık.”

Diğer katılımcılarla etkileşim içerisinde olduğu için iletişim kurabildiğini belirten Esra:

“Yani hocam aramın açık olduğu arkadaşım ile bile daha çok iletişim kurdum. Ve onunla sürekli bir bağ içerisine girdim. Olumlu bir şekilde etkiledi.” diyerek düşüncelerini açıklamıştır.

Emre’nin yaratıcı drama yönteminin iletişim üzerindeki etkisini empati ile açıkladığı ifadeleri şu şekildedir:

“Bazı arkadaşlarımla kurdum. Bazı arkadaşlarım birazcık inatçıydı o yüzden tam olarak kuramadım. Kurabilmemin nedeni arkadaşların da biraz daha anlayış göstermesi empati kurması ama diğer arkadaşlar empati kurmadı kendi düşüncelerini destekledi o yüzden.”

Fikir paylaşımının katılımcılar arasında olumlu etkileşim üzerine etkisi ettiği düşüncesini Seda şu sözlerle paylaşmaktadır:

“Etkisi var hocam. Burada drama ve canlandırma yapmadığımda kafama tam oturmuyordu. Grup çalışması olduğunda fikirlerimizi birbirimize aktarıyorduk daha iyi öğrenmemize katkı sağlıyordu.”

İbrahim ise diğer katılımcılarla arasındaki iletişimin değişmediğini her zamanki gibi devam ettiğini şu sözlerle belirtmiştir:

“Teneffüslerde, telefonla konuşurken falan nasılsa öyleydi. Etkilemedi.”

4.2.2.8. Yaratıcı Dramanın Kendini İfade Edebilmeye Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde -diğer ünitelere oranla- kendinizi daha fazla ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 32 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 32

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Kendini İfade Etmeye Katkısı

Yaratıcı dramanın kendini ifade edebilmeye katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
Etkili iletişim sağlaması	Emre, Seda
Canlandırma yapılması	Didem
İfade edebilme ortamı sağlaması	Didem, Esra

Yaratıcı dramanın kendini ifade edebilmeye katkısına ilişkin katılımcıların üç farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 32’de sunulmuştur. Yöntemin etkili iletişim ortamı yaratarak katılımcıların kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağladığını düşünen iki katılımcıdan Seda bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet kendimi daha fazla ifade ettim. Çünkü diğer derslerde çok fazla söz hakkı almak istemezdim ama bu dramalarda falan daha çok söz hakkı aldım ve kendimi daha iyi ifade ettiğimi düşünüyorum.”

Canlandırmaların sözel ifadeye olanak sağlaması sayesinde kendini daha iyi ifade ettiğini belirten Didem ise

“Evet çünkü bu canlandırmalar aracılığıyla sözel olarak kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum kendimi daha rahat ifade edebiliyorum artık.” demiştir.

Esra da benzer şekilde rol oynarken kullandığı sözel ifadelerin kendini ifade etme durumu üzerindeki olumlu etkisini

“Evet. Hocam drama yaparken çoğu dramada konuşuyorduk. Ben mesela haber bülteninde gerçekten bir şey sunmak, oradaki olayı anlatmak bence kendimizi ifade etmeyi güçlendiriyordu.” şeklinde ifade etmiştir.

İbrahim ise yaratıcı drama yönteminde kullanılan tekniklerdense yazarak kendisini daha iyi ifade edebildiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hayır önümde kâğıt olduğunda daha iyi ifade ediyorum.”

4.2.2.9. Yaratıcı Dramanın Hayal Gücüne Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin hayal gücünüzü geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 33 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 33

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Hayal Gücüne Katkısı

Yaratıcı dramanın hayal gücüne katkısına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Rol oynanması	Esra
Düşünmeyi sağlaması	İbrahim
Kurgulama yapılması	Didem, Emre, Mahir, Seda

Yaratıcı dramanın hayal gücüne katkısına ilişkin katılımcıların üç farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 33’te sunulmuştur. Öğrencilerden Esra rol oynama esnasında hayal gücünü kullandığını şu sözlerle belirtmektedir:

“Hani birimiz kuş oldu birimiz kedi oldu hatta 5A Haber bültenini bile oluşturabildik yani. Gerçekten çok katkısı oldu.”

Hayal gücünü doğrudan yöntem ile ilişkilendiren iki katılımcıdan biri olan İbrahim, yöntemin doğası gereği ifade etmeye olanak sağlamasının hayal gücünü artırdığını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Evet düşünüyorum. Daha çok düşündük yazarak değil de sözel.”

Öğrencilerden Didem, Emre, Mahir, Seda etkinliklerde kurgulama esnasında hayal gücünü kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan Didem:

“Hayal gücümle ne yapacağımı kararlaştırırken, rolümü belirlerken.” Derken,

Mahir: *“Hocam mesela sulak alan demiştiniz oyun oynarken, çöl demiştiniz, orman demiştiniz. Onları hayal gücümle kurguladım. Drama yaparken.”* demiştir.

4.2.2.10. Yaratıcı Dramanın Derse Katılım İsteğine Katkısına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin derse katılım isteğinizi (motivasyonu) geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 34 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 34

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Derse Katılım İsteğine Katkısı

Yaratıcı dramanın derse katılım isteğine katkısına ilişkin kodlar.

Kod	Öğrenci
İfade etme özgürlüğü sağlaması	Didem, Emre, Seda
Eğlenceli olması	Mahir

Yaratıcı dramanın derse katılım isteğine katkısına ilişkin katılımcıların iki farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda Tablo 34 oluşturulmuştur. Kendini ifade edebilmesine olanak sağladığı için yöntemin katılım isteğini artırdığını belirten Didem, Emre ve Seda’dan Emre bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Evet düşünüyorum çünkü dışarda işlerken herkes istediği gibi konuşabiliyor istediği gibi şeyi ifade edebiliyor yani o yüzden arkadaşların beni dinlemesi beni mutlu ediyordu. Diğer derslerde beni çok fazla dinlemiyorlar.”

Mahir ise yöntemin eğlenceli olmasının derse katılım üzerinde katkısını:

“Hocam eğlendiğim için daha çok öğrenme isteği duydum. Diğer biçimler o zamanlar daha sıkıcı geliyordu.” İfadesi belirtmektedir.

Yazarlık çalıştığı için etkileşim ve iletişim ağırlıklı etkinliklerin derse katılım isteği üzerinde olumlu bir etki bırakmadığını ifade eden İbrahim şunları söylemiştir:

“Geliştirmedi. Çünkü dediğim gibi yazarlık daha iyiyim sözel olarak iyi değilim.”

4.2.2.11. Öğrencilerin Yaşamlarındaki Deneyimleri Kullanım Durumuna İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken oynadığınız oyunlarda kendi yaşamınızdaki deneyimleri kullandığınızı düşünüyor musunuz? Açıklayınız.”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 35 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 35

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yöntemi Uygulamalarında Öğrencilerin Kendi Deneyimleri Kullanma Durumu

Öğrencilerin yaşamlarındaki deneyimleri kullanım durumuna ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Rol oynanırken	Esra, Mahir, Seda, Didem

Öğrencilere yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen etkinliklerde kendi deneyimlerini kullanma durumu sorulmuş ve alınan cevaplarla Tablo 35 oluşturulmuştur. Bir düşünce üzerinde hem fikir olan katılımcılardan dördü rol oynama esnasında deneyimlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan Seda bu soruya şu şekilde cevap vermiştir:

“Kullandım. Bir tek ben değil grup çalışması yaptığımız için arkadaşlarımızda kullandı. Çoğunda kullandık. Bir grup çalışması yaptığımızda gene doğa ile alakalı orada gerçek hayatta gibi canlandırmıştık o doğal afeti.”

Yaşamsal deneyimlerini etkinliklerde çok fazla kullanmadığını Emre şu şekilde ifade etmiştir:

“Çok fazla kullanmadım çünkü spor salonunda yaptığımız gibi teknoloji geliştikçe insanların davranışları yaptıkları şeylerde geliyor yani spor salonunda çubuklarla ateş yakmak eskiden kullanılıyordu şimdi çakmak ve kibrit gibi şeylerle çok rahat yakılabilir.”

4.2.2.12. Rol Oynamayı İsteme Durumuna İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde rol oynamayı isteyerek mi yaptınız? Açıklayınız.”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 36 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 36

Görüşme Verilerine Göre Öğrencilerin Rol Oynamayı İsteme Durumu

Rol oynamayı isteme durumuna ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmasından dolayı	Seda
Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlamasından dolayı	Emre
Eğlenceli olmasından dolayı	Mahir, Didem, Esra

Rol oynamayı isteme durumuna ilişkin katılımcıların üç farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 36’da sunulmuştur. Buna göre katılımcılardan Seda gruba katkı sağlamasının rol yapmayı isteme durumu üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade etmektedir:

“Evet. Orada herkes istediği kadar rol alabiliyordu ve ben birçok rol almıştım ve bu benim için çok güzel bir şeydi ve grubuma katkı sağlıyordum ve bu beni mutlu ediyor.”

Yöntemin deneyimlemeye olanak sağlamasından dolayı rol yapmayı isteyerek yaptığını ifade eden Emre:

“Evet isteyerek yaptım. Ben biraz daha bir şey yaşamayı daha çok severim orada rol oynayınca biraz daha mutlu oldum daha iyi öğrendim bu da benim isteğimi artırdı.” demiştir.

Didem ise eğlenceli olduğu için isteyerek rol oynadığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet çünkü canlandırmalar eğlenceli ve etkili geldi bana bu sayede daha da en güzel rolü kapmaya çalıştım da diyebiliriz.”

Rol almanın keyifli olduğunu ve bu yüzden istekli olduğunu belirten Esra:

“Hocam yani rol almak gerçekten çok güzel bir şey bence. Yani bilmiyorum ama hani nasıl anlatayım. Anlatamam ama gerçekten güzeldi. Zaten bence mecburi olsaydı bu rol almaya ben gerçekten hiç eğlenmezdim. Sürekli suratım asık gezerdim.” diyerek görüşünü bildirmiştir.

İbrahim ise rol oynamayı isteyerek yapmadığını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Daha çok derse katılmak için sözlüm yüksek olsun diye rol oynadım.” Ancak öğrencilere süreç öncesinde ya da süreç esnasında rol alma ve/ veya etkinliklere katılma durumlarına göre not verileceği söylenmemiştir.

4.2.2.13. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumlu Yanlarına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: *“İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza giden şeyler nelerdi?”* sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 37 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 37

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumlu Yanları

Yaratıcı drama uygulamalarının olumlu yanlarına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
Grup çalışmasına yer verilmesi	Seda
Hayal gücünü geliştirmesi	Seda
İletişim ortamı sağlaması	İbrahim
Oyun oynanması	Mahir
Canlandırma yapılması	Didem, Esra, Seda
Anlamli öğrenme sağlaması	Esra
Eğlenceli olması	İbrahim, Emre
Öğrenmeyi sağlaması	İbrahim, Emre

Yaratıcı drama uygulamalarının olumlu yanlarına ilişkin katılımcıların sekiz farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 37’de sunulmuştur. Yaratıcı drama yönteminin grup çalışmasına olanak sağlaması ve hayal gücü üzerindeki etkisi Seda tarafından bu şekilde ifade etmiştir:

“Sürekli grup çalışması yaptığımız için hoşuma gidiyordu. Tek başımıza yaptığımızda bir nokta içindeydik ve birçok kişi ile yapınca fazlasıyla düşünüyoruz ve bu güzel bir şey. Canlandırmalar yaparak hayal gücümüzü geliştirdik.”

Yaratıcı drama yönteminin iletişim gücü üzerindeki olumlu etkisi İbrahim’in hoşuna giden etkidir. İbrahim bu durumu:

“Eğlenmem hem de öğrenmem. Daha çok iletişim kurdum iletişimim biraz da olsa güçlendi.” diyerek açıklamıştır.

Oyun oynanmasına olanak sağlayan yapısı nedeniyle doğrudan yöntemin hoşuna gittiğini söyleyen Mahir bu düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Drama yöntemi hocam. Sonra oyunlar, başka varsa da hatırlamıyorum. Çok dikkatimi çekmemiş.”

Didem ise yaratıcı drama yöntemini diğer yöntemlerden ayıran rol oynama ve canlandırmaların kendisini etkilediğini belirterek

“Roller hoşuma gitti canlandırmalar hoşuma gitti böyle yaptığımız şeyler hoşuma gitti. Dışarda çalışmak beni mutlu etti. Temiz hava olabilir. Ağaçlar güzel bir doğal ortam olabilir.” demiştir.

Benzer şekilde canlandırmaların hoşuna gittiğini belirten Esra yöntemin anlamlı öğrenme üzerindeki olumlu etkisinden şu şekilde bahsetmiştir:

“Haber bülteni benim çok hoşuma gitmişti hocam. Yani canlandırmaydım belki de çok aklımda kalıcı olmazdı. Şu zamana kadar hatırlamıyor olabilirdim.”

Emre ise yöntemin hem eğlenme hem de öğrenme üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hoşuma giden şeyler. Dışarda işleyince biraz daha eğlenmem ve daha çok öğrenmeme neden oldu.”

4.2.2.14. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Olumsuz Yanlarına İlişkin Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Yapılan görüşmede katılımcılara: “İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza gitmeyen şeyler nelerdi?” sorusu sorulmuştur. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgularla oluşturulan Tablo 38 ve tabloda yer alan kodlara ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 38

Görüşme Verilerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yanları

Yaratıcı drama uygulamalarının olumsuz yanlarına ilişkin kodlar.	
Kod	Öğrenci
İletişim kurma sorunu yaşanması	İbrahim
Arı, böcek, karınca	Didem, Esra, Emre

Yaratıcı drama uygulamalarının olumsuz yanlarına ilişkin katılımcıların iki farklı düşünce belirttikleri görülmektedir. Bu düşünceler Tablo 38’de sunulmuştur. Buna göre katılımcılardan İbrahim iletişim konusunda başarılı olmadığını düşündüğü için yöntemin iletişim gerektirdiği durumlardan memnun olmadığını şu şekilde ifade etmiştir:

“İletişimde iyi değilim demiştim iletişim kuramayınca hoşuma gitmedi.”

Diğer katılımcılar tarafından belirtilen olumsuzluklar ise yöntem ya da üniteye dönük değil doğal ortamda bulunmanın getirdiği olumsuzlukları işaret etmektedir. Bu katılımcılardan Emre:

“Dışarda yerde otururken böcekler biraz hoşuma gitmedi. Yöntemle ilgili hoşuma gitmeyen bir şey olmadı.” demiştir.

Doküman ya da görüşme verileri fark etmeksizin öğrencilerin tümü yaratıcı drama ile ilgili olumlu dönütler verirlerken İbrahim süreci kendi açısından değerlendirirken yönetime ait olumlu düşüncelerinin yanı sıra bazı olumsuz dönütlerde bulunmuştur. İbrahim belirttiği görüşlere göre yaratıcı drama yöntemi eğlenerek öğrenme ortamı oluşturarak konunun daha iyi anlaşılmasını sağlıyor. Öğrenmeye katkısı var ve hayal gücünü zorlayıcı etkinlikler içeriyor. Grupla değil bireysel olarak daha iyi anladığı için grup çalışmaları ve etkileşimli etkinlikler öğrenmeyi zorlaştırıyor. Kendini ifade etme becerisinin düşük olması O'nun süreçte aktif olmasını engelliyor. Sırada oturup tahtada anlatılanları dinleyip yazdığına daha iyi öğrendiğini düşündüğü için yapılandırıcılık felsefesine uygun olan bu yöntemin olumsuz yönleri olduğunu düşünüyor.

Yukarıda yer alan bulgulara göre öğrencilerden biri hariç tümü İnsan ve Çevre Ünitesinin öğretiminde yararlanılan yaratıcı drama yönteminin konunun hatırlanmasına katkı sağladığı, iletişim ortamı oluşturarak fikir paylaşımı yapılabilen grup çalışmalarına olanak tanıdığı, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerle anlamlı öğrenmeyi sağladığı, yaşamdan deneyimlerin kullanıldığı ilgi çekici etkinliklerle eğlenerek öğrenmeye imkan tanıdığı, derse katılım isteği uyandırarak düşünceleri ifade etmeye teşvik ettiği görüşlerini bildirmişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, yaratıcı drama uygulamaları ile ulaşılan bulgulardan yararlanarak elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak uygulayıcılar ve araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Bu bölümde, araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar literatürdeki çalışmalarla birlikte değerlendirilerek sunulmuştur. Araştırmadan hareketle uygulayıcılar ve araştırmacılar için önerilerde bulunulmuştur.

5.1.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma İlişkin Sonuç ve Tartışma

Uygulama öncesinde ihtiyaç analizi grubu ile gerçekleştirilen Fen Bilimleri Dersi Konularının Öğretimi Hakkındaki Düşünceler Anketi (Ek. 1) ve görüşme formu (Ek. 3) ile elde edilen veriler neticesinde mevcut duruma ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin en çok hatırladıkları konu Canlılar Dünyası ünitesine aittir. Bunu ise Güneş, Dünya ve Ay ünitesine ait konular izlemektedir. İnsan ve Çevre Ünitesi en az hatırlanan ünedir. Yirmi öğrenciden yalnızca biri İnsan ve Çevre ünitesi kapsamında yer alan biyoçeşitlilik konusunu hatırlamaktadır.
- Etkinlik yapılmaması, görsel materyale yer verilmemesi, derslerin sınıf dışında işlenmemesi ve derslerin eğlenceli olmaması hatırlamaya engel teşkil eden durumlardır.
- Görsel materyal kullanımı, etkinlik yapılması, farklı ortamda ders işlenmesi, yöntemin öğrenen tarafından deneyimlemeye olanak sağlaması, dersin eğlenceli olması ve proje yapılması konuların hatırlanmasını ve daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.
- Etkinlik yapılması, görsel materyal kullanılması, konunun gerçek yaşam ile ilişkili olması, geleneksel anlatıma yer verilmemesi, grup çalışması yapılması ve farklı ortamlarda ders işlenmesi konuları eğlenceli kılan faktörlerdir.

Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde uygulama öncesi mevcut duruma ilişkin ulaşılan sonuçlarla benzerlik gösteren çalışmalar olduğu görülmektedir. Demirdirek (2019) tarafından yapılan araştırmada sınıf dışı etkinliklerle gerçekleştirilen uygulamalı çevre eğitiminin öğrencilerin çevresel bilgilerini, Dağıstanlı (2019) tarafından yapılan araştırmada ise etkinliklerin doğrudan yaşamla bağlantılı olmasının kavramları somutlaştırmayı sağlayarak öğrencilerin çevre başarılarını artırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalış (2019) araştırmasında Tahmin et- Gözle- Açıkla (TGA) destekli proje tabanlı çevre eğitiminin, öğrencilerin çevreye yönelik farklı düzeylerde (tutum, davranış ve başarı) gelişimlerini anlamlı düzeyde artırdığı sonucunu, Tırpancı (2019) ise etkinlik temelli aktivitelerin öğrencilerin çevresel sorunları fark etme ve çevresel sorunlara çözüm önerisinde bulunmaları sağladığı sonucunu paylaşmıştır. Öte yandan görsellerle desteklenen çevre eğitimine ilişkin çalışmalardan birinde ise Topal (2019) eğitsel filmlerin (görsel, video vb.) çevre ile ilgili kazanımlar açısından bireye katkısı olduğu kadar öğretim sürecine de faydaları bulunduğu sonucunu paylaşmaktadır.

5.1.2. Uygulama Sonrası Duruma İlişkin Sonuç ve Tartışma

Uygulama esnasında toplanan veriler ve uygulama sonrası öğrencilerle gerçekleştirilen “İnsan ve Çevre Üntesinde Kullanılan Yaratıcı Drama Yönteminin Katkısı Hakkındaki Düşünceler Anketi (Ek. 5)” ve görüşme formu (Ek. 7) ile elde edilen veriler neticesinde uygulama sonrası duruma ilişkin ulaşılan sonuçlara ait yorumlar ve tartışma aşağıda paylaşılmıştır.

5.1.2.1. Yaratıcı Dramanın Hatırlamaya Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Yaratıcı drama yönteminin uygulanmasından dört ay sonra katılımcılardan doküman ve görüşme yolları ile veri toplanmıştır. Öğrencilerden alınan yanıtlar neticesinde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen uygulamaların hatırlama üzerinde olumlu katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Boyacı (2019) tarafından uygulamanın hemen ardından görüşmeleri gerçekleştirmesine rağmen öğrencilerin bilgileri ve etkinlikleri hatırlamakta zorlandıkları sonucu ile çelişmektedir. Doküman ve görüşmeden elde edilen veriler yalnızca bir katılımcının hatırlama üzerinde yaratıcı drama yönteminin katkısı olmadığına dair görüş bildirdiğini göstermektedir. Hatırlamaya katkısı üzerine yapılan birçok çalışmada ulaşılan sonuçlar da bu araştırmadaki sonuçları destekler niteliktedir. Annarella (1992)'ya göre öğrenci

süreç içerisinde problem çözme tekniklerini kullandığı ve rol oynadığı için öğrenilen bilgi pekişmekte ve uzun süreli hatırlamaya olanak sağlamaktadır. Şirin Akbaş (2011) deney grubunda problem çözme stratejisi olarak uygulanan drama etkinliklerinin kontrol grubu ile gerçekleştirdiği etkinliklere göre hatırlamayı olumlu yönde etkilediği sonucunu paylaşmıştır. Öğrencilerin yapılan etkinlikleri hatırladıkları için konuları hatırladıkları sonucuna ulaşan Başkan (2006) Deney grubu öğrencilerinin yapılan etkinlikler hatırlatıldığında doğru yanıt verebildiklerini söylemektedir. Yöntemin etkinliklerin hatırlanmasına bağlı hatırlamaya katkısı sağladığına ilişkin kanıtlardan birini Duatepe ve Ubuz (2004) çalışmalarında bir öğrencinin şu yanıtını vererek paylaşmışlardır: *“Drama yaparak aklımızda kalıyor. Her özelliği bir şeyle hatırlıyorsunuz. İşte bu dramaya ben kalkmıştım hatırlıyorum diyorsunuz”* Bu sonuç aynı zamanda bu araştırmanın katılımcılarından Didem’in hatırlama ile ilgili *“Canlandırmalar aklımda kaldı. Canlandırmalarda ne söylediğimi ne yaptığımı az çok hatırlıyorum.”* sözlerini de desteklemektedir. Çetinkaya (2019) ise konuların bittikten bir ay kadar sonra yaptığı yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen öğrenme alanına ilişkin sorular sormuş ve aldığı cevaplar neticesinde yöntemin hatırlama üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucunu paylaşmıştır. Ekinözü (2003) çalışmasını 8. Sınıflar düzeyinde ve matematik dersi kapsamında gerçekleştirmiş ve dramatizasyon yönteminin uygulandığı deney grubu lehine hatırlama düzeyinde anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tanrıseven (2000) de matematik dersi kapsamında dramatizasyon yöntemi ile problem çözenin, geleneksel yöntemle oranla hatırlamayı olumlu yönde etkilediği sonucunu paylaşmıştır.

5.1.2.2. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Farklılıklarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Çalışmanın bulgularına göre katılımcıların doğaçlama tekniklerine yer verilen canlandırma aşaması nedeniyle yöntemi farklı buldukları, yöntemin derse katılım isteğini artırdığı ve grup çalışmasına olanak sağlayarak bireyler arası iletişim ve etkileşim sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Yöntemin etkileşim sağladığına dair bu çalışmada ulaşılan sonucu Belliveau ve Kim (2013) tarafından yapılan araştırma da desteklemektedir. Yaratıcı drama yönteminin iletişim ortamı oluşturarak (Gürkan Şenyavaş, 2018) iletişim becerilerini artırdığını gösteren başka araştırmalar da mevcuttur (Bil, 2012; Dorion, 2009; Andrikopoulou ve Koutrouba, 2017; McNaughton,

2004; Yassa, 1999). Bunların dışında yaratıcı drama yönteminin anlamlı öğrenmeyi sağladığı sonucunu destekleyen çalışmalar (Bakkaloğlu, 2017; Özoğul, 2019) mevcuttur. Öte yandan bu çalışmada ulaşılan sonuçlardan biri olan katılımcıların yaratıcı drama yöntemini eğlenceli bulma durumları literatürdeki çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda Arieli (2007) araştırma yaptığı gruptaki tüm öğrencilerin yaratıcı dramadan hoşlandığı, Akbayrak (2019) öğrenci günlüklerinden edindiği bulgulardan hareketle yaratıcı drama yönteminin öğrencilerce beğenildiği, Çetinkaya (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrenciler etkinliklerin yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilmesinin eğlenerek öğrenmeyi sağladığı, Andrikopoulou ve Koutrouba (2017) arkadaşlarıyla iş birliği yaptıkları takım çalışmalarından zevk aldıkları için drama yöntemini sevdikleri, Pektezel (2017) derslerin yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilmesinin dersi ilgi çekici ve eğlenceli hale getirdiği sonuçlarını paylaşmışlardır.

5.1.2.3. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Üniteye Olan İlgini Değiştirmesine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Tablo 12 ve Tablo 26’da yer alan katılımcı düşünceleri incelenerek yöntemin, öğrenen tarafından yapılandırılan bir öğrenme ortamı sunması, grup çalışmasına olanak sağlayarak bireylerin iletişimine olanak sağlaması, oyun ve canlandırmalarla eğlenceli bir süreç oluşturarak anlamlı öğrenmeyi sağlaması nedeniyle üniteye olan ilgiyi değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen etkinliklerden keyif aldıkları, konulara ilişkin ilgilerinin ve öğrenme isteklerinin arttığı (Güneş, 2019) ve fen bilgisi dersi kapsamında yaratıcı drama yöntemi kullanarak gerçekleştirilen çalışmada ulaşılan “öğrencilerin derse olan ilgi ve tutumlarının artması” sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Yılmaz Cihan, 2006).

5.1.2.4. Yaratıcı Drama Uygulamalarının Anlamlı Öğrenmeye Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Çalışmada elde edilen bulgulara göre yöntemin yapılandırmacı olmasının, başka bir deyişle öğrenenin merkeze alarak öğreticinin rehber konumda olmasının anlamlı öğrenmeyi sağlamaya katkı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler şekilde McNaughton, (2010) da yaratıcı drama yönteminin öğrenenlerin aktif ve katılımcı olmalarına olanak sağladığını belirtmiştir. Yaratıcı drama yöntemi ile yaşamda var olan

durumların, sorunların prova edilerek anlamlı öğrenmeyi sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu katkıya benzer sonuçlara literatürde rastlamak mümkündür. Jindal-Snape (2011) yaratıcı drama yönteminin gerçekçi senaryolar sağlayarak gerçek yaşam geçişlerinin provaları için olanak sağladığını, Szecsi (2008) çeşitli durumları, sorunları ve karakterleri yaşamaya imkân tanıdığını, Odegaard (2003) gerçek toplum simülasyonlarını yaşama fırsatı verdiğini belirtmektedir. Sarı (2017) ise sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının anlamlı öğrenmeyi sağladığı sonucunu paylaşmaktadır.

5.1.2.5. Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmeye Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu sonuçlara Tablo 14 ve Tablo 28’de yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda ulaşılmıştır. Grup çalışmasına olanak sağlaması, görsel materyal kullanılması, katılım isteği uyandırması, gerçek hayattan benzer durumları öğrenme ortamına taşınması yaratıcı drama yönteminin öğrenmeye katkı sağlamasına yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde bu çalışmada elde edilen sonuçlara benzer şekilde yaratıcı drama yönteminin öğrenme üzerindeki olumlu etkileri olduğu sonucunu paylaşan araştırmalara rastlamak mümkündür. Bu çalışmalardan bazılarına ilişkin sonuçlar şu şekildedir: Taş (2020) 8. sınıf öğrenciler ile fen bilimleri dersinde “Enerji Dönüşümleri ve Çevre Bilinci” ünitesi kapsamında yaratıcı drama yöntemi kullanımının akademik başarıyı arttırdığı derse karşı olumlu tutum geliştirdiği sonucunu; Terzi (2016) fen bilimleri dersi kapsamında çoklu ortam destekli öğrenme sürecinde dramatizasyonun tüm duyuların kullanıma olanak sağladığı için anlamlı bir öğrenme ortamı oluşturduğu sonucunu, Uygungül (2016) ise dördüncü sınıf öğrencileriyle sosyal bilgiler dersinde “İyi ki Var” konusu kapsamında kullanılan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenmeler üzerindeki olumlu etkileri olduğu sonucunu, Derevenskaia (2014) ise grup halinde çalışmaya olanak sağlayan projelerin çevre eğitiminde problem çözme ve sorumluluk psikolojisi oluşturduğu sonuçlarını paylaşmışlardır.

5.1.2.6. Yaratıcı Dramada Kullanılan Oyunların Üniteyi Anlamaya Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Oyunun bilişsel gelişimi ve yaratıcılığı ön plana çıkarmak gibi önemli bir rolü vardır (Ayan ve Dünder, 2009). Öğrenci görüşlerinden hareketle yaratıcı drama

uygulamalarında kullanılan oyunların hızlı kavramaya katkı sağladığı ve öğrenenin derse katılım isteğini artırarak anlamlı öğrenme sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Alanyazında bu sonuçları destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Korkmaz (2018) fen bilimleri dersi kapsamında öğrenciler tarafından hazırlanan ve uygulanan eğitsel oyun etkinliklerinin eğlenerek öğrenmeye olanak sağlayan bir ortam oluşturarak öğrencilerin katılım isteklerini artırdığı sonucunu paylaşmıştır. Gürbüz (2019) ise çalışmasını beşinci sınıflar seviyesinde fen bilimleri dersi kapsamında Işığın Yayılması konusunda gerçekleştirmiştir. Araştırmacı eğitsel oyun etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını ve derse katılım isteklerini olumlu yönde etkilediği sonucunu paylaşmıştır. Beşinci sınıflar seviyesinde ve fen bilimleri dersi kapsamında gerçekleştirilen bir başka çalışmada da Ural Keleş (2009) Canlıları Sınıflandırılma konusunu oyun ve drama etkinlikleriyle zenginleştirdiği 5E modeline uygun şekilde tasarlamıştır. Araştırmacı çalışması ile ilgili olarak oyun ve drama etkinliklerinin, eğlenceli bir öğrenme ortamı sağlayarak, kolay ve anlamlı öğrenmeye yardımcı olduğu sonuçlarını paylaşmıştır.

5.1.2.7. Canlandırmanın Anlamaya Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada verilerden yola çıkarak grup arkadaşları ile etkileşimde bulunmaya olanak verdiği için canlandırmanın anlamaya katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Canlandırma birini onun kılık ve kişiliğine girerek oynamak, bir olay ya da durumu yaşatmaktır. Aynı zamanda canlandırma yaratıcı dramının doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklere bolca başvurulmuş bir aşamadır (Adıgüzel, 2018).

Bu çalışmada yaratıcı drama yönteminin aşamalarından biri olan canlandırmanın hızlı öğrenmeye olanak sağladığı, dersi ilgi çekici hale getirdiği, anlamlı öğrenmeye yardımcı olduğu ve eğlenceli bir öğrenme ortamı sunarak anlamaya katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öte yandan uygulama esnasında kaydedilen videolardan elde edilen veriler farklı araştırmacılar tarafından incelenmiş olup öğrencilerin canlandırma, role girme, rolde kalma ve odaktan uzaklaşmama konusunda olumlu gelişmeler gösterdikleri tespit edilmiştir.

5.1.2.8. Yaratıcı Dramanın Etkili İletişime Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada yaratıcı drama yönteminin etkili iletişim üzerinde önemli katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Aldavero, 2008; Hendrix, Eick ve Shannon, 2012; Szeci,

2008). Bu çalışmalardan Akoğuz (2002) yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirdiği çalışmasını 9 ile 13 yaşları arasındaki farklı gruplarla gerçekleştirdiğini ve deneklerin tümünde iletişim becerilerinin anlamlı şekilde değiştiğini belirtmiştir. Güler (2019) aday beden eğitimi öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışmasının sonucunda yöntemin uygulandığı deney grubu lehine iletişim becerileri puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğu sonucunu paylaşmıştır. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında Zaghoul (2018) da yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin iletişim becerilerini artırdığı sonucunu paylaşmıştır. Binici (2010) ise öğretmenlerle gerçekleştirdiği yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında yöntemin iletişim becerilerine katkı sağladığı sonucunu paylaşmıştır.

Yaratıcı drama yönteminin grup çalışmasına olanak sağlayarak fikir paylaşımını desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yaratıcı drama yönteminin empati becerisi oluşturarak etkili bir iletişim ortamı yarattığı sonucuna da ulaşılmıştır. Gascon, (2019) tarafından yapılan çalışmada da bu sonucu destekler şekilde yaratıcı drama yönteminin sınıfta tartışma ortamı yaratarak empati becerisini geliştirdiği sonucunu, Çetinkaya (2019) beşinci sınıf öğrencileri ile sosyal bilgiler dersi kapsamında yaratıcı drama yöntemini kullanmış ve yöntemin empati becerisini geliştirdiği sonucunu, Goodwin ve Deady (2013) empati geliştirmede dramanın rolünü inceledikleri çalışmalarında yöntemin katılımcılarının empati düzeylerini geliştirdiği sonucunu, Güneş (2019) tarihi konuların öğretimi için yaratıcı drama yöntemini kullanmış ve yöntemin tarihsel empati becerisini artırdığı sonucunu, Scroggs, Bailey ve Fees (2011) yaratıcı drama kursuna katılan yetişkinlerin empati düzeylerinde olumlu değişim gözlemlendiği sonucunu, Yassa (1999) lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında yaratıcı drama derslerinin bir sonucu olarak öğrencilerin başkalarına karşı daha hoşgörülü hale geldiği sonucunu paylaşmışlardır.

5.1.2.9. Yaratıcı Dramanın Kendini İfade Edebilmeye Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada da yaratıcı drama yönteminin kendini ifade edebilme üzerinde olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 18 ve Tablo 32’de yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda yöntemin etkili iletişim ortamı oluşturarak canlandırmalarla kendini ifade edebilme becerisine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki bazı çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu çalışmalardan

Andrikopoulou ve Koutrouba (2017) yaratıcı dramının onlara verdiği özgürlük hissi ile katılımcıların fikirlerini ifade etmede kendilerini daha rahat hissettiklerini belirtmektedirler. Geiger, Shpigelman ve Feniger-Schaal (2020) ise yaratıcı dramının karmaşık ve hassas durumları ifade edebilmeyi sağlayan bir "oyun alanı" yarattığını sonucunu paylaşmışlardır. McNaughton (2004) dramının aktif ve katılımcı öğrenmeyi sağlayarak fikirleri ifade etme becerilerini geliştirmeye olanak sağladığını belirtmektedir.

5.1.2.10. Yaratıcı Dramanın Hayal Gücüne Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Hayal gücü etkili düşünme açısından önemlidir. Athiemoolam, (2004)'e göre drama yöntemi kişiden hayal gücünü kullanmasını bekleyerek kişinin daha etkili düşünme yeteneğini geliştirmektedir. Bu araştırmada da katılımcıların hayal gücünü zorlayan etkinliklerde kurgulama yapmak zorunda oldukları için hayal gücünü kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan katılımcılar rol belirleme, role uygun hareket ederken de hayal gücünü kullandıklarını belirtmişlerdir. Alanyazın çalışmaları yaratıcı drama yönteminin hayal gücü üzerine katkı sağladığını göstermektedir (Annarella, 1992; Annarella, 1999; Mages, 2006). Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı çalışmalarda araştırmacılar, sosyal bilgiler dersi kapsamında altıncı sınıfa devam eden öğrencilerle (Akdeniz, 2019), yabancı dil olarak İngilizce öğretiminde (Athiemoolam, 2004; Belliveau, ve Kim, 2013), özel öğretim yöntemleri dersi kapsamında öğretmen adayları ile (Gürkan Şenyavaş, 2018) yapılan uygulamalar sonucunda yaratıcı drama yönteminin hayal gücü üzerinde katkı sağladığına ilişkin sonuçlar paylaşmışlardır. Gündoğan (2011) ise 10 yaş ve 13 yaş olmak üzere iki farklı grupta yer alan öğrencilerle doğrudan yaratıcı drama yönteminin hayal gücü üzerindeki katkısını araştırmıştır. Veri toplama araçlarından elde ettiği bulgularla yöntemin hayal gücü üzerinde katkı sağladığı sonucunu paylaşmıştır. Alanyazında elde edilen bulgular bu çalışmanın sonuçlarına benzerlik göstermektedir ve destekler niteliktedir.

5.1.2.11. Yaratıcı Dramanın Derse Katılım İsteğine Katkısına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Tablo 20 ve Tablo 34'te yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda yöntemin kendini ifade etmeye olanak sağlaması ve eğlenceli bir öğrenme ortamı sunmasından dolayı derse katılım isteğini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Uzun (2016)

tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmenleri tarafından ortaya atılan “öğrencilerin etkinliklere katılımındaki yetersizlik” görüşü ile çelişmektedir. Literatür incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin katılım isteği üzerindeki olumlu katkısını destekleyen çalışmalara (Arieli, 2007; Bournot-Trites, Belliveau, Spiliotopoulos, ve Séror, 2007; Ntelioglou, 2011; Shand, 2008) rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarında; İngilizce dersi kapsamında 4. Sınıf (Aldağ, 2010) ve 7. Sınıfa (Kadan, 2013) devam eden öğrencilerle, fen bilgisi dersi kapsamında altıncı sınıfa devam eden öğrencilerle (Başkan, 2006) ve üniversite hazırlık sınıfı öğrencileriyle (Gören, 2014) yapılan çalışmalarda yaratıcı drama yönteminin derse katılım isteğini artırdığına ilişkin sonuçlar paylaşılmaktadır.

5.1.2.12. Öğrencilerin Yaşamlarındaki Deneyimleri Kullanım Durumuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Tablo 21 ve Tablo 35’te yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda yöntemin yaşantıları kullanmaya olanak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler özellikle rol oynarken (role girme/ rolde kalma) deneyimlerini kullanmaktadırlar. Deneyimlemenin öğrenme ortamına gelmesi ve yaşamsal durumların canlandırılması sırasında deneyimlerin kullanılması literatürdeki başka çalışmalarda da ifade edilmektedir. Yaratıcı drama gerçekçi senaryolar yaratarak (Jindal-Snape, 2011) bu durumları yaşamayı (Szecsi, 2008; Odegaard, 2003) ve sorunlara çözümler getirmek için bireylerin deneyimlerini kullanmasına (Freeman, Sullivan ve Fulton, 2003) olanak sağlamaktadır.

5.1.2.13. Rol Oynamayı İsteme Durumuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Rol oynama, öğrencilerin başkalarının duygu ve inançlarını göz önünde bulundurarak kendi tutum ve becerilerini değerlendirmelerine olanak sağlar. Öte yandan onları kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmeye teşvik eder (Clapper, 2010). Ulusal literatür incelendiğinde rol oynamanın görsel sanatlar alanında yaratıcılığı (Abışgil, 2013) fen bilgisi/ fen bilimleri alanında Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre (FTTÇ) kazanımlarının kazandırılmasında (Erşahan, 2007) atom kavramı hakkında imaj oluşturmada (Bozoğlu, 2007), akademik başarıyı artırmada (Türköz, 2018) ve sosyal bilgiler alanında da başarıyı artırmada (Aysal, 2012) katkı sağladığı sonuçları paylaşılmaktadır.

Tablo 22 ve Tablo 36'da yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda rol oynamanın yaparak yaşayarak öğrenmeye yardımcı olması, grup etkileşimi oluşturması ve anlamlı öğrenmeyi sağlayan eğlenceli bir öğrenme ortamı sunması gibi özelliklerinden dolayı katılımcıların rol oynamayı isteyerek yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç uygulama esnasında kaydedilen videoların incelenmesi ile desteklenmektedir.

5.1.2.14. Yaratıcı Dramanın Olumlu Yanlarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Tablo 23 ve Tablo 37'de yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda canlandırma, rol oynama, grup etkileşimi, iletişim, hayal gücünü kullanma, oyunlar oynanması, anlamlı öğrenmeyi sağlaması ve eğlenceli öğrenme ortamı sağlaması gibi özelliklerin yaratıcı dramının olumlu yanları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar önceki başlıklarda paylaşılan literatür çalışmalarıyla da desteklenmektedir.

Öte yandan bu çalışmada yaratıcı drama ile ilgili veriler incelendiğinde yöntemin hızlı kavramaya yardımcı olarak çabuk öğrenmeyi sağladığı görüşlerine ulaşılmaktadır. Bu sonuçlar literatürde fen bilgisi (Bahadır Nalçacı, 2019) ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayları (Gülakan, 2019), sınıf öğretmenleri (Acarlıoğlu, 2020; Uzun, 2016) ile hem fen bilimleri hem de sınıf öğretmenliği alanlarından mezun öğretmenlerle (Eğerci, 2018) gerçekleştirilen çalışmalarda yaratıcı drama yönteminin olumsuz yanlarından biri olarak yöntemin zaman alıcı olduğunu belirttikleri sonuçları ile çelişmektedir.

5.1.2.15. Yaratıcı Dramanın Olumsuz Yanlarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Tablo 24 ve Tablo 38'de yer alan öğrenci görüşleri doğrultusunda grup çalışmalarında meydana gelebilen iletişim sorunlarının yaratıcı dramının olumsuz yanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin grup tartışmaları ile gerçekleşen etkinliklerde fikir birliğine varmada yaşadıkları zorluklar nedeniyle bu sonuca ulaşıldığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

Bu araştırma belirli sınırlılıklarla tasarlanmıştır. Araştırmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak uygulayıcılar ve araştırmacılar için önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

Çalışma Ortamını Hazırlamak

Yaratıcı drama etkinliklerinde çalışma ortamının hazır hale getirilmesi oldukça önemlidir. Ancak bu muhtemelen sadece ilk oturumlarda yaşanacak bir problemdir çünkü etkinlikler başladıktan sonra – drama yardımıyla oluşturduğunuz olumlu hava ile- çocuklar bunun için gönüllü oluyorlar, olacaklardır. Sıraların taşınması, sınıfın temizlenmesi konusunda birbirleri ile yarışır hale gelmektedirler. Bu da birlikte bir şeyleri yapacaklarına olan inançlarını tetiklemektedir.

Birbiriyle iletişimi az olan öğrencilerin bile sınıfın hazırlanması konusunda bir arada çalıştıkları görülürken sınırlı iletişim kuran öğrenciler karşısındakinin kim olduğuna -kendi grubundan olup olmadığına- bakmaksızın sınıfı drama etkinliklerine hazırlamaktadırlar.

Drama etkinliklerinin oluşturduğu etkileşim ortamı ders sonlarında da kendini göstermektedir. Öğrenciler derslikten öylece çıkıp gitmiyor, tenffüslerinden zaman kullanmak pahasına sınıfı eski haline getirecek şekilde düzenliyorlar (Şekil 23). Ders için heyecanla sınıfı temizleyen ve düzenleyen öğrenci topluluğu her öğretmenin hayalini süsler.

Şekil 23. Sınıf Eski Haline Getirilirken

Gruplaşma

Grupların nasıl oluşturulduğu önemlidir. Eğer öğrenciler kendi gruplarını oluşturabilecekleri durumdalarsa mutlaka oluştururlar. Ders dışında oluşturdukları gruplarla çalışmak istemeleri sürpriz olmaz. Ancak bu durum gruplaşmanın getireceği riskleri artırmaktan başka bir işe de yaramaz.

Öğrencilerin kızlar ve erkekler olarak ayrı ayrı grup kurmaya çalıştıkları gözlemlendi (Şekil 24). Dörderli gruplar olmaları istendiğinde hiçbir gruba dahil olamayan kız öğrenci üç kişilik bir erkek grubuna dahil olmayı reddetti.

Öğrenciler çember olduktan sonra çember üzerindeki herhangi bir öğrenciden başlayarak belirli bir yönde ve belirli bir aralıkta sayı saymalarını isteyebilirsiniz. Daha sonra aynı rakamı söyleyen öğrencilerin bir arada buldukları gruplara ayrılmasını isteyebilirsiniz. Örneğin 12 öğrenci ile çalıştığınızı ve toplamda 4 grup oluşturmak istediğinizi düşünün. Bunun için yanınızdaki öğrenciden başlayarak “1’den 4’e kadar sayalım.” Dediğinizde 1 rakamını söyleyen üç öğrenci aynı gruba dahil olacaktır.

Şekil 24. Hemcinsleri ile Grup Oluşturan Öğrenciler

Aşırılıklar

Etkinliklerin doğası gereği bedensel hareketlerdeki serbestlik karşılaşılabilecek sorunlardandır. Çalıştığınız grubun genel özellikleri doğrultusunda etkinlikler yeniden düzenlenebilir.

Cinsiyet Bariyerini Aşmak

Çocuk, içinde bulunduğu dönem gereği oyunlarını hemcinsleri ile kurma eğilimindedir. Örneğin çember oluşturulacağı zaman bir noktada erkek ve kız öğrencilerin el ele tutmaktan kaçındıklarını deneyimleyebilirsiniz. Bu durum sizi tedirgin etmemelidir. Çalışmanın amacının bu olmadığı hatırlanarak el ele tutmaları konusunda da ısrarcı olunmamalıdır. Telkinler çocuğun direncini kırmak yerine pekiştirebilir. Bırakın bunu etkinlikler sizin yerinize yapsın. Özellikle hazırlık ısınma aşamalarında oynatacağınız oyunlarda kazanma isteği ile kendilerini kaybettiklerini görebilirsiniz (Şekil 25). Kazanma tutkusunu diğer her şeyden daha baskın gelecektir.

Şekil 25. Yeter Ki Kaybetme!

Odaktan Uzaklaşma!

Dikkat çekmek vb. sebeplerle -özellikle- canlandırma aşamasında odaktan uzaklaşılması da olası bir durumdur. Canlandırmaların çok farklı odaklara kayması durumunda anında müdahalelerde bulunarak hangi amaçla canlandırma yapıldığını hatırlatabilirsiniz.

Gönülsüz Gönüllü

Her öğrencinin yapabileceği bir şey mutlaka vardır. Derste konuşmaya çekinen öğrencilerin role girmesi ve rol oynaması da zor olabilir. Hiç role girmek istememesi durumunda en azından sessiz, sözsüz ve hareketsiz bir canlandırma yapması konusunda ikna edilebilir (Şekil 26).

Şekil 26. Çekingen Öğrenci Avcı Rolünde

Siz de Katılın!

Yaratıcı drama yöntemine alışkın olmayan öğrenciler çekingen tavırlar gösterebilirler. Birbirlerine bakıp harekete geçmek konusunda kararsız oldukları gözlemlenebilir. Bu durumda grubun içerisine dahil olarak onları harekete geçirebilirsiniz (Şekil 27). Benzer durumlar için katılımcı olmanızda fayda var. Unutmayın! Sizin keyif almadığınız derste öğrencilerin eğlenmesi olanaksızdır.

Şekil 27. Köşe Kapmaca

Canlandırma

Daha önce yaratıcı drama geçmişi olmayan öğrencilerin bir anda “beklenen” canlandırmalar yapamayabilirler. Yüreklendirici olun. Öğrencilerin pasif roller olarak sürece ısınmaları sağlanabilir.

Grupları Yönlendiren Öğrenciler

İşte doğal liderler. Bunun güzel tarafı hiç beklemediğiniz öğrencilerin yönlendirme konusunda ne kadar başarılı olabildiklerini görmek olacaktır. Bunun olumsuz tarafı sürekli yönlendirilen ve fikrini sunman/ sunmaya çekinen öğrencilerin olabileceğini göz ardı etmek olacaktır. Sadece birkaç öğrencinin yönlendirmesi ile devam eden çalışmalara müdahale edip diğer öğrencilere de fikirleri sorulmalıdır.

Bir Amaç Etrafında Toplamak

Bütün grup etkinlikleri grupta tüm öğrencilerin bulunması nedeniyle çok fazla fikrin ortaya çıktığı etkinliklerdir (Şekil 28). Bu etkinlikleri nasıl tasarladığımız ve etkinlik sırasında nasıl müdahalelerde bulunduğumuza bağlı olarak verimli sonuçlar alma olasılığımız da değişecektir. Onları fikir alışverişi yaparlarken mutlaka dinlemelisiniz. Fikirlerinde odaktan uzaklaşmayı hissettiğinizde küçük müdahalelerle yeniden etkinliğin amacına yönlendirebilirsiniz. Etkinliği kurgularken çalışma grubunuzun özelliklerini de düşünerek bunun bütün grup etkinliği mi yoksa farklı grupların etkinliği mi olacağına da karar verebilirsiniz. Ancak daha fazla sayıda kişinin

süreçte aynı iş etrafında toplanıp bir şeyler yapmaları öğrencilerde tüm gruba aidiyet duygusu oluşturabilir.

Şekil 28. Bütün Grup Etkinliği

Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Salgın Günlerinde Yaratıcı Drama

Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilmiş olmamasına rağmen, tezin yazım sürecinde Dünya'nın geçtiği bu sancılı süreç farklı araçları öğretim sürecinde video konferans platformlarını kullanmayı zorunlu kılmıştır. Salgın günlerinde bu platformların sağladığı imkanlar (müzik, video, görsel, yazı paylaşımı gibi) yaratıcı dramının ekran karşısından da uygulanabilmesini olanaklı kılmıştır. Bu platformların sunduğu oda oluşturma seçenekleri ile grup çalışmalarının gerçekleştirilmesi için büyük önem taşımaktadır.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırmada ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerine fen bilimleri dersi İnsan ve Çevre Ünitesi kapsamında uygulanmıştır. Benzer araştırmalar farklı eğitim kademelerinde, farklı disiplinlerde ve farklı ünitelerde gerçekleştirilebilir.

Bu araştırmada beşinci sınıf İnsan ve evre Ünitelerinin öğretime ilişkin yaratıcı drama yönteminin katkısı tartışılmıştır. Benzer araştırmalarda aynı ünite kapsamında farklı öğrenim yöntemlerinin katkıları tartışılabilir.

Bu araştırmada yaratıcı drama yöntemi uygulamalarının İnsan ve evre Ünitelerinin öğretime katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. evre eğitimi kapsamına alınabilecek farklı üniteler yaratıcı drama yöntemi ile tasarlanabilir.

Alanyazın incelendiğinde yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmaların çoğunun nicel yöntemlerle tasarlandıkları görölmektedir. Yaratıcı drama yönteminin eğitim öğretim sürecine katkısına ilişkin nitel araştırma yöntemleriyle tasarlanan çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abed, O. H. (2016). Drama-based science teaching and its effect on students' understanding of scientific concepts and their attitudes towards science learning. *International Education Studies*, 9(10), 163-173.
- Abiolu, O. A. and O. O. Okere (2012). Environmental literacy and the emerging roles of information professionals in developing economies. *IFLA Journal* 38(1): 53-59.
- Acarlıoğlu, H. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin eğitimde drama kullanımına ilişkin yeterlilikleri ve dramaya ilişkin görüşleri (Kilis ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.
- Açıl, E. (2012). *Fen eğitiminde yaratıcı drama yönteminin ilköğretim öğrencilerinin bilimsel yaratıcılıklarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Adcock, L., and Ballantyne, R. (2007). Drama as a tool in interpretation: Practitioner perceptions of its strengths and limitations. *Australian Journal of Environmental Education*, 23, 31-44.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006a). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 17-31.
- Adıgüzel, H.Ö. (2006b). Yaşantılara dayalı öğrenme, yaratıcı drama ve süreçsel drama ilişkileri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 31-36.
- Adıgüzel, Ö. (2018). *Eğitimde yaratıcı drama*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akar, R. (2010). Eğitimde Alternatif Bir Öğretim Yöntemi: Drama. *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar. Tamer Levent'e Armağan* (s. 190-200). Ankara: Naturel.
- Akbayrak, K. (2019). *Özel yetenekli ilkokul 4. sınıf öğrencilerine yaratıcı drama yöntemiyle girişimcilik becerisi kazandırılması üzerine bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Akdeniz, C. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin hayal gücüne yönelik bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akgül, G. (2018). *Fen ve teknoloji dersinde dijital öyküleme sürecinde yaratıcı drama kullanımının başarı, tutum ve bilimsel yaratıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 9(4), 474-489.
- Aldağ, E. (2010). *The effects of creative drama on enhancement of motivation in language learning*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Ali, S. M. A. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama kullanılmasının iletişim becerilerine ve akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Alp, G. (2019). *Scratch Programı ile Web destekli işbirlikli öğrenme yönteminin ilkökul 5. sınıf öğrencilerinin kavramsal anlama düzeylerine ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Alpagut, B. (1997). Doğal Çevre ve İnsanın Evrimi, *İnsan Çevre Toplum*, Der: Ruşen Keleş, İmge Yayınları, Ankara, s.113-119.
- Alt, D. (2018). Science teachers' conceptions of teaching and learning, ICT efficacy, ICT professional development and ICT practices enacted in their classrooms. *Teaching and Teacher Education*, 73, 141-150.
- Altınöz, N. (2010). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Altındal, G. (2019). *İlkökul 3. sınıf matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve bilgilerinin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altın, A., Tecer, S., Tecer, L., Altın, S., ve Kahraman, B. F. (2014). Environmental awareness level of secondary school students: a case study in Balıkesir (Türkiye). *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 141, 1208-1214.
- Aldavero, V. A. (2008). Drama in the development of oral spontaneous communication. *Encuentro*, 17(1), 40-43.
- Amsel, S. (2012). Çocuklar için her yönüyle çevre kitabı. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Anagün, S. S. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinde yapılandırmacı öğrenme yoluyla fen okuryazarlığının geliştirilmesi: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Annarella, L. A. (1992). *Creative drama in the classroom*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED391206)
- Annarella, L. A. (1999). Encouraging creativity and imagination in the classroom. *Opinion papers*. (ERIC Document Reproduction ServiceNo. ED434380).

- Andrikopoulou, E., and Koutrouba, K. (2017). *Improvised eco—Theatre as educational tool for the environmental awareness of elementary students*. In Proceedings of the EDULEARN17 Conference, Barcelona, Spain (pp. 3-5).
- Andrikopoulou, E., and Koutrouba, K. (2019). Promoting Mindfulness about the Environment through the Use of Drama in the Primary Classroom: Greek Teachers' Views and Attitudes. *Education Sciences*, 9(1), 22.
- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö. ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: kuramsal bir inceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Archila, P. A. (2017). Using drama to promote argumentation in science education. *Science ve Education*, 26(3-4), 345-375.
- Arieli, B. (2007). The integration of creative drama into science teaching. Ph.D. dissertation, Kansas State University, United States-Kansas.
- Arslan, A., (2009). *İnsan ve çevre ünitesinin işlenişinde probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrenci başarısı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.
- Arslanyolu, K. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının çoklu zekâ kuramına göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Ashton-Hay, S. (2005). *Drama: Engaging all learning styles*. Paper presented at the 9th International INGED (Turkish English Education Association) Conference, 20-22 October, 2005, Economics and Technical University, Ankara Turkey. Retrieved from <http://www.eprints.qut.edu.au/12261/>
- Aşılıoğlu, G. (2004). *Özel okullarda ve devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin çevre eğitimi düzeyinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atan, U. (2007). *Resim-İş Öğretmeni Yetiştirmede Yaratici Drama Yönteminin Grafik Tasarımı Derslerinde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi*. Ankara: Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atasoy, E. (2005). *Çevre için eğitim: ilköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma*. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Atasoy, Ö. Ü. (2012). *İlköğretim müfredatında yer alan çevre konularındaki fttç kazanımlarına ulaşılma düzeyi ve öğrencilerin bu konulara karşı tutumlarının arattırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Athiemoolam, L. (2004). *Drama in education and its effectiveness in English second/foreign language classes*. In Pengang: The First International Language Learning Conference, University Saint Malaysia.

- Atila, M.E. (2012). *Fen ve teknoloji dersi öğretim programındaki yapılandırmacılığa dayalı öğelerin öğretmenler tarafından algılanışı ve uygulaması*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ayan, S., ve Dündar, H. (2009). Eğitimde okul öncesi yaratıcılığın ve oyunun önemi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 63-74.
- Aydemir, M. (2007). *The investigation of teachers with respect to knowledge level on environmental concepts*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aykaç, N. ve Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı Drama Yöntemi ile Yapılandırmacılık İlişkisinin 2005 MEB İlköğretim Programlarında Değerlendirilmesi. 13. *Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama/ Tiyatro Kongresi Bildiri Kitabı*. 21-23 Kasım. Ankara: SMG Yayıncılık, 144-164.
- Aysal, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde tarihsel empatiye dayalı rol oynama yönteminin akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahadır Nalçacı, A. (2019). *Öğretim üyelerinin, fen bilimleri öğretmenleri ve öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemi hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Bakkaloğlu, N. (2017). *İlkokul çevre konularında uygulanan yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, kalıcılığa ve ilgilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Baldwin, P., and Fleming, K. (2003). *Teaching literacy through drama: Creative approaches*. Routledge.
- Baldwin, P. (2009). *School improvement through drama: A creative whole class, whole school approach*. A&C Black.
- Balkız Kalkan, Ç. (2019). *Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinde insan ve çevre ilişkisi konusunda bilimsel karikatürler kullanarak farkındalık oluşturulması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

- Ballard, H. L., and Belsky, J. M. (2010). Participatory action research and environmental learning: implications for resilient forests and communities. *Environmental Education Research*, 16(5-6), 611-627.
- Barth, J.L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet öncesi Öğretmen Eğitimi Yayınları.
- Başkan, H. (2006). *Fen ve teknoloji öğretiminde drama yönteminin kavram yanılgılarının giderilmesi ve öğrenci motivasyonu üzerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Belliveau, G., and Kim, W. (2013). Drama in L2 learning: A research synthesis. *Scenario*, 2013(02), 7-27.
- Benzer, E. (2010). *Proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla hazırlanan çevre eğitimi dersinin fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bertiz, H. (2005). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumları ve öyküleme çalışmalarına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bertiz, H. (2010). *Dramanın çevre bilinci oluşturmadaki rolü ve etkililiği*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bil, E. (2012). *Hizmet içi eğitimde yaratıcı drama yönteminin etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bildik, G. (2011). *İlköğretim 7. sınıfta verilen çevre konusunun öğrencilerin çevresel tutumu ve çevre bilgisi üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilge, H. (2015). *Öğrencilerin çevresel duyarlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bilgili, S. (2008). *İlköğretim 7. sınıf fen ve teknoloji dersinde çevre konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşıma dayalı işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin erişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bilim, İ. (2012). *Sürdürülebilir çevre açısından eğitim fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Binici, B. K. (2013). İlköğretim okullarında uygulanan mesleki çalışmalarda yaratıcı drama uygulamasının öğretmenlerin iletişim becerilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8(15), 104-113.

- Boujaoude, S., Sowwan, S., and Abd-El-Khalick, F. (2005). The effect of using drama in science teaching on students' conceptions of the nature of science. *In Research and the quality of science education* (pp. 259-267). Springer, Dordrecht.
- Bournot-Trites, M., Belliveau, G., Spiliotopoulos, V., and Séror, J. (2007). The Role of Drama on Cultural Sensitivity, Motivation and Literacy in a Second Language Context. *Journal for Learning Through the Arts*, 3(1), 9.
- Boyacı, A. U. (2019) *Müzedede yaratıcı drama etkinlikleri ile sosyal bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bozoğlu, M. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinde Atom Kavramı Hakkında İmaj Oluşturmada Rol Oynama Yönteminin Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi University, Institute of Educational Science, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak E. K., Akgün, Ö E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi 7. Baskı, Ankara.
- Bywater, K. (2014). Investigating the benefits of participatory action research for environmental education. *Policy Futures in Education*, 12(7), 920-932.
- Callenbach, E. (2011). *Ekoloji cep rehberi*. İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.
- Cansaran, A., ve Yıldırım, C. (2014). Çevre bilimi ile ilgili başlıca terimler ve kavramlar. *Çevre Eğitimi* (Bozkurt, O., Edt.), Pegem Akademi, pp.1-19, Ankara.
- Carter RL, and Simmons B. (2010). The history and philosophy of environmental education. In: Bodzin AM, Shiner Klein B, Weaver S, editors. *The inclusion of environmental education in science teacher education*. London: Springer.
- Ceran, Dilek ve Onarıcıoğlu, A Selçuk. (2018). Besin Zinciri Konusunun Kavratılmasında Disiplinler Arası Bir Yaklaşım. Gazi Üniversitesi *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1101-1119. 10.17152/gefad.379200.
- Cevher Kalburan, F. N. (2009). *Çocuklar için Çevresel Tutum Ölçeği ile Yeni Paradigma Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması ve çevre eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Chen, J. C., and Martin, A. R. (2015). Role-play simulations as a transformative methodology in environmental education. *Journal of Transformative Education*, 13(1), 85-102.
- Cheng, M. M. H., Chan, K.-W., Tang, S. Y. F., and Cheng, A. Y. N. (2009). Pre-service teacher education students' epistemological beliefs and their conceptions of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 25,319–327.

- Chowdhury, M. (2010). *Environmental Literacy and NGOs: Experience from the Microcredit Based Social Forestry Program of Proshika in Bangladesh*. SANDEE.
- Chu, H. E., Lee, E. A., Ryung Ko, H., Hee Shin, D., Nam Lee, M., Mee Min, B., and Hee Kang, K. (2007). Korean year 3 children's environmental literacy: A prerequisite for a Korean environmental education curriculum. *International Journal of Science Education*, 29(6), 731-746.
- Clair, R. St. (2003). Words for the world: Creating critical environmental literacy for adults. *New Directions for Adult and Continuing Education*. <https://doi.org/10.1002/ace.111>
- Clapper, T. C. (2010). *Role play and simulation*. The Education Digest, 75(8), 39.
- Cooper, C. (2010). *Making a world of difference*, A DICE resource for practitioners on educational theatre and drama. DICE–Drama Improves Lisbon Key Competences in Education, DICE consortium.
- Crumpler, T. P. (2005). The role of educational drama in the composing processes of young writers. *Research in Drama education*, 10(3), 357-363.
- Curtis, D. J., Howden, M., Curtis, F., McColm, I., Scrine, J., Blomfield, T., Reeve, I., and Ryan, T. (2013). Drama and environment: joining forces to engage children and young people in environmental education. *Australian Journal of Environmental Education*, 29(2), 182-201.
- Çalış, D. (2019). *Tahmin gözlem açıklama destekli proje tabanlı çevre eğitiminin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum, davranış ve başarısına etkisi*. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çavuş, A. (2013). *Ortaokul 7.sınıf Fen ve Teknoloji Dersinin Çevre Eğitimi Açısından Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Bingöl ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Malatya.
- Çeper, E. N. (2019). *Tematik öğretim yaklaşımıyla ilkokul birinci sınıf öğrencilerinde çevresel farkındalık geliştirme eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Çetinkaya, C. (2019). *Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi: Bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çokadar, H., Yılmaz, G. (2010). Teaching Ecosystems and Matter Cycles with Creative Drama Activities. *Journal of Science Education and Technology*, 19, 1, pp. 80–89.

- Dağıstanlı, F. (2019). *Yaşam temelli öğrenme yaklaşımı ile destekli çevre eğitiminin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum, davranış ve başarılarına etkisi*. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Danckwardt-Lillieström, K., Andrée, M., and Enghag, M. (2020). The drama of chemistry—supporting student explorations of electronegativity and chemical bonding through creative drama in upper secondary school. *International Journal of Science Education*, 1-33.
- Darwin, C. (2016). *İnsanın Türeyişi*. (Ö. Ünalın, Çev.) İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Debreli, E. (2011). *The Effect of Creative Drama Based Instruction On Seventh Grade Student's Achievement In Ratio And Proportion Concepts And Attitudes Toward Mathematics*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirdirek, M. (2019). *Ders dışı etkinliklerle desteklenen öğrenci merkezli çevre eğitiminin, 7. sınıf öğrencilerinin çevre okuryazarlıklarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretme Sanatı (Öğretimde Program ve Değerlendirme)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Derevenskaia, O. (2014). Active learning methods in environmental education of students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 131, 101-104.
- Disinger, J. F., and Howe, R. W. (1990). Trends and issues related to the preparation of teachers for environmental education. *ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics and Environmental Education*, Ohio State University.
- Disinger, J. F., and Roth, C. E. (1992). Environmental literacy [ERIC/CSMEE digest]. Columbus, OH: *ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics, and Environmental Education* (CSMEE), Ohio State University.
- Doğan, Y. (2007). İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (13) , 155-187.
- Dorion, K. R. (2009). Science through drama: A multiple case exploration of the characteristics of drama activities used in secondary science lessons. *International Journal of Science Education*, 31(16), 2247-2270.
- Duatepe, A. ve Ubuz, B. (2004). *Drama based instruction and geometry*. Paper presented at International Conference for Mathematics Education (ICME10) (p.1-5), Denmark. <http://www.icme-organisers.dk/tsg14/TSG14-12.pdf>.
- Duban, N. (2008). *İlköğretim fen ve teknoloji dersinin sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımına göre işlenmesi: Bir eylem araştırması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- DuPont, S. (1992). The effectiveness of creative drama as an instructional strategy to enhance the reading comprehension skills of fifth-grade remedial readers. *Literacy Research and Instruction*, 31(3), 41-52.
- Durusoy, H. (2012). 6. sınıf “Kuvvet ve Hareket” ünitesinde basamaklı öğretim yöntemi ve yaratıcı drama yönteminin öğrenci erişimine ve kalıcılığa etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eğerci, Z. M. (2018). Öğretmenlerin Fen Bilimleri Dersinin Drama Yöntemi ile İşlenmesine Yönelik Öz Yeterlik, Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekinci, R. (2019). İnsan ve çevre ilişkisi konusunda farklı öğretim yöntemlerinin akademik başarı, fen ve çevreye yönelik tutumlara etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ekinözü, İ. (2003). İlköğretimde permütasyon ve olasılık konusunun dramatizasyon ile öğretiminin başarıya etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erbasan, Ö. (2018). Öğretmenlerin çevre okuryazarlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Ercengiz, M., Keçeci Kurt, S., ve Polat, S. (2014). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik duyarlılıklarının incelenmesi (Ağrı ili örneği). *EKEV Akademi Dergisi*, 18(59), 119-132.
- Erdem, E. A. (2019). Etkinlik temelli öğretim yaklaşımıyla okul öncesi öğrencilerinde çevresel farkındalık geliştirme eylem araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Erdoğan, A. (2011). Çevre için eğitimde alternatif öğretim etkinliklerinin öğrencilerin başarı ve tutumları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erdoğan, C. (2016). Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul İkinci Sınıf İngilizce Dersi Meyveler (Fruits) Ünitesindeki Sözcük Öğrenme Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, M. (2009). Fifth grade students' environmental literacy and the factors affecting students' environmentally responsible behaviors. PhD Dissertation, Middle East Technical University, Ankara.
- Erdoğan, S. (2010). Eğitici drama yönteminin fen ve teknoloji dersi vücudumuzda sistemler ünitesinde öğrenci başarısına etkisi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erentay, N. (2013). *Okul dışı doğa uygulamalarının 5. Sınıf öğrencilerinin fene ilişkin bilgi, bilimsel süreç becerilerine ve çevreye yönelik tutumlara etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Ergin, S. (2013). *İlköğretim öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erkoca Akköse, E. (2008). *Okulöncesi eğitimi fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden sonuç ilişkilerini belirlemede yaratıcı dramının etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Erşahan, O. (2007). *6. sınıf öğrencilerine madde ve değişim öğrenme alanındaki fen teknoloji toplum çevre kazanımlarının kazandırılmasında etkili öğretim yönteminin (rol oynama ve 5e öğretim yöntemi) belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erşan, E. (2014). *Beşinci ve altıncı sınıf drama dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Esen, H. (2019). *Çevreye yönelik sorumlu davranış geliştirmede fabl kullanımına örnek bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Eti, İ. (2016). *Okul öncesi eğitimde sorgulama temelli fen etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik eylem araştırması*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Fernandez, F. B. (2017). Action research in the physics classroom: the impact of authentic, inquiry based learning or instruction on the learning of thermal physics. *Asia-Pacific Science Education*, 3(1), 1-20.
- Farrence, E. (2000). *Themes in education: Action Research*. Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University. Retrieved from http://www.alliance.brown.edu/pubs/themes_ed/act_research.pdf.
- Fettahlıoğlu, P. (2012). *Fen bilgisi öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlığının geliştirilmesine yönelik olarak argümantasyon ile probleme dayalı öğrenme yaklaşımının kullanımı*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fraenkel, J. R., and Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill, New York.

- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., and Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw- Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Freeman, G. D., Sullivan, K., and Fulton, C. R. (2003). Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior. *The Journal of Educational Research*, 96(3), 131-138.
- Gale, H. (2008). How does drama work in environmental education. *Earth and Environment*, 3, 159-178.
- Gander, M. J. and Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (Child And Adolescent Development).(Çevirenler: Dönmez, A.; Çelen, N.; Bekir Onur). 4.Baskı. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Gascon, D. J.(2019). *The impact of drama pedagogy on student achievement, attitude, and empathy: an action research study*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://scholarcommons.sc.edu/etd/5197>.
- Gatt, S. and Vella, Y. (eds.). (2003). *Constructivist Teaching in Primary School: Examples in Social Studies, Science, Mathematics, Design and Technology and ICT*, Malta: Agenda Publishers.
- Geçim, A. D. (2012). *The effect of creative drama based instruction on seventh grade students' mathematics achievement in probability concept and their attitudes toward mathematics*. Unpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Geiger, A., Shpigelman, C. N., and Feniger-Schaal, R. (2020). The socio-emotional world of adolescents with intellectual disability: A drama therapy-based participatory action research. *The Arts in Psychotherapy*, 70, 101679.
- Gilmore, S. (1973). Group processes in educational drama: report of a pilot study. *Educational Review*, 25(2), 106-111.
- Glaserfeld E. von (1995). A constructivist approach to teaching. In: Steffe L. P. ve Gale J. (eds.) *Constructivism in education*. Erlbaum, Hillsdale: 3–15.
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (2. Baskı). (Çev. Ali Ersoy- Pelin Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Goldman, D., B. Yavetz. and S. Pe'er. (2006). Environmental literacy in teacher training in Israel: Environmental behaviour of new students. *Journal of Environmental Education*, 38(1) 3–22.
- Goodman, D. S. (2017). *Teamwork, communication and empathy: a case study examining social skills in drama class* (Doctoral dissertation, Bilkent University).

- Goodwin, J. and Deady, R. (2013). The Art of Mental Health Practice: The Role of Drama in Developing Empathy. *Perspect Psychiatr Care*, 49: 126-134. <https://doi.org/10.1111/ppc.12004>.
- Göktaş, Ö. (2018). *4+4+4 uygulaması ile 5. sınıfın ortaokul kapsamına alınmasının eğitsel sonuçlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gören, Y. (2014). The effects of drama on students' self-confidence and motivation in language learning process. Yüksek Lisans Tezi Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Greenwood, D.J. and Levin, M. (2007). *Introduction to action research: Social research for social change*. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Gülakan, H. (2019). *Yaratıcı drama eğitimi alan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulamaları dersinde karşılaştıkları güçlükler ve çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize
- Güler, D. (2019) *Yaratıcı drama yönteminin beden eğitimi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi öz yeterlik inançları ve iletişim becerileri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, E. (2013). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çevre okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin okuryazarlığı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gülsevinçler, D. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Çevre Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Kastamonu (2017).
- Gümüş, H. G. (2017). *Matematik öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Gündoğan, A. (2011). *Yaratıcı hayal gücü testinin Türk çocuklarına uyarlanması ve dramının farklı yaş gruplarındaki çocukların (10-13) yaratıcı hayal güçleri üzerindeki etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, S. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle tarihsel empati becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürbüz, Ö. (2019) *Eğitsel oyun etkinliklerinin fen eğitiminde akademik başarı, tutum ve motivasyon üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

- Gürel, F., Ç. (2004). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişmeye ve Kalıcılığa Etkisi*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gürkan Şenyavaş, T. (2018). *Görsel sanatlar eğitimcisi yetiştirmede bir yöntem olarak yaratıcı drama: eylem araştırması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Gürsoy Köroğlu, N. (2011) *Yaşam temelli öğrenme yaklaşımının, öğretmen adaylarında çevreye yönelik ilgi, tutum ve çevre bilinçli tüketici davranışlarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Güven, E. (2012). *Disiplinler arası yaklaşıma dayalı çevre eğitiminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarına ve davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Hacıoğlu, Y. (2017). *Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) eğitimi temelli etkinliklerin fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Unpublished master's thesis, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Harari, Y. N. (2017). *Sapiens: İnsan türünün kısa bir tarihi*. (E. Genç, Çev.) İstanbul: Kolektif Kitap.
- Heldenbrand, B. (2003). Drama techniques in English language learning. *Korea TESOL Journal*, 6(1), 27-37.
- Hendrix, R., Eick, C., and Shannon, D. (2012). The integration of creative drama in an inquiry-based elementary program: The effect on student attitude and conceptual learning. *Journal of Science Teacher Education*, 23(7), 823-846.
- Hensel, N. (1990). A Developmental Approach to Creative Drama. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 11(3), 7-8.
- Hogden, R. C. (2012). *Assessing the environmental literacy of intro environmental science students*. Master Science. University of Colorado at Denver.
- Hollweg, K. S., Taylor, J. R., Bybee, R. W., Marcinkowski, T. J., McBeth, W. C., and Zoido, P. (2011). Developing a framework for assessing environmental literacy. Washington, DC: *North American Association for Environmental Education*. Available at <http://www.naaee.net>.
- Holloway, I., and Wheeler, S. (2010). *Qualitative research in nursing and healthcare*. Oxford, UK: Blackwell.

- Hsu, S. J. (2004). The effects of an environmental education program on responsible environmental behavior and associated environmental literacy variables in Taiwanese college students. *The Journal of Environmental Education*, 35(2), 37-48.
- Hublin, J. J., Ben-Ncer, A., Bailey, S. E., Freidline, S. E., Neubauer, S., Skinner, M. M., Bergmann, I., LeCabec, A., Benazzi, S., Harvati, K., and Gunz, P. (2017). New fossils from Jebel Irhoud, Morocco and the pan-African origin of Homo sapiens. *Nature*, 546(7657), 289–292.
- Hun E. (1997). Canlı çevrenin dünü bugünü ve yarımı, *İnsan Çevre Toplum*, Der: Ruşen Keleş İmge Yayınları, Ankara, s.50-64.
- Huss, J. M. (2007). *Understanding urban, teachers' perspectives of EE*. Master Science Oklohoma State University.
- İdin, Ş. (2016). Maddenin yapısı ve özellikleri ünitesinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması üzerine bir uygulama çalışması ve öğrenci görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi 2016*, 11(2), 99-118
- İstanbul, R. A. (2008). Investigation of environmental literacy of sixth grades at a private school. Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara
- Jannah, M., Halim, L., Meerah, T. S. M., and Fairuz, M. (2013). Impact of environmental education kit on students' environmental literacy. *Asian Social Science*, 9 (12), 1.
- Jindal-Snape, D., Vettrano, E., Lowson, A., and Wilson McDuff (2011). Using creative drama to facilitate primary–secondary transition, *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 39:4, 383-394, DOI: 10.1080/03004271003727531
- Kablan, S. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaçıra Çapanoğlu, G. (2014). *Yaratıcı dramının ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin öfke denetimi becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kadan, Ö. F. (2013). *Yaratıcı drama yönteminin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersindeki başarı, tutum ve motivasyonlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kaf, Ö. (1999). *Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Kahyaoğlu, E. (2011). An assessment of environmental literacy of Turkish science and technology teachers. Master Thesis, Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Kahyaoğlu, H., Yavuzer, Y. ve Aydede, M. N. (2010). Fen Bilgisi dersinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 741-758.
- Kara, K. (2016). *Fen bilimleri dersinde etkili öğretim stratejilerinin etkililiğinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakaya, Ç. (2016). *İnsan ve çevre ünitesi için sınıf dışı öğretim uygulamasının çevre okuryazarlığı üzerine etkisi*. Doktora Tezi. Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun
- Karaosmanoğlu, A.B. (2018). *Örnek olay yönteminin 7. Sınıf ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Karaosmanoğlu, G. (2015). *Yaratıcı drama yönteminin 6. sınıf bilişim teknolojileri ve yazılım dersi alan öğrencilerin ders başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karapınarlı, R. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Başarı ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.
- Karatekin, K. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karayılan, G. (2017). *Oyun temelli ekolojik ayak izi etkinliklerinin dört ve beşinci sınıf öğrencilerinin çevre okuryazarlığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karayol, S. A. (2019). *The effects of project-based learning on environmental literacy*. Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, M. (2019). *Sosyobilimsel konulara dayalı fen eğitiminin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin bilimsel okuryazarlık ve çevre okuryazarlık seviyelerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kayhan, H., C. (2004). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim 3. Sınıf Matematik Dersine Öğrenmeye, Bilgilerin Kalıcılığına ve Matematiğe Yönelik Tutumlara Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Keklik, A. C. (2018). *Altıncı sınıf öğrencilerinin farklı türdeki problemleri çözme ve kurma becerilerinin yaratıcı drama yöntemi kullanılarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Keleş, R. (1997). *İnsan, çevre ve toplum*. Ankara: İmde Yayınları.
- Kıışoğlu, M. (2009). *Öğrenci Merkezli Öğretimin Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlığı Düzeyine Etkisinin Araştırılması*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kim, H. (2017). The role of educational drama in Korea's Integrated Arts Education, *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 22:2, 288-291, DOI: 10.1080/13569783.2017.1294977.
- Kocatürk, D. (2016). *Çevre sorunlarını ve eylemlerini araştırma ve değerlendirme modeline dayalı öğretim yönteminin 7. sınıf öğrencilerinin çevre okuryazarlığına ve kavram öğrenmelerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Korkmaz, S. (2018). *Eğitsel oyun geliştirerek desteklenen fen bilimleri öğretiminin öğrenci tutum ve başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Korošec, H., and Zorec, M. B. (2020). The impact of creative drama activities on aggressive behaviour of preschool children. *Research in Education*, 108(1), 62-79.
- Koşucu, E. (2016). *Okulöncesi öğretmenliği programlarındaki "çocukta oyun gelişimi dersinde" yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koyunlu Ünlü, Z. (2015). *Fen ve teknoloji dersinde araştırma-sorgulamaya dayalı öğrenmenin öğretim teknolojileri ile desteklenmesine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuhn, D., and Franklin, S. (2008). The second decade: what develops (and how)? In W. Damon ve R. M. Lerner (Authors), *Child and adolescent development: An advanced course* (pp. 517-550). Hoboken, NJ: Wiley.
- Lee, S. (2017). *Impact of the integration of drama in efl teaching: a multi-case study of young learners' classrooms* (Doctoral dissertation, University of Warwick).
- Long, S. C. J., and Bae, Y. (2018). Action research: First-year primary school science teachers' conceptions on and enactment of science inquiry in Singapore. *Asia-Pacific Science Education*, 4(1), 1-20.

- Louv, R. (2010). *Doğadaki son çocuk: Çocuklarımızdaki doğa yoksunluğu ve doğanın sağaltıcı gücü*. TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Mages, W. K. (2006). Drama and imagination: a cognitive theory of drama's effect on narrative comprehension and narrative production. *Research in Drama Education*, 11(3), 329-340.
- Mangham, I. (1966). Group Dynamics and Educational Drama. *Educational Review*, 19(1), 45-56.
- Mengi Us, F. (2019). *Sürdürülebilir gelişme için çevre eğitimi aracılığıyla ortaokul öğrencilerinde çevre bilinci ve eleştirel düşünme becerisi geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Montague, M. (2003). Teaching division to students with learning disabilities: A constructivist approach. *Exceptionality*, 11(3), 165-175.
- McCrea, E. J. (2005). The roots of environmental education: How the past supports the future. Environmental Education ve Training Partnership. University of Wisconsin – Stevens Point.
- McDonald, J. T., and Dominguez, L. A. (2010). Professional preparation for science teachers in environmental education. *In the inclusion of environmental education in science teacher education* (pp. 17-30). Springer, Dordrecht.
- McGregor, M. (1973). Cognitive development through creative dramatics. *Communication Education*, 22(3), 220-225.
- McLaughlin, M. W. and Zarrow, J. (2001). Teachers Engaged in Evidence-Based Reform: Trajectories of Teachers' Inquiry, Analysis, and Action. *In Teachers Caught in the Action: Professional Development That Matters*, ed. Ann Lieberman and Lynne Miller. New York: Teachers College Press.
- McNaughton M. J. (2004). Educational drama in the teaching of education for sustainability, *Environmental Education Research*, 10:2, 139-155, DOI: 10.1080/13504620242000198140.
- McNaughton M. J (2010). Educational drama in education for sustainable development: ecopedagogy in action. *Pedagogy, Culture ve Society*, 18:3, 289-308, DOI: 10.1080/14681366.2010.505460.
- McNiff, J. and Whitehead, J. (2006). *All You Need to Know about Action Research*, London: Sage Publications.
- MEB. (2018). *Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayinevi.

- Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği, *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Merriam, S. B. (2012). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Etik (E. Dinç, Trans.). In S. Turan (Ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri: Tasarım ve Uygulama İçin Bir Rehber* (pp. 209-238). Ankara, Nobel.
- Miser, R., (2010). *Çevre eğitimi*, Ayrıntı Basımevi, Ankara.
- Morton, T. (2012). Classroom talk, conceptual change and teacher reflection in bilingual science teaching. *Teaching and Teacher Education* 28: 101-110.
- Myers, M., and Frasher, R. (1984). Creative Drama Belongs in the Middle School. *Middle School Journal*, 15(4), 11-13.
- Nalçacı, İ. Ö. (2012). *Çevremizdeki Kirlilik Konusunun Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesi ve Öğrenci Farkındalığına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Nalçacı, İ. Ö., ve Aykaç, M. (2016). *Çevre Okuryazarlığının Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi/Creative Drama Methods' Effect on Gaining the Environmental Literacy*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(35).
- Nayci, Ö. (2011). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Ntelioglou, B. Y. (2011). 'But why do I have to take this class?'The mandatory drama-ESL class and multiliteracies pedagogy. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 16(4), 595-615.
- Ødegaard M. (2003). Dramatic Science. A Critical Review of Drama in Science Education, *Studies in Science Education*, 39:1, 75-101, DOI: 10.1080/03057260308560196.
- Ökesli, T. F. (2008). Relationship between primary school students' environmental literacy and selected variables in Bodrum, Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Özbey, Ö. F., ve Şama, E. (2017). 2012-2016 Arasındaki Yıllarda Çevre Eğitimi Kapsamında Yayımlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 212-226.
- Özcan, Ş. (2019). *Okuma ve yazma eğitiminde yaratıcı drama*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özçağ, M. (2004). *Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde İklim Değişikliği ve Türkiye Analizi*. Yüksek Lisans Tezi Adnan Menderes Üniversitesi Aydın.

- Özdemir, O. (2005). Görünmeyen Tehlike: Asit Yağışları The Invesible Threat: Acid Rain. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Sağlık ve Toplum Dergisi*, Yıl: (15) 2005, Sayı:1
- Özdemir, P., ve Üstündağ, T. (2007). Fen ve teknoloji alanındaki ünlü bilim adamlarına ilişkin yaratıcı drama eğitim programı, *İlköğretim Online*, 6 (2): 226-233,[Online]: <http://ilkoğretim-online.org.tr>.
- Özer, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özgün, B. B. (2018). *Öğretmen Adaylarının Eko-okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Malatya.
- Özgün, D. (2019). *İnsan ve çevre ünitesinin yaratıcı drama destekli işlenmesinin beşinci sınıf öğrencilerininin 21. yüzyıl becerileri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özgürler, S. (2014). *Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri ile ekolojik ayak izlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Özkurt-Öztürk, B. (2019). *Fen eğitiminde senaryo temelli öğrenmenin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve kalıcılığına etkisi: insan ve çevre ünitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Öznur, A.S. (2008). *İşbirlikli öğrenme yaklaşımının öğretmen adaylarının çevreye ilişkin tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özoğul, T. (2019). *Turizm eğitim ve öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına, tutumuna, görüşlerine ve başarının kalıcılığına etkisi: Otel Yönetimi dersi örneği*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özpınar, İ. ve Aydoğan Yenmez, A. (2014). Eylem araştırması. M. Metin (ed.) *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* 441- 467. Ankara: Pegem A.
- Özsoy, S. (2010). *Effects of eco-school application on elementary school students' environmental literacy levels*. PhD Dissertation, Middle East Technical University, Ankara.
- Özşenler, D. (2013). *Grup içi iletişimin etkinliğinde yaratıcı drama kullanımı ve kendini açma becerisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Pektaş, E. (2016). *Ortaöğretim 10. sınıf Türk edebiyatı dersinde Türk halk hikâyelerinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Pektezel, B. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Tarih Konularının Öğretiminde Drama Kullanımı: Bir Eylem Araştırması*. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Uşak.
- Pelton, R. P. (2010). *Action research for teacher candidates: Using classroom data to enhance instruction*. R&L Education.
- Posch, P. (1993). I: *Action research in environmental education*. Educational Action Research, 1(3), 447-455.
- Roth, C. E. (1968). On the road to conservation. *Massachusetts Audubon*, pp. 38-41. Erişim tarihi: 12 Ekim 2015.
- Roth, C. E. (1992). Environmental Literacy: Its roots, evolution, and directions in the 1990s. Columbus, OH: ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics, and Environmental Education.
- Sağlamöz, G. (2006). Bir Eğitim Yöntemi Olarak Drama. (Editör: H. Ömer Adıgüzel). *Yaratıcı Drama (1985-1998 Yazılar)*. Ankara: Naturel Yayınları, 89- 102.
- San, İ. (2006). *Eğitimde Yaratıcı Drama. Yaratıcı Drama 1985–1998 yazılar* (Ed. H. Ö. Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sarı, D. (2017). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıkaya, S. (2006). *Çevre eğitiminde interaktif öğretim yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Scroggs, B., Bailey, S., and Fees, B. (2016). The impact of participation in creative drama on empathy levels in emerging adulthood: A pilot study. *Drama Therapy Review*, 2(2), 211-221.
- Sel, B. (2020). *Sosyal bilgiler dersinde değişim ve sürekliliği algılama becerisinin geliştirilmesine yönelik eşya pedagojisine dayalı bir eylem araştırması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Selanik Ay, T. (2005). *İlköğretim hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı ve hatırd tutma düzeyi üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Selmanoğlu, E. (2009). *İlköğretim 5.sınıf Türkçe dersinde yaratıcı dramanın öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Shand, J. W. (2008). *The use of drama to reduce anxiety and increase confidence and motivation towards speaking English with two groups of English language learners*. Yüksek Lisans Tezi. Available from ProQuest Dissertations and Theses database.
- Stern, M. J., Powell, R. B., and Hill, D. (2014). Environmental education program evaluation in the new millennium: what do we measure and what have we learned?. *Environmental Education Research*, 20(5), 581-611.
- So, W. W. M., and Watkins, D. A. (2005). From beginning teacher education to professional teaching: A study of the thinking of Hong Kong primary science teachers. *Teaching and Teacher Education*, 21(5), 525-541.
- Sonekinci, A. (2019). *Çevre okuryazarlığı kapsamında geliştirilen materyallerin öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık ve epistemolojik inanışlarına olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Soylu-Makas, F. (2017). *Yaratıcı drama yönteminin dördüncü sınıf matematik dersinde başarı, tutum ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Stables, A. (1998). Environmental Literacy: functional, cultural, critical. The case of the SCAA guidelines, *Environmental Education Research*, 4:2, 155-164
- Stringer, E. (2007). *Action research 3rd edition*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Sultan Erkiş, H. H. (2019) *Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeyleri ve çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi: Sakarya ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sutton, R., Carafelli, A., Lund, R., Schurdell, D., and Bichsel, S. (1996). A developmental constructivist approach to preservice teachers' way of knowing. *Teaching and Teacher Education*, 12, 413-427.
- Syrmpas, I., Digelidis, N., Watt, A., and Vicars, M. (2017). Physical education teachers' experiences and beliefs of production and reproduction teaching approaches. *Teaching and Teacher Education*, 66, 184-194.
- Szecsı T. (2008). Teaching Strategies: Creative Drama in Preschool Curriculum: Teaching Strategies Implemented in Hungary, *Childhood Education*, 85:2, 120-124, DOI: 10.1080/00094056.2009.10523078.

- Şahbaz, Ö. (2004). *İlköğretim 4.sınıf “canlılar çeşitlidir” ünitesinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin sözel yaratıcılıklarına, başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şahin, M. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Şahin, M. (2019). *Görsel ve İşitsel Materyal Desteği ile Fen Öğretimi: Suriyeli Öğrenciler Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şenol Özyiğit, E. N. (2011). *İlköğretim matematik dersinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin problem çözme stratejileri, başarı, benlik kavramı ve etkileşim örüntüleri üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şentürk Tosun, S. (2020). *Sanat akımlarının yaratıcı drama yöntemiyle öğretilmesinin öğrenci başarısına ve tutuma etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şerenli, E. (2010). *Geleceğin çevre eğitimcilerinin çevre okuryazarlık bileşenlerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi (Muğla Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü: Muğla.
- Şimşek, M. (2013). *Yaratıcı drama dersinin sınıf öğretmeni adaylarının sosyal becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şirin-Akbaş, H. (2011). *Fen eğitiminde problem çözme stratejisi olarak drama uygulamalarının başarı, tutum, kavramsal anlama ve hatırlamaya etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şüyün, B. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik bilinç ve algılamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tanrıseven, I., (2000). *Matematik öğretiminde problem çözme stratejisi olarak dramatisasyonun kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tanrıverdi, Ö. (2012). *Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisi*. Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Muğla
- Taş, N. H. (2020). *8. sınıf öğrencilerinin “enerji dönüşümleri ve çevre bilinci” ünitesinin akademik başarı ve fene karşı tutumlarına yaratıcı drama yönteminin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Taşkın, T., ve Moğol, S. (2017). Fizik eğitiminde yaratıcı drama yöntemine bir örnek: sürtünme kuvveti. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 11(1), 198-221.
- Taşkın-Can, B. (2013). The Effects of Using Creative Drama in Science Education on Students' Achievements and Scientific Process Skills. *Ilkogretim Online*, 12(1).
- Tate, K. J. (2005). A Conceptual Lens for Observing, Analyzing, and Interpreting Data when Exploring Preservice Creative Drama, *Youth Theatre Journal*, 19:1, 151-170, DOI: 10.1080/08929092.2005.10012582.
- Tekeli, İ. (2002). *Yaratıcı ve Çağdaş Bir Tarih Eğitimi İçin, Türkiye’de İlk ve Orta Öğrenim Düzeyinde Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması* Konulu 2-3 Aralık 2000 Tarihli Sempozyum Bildirisi. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Teker, E. (2009). *Fen ve teknoloji öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının ilköğretim öğrencilerinin fenne yönelik görüşlerine ve çevre ile ilgili problem durumlara etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Tekin, E. (2012). *Environmental awareness and concerns of pre-service teachers in a private non-profit university*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Tekin, N. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarına yönelik sosyobilimsel konular temelli geliştirilen bir modülün konu alan bilgisi ve argümantasyon kalitesi bakımından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Terzi, E. (2016). *Fen bilimleri dersinde çoklu ortam destekli, canlandırma ve düz anlatım yoluyla öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tırpancı, H. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde etkinlik temelli çevre eğitimi uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi ve uygulama hakkındaki görüşleri*. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Timur, S. (2011). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tokur, F. (2019). *Çevreye ilişkin duygu boyutu kazandırılmış etkinliklerin fen bilimleri öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıklarına ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi. Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Topal, M. (2019). *Çevre eğitiminde eğitsel filmlerin farklı değişkenler üzerine etkisi ve eğitsel filmlere ilişkin öğrenci görüşleri*. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Tripp, D. (2005). *Action research: a methodological introduction*. Educação e Pesquisa. 31.
- Tuncel, S. (2009). *İlköğretim 6. sınıf fen ve teknoloji dersinde maddenin tanecikli yapısı ünitesinin yaratıcı drama ile öğretiminin öğrencilerin başarısına etkisi*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Türkel, A. (2011). *Yaratıcı dramanın yaratıcı yazma başarısına ve yazmaya karşı tutuma etkisi: ilköğretim 8. sınıf*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Türkkuşu, B. (2008). *Hücre bölünmeleri konularında drama yöntemi uygulamasının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kars: Kafkas Üniversitesi.
- Türköz, H. (2018). *Fen bilimleri dersinde konu jigsaw yöntemi ve rol oynama tekniğinin bilişsel ve duyuşsal değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uludağ, M. (2018). *Edebi Sanatların Öğretiminde Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- UNEP (United Nations Environment Programme) (1977). *The Tbilisi Declaration: Intergovernmental Conference on Environmental Education*. UNEP.
- UNESCO, T. D. (1978). *Intergovernmental conference on environmental education*. Tbilisi, USSR, 14-24 October 1977 Final Report. UNESCO Paris.
- Ural Keleş, P. (2009). *Kavramsal değişim metinleri, oyun ve drama ile zenginleştirilmiş 5e modelinin etkililiğinin belirlenmesi: "canlıları sınıflandıralım" örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Uyungül, Ö.(2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Uzun, A. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemine yönelik tutum ve özyeterlikleri ile hayat bilgisi dersinde kullanımına ilişkin görüşleri*. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

- Üçüncü, G. (2017). *Dördüncü sınıf fen bilimleri dersinde beyin temelli öğrenme modelinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ünal, S., ve Dımışkı, E. (1999). UNESCO-UNEP himayesinde çevre eğitiminin gelişimi ve Türkiye'de ortaöğretim çevre eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17).
- Ünlü, E. (2016). *Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Üstündağ, T. (2010). *Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü* (10. Baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ütkür, N. (2012). *Yaratıcı drama yönteminin hayat bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uyar, A. (2016). *Bilgisayar destekli çevre eğitiminin bilgisayar teknolojileri programı öğrencilerinin çevre okuryazarlığına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Varışlı, T. (2009). *Evaluating eighth grade students' environmental literacy: the role of socio-demographic variables*. Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara
- Wagaba, F., Treagust, D. F., Chandrasegaran, A. L., and Won, M. (2016). An Action Research in Science: Providing Metacognitive Support to Year 9 Students. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(12), 5376-5395.
- Waldschmidt, E. D. (1998). Bilingual teachers learning about creative drama: A transformative process. *Youth Theatre Journal*, 12(1), 96-108.
- Winther, A. A., Sadler, K. C., and Saunders, G. (2010). Approaches to environmental education. *In the inclusion of environmental education in science teacher education* (pp. 31-49). Springer, Dordrecht.
- Yağmur, E. (2010). *7.Sınıf fen ve teknoloji dersinin yaratıcı drama destekli işlenmesinin eleştirel düşünme becerisi ve başarı üzerine etkisi*. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Yalım, N. (2003). *İlköğretim dördüncü sınıf fen bilgisi dersinin yaratıcı drama yöntemi ile öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Yapalak, S. (2009). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin tespiti ve geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yassa, N. A. (1999). High School Involvement in Creative Drama, *Research in Drama Education*, 4:1, 37-49, DOI: 10.1080/1356978990040104
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz Arıkan, E. N. Y. (2011). *İlköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin görsel sanatlar eğitiminde kullanılmasının erişimi, tutum ve kalıcılığa etkisi: Meram İlköğretim okulu örneği*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz Cihan, G. (2006). *Fen bilgisi öğretiminde drama yönteminin kullanımı*. Pamukkale Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Yılmaz, S. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Yucasu, Ş. (2015). *Proje tabanlı öğrenme yönteminin fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elâzığ.
- Yüksel, F. (2019). *Ortaokul fen bilimleri dersinde sınıf dışı stem uygulamalarının öğrencilerin öğrenme ürünlerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zaghloul, H. (2018). Using Creative Educational Drama to Enhance Self-Development Skills for the Students at University Level. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*. 9. 10.14569/IJACSA.2018.090413.
- Zayas N. L. (2011). *A comparative analysis of online versus traditional teaching of environmental literacy using participatory action research*. Doctorate dissertation, Fielding Graduate University, USA.
- Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya ve dünyamız ünitesinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

EKLER

EK- 1.

FEN BİLİMLERİ DERSİ KONULARININ ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER ANKETİ

Bu doküman, sizlerin geçtiğimiz yıl -beşinci sınıfta iken- fen bilimleri dersinde gördüğünüz konular ve bu konular öğretilirken kullanılan yöntemlerle ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, konuların işlenmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasını sağlamada önemli katkılarda bulunacaktır. Bu nedenle görüşleriniz bizler için çok önemlidir.

Lütfen bütün sorulara cevap veriniz. Daha fazla boş yere ihtiyacınız olursa, kâğıdın arkasını da kullanabilirsiniz. **Bu soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur.** Bu araştırmada amaç, sizlere konuların daha uygun yöntemlerle uygulanabilmesi için görüşlerinizi almaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1) Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz konuları hatırlıyor musunuz?

a) Cevabınız evetse, hangi konuları hatırlıyorsunuz?

Cevabınız hayırsa ya da hatırlayamadığınız konular olduğunu düşünüyorsanız:

b) Konuları hatırlayamama sebebiniz, öğretmenin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

c) Konuları hatırlayamama sebebiniz öğretmeninizin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

d) Konuları hatırlayamama sebebiniz, konuya olan ilginizin yetersizliğinden mi kaynaklıdır? Neden?

e) Konuları hatırlayamama sebebiniz, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

f) Konuları hatırlayamama sebebiniz, fen dersine karşı tutumunuzun olumsuz olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

2) İnsan ve çevre ünitesindeki konulardan hangisini en iyi anladığınızı düşünüyorsunuz?

a) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, öğretmeninizin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

b) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, öğretmeninizin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

c) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, konuya olan ilginizden mi kaynaklıdır? Neden?

d) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

e) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, fen dersine karşı tutumunuzun olumlu olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

3) İnsan ve çevre ünitesindeki hangi konuyu öğrenmek en eğlenceliydi? Sizce bu durumu ne/neler etkiledi?

a) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, öğretmeninizin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

b) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, öğretmenin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

c) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, konuya olan ilginizden mi kaynaklıdır? Neden?

d) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

e) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, fen dersine karşı tutumunuzun olumlu olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

FEN BİLİMLERİ DERSİ KONULARININ ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER ANKETİ| ÖRNEK

FEN BİLİMLERİ DERSİ KONULARININ ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER ANKETİ

Bu doküman, sizlerin geçtiğimiz yıl -beşinci sınıfta iken- fen bilimleri dersinde gördüğünüz konular ve bu konular öğretilirken kullanılan yöntemlerle ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, konuların işlenmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasını sağlamada önemli katkılarda bulunacaktır. Bu nedenle görüşleriniz bizler için çok önemlidir.

Lütfen bütün sorulara cevap veriniz. Daha fazla boş yere ihtiyacınız olursa, kâğıdın arkasını da kullanabilirsiniz. Bu soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu araştırmada amaç, sizlere konuların daha uygun yöntemlerle uygulanabilmesi için görüşlerinizi almaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1) Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz konuları hatırlıyor musunuz?

a) Cevabınız evetse, hangi konuları hatırlıyorsunuz?

Gezegener Afetler
Ay evreleri gölgeler
Canlılar
Kuvvet (itme, çekme)

Cevabınız hayırsa ya da hatırlayamadığınız konular olduğunu düşünüyorsanız:

b) Konuları hatırlayamama sebebiniz, öğretmenin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

Mesela canlılar konusuyula ilgili bir soru etkinlik ve çözümler yaptık ve pek çok kez nedenini araştırdık bu yüzden bu konuyu da Ay evrelerinin de çok öğrenerek işledik ve çözümlerini de aklında kaldı.

c) Konuları hatırlayamama sebebiniz öğretmeninizin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

Emin değilim benim ders kaynakları da olabilir ama genellikle üstünde çalışmamadıklarıdır. hatırlıyomam.

d) Konuları hatırlayamama sebebiniz, konuya olan ilginizin yetersizliğinden mi kaynaklıdır?

Neden?
Olabilir bu konuyu sıkıca anlatılırsa veya anlatımında sıkıca sam ilginin az olur.

e) Konuları hatırlayamama sebebiniz, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

Evet bana göre çok iyi örnekler vermiyor ve çözümleri saklıyor.

EK- 2. (devam)

f) Konuları hatırlayamama sebebiniz, fen dersine karşı tutumunuzun olumsuz olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

asla bilime çok ilgiliyimdir

2) İnsan ve çevre ünitesindeki konulardan hangisini en iyi anladığınızı düşünüyorsunuz?

Aferleri

a) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, öğretmeninizin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

Evet çünkü bununda üzerinde çok etkinlik yaptık ve eğlendik

b) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, öğretmeninizin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

Yani bilmiyorum

c) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, konuya olan ilginizden mi kaynaklıdır? Neden?

Aslında evet bazı konuların nedenini merak ederim bu yüzden de ilgim ortası

d) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

Hayır bu konuyu yaptığımız fotokopilerden hatırlıyorum izlediğimiz videolarından

EK- 2. (devam)

e) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, fen dersine karşı tutumunuzun olumlu olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

Evet çünkü bilimi severim ve bilimin başlangıcı da buradan başlayıp büyüdükten öğrenmeye ilgin artıyor

3) İnsan ve çevre ünitesindeki hangi konuyu öğrenmek en eğlenceliydi? Sizce bu durumu ne/neler etkiledi?

Afetler çünkü yaptığımız eğlenceli etkinlikler kaynaklı.

a) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, öğretmenin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

bozen evet bozen farklı etkinlikler yaptık bu yüzden.

b) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, öğretmenin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

Hayır fotokobilenin ve etkinliklerin üzerine konusuna daha iyi oturdu.

c) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, konuya olan ilginizden mi kaynaklıdır? Neden?

Hayır ama okulda kalıcı şeyler yaptık bu yüzden olabilir.

d) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

Hayır yaptığımız etkinliklerden kaynaklı.

e) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, fen dersine karşı tutumunuzun olumlu olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

kesinlikle evet merak etmeyi severim ve merakım da fenden geliyor.

EK- 3.

FEN BİLİMLERİ DERSİ KONULARININ ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER – GÖRÜŞME FORMU

Bu doküman, sizlerin geçtiğimiz yıl -beşinci sınıfta iken- fen bilimleri dersinde gördüğünüz konular ve bu konular öğretilirken kullanılan yöntemlerle ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, konuların işlenmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasını sağlamada önemli katkılarda bulunacaktır. Bu nedenle görüşleriniz bizler için çok önemlidir.

Lütfen bütün sorulara cevap veriniz. Daha fazla boş yere ihtiyacınız olursa, kâğıdın arkasını da kullanabilirsiniz. **Bu soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur.** Bu araştırmada amaç, sizlere konuların daha uygun yöntemlerle uygulanabilmesi için görüşlerinizi almaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1) Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz konuları hatırlıyor musunuz?

a) Cevabınız evetse, hangi konuları hatırlıyorsunuz?

Cevabınız hayırsa ya da hatırlayamadığınız konular olduğunu düşünüyorsanız:

b) Konuları hatırlayamama sebebiniz, öğretmenin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

c) Konuları hatırlayamama sebebiniz öğretmeninizin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

d) Konuları hatırlayamama sebebiniz, konuya olan ilginizin yetersizliğinden mi kaynaklıdır? Neden?

e) Konuları hatırlayamama sebebiniz, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

f) Konuları hatırlayamama sebebiniz, fen dersine karşı tutumunuzun olumsuz olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

2) İnsan ve çevre ünitesindeki konulardan hangisini en iyi anladığınızı düşünüyorsunuz?

a) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, öğretmeninizin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

b) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, öğretmeninizin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

c) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, konuya olan ilginizden mi kaynaklıdır? Neden?

d) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

e) Bu konuyu daha iyi anlamış olmanız, fen dersine karşı tutumunuzun olumlu olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

3) İnsan ve çevre ünitesindeki hangi konuyu öğrenmek en eğlenceliydi? Sizce bu durumu ne/neler etkiledi?

a) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, öğretmeninizin tutumundan mı kaynaklıdır? Neden?

b) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, öğretmenin kullandığı öğretim yönteminden mi kaynaklıdır? Neden?

c) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, konuya olan ilginizden mi kaynaklıdır? Neden?

d) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, kullanılan ders kitabından mı kaynaklıdır? Neden?

e) Bu konuyu daha eğlenceli bulmanız, fen dersine karşı tutumunuzun olumlu olmasından mı kaynaklıdır? Neden?

EK- 4.

FEN BİLİMLERİ DERSİ KONULARININ ÖĞRETİMİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER – GÖRÜŞME FORMU| ÖRNEK

Araştırmacı: Nalancığım hoş geldin. Fen bilimleri dersi konularının öğretimi hakkındaki düşünceler anketi adında bir doküman uygulamıştık hatırlarsan. Şimdi aynı soruları soracağım ama bu sorularla ilgili biraz daha fazla görüş görüş almaya çalışacağım. Hazırsan başlayalım.

Araştırmacı: İlk soru fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz konuları hatırlıyor musunuz? Hatırladığın konular varsa onları söyleyebilir misin? Hatırlayamadıkların olursa burada yazdıklarından sana hatırlatacağım.

Öğrenci: Güneş sistemi ile ilgili konuları hatırlıyorum, bitkilerin türleri ile ilgili ve canlıların sınıflandırılması ile ilgili olanları hatırlıyorum.

Araştırmacı: Gölgele demişsin dokümanda, ışık ünitesini hatırladığın için bunu söyledin. Ama kuvvetin ölçülmesi, sürtünme kuvveti, maddenin hal değişimi ve ayırt edici özellikleri, ısı ve sıcaklık, genleşme ve büzülme, elektrik gibi konular da vardı. Hatırladığın konulara baktığım zaman aralıklı konular olduğunu görüyorum. Birinci ünite de var beşinci ünite de var.

Sence hatırlayamadığın bu konuları neden hatırlayamamış olabilirsin? Bunların hatırlanmasına engel olan neler var?

Öğrenci: Yani, aslında hatırladıklarım da daha akılda kalıcı etkinlik, deney gibi şeyler olduğunu düşünüyorum. Diğerlerinde sadece dersi işlediğimiz için daha az akılda kalıcı olduğunu düşünüyorum.

Araştırmacı: Etkinlik ve deneyler neden bu kadar önemli? Akılda tutmayı nasıl sağlıyor sağlıyor olabilirler?

Öğrenci: Mesela düşündüğümde dışarı çıkıp yaptığımız bir deney ya da gittiğimiz bir gezi o konuyu daha iyi hatırlamama yardımcı oluyor. Çünkü geziye gittiğimizde o geziye niçin gittiğimizi hatırlamam daha kolay.

Araştırmacı: Etkinlikleri yaparken onları nerede ve nasıl yaptığınla ilişkilendiriyorsun. Bu senin hatırlaman açısından daha kolay oluyor. Bu yüzden deney ve etkinliklerin etkili olduğunu söyledin.

Konuyu hatırlaman öğretmenin yönteminden mi kaynaklanıyor diye sorduğumda yine etkinlik ve gezi ifadelerini kullanmışsın ve bu tip aktivitelerin önemli olduğunu düşünüyorum demişsin.

Peki konu çok sıkıcı bile olsa öğretmen uygulayacağı etkinliklerle konuyu sıkıcı olmaktan kurtarabilir mi sence?

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Nasıl? Yani öğretmen ne yaparsa konuyu sıkıcı olmaktan kurtarabilir ve senin ilgini derse daha çok çekebilir?

Öğrenci: Daha çok oyun gibi işleyip ya da nasıl söylesem, başka bir ortamda ders işleyerek daha ilginç hale getirebilir diye düşünüyorum.

Araştırmacı: O zaman sınıfın dışına çıktığın zaman senin aklında kalması daha mı kolay oluyor? Sınıf dışında işlediğinde.

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Peki söyler misin sınıf dışı derken bu sınıfın dışında nerelerde olabilir ya da diğer etkinlikleri hatırlamana sebep neydi?

Öğrenci: Mesela dışarda bahçede ders işlemiştik, laboratuvara gitmiştik ya da astronomi ile ilgili açılan bir yere gezi düzenlemiştik. Böyle şeyler olduğunda neden gittiğimi hatırladığım için konuları da hatırlıyorum.

EK- 4. (devam)

Araştırmacı: Konuları hatırlayamama sebebi olarak konuların sıkıcı veya önceki yıllarda gördüğün konulara benziyor olmasını belirtmişsin.

Konunun sıkıcı olması nasıl bir şey? Bu kısmı biraz daha açabilir misin? Konu sıkıcı derken tam olarak ne demeye çalıştın?

Öğrenci: Sıkıcılıktan ziyade daha çok ilgimi çekmiyor.

Araştırmacı: Peki konunun içeriği mi yoksa işlenişi mi ilgini çekmiyor?

Öğrenci: İçeriği.

Araştırmacı: Acaba konunun içeriği çok sıkıcı olsa bile yine de öğretmen bu konuların sıkıcı olmasını engelleyebilir mi?

Öğrenci: Yani, az çok. Tamamen eğlenceli hale getiremez ama daha az sıkıcı olabilir bence.

Araştırmacı: Konuların sıkıcılığının kitaptan kaynaklanmadığını, kitapların eğlenceli olduğunu belirtmişsin. Konuları hatırlayamama nedeninin fen dersine karşı tutumunun olmadığını, fen dersini sevdiğini belirtmişsin.

İnsan ve çevre ünitesi özelinde Yıkıcı Doğa Olayları'nı hatırladığını söylüyorsun. Aslında bu konu geçen yıl ilk ünitenin hemen sonunda yer alıyordu. Bu yıl bu konunun yeri değişti. Bir de bitkilerin özelliklerini hatırladığını söylüyorsun ama konu biraz Canlıların Sınıflandırılması kısmına dahil edilebilir. Tabi orada yapılan etkinliklerde bunu etkilemiş olabilir.

Yıkıcı Doğa Olaylarını daha iyi hatırlıyor olman, daha iyi anlamış olduğunu düşünme nedenin nedir?

Öğrenci: Yani, kavraması daha kolay, biraz da ilgimi çekiyor konu. Böyle büyük olaylar nasıl gerçekleşiyor diye... Ve sınıfta bununla ilgili izlenen videolar ya da yapılan etkinlikler de beni eğlendirmiş olmalı ki hatırlıyorum.

Araştırmacı: Eğlendirdiği için de hatırlamama katkı sağladı diyorsun. Konuyu akılda tutacak etkinlikler olmadığını söylemişsin. Etkinlik sayısının az olması da hatırlamamı zorlaştırıyor demişsin.

“Akılda tutacak etkinlik” nasıl bir şey? Ne olursa etkinlik senin aklında tutma oranını artırıyor.

Öğrenci: Yani, söylediğim gibi daha çok oyuna benzediğinde ya da sınıftan farklı bir yere gidip, özellikle açık bir alanda bir şeyler yaptığımızda daha kolay hatırlayabiliyorum çünkü “Fen dersinde dışarı çıkmıştık.” Şeklinde aklımda kalıyor.

Araştırmacı: Dışarı çıktığını hatırlıyorsun böylece çıkma nedenini de hatırladığın zaman konuyu da hatırlamış oluyorsun. O zaman etkinliklerin farklı ortamlarda yapılması konuların daha iyi anlaşılmasını sağlayabileceğini söylüyorsun.

Peki etkinlik yapılsa bile akılda tutmak zor olabilir mi? Etkinliğin akılda tutmadaki etkisi nasıl olur?

Öğrenci: Çok zorlaşabileceğini düşünmüyorum çünkü dediğim gibi farklı bir ortamda bir etkinlikle bunu anladığımızda normal tekdüze bir derstense “o gün de şunu yapmıştık” şeklinde onu da neden yaptığımızı hatırlayarak daha kolay hatırlayabiliriz en azından.

Araştırmacı: Sınıfta daha çok zaman geçirdiğin için sınıfta yapılan etkinlikler daha kalıcı olmuyor ama bir sebeple dışarı çıkman, laboratuvara gitmen, astronomi sınıfına gitmen bu durumu etkiliyor şimdiye kadar söylediklerinden bunları anladım.

Peki, konuyu iyi anlayıp anlamamanla ilgili “Öğretim yönteminden mi kaynaklı?” diye sorduğumuzda “Hayır, kitaptaki etkinliklerin sayısı azdı aslında.” demişsin. Buradan da kitaptaki etkinlik sayısının az olduğunu düşündüğünü anlıyorum.

Sadece etkinlik sayısını artırmak, konuyu anlamana yardımcı olur mu? “Etkinlik sayısının artması benim için yeterlidir.” Diyebilir misin?

Öğrenci: Hayır

Araştırmacı: Neden?

EK- 4. (devam)

Öğrenci: Sadece etkinlikler arttığında akılda kalıcılık ve eğlencesi artar diye düşünüyorum. Ama daha iyi anlamak için aslında bunun mantığını daha açık ve basit şekilde kavramamız gerekiyor.

Araştırmacı: Konuya ilgi duyup duymaman konuyu daha iyi anlayıp anlamamı etkiliyor mu?

Öğrenci: Sağladığını düşünmüyorum çünkü çok sevmediğim konuları da çok iyi anladığım oluyor ama sevdiğim konuları diğerlerinden daha az anladığım da oluyor. Bu, bence daha çok konunun basitliği ve anlayabilmemle alakalı olduğunu düşünüyorum.

Araştırmacı: Konuya olan ilginin artması için öğretmen ne yapabilir?

Öğrenci: Konunun içine biraz daha ilgi çekici tarafları kattığımızda bence daha kolay oluyor ya da daha ilgi çekici hale geliyor. Mesela yaptığımız bir şeyde bununla ilgili “meraklısına” kısımları gibi ilginç bir şey konulduğunda veya dersimizin dışında bir şey konulduğunda ve ekstra bilgi verildiğinde daha iyi anlıyor gibi hissediyorum.

Araştırmacı: O zaman konuya olan hakimiyetin artıyor. “Konuyu gündelik hayat ile, farklı alanlarla ilişkilendirmek senin ilginin artmasını sağlıyor.” Şeklinde yorumlayabiliriz.

Geçen yıla dönsek, İnsan ve Çevre ünitesinde daha fazla dışarıya ya da laboratuvara gitssek yine de konu sıkıcı gelir miydi sana?

Öğrenci: Sıkıcı geleceğini sanmıyorum böyle bir durumda. Çünkü sınıf içerisinde öğretmeni dinlemektense bir deney yaparak ya da bir yere geziye giderek konuyu deneyerek anlamak daha etkili olur diye düşünüyorum.

Araştırmacı: “Öğretmenin çıkıp anlatması benim iyi anlamamı sağlamıyor, bunun yerine deneyler ve etkinlikler yapılabilir diyorsun.”

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Bu deney ya da etkinlikler neden senin daha iyi anlamamı sağlıyor? Yani öğretmenin anlatmasındansa deney ya da etkinlik yapıyor olman bu konuda daha iyi anladığımı düşündürüyor?

Öğrenci: Yani, mesela bir örnekle açıklayayım: sınıfta bir ay modelimiz vardı ve yarısı siyaha boyanmıştı. Biz sıralarımızı daire şekline getirip, herkes gördüğü şekli boyamıştı. Böyle olduğunda Ay’ın neden farklı gözüktüğünü ya da hangi açılardan baktığımızda nasıl gözüktüğünü anlamak bence daha kolay. Yani mantığını görüyoruz aslında.

Araştırmacı: Mantığını anladığım zaman benim zihnimde daha iyi oturuyor diyorsun. Kendin yaptığın için mi bunun etkili olduğunu düşünüyorsun?

Aynı şeyi öğretmen oturup çizseydi daha mı iyi olurdu yoksa sizin oturmuş olmanız mı daha iyiydi?

Öğrenci: Bence öğrencilerin oturup deneyi görmesi daha iyi.

Araştırmacı: Örneğin bir deneyi öğretmen sizlere gösterip tek başına yapabilir ya da her grup için deney düzeneği hazırlayarak sizlerin yapmasını da sağlayabilir. Sen bunlardan hangisini tercih edersin? Bu fark eder mi?

Öğrenci: Bence bu gerçekten olayı değiştiriyor; çünkü öğrenciler yaptığında kendileri yapıp neden olduğunu da bir şekilde anlamaya çalışıyorlar. Ama öğretmen yaptığında sadece orada ne olduğunu görüyorlar.

Araştırmacı: “Kendim dahil olursam, ben yaparsam daha az unuturum, daha iyi anlarım.” Diyorsun sanırım.

Öğrenci: Evet

Araştırmacı: “İnsan ve Çevre ünitesinde hangi konuyu öğrenmek daha eğlenceliydi?” diye sormuşuz. “Bu ünitenin eğlenceli olduğunu düşünmüyorum.” Demişsin.

“Ünitenin eğlenceli olması” nasıl bir şey?

Hangi üniteler eğlencelidir? Hangileri eğlenceli değildir?

Neye göre “eğlenceli” deriz?

EK- 4. (devam)

Öğrenci: Mesela astronomi ünitesi, güneş, dünya, ay ve gezegenlerle ilgili olan ünite benim için eğlenceliydi. Çünkü ya astronomi sınıfına iniyorduk ya da deneyler yapıyorduk. Ay ve güneş tutulmaları için el fenerleri ve kürelerle deneyler yapmıştık. Bu şekilde etkinlikler yaptığımızda aslında dersi daha eğlenceli, konuyu da ilgi çekici hale getirmiş oluyoruz.

Araştırmacı: Peki, bir ünite nasıl eğlenceli olmaz? Diye sorsam. Mesela aynı konu için ne yapmış olsaydım konu eğlenceli bir konu olmazdı?

Öğrenci: sadece sınıfta oturup mesela “Güneş tutulması olduğunda dizilim şöyledir. Ay tutulması olduğunda böyledir.” Deseydiniz. Ya da “Ay’ın evreleri işte böyle olur ve bu sırayla gider.” diye sadece anlatsaydınız daha az eğlenceli olabilirdi bence.

Araştırmacı: Kendin yaptığın zaman daha iyi hatırladığını ve daha çok eğlendiğini söylüyorsun. Aslında eğlendiğin şeyleri daha iyi hatırladığını anlıyorum değil mi?

Öğrenci: Evet

Araştırmacı: Konuları eğlenceli bulup bulmamanda öğretmenin etkisi var mı sence?

Öğrenci: Evet bir payı var. Bu etkinlikleri çoğaltsak bile öğretmen eğer somurtkan ve kızgınsa o gün bence yine de eğlenceli olmaz. Çünkü bütün sınıftan sorumlu olan insan kızgınsa bir şeyleri yapmaktan, sormaktan çekinirsin.

Araştırmacı: Bu da senin öğrenmeni engelleyecek ve eğlenceli bir şeye de dönüşmeyecek o zaman.

Öğrenci: [Kafa sallayarak onaylıyor]

Araştırmacı: “Konuyu eğlenceli bulmada öğretmenin kullandığı yöntem etkisi var mıdır?” diye sorulan soruya “Sadece anlatımın etkili olduğunu düşünmüyorum.” demişsin. Burada “sadece anlatım” derken kastettiğin neydi?

Öğrenci: Dediğim gibi, mesela bir öğretmenin tahtaya geçip sadece konuyu söyleyerek kavramamızı istemesindense bunun deneylerle ya da etkinliklerle veya bir şekilde bize açıklayarak anlatması bence daha etkili.

Araştırmacı: Konuyu sıkıcı bulduğunu söylemiştin. İçeriğin ya da etkinliklerin sıkıcı olabileceğini belirttin. Sıkıcılığı önlemek için de sınıf ortamının dışında bir yerde dersin işlenebileceği görüşlerini paylaştın, değil mi?

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: “Konunun eğlenceli olup olamamasının ders kitabıyla ilgili var mı?” Diye sorulan soruda da “Daha düz bir anlatımı var.” demişsin burada bahsettiğin “düz anlatımın” ne olduğunu biraz anlatabilir misin?

Öğrenci: Soruda sanırım...

Araştırmacı: Soruya tekrar bakabiliriz. [Soruya ve verilen cevaba tekrar bakıldı]

Öğrenci: Bunu ben sanırım şey olarak cevaplamıştım: Daha sıkıcı olduğunu düşünüp. Bu şekilde cevap vermiştim. Daha önceki sorularda birkaç defa konuyu eğlenceli bulmadığımı yazmıştım. Bunu tekrar etme gereği duymadım.

Daha düz bir anlatımın sıkıcı ve eğlencesiz olduğunu düşünüyorum.

Araştırmacı: Fen bilimlerinde, fen konularının daha iyi öğrenilmesi, daha iyi hatırlanması, daha eğlenceli olması için öğretmen neler yapmalı?

Öğrenci: Öğretmenin aslında daha çok gösterdiği duygular ya da öğrencilere verdiği... Öğrenciler soru sorduğunda kızmayacağına dair bunlara gülmeyeceğine dair verdiği güven de bence çok önemli. Çünkü fen ya da bilimin merakı çok açık olduğunu düşünüyorum. Merak ettiğimiz bir şeyleri sordüğümüzde, en azından ders içinde cevap bulamadığımız bir şeyleri sordüğümüzde bunun daha eğlenceli ve öğrenilebilir bir hale geldiğini düşünüyorum.

Araştırmacı: Peki öğretmen ne tür yöntemler kullanmalı? Aslında “dümdüz geçip anlatmamalı.” dedin ama bunun dışında neler yapmalı?

Öğrenci: Mesela bir kavramı sordüğümüzde sadece kavramı söylemek yerine tahmin etmemizi ya da örnekler vererek anlamamızı sağlayabilir. Böyle olduğunda yanışımızdan yola çıkarak bunu daha iyi anlayabiliriz. Ya da “Böyle bir yanış yapmıştım.” diyerek daha kolay hatırlayabiliriz diye düşünüyorum.

EK- 4. (devam)

Araştırmacı: Hızlıca cevap vermek yerine bunu sizin kendi kendinize bulmanızı sağlaması daha mı doğru olacaktı sence?

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Konularının daha iyi öğrenilmesi, daha iyi hatırlanması, daha eğlenceli olması için öğrencilere neler düşüyor sence?

Öğrenci: Öğrenciler de durmadan “Bu ders ne kadar sıkıcı.”, “Okul ne kadar sıkıcı.”, “Bu derste hep sıkılıyorum.”, “Bu ders çok zor.” Gibi düşünürlersek bu konular zor ya da sıkıcı olmasa bile öyleymiş gibi gelecek. Çünkü artık çabalamayı bırakacağız. En azından biraz çabalayarak anlayabileceğimiz bir konuyu “Zaten ben bu dersi yapamıyorum.” diyerek pes edip bırakacağız.

Araştırmacı: “Öğrenci fene karşı -varsa- olumsuz tutumunu bir kenara bırakmalı.” Diyorsun.

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Konularının daha iyi öğrenilmesi, daha iyi hatırlanması, daha eğlenceli olması için kitap yazarları neler yapabilirler?

Öğrenci: Daha az resmi dil kullanılabilir. Mesela “Konum şudur.”, “Sıcaklık budur, ısı budur.” Yerine... Daha az resmi ve net olarak anlatılması çocukların daha çok ilgisini çeker. Çünkü resmiyet çocukları sıkar.

Araştırmacı: Nalancığım çok teşekkür ederim. Bu bilgilerle çalışmaya katkı sağladın.

Öğrenci: Rica ederim.

EK- 5.

İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE KULLANILAN YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KATKISI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER ANKETİ

Bu doküman, sizlerin geçtiğimiz yıl -beşinci sınıfta iken- fen bilimleri dersinde gördüğünüz konular ve bu konular öğretilirken kullanılan yöntemlerle ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, konuların işlenmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasını sağlamada önemli katkılarda bulunacaktır. Bu nedenle görüşleriniz bizler için çok önemlidir.

Lütfen bütün sorulara cevap veriniz. Daha fazla boş yere ihtiyacınız olursa, kâğıdın arkasını da kullanabilirsiniz. **Bu soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur.** Bu araştırmada amaç, sizlere konuların daha uygun yöntemlerle uygulanabilmesi için görüşlerinizi almaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1) Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini hatırlıyor musunuz?

a) Cevabınız evetse, hangi konuları hatırlıyorsunuz?

Cevabınız hayırsa ya da hatırlayamadığınız konular olduğunu düşünüyorsanız:

b) Konuları hatırlayamama sebebiniz/sebepleriniz ne olabilir? Yazınız.

2) İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile önceki derslerinizdeki etkinlikler arasında benzerlikler ve farklılıklar var mıydı? Açıklayınız.

3) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken gerçekleştirilen etkinlikler bu üniteye olan ilginizi artırdı mı? Neden?

4) İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının öğrendiklerinizi daha kalıcı hale getirdiğine inanıyor musunuz? Neden?

5) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ya da hayır ise bu durumun nedenini açıklayınız.

6) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde öğretmeninizin tasarlamış olduğu oyunların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

7) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde yapmış olduğunuz canlandırmaların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

8) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde grup arkadaşlarınız ile etkili bir iletişim kurduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?

9) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde -diğer ünitelere oranla- kendinizi daha fazla ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?

10) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin hayal gücünüzü geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

11) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin derse katılım isteğinizi (motivasyonu) geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

12) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken oynadığınız oyunlarda kendi yaşamınızdaki deneyimleri kullandığınızı düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

13) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde rol oynamayı isteyerek mi yaptınız? Açıklayınız.

14) İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza giden şeyler nelerdir?

15) İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza gitmeyen şeyler nelerdi?

EK- 6.

İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE KULLANILAN YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KATKISI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER ANKETİ| ÖRNEK

İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE KULLANILAN YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KATKISI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER ANKETİ

Bu doküman, sizlerin geçtiğimiz yıl -beşinci sınıfta İken- fen bilimleri dersinde gördüğünüz konular ve bu konular öğretilirken kullanılan yöntemlerle ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, konuların işlenmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasını sağlamada önemli katkılarda bulunacaktır. Bu nedenle görüşleriniz bizler için çok önemlidir.

Lütfen bütün sorulara cevap veriniz. Daha fazla boş yere ihtiyacınız olursa, kâğıdın arkasını da kullanabilirsiniz. Bu soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu araştırmada amaç, sizlere konuların daha uygun yöntemlerle uygulanabilmesi için görüşlerinizi almaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1) Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini hatırlıyor musunuz?

a) Cevabınız evetse, hangi konuları hatırlıyorsunuz?

insan ve çevre ünitesinden öncesi ve sonrası ile alakalı dramalar yapmıştık, ekonomi ile alakalı çalışmalar yapılmıştı,

Cevabınız hayırsa ya da hatırlayamadığınız konular olduğunu düşünüyorsanız:

b) Konuları hatırlayamama sebebiniz/sebepleriniz ne olabilir? Yazınız.

2) İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile önceki derslerinizdeki etkinlikler arasında benzerlikler ve farklılıklar var mıydı? Açıklayınız.

farklılık vardı çünkü bir burda canlandırma yaparak aktarımda bir iz oluşturdu ama önceki derslerde sadece işleyerek devam ediyorduk.

3) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken gerçekleştirilen etkinlikler bu üniteye olan ilginizi artırdı mı? Neden?

Evet arttırdı çünkü ben bir konuyu işlerken egleniyordum ve bu beni konuyu olan ilginizi arttırdı yordu.

EK- 6. (devam)

4) İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının öğrendiklerinizi daha kalıcı hale getirdiğine inanıyor musunuz? Neden?

Evet daha kalıcı bir hale geldi çünkü burada gerçek hayatta yaptırma işini bu konuyu gönlümde öğrenebiliyordum.

5) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ya da hayır ise bu durumun nedenini açıklayınız.

Evet çünkü bu üniteyi işlerken dramalar, posterler, grup çalışmaları yaparak daha iyi öğrenmeni sağladı bu yüzden öğrendiğinizi düşünüyorum.

6) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde öğretmeninizin tasarlamış olduğu oyunların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet, ama eğer bana normal bir şekilde işleseydi ben bu konuyu pek öğrenebileceğimi düşünmüyordum bu yüzden benim çalışmalarımın bu üniteye fantazıyla katkıları var.

7) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde yapmış olduğunuz canlandırmaların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet çünkü biter bu oyunları, canlandırmaları yaparken eğlenip öğrenirken böyle bu etkinliklerin anlamamda yardımcı olduğunu düşünüyorum.

8) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde grup arkadaşlarınız ile etkili bir iletişim kurduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet iletişimi kuşak, onda çalışmalara başlamadan önce birbirimizle iletişim kurarak düşüncelerimizi paylaşarak yaptık.

EK- 6. (devam)

9) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde -diğer ünitelere oranla- kendinizi daha fazla ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?

Evet çünkü orada çalışmalar yaparak görevlerimi durgun bir şekilde ifade ederek yaptımı düşünüyorum

10) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin hayal gücünüzü geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

Evet çünkü orada benzer görsümleri kapatarak hayal kurduk ve bu benim hayal gücümü geliştirdi.

11) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin derse katılım isteğinizi (motivasyonu) geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

geliştirdi dmi düşünüyorum çünkü hocayı dinleyebildim

12) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken oynadığınız oyunlarda kendi yaşamınızdaki deneyimleri kullandığınızı düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Evet çünkü disaneye çıkarak, sınıfta çalışmalar yaptık.

13) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde rol oynamayı isteyerek mi yaptınız? Açıklayınız.

isteyerek yaptım çünkü bu konuda rol almak benim için önemli ve güzel bir şeydi

EK- 6. (devam)

14) İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza giden şeyler nelerdir?

drama yapanken birbirimize eglenerek vada komiklikler oldu.

15) İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza gitmeyen şeyler nelerdir?

hoşuma gitmeyen birşey yoktu.

EK- 7.

İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE KULLANILAN YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KATKISI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER – GÖRÜŞME FORMU

Bu doküman, sizlerin geçtiğimiz yıl -beşinci sınıfta iken- fen bilimleri dersinde gördüğünüz konular ve bu konular öğretilirken kullanılan yöntemlerle ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, konuların işlenmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin kullanılmasını sağlamada önemli katkılarda bulunacaktır. Bu nedenle görüşleriniz bizler için çok önemlidir.

Lütfen bütün sorulara cevap veriniz. Daha fazla boş yere ihtiyacınız olursa, kâğıdın arkasını da kullanabilirsiniz. **Bu soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur.** Bu araştırmada amaç, sizlere konuların daha uygun yöntemlerle uygulanabilmesi için görüşlerinizi almaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

1) Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini hatırlıyor musunuz?

a) Cevabınız evetse, hangi konuları hatırlıyorsunuz?

Cevabınız hayırsa ya da hatırlayamadığınız konular olduğunu düşünüyorsanız:

b) Konuları hatırlayamama sebebiniz/sebepleriniz ne olabilir? Yazınız.

2) İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile önceki derslerinizdeki etkinlikler arasında benzerlikler ve farklılıklar var mıydı? Açıklayınız.

3) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken gerçekleştirilen etkinlikler bu üniteye olan ilginizi artırdı mı? Neden?

4) İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının öğrendiklerinizi daha kalıcı hale getirdiğine inanıyor musunuz? Neden?

5) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ya da hayır ise bu durumun nedenini açıklayınız.

6) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde öğretmeninizin tasarlamış olduğu oyunların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

7) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde yapmış olduğunuz canlandırmaların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

8) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde grup arkadaşlarınız ile etkili bir iletişim kurduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?

9) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde -diğer ünitelere oranla- kendinizi daha fazla ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?

10) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin hayal gücünüzü geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

11) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin derse katılım isteğinizi (motivasyonu) geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

12) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken oynadığımız oyunlarda kendi yaşamınızdaki deneyimleri kullandığınızı düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

13) Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde rol oynamayı isteyerek mi yaptınız? Açıklayınız.

14) İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza giden şeyler nelerdir?

15) İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşunuza gitmeyen şeyler nelerdi?

EK- 8.

İNSAN VE ÇEVRE ÜNİTESİNDE KULLANILAN YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KATKISI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER – GÖRÜŞME FORMU| ÖRNEK

Araştırmacı: Fen bilimleri dersinde geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini hatırlıyor musunuz?

Öğrenci: Hepsini hatırlamıyorum ama biyoçeşitliliği daha kalıcı oldu bende.

Araştırmacı: Peki. En çok biyoçeşitliliği hatırlıyorum diyorsun. Hatırlayamadıklarım da var diyorsun.

Öğrenci: Evet

Araştırmacı: Peki hatırlamıyorsan eğer hatırlamama sebebin ne olabilir?

Öğrenci: Bilmiyorum ama üzerinden uzun zaman geçtiği için çok kalıcı olmadı.

Araştırmacı: Şöyle sorayım İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken kullanılan yaratıcı drama yöntemi ile önceki derslerinizdeki etkinlikler arasında benzerlikler ve farklılıklar var mıydı?

Öğrenci: Bence çoğunlukla farklılık vardı çünkü drama yöntemi bizim için hem kalıcı hem eğlenceli oldu.

Araştırmacı: Farklılık derken normalde diğer derslerde olup da bu derste olmayan ya da diğer derslerde olmayıp da yaratıcı drama yönteminde olan neler vardı? Farklı kılan nedir? Örneğin yine fen için düşünebilirsin, normal yaptığımız derslerle yaratıcı dramayla yapmamız farklı mıydı?

Öğrenci: Evet farklıydı.

Araştırmacı: Neler farklıydı mesela?

Öğrenci: Hocam yani anlatım biçimi daha farklıydı. Normal defter üzerinden değil de daha doğaçlama şekilde.

Araştırmacı: Doğaçlama şekilde gitmesi. Peki, benzer taraflar var mıydı derslerle?

Öğrenci: Bence yoktu.

Araştırmacı: Yoktu. Daha farklıydı diyorsun değil mi?

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken gerçekleştirilen etkinlikler bu üniteye olan ilgini artırdı mı? Neden?

Öğrenci: Evet hocam çok değiştirdi. Bilmiyorum ama bunu yaparken arkadaşlarımızla çoğu zaman iletişim halinde olduk, çok eğlendik ve bu benim gerçekten ilgimi çekti. Yaptığımız oyunlar, sizin bize tasarladığınız dramalar çok eğlenceliydi.

Araştırmacı: Daha eğlenceliydi diyorsun. Peki, eğlenmek önemli midir öğrenirken sence?

Öğrenci: Bence önemlidir.

Araştırmacı: Niçin Esra?

Öğrenci: Hocam bir dersten sıkılıyorsanız o dersten hiçbir şey anlamazsınız.

Araştırmacı: Şimdi başka bir soru sorayım sana. İnsan ve Çevre Ünitesi işlenirken gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının öğrendiklerinizi daha kalıcı hale getirdiğine inanıyor musun? Akılda kalıcı oluyor mu bu etkinliklerle?

Öğrenci: Evet hocam.

Araştırmacı: Niye peki? Ne etkisi olabilir yaratıcı dramayla yapılmasının?

Öğrenci: Yani bizim için güzel olduğundan, daha kalıcı oluyor.

Araştırmacı: Güzel derken mesela niye sizin için daha güzel yaratıcı dramayla yapılması?

Öğrenci: Hocam sınıfta oturmadık en azından.

Araştırmacı: Sınıfta oturmadın. Başka?

Öğrenci: Yani defter üzerinden gitmedik.

Araştırmacı: Defter üzerinden gitmedik. Başka?

Öğrenci: Bu kadar.

Araştırmacı: Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ya da hayır ise bu durumun nedenini açıklayınız.

Öğrenci: Ben öğrendiğimi düşünüyorum hocam.

EK- 8. (devam)

Araştırmacı: Peki nedir bunu düşünmene neden olan?

Öğrenci: Yani bunu şey yaparken yaptığımız etkinlikler ve oyunlar bana çok katkı sağladığımı düşünüyorum hocam. Hatta bu konuyla alakalı anlatabilecek duruma geldiğimi de düşünüyorum.

Araştırmacı: Peki bunun senin anlamını sağlamasını neye bağlıyorsun? Yani bu etkinlikler senin daha iyi anlamana nasıl daha iyi katkıda bulunmuş olabilir?

Öğrenci: En azından bu etkinlikler benim dersi dinlememi sağladı hocam. Bu olabilir.

Araştırmacı: Derse daha çok katılım sağladı diyorsun. Peki

Araştırmacı: Derse daha çok katılım sağladı diyorsun. Peki, geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde öğretmeninizin tasarlamış olduğu oyunların bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrenci: Evet söyleyebilirim. Hocam yani ben hep bunu söyledim ama çok eğlendik gerçekten. Bu bizim için çok kalıcı oldu. Fen dersini sevmeyen arkadaşımız bile bu konuda bizimle iletişim haline geçti ve derse hep katıldı.

Araştırmacı: Kimdi hatırlıyor musun mesela grupta olan arkadaşlarından, hatırladığın var mı?

Öğrenci: Mahir pek sevmiyordu fen dersini. Bence bu drama yöntemiyle derse katılımını, derse olan ilgisini artırdığını düşünüyorum.

Araştırmacı: Peki bunu sen de Mahir adına diyorsun. Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde yapmış olduğunuz canlandırmalar yapmıştınız. Bazen bu fotoğraf karesiydi bazen donuk imgeydi bazen doğrudan bir reklam tasarladınız, spiker oldunuz, farklı farklı canlandırmalar yaptınız. Sence dersin böyle işlenmesi, bu tip canlandırmaların yapılması bu üniteyi anlamanızda etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrenci: Olabilir hocam. Yani canlandırmalar sayesinde konudaki önemli şeyleri anladık. Bu dramaların hepsinin sonucu nasıl anlatayım daha kalıcı ve ilgi çekici olması.

Araştırmacı: Ben şöyle yardım edeyim sana. Demişsin ki evet etkisi olduğunu düşünüyorum çünkü canlandırmalar benim o konuyu pekiştirmem için aklımda kalmasını daha iyi ve eğlenceli bir şekilde anlamamı sağladı. Canlandırmaların o konunun aklında kalması için nasıl bir etkisi olmuş olabilir?

Öğrenci: Gerçekten hocam çok eğlendiğimiz için çok kalıcı oldu.

Araştırmacı: Yani bu yine eğlenmekle mi alakalı diyorsun? Peki, canlandırma yaparken nelere dikkat ediyordunuz?

Öğrenci: Hocam konuya bağlı kalmaya, konudan uzaklaşmamaya ve gerçekten kısa ve öz şeyler yapmaya dikkat ediyorduk.

Araştırmacı: Peki böyle yapmaya dikkat etmek, o konuyla ilgili daha çok şey bilmeniz anlamına mı geliyor? Yani bunu yapmak için bir bilgi gerekecek belki de.

Öğrenci: Bence evet.

Araştırmacı: Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde grup arkadaşlarınız ile etkili bir iletişim kurduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrenci: Yani hocam aramın açık olduğu arkadaşımınla bile daha çok iletişim kurdum. Ve onunla sürekli bir bağ içerisine girdim.

Araştırmacı: Peki bu senin iletişimini etkiledi mi sonrası için? Mesela dersten sonra etkiledi mi?

Öğrenci: Evet

Araştırmacı: Etkiledi. Nasıl etkiledi? Daha olumlu mu, olumsuz mu?

Öğrenci: Olumlu bir şekilde etkiledi.

Araştırmacı: Peki arkadaşınla bunu hiç konuşma fırsatın oldu mu, ya da bu etkinliklerin?

Öğrenci: Olmadı.

Araştırmacı: Olmadı ama benim için bu etkinliklerle dersi işlemek faydalı oldu diyorsun.

Öğrenci: Evet.

EK- 8. (devam)

Araştırmacı: Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde -diğer ünitelere oranla-kendinizi daha fazla ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrenci: Evet. Hocam drama yaparken çoğu dramada konuşuyorduk. Ben mesela haber bülteninde gerçekten bir şey sunmak, oradaki olayı anlatmak bence kendimizi ifade etmeyi güçlendiriyordu.

Araştırmacı: Yani diğer ünitelerde bu kadar olmuyor mu?

Öğrenci: Yok hocam.

Araştırmacı: Niye olmuyor peki?

Öğrenci: Kendimi anlatamıyorum hocam.

Araştırmacı: Niye anlatamıyor olabilirsin?

Öğrenci: Bilmiyorum ama biraz zorlanıyordum. Tam cevabı bulup da anlatmayı.

Araştırmacı: Burada daha iyi anlatabilmeni sağlayan neydi acaba?

Öğrenci: Burada hep sözel bir şekilde anlattığımız için hocam, konu belirli olduğu için daha kolaydı benim için.

Araştırmacı: Sizlere verilen belirli bir şey vardı, o konu üzerinden gittiğimiz için daha kolay oldu diyorsun. Biraz daha odaklandık diyebiliriz belki de. Peki, geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin hayal gücünüzü geliştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrenci: Evet hocam.

Araştırmacı: Niye? Hayal gücünü ne zaman kullandın ki?

Öğrenci: Yani mesela hocam dramalarda gerçekten normalde benim gibi dramalar falan yapamam hocam. Ve gerçekten hani birimiz kuş oldu birimiz kedi oldu hatta 5A Haber bültenini bile oluşturabildik yani. Gerçekten çok katkısı oldu.

Araştırmacı: Bu grup olabilmeyi de mi sağladı aynı zamanda.

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Peki. Hayal gücünü geliştirdiğini düşünüyorsun çünkü farklı farklı canlıları tasarladık. Onları ortaya koyduk diyorsun. Peki, başka mesela hayal gücünü nerde kullanmış olabilirsin bu etkinliklerde? Ne senin hayal etmene neden olmuş olabilir?

Öğrenci: Hocam oyunlarda genelde siz hani resim veriyordunuz... Biz onlarla alakalı şey yapıyorduk.

Araştırmacı: Belki bu resmin öncesi sonrası değil mi, oralarda birazcık daha hayal gücünüzü kullanmanız gerekti. Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinin derse katılım isteğinizi (motivasyonu) değiştirdiğini düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrenci: Evet hocam

Araştırmacı: Nasıl değiştirdi peki?

Öğrenci: Hocam gerçekten ben ayın evreleri konusunda çok sıkılıyordum. Ama burada hep sınıfta olmadığımız için, hep dışarıda olduğumuz için hep aynı konuyu işlemediğimiz için bence daha eğlenceliydi.

Araştırmacı: Yani burada dışarıda olmak mı önemliydi derse katılımı arttıran? Başka neler etkiliydi?

Öğrenci: Dramalar ve oyunlar yapmamız.

Araştırmacı: Oyun oynamak derse katılım isteğini artırır mı senin?

Öğrenci: Evet hocam.

Araştırmacı: Peki neden oyun oynadığın zaman derse katılım isteğin artar sence?

Öğrenci: Yani hocam o oyunu normal derslerde oynamıyoruz. O yüzden.

Araştırmacı: Geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesini öğrenirken oynadığımız oyunlarda kendi yaşamımızdaki deneyimleri kullandığımızı düşünüyor musunuz? Mesela canlandırma yaparken falan kendi deneyimlerini kullanmış olabilir misin? Önceden öğrendiğin bazı şeyleri?

Öğrenci: Hatırlamıyorum.

EK- 8. (devam)

Araştırmacı: Peki şöyle sorayım örneğin bir spiker olduğunda, bir spikerin nasıl davranması gerektiğini aslında biliyorsun değil mi? Bu tip şeyleri soruyorum aslında. Bu tip şeyleri kullanmış olabilir misin?

Öğrenci: Evet hocam.

Araştırmacı: Mesela o zaman onları hatırlaman için de önemli oluyor diyebilir miyiz biz bu etkinlikler için?

Öğrenci: Mesela bir spiker olunca daha ciddi olmam gerektiğini, onları ve hani bir rol yaparken gerçekten o role bağlı kalmamı, dramayı bozmamaya çalışmayı.

Araştırmacı: O rolü yapmaya çalışırken aslında sen yine eski bilgilerini kullanmış oluyorsun. O roldeki insan nasıl davranmalıyı düşünüyorsan aslında yine kendi deneyimlerini de katmış oluyorsun diyebiliriz. Peki, geçen yıl gördüğünüz İnsan ve Çevre Ünitesinde rol oynamayı isteyerek mi yaptın yoksa mecburiyetten mi yaptın?

Öğrenci: Yok mecburiyetten yapmadım. Rol almak istediğim için yaptım.

Araştırmacı: Genelde böyle istekli misindir bu tip şeylerde öne çıkmaya, rol almaya?

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Peki. Böyle olması da o zaman senin derse olan ilgini de arttırmış olacak. Rol oynamayı isteyerek yaptım diyorsun. Niye rol oynamak istedin? Yani neydi seni rol oynamaya iten sebep ya da sebepler?

Öğrenci: Hocam yani rol almak gerçekten çok güzel bir şey bence. Yani bilmiyorum ama hani nasıl anlatayım. Anlatamam ama gerçekten güzeldi. Zaten bence mecburi olsaydı bu rol almaya ben gerçekten hiç eğlenmezdim. Sürekli suratım asık gezerdim.

Araştırmacı: Bu on oturum boyunca, toplamda on ders yaptık ve bu beş hafta kadar sürdü. Burada, yani o on oturumun içinde gerçekten rol almayı istemedim. Çok da sıkıldım dediğin bir oturum var mı?

Öğrenci: Yok hocam olmadı.

Araştırmacı: Peki. O zaman eğlenceli geçmesi de seni sürece kattı diyebiliriz. İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken neler hoşuna gitti? Nelerin olması senin için daha iyiydi?

Öğrenci: Haber bülteni benim çok hoşuma gitmişti hocam.

Araştırmacı: Canlandırmalar mı?

Öğrenci: Evet. Bir doğal afet canlandırmak da çok eğlenceliydi.

Araştırmacı: Canlandırmak niye daha eğlenceli geliyor? Canlandırmanın ne gibi etkisi olabilir sence o konuyu öğrenirken? Mesela canlandırıyor olman, doğal afeti canlandırıyorduk dedin ya bu konuyu öğrenmede nasıl bir etkisi olabilir? Canlandırmasan ne olurdu canlandırınca ne oluyor sence?

Öğrenci: Yani hocam canlandırmasaydım belki de çok aklımda kalıcı olmazdı. Şu zamana kadar hatırlamıyor olabilirdim.

Araştırmacı: Canlandırma işini kendin yaptığın için diyebilir miyiz o zaman?

Öğrenci: Evet.

Araştırmacı: Peki son sorum İnsan ve Çevre Ünitesini yaratıcı drama yöntemi ile işlerken hoşuna gitmeyen şeylere sen böcekler, karıncalar, arılar demişsin. Bu da herhalde dışarıda olmanın verdiği bir şey.

Öğrenci: Evet hocam. Dışarıda olmak kötü değildi elbette ama arılar ve karıncalar bizi çok rahatsız ediyordu.

Araştırmacı: Peki bunun dışında, mesela yöntemle ilgili söyleyebileceğin olumsuzluklar var mı? Arkadaşlarınla yaşadığın, oyun oynarken, etkinlikler sırasında, canlandırmalarda? Yani yaratıcı drama yöntemiyle işliyorduk ama bu yöntemde şu kısımlar benim hoşuma gitmedi dediğin bir şeyler var mıydı? Ne bileyim resim çizmek olabilir, canlandırma yapmak olabilir, broşür hazırlamak, beraber poster yaptığımız bu tip şeylerde olumsuz olduğunu düşündüğün şeyler var mı?

Öğrenci: Olumsuz olduğunu düşündüğüm bir şey yok ama resim çizerken biraz zorlanmıştım.

Araştırmacı: Niçin?

EK- 8. (devam)

Öğrenci: Hocam ben gerçekten resim çizemiyorum.

Araştırmacı: Peki bunun dışında mesela bu yaratıcı drama yöntemiyle ilgili eklemek istediğin bir düşünce var mı? Yani dersin böyle işlenmesiyle ilgili senin genel düşüncen nedir? Ne söyleyebilirsin?

Öğrenci: Bu konu tekrar olsa işlemek isterim hocam.

Araştırmacı: Yine aynı konu dahi olsa işlemek istersin. Neden peki?

Öğrenci: Derse daha çok katıldığımı düşünüyorum.

Araştırmacı: Derse katılımını artırdığını düşünüyorsun. Peki eklemek istediğin bir şey var mı?

Öğrenci: Yok hocam.

Araştırmacı: Çok teşekkür ederim Esra.

Öğrenci: Rica ederim.

EK-9 ETKİNLİK PLANLARI

Birinci Oturum

Konu: Biyoçeşitlilik- 1

Kavramlar: Biyoçeşitlilik, ekosistem.

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 06.05.2019

Yer: Fen Bilimleri Dersliği

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Doğaçlama, rol oynama, fotoğraf karesi, eğitsel oyun, beyin fırtınası

Araç-Gereçler: Müzik çalar, renkli bant, fon karton, kalem

Kazanımlar:

- Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. (F.5.6.1.1)
- Doğal yaşamdaki çeşitliliğin farkına varır.
- Deniz, göl, orman ve çöl gibi kavramları fark eder.
- Ekosistem ile ilgili kavramları sorgular.
- Ekosistemi oluşturan unsurları yorumlar.
- Okuma parçası ile fotoğrafları eşleştirir.
- Eşleştirdiği parçaları değerlendirir.
- Ekosistem ve biyoçeşitlilikle ilgili kazanımlarını özetler.

Süreç

HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler müzik eşliğinde yürürler. Öğretmen öğrencilere bir orman içerisinde yürüdüklerini söyleyerek yönergeler verir. Öğrenciler öğretmenin yönergelerine bedenleri ile katılırlar.

“Ormanda yürüyorsunuz. Yanınızdan sevimli sincaplar geçiyor. En sevdiğiniz çiçeği gördünüz eğilip ona dokunuyor ve kokluyorsunuz. Su sesi geliyor merak edip o yöne gidiyorsunuz. Patıkada önünüzü kesen kocaman bir kütük var dikkatlice üzerinden geçiyorsunuz. Daha da yaklaşmış olmalısınız ki suyun sesi iyice artıyor. Eyvah! Dikenli ağaçların çok sık bulunduğu bir yerde kalıverdiniz. Biraz eğiliyorsunuz geçmek için ama yetmiyor. Daha da eğiliyorsunuz hala biraz daha eğilmeniz gerekiyor. Sürünmekten başka çareniz olmadığını anlıyorsunuz. Çok dar olan bu yerden geçtiniz ve sesi gelen suyun bir şelale olduğunu gördünüz.”

Öğretmen: Derin bir nefes alıp çember olalım.

2. Etkinlik

Öğretmen mekânın köşelerini bantlarla 4 parçaya böler. Köşelerin isimleri *deniz*, *göl*, *orman* ve *çöl* olarak belirlenir. Öğrenciler müzik eşliğinde serbest halde yürürlerken öğretmen müziği durdurarak bölge adlarından birinin ismini söyler. Tüm öğrenciler o bölgeye doğru giderler. Bölgeye en son giren kişi oyundan çıkarak hakemlik konusunda

öğretmene yardımcı olur. Oyun sonunda elenmeyen öğrenci/ öğrenciler kazanan ilan edilir.

Etkinliğin ikinci aşamasında öğrenciler 4 kişilik gruplar oluştururlar. Bu kez belirtilen bölgeye -el ele- birlikte hareket etmek zorundadırlar. Geç kalan ya da bütünlüğü bozulan grup elenir.

3. Etkinlik

Öğrenciler çember halinde iken 1 ve 2 şeklinde sayarlar 1'ler birer adım içeri atarak küçük bir çember oluştururlar ve yüzlerini büyük çemberde bulunan öğrencilere dönerler.

Öğrencilere birer kelime verilir. Kelimeler:

Canlı, cansız, çevre, alan, etkileşim, deniz, göl, orman, çöl, tundra, kutup, iklim, doğal yaşam.

Öğrenciler kendilerine verilen kelimeleri karşısındaki kişi tam olarak görecektir şekilde tutarlar. Öğrenciler karşısındaki öğrencide yazan kelimeye baktıktan sonra iç çemberdeki öğrenciler bir adım sola hareket ederler.

Birkaç tur sonunda aynı çemberde bulunan öğrenciler de birbirlerinde bulunan kelimelere bakarlar.

Etkinliğin ikinci aşamasında öğrencilere bu kavram kelimelerin ne ile ilgili olabileceği sorulur. Öğrenciler bu kelimelerden yola çıkarak bir tanım yapmaya çalışırlar (EK- 15). Öğrencilere deneme süresi verildikten sonra öğretmen tanımın yazılı olduğu kâğıdı mekânda uygun bir yere asar.

*Belli bir alanda yaşayan, birbirleriyle sürekli etkileşim içerisinde olan canlılarla bunların cansız çevrelerinin oluşturduğu bütüne **ekosistem** denir.*

CANLANDIRMA

4. Etkinlik

Öğrenciler müzik eşliğinde mekânda yürürler. Yürüyüşleri müzik ritmine uygundur. Öğretmen müziği durdurduğu anda hava, su, toprak, ışık, ısı, nem, çam ağacı, sincap, leopar vb. söyler ve öğrenciler donarak vücutlarına o formu verirler. Öğretmenin dokunduğu öğrenci formunu aldığı varlığı kısaca sesli ve sözlü olarak canlandırır.

5. Etkinlik

Öğrenciler 4 farklı grup* oluştururlar. Öğretmen, ekosistemde meydana gelen gerçek bir değişimin hikâyesini öğrencilerle paylaşır. Okuma parçasını (EK- 18) okuduktan sonra her grup okuma parçasında yer alan bilgilerden oluşan farklı üç fotoğraf karesi oluştururlar.

Diğer gruplar da fotoğraf karesine bakarak okuma parçası ile ilişkilendirmeye çalışırlar. Tahminler alındıktan sonra fotoğraf karesini oluşturan grup fotoğraf karesini yeniden oluşturarak bu karede hangi durumu vurguladıklarını paylaşırlar.

Daha sonra öğretmen bu parçadan ne anladıklarını, neler çıkarılabileceğini sorar ve uygun yanıtlarla öğrenci görüşleri değerlendirilir.

***Grupların oluşumunu öğrencilere bırakmamak adına öğrencilerle birlikte çember oluşturulur. Oluşturulan çemberde öğrenciler sıra ile 1'den 4'e kadar sayarlar. 1 diyen öğrencileri 1'ler, 2 diyen öğrencileri 2'ler, 3 diyen öğrencileri 3'ler ve 4 diyen öğrenciler 4'ler olarak karma bir grup oluşturulabilir.**

. DEĞERLENDİRME

6. Etkinlik

Mekânın farklı köşelerine *hissettim*, *fark ettim* ve *öğrendim* şeklinde başlık atılmış fon kartonlar asılır. Öğrenciler her bir kartona o kartondaki başlığa uygun olarak en az bir en fazla 3 cümle yazar.

Daha sonra kartonlarda yazılanlar birlikte okunur, paylaşılır ve tartışılır. Bu tartışma ve paylaşımların odağı biyoçeşitliliğin yaşam için önemidir. Öğrencilerin cevapları ekosistem ve biyoçeşitlilik çerçevesinde değerlendirilmelidir.

EK-9. (devam)

İkinci Oturum

Konu: Biyoçeşitlilik- 2

Kavramlar: Doğal yaşam, nesli tükenen canlılar, habitat.

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 09.05.2019

Yer: Okul Bahçesi

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Doğaçılama, rol oynama, eğitsel oyun, beyin fırtınası

Araç-Gereçler: Müzik çalar, fotoğraf (EK- 18), fon karton, boya kalemleri, A4 kâğıt

Kazanımlar:

- Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. (F.5.6.1.1)
- Kendini ve arkadaşlarını etkileyen doğa unsurlarını fark eder.
- Arkadaşlarını etkileyen doğa unsurlarını hatırlar.
- Canlı ve cansız varlıkları ayırt eder.
- Canlıların yaşam alanlarını sorgular.
- Canlı özellikleri ile canlıyı ilişkilendirir.
- Verilen özelliklerine göre canlıyı tahmin eder.
- Öğrendiklerini tartışır.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler müzik eşliğinde yürürler ve müzik durduğunda öğretmen tarafından aşağıda verilen yönergeleri gerçekleştirirler.

- Üçerli gruplar oluşturarak birbirinizle en sevdiğiniz mevsimlerin isimlerini paylaşın.
- Dörderli gruplar oluşturarak birbirinizle en sevdiğiniz çiçeklerin isimlerini paylaşın.
- Dörderli gruplar oluşturarak birbirinizle en sevdiğiniz hayvanların isimlerini paylaşın.
- Beşerli gruplar oluşturarak birbirinizle en çok korktuğunuz doğal afetlerin isimlerini paylaşın.
- Üçerli gruplar oluşturarak birbirinizle en çok korktuğunuz hayvanların isimlerini paylaşın.

2. Etkinlik

Öğrenciler çember oluştururlar. Bir ebe seçilir ve çemberin ortasında durur. Öğrenci önce kendine ait sonra da önceki etkinlikte duyduklarını hatırladığı ölçüde yönergede bulunur: Örneğin: “..... seven/korkan burada,seven/korkan nerede”. Bu sırada ortadaki ebe söz söylediği özelliğe sahip öğrenciler yer değiştirirken ebe de çember üzerinde kendisine yer bulmaya çalışır.

3. Etkinlik

Öğrenciler çember oluştururlar. Etkinliğin amacı öğrencilerin bildikleri canlı isimlerini söylemeleridir. Bir öğrenci seçilir ve onun bir canlı ismi söylemesi ile etkinlik başlar.

Herhangi bir öğrenciden başlayarak çemberde aynı yönde devam edilir. Bir canlı ismi söyleyemeyen ya da daha önce söylenmiş bir canlıyı söyleyen öğrenci çemberden ayrılır. Son öğrenci kalana kadar etkinlik devam eder. Hata yaptıktan sonra çemberden ayrılan öğrencileri süreçten koparmamak için bu öğrenciler hakemlik konusunda öğretmene yardım ederler.

Bu canlıların yaşam alanlarının nereler olduğu sorusu sorulur. Öğrencilerden gelen yanıtlar da değerlendirilerek her canlının yaşamı için uygun bir ortam bulunduğu bilgisi paylaşılır. Canlıların doğal olarak yaşadıkları ortamlara da *habitat* denildiği bilgisi paylaşılır. Bu bilginin yer aldığı yazı mekânda uygun bir yere asılır.

II. CANLANDIRMA

4. Etkinlik

Öğrenciler çember oluştururlar. 1'den 4'e kadar sayarlar ve aynı rakamı söyleyen kişiler mekânın farklı bölgelerinde bir araya gelerek 4 grup oluştururlar. Öğretmen her gruba aşağıdaki bilgi kartlarından birini verir. (**Bilgi kartlarında canlının adı yer almaz, öğrencilerin tahmin etmesi için etkinlik sonuna kadar açıklanmaz**)

Gruplar kendilerine verilen bilgi kartlarından yola çıkarak o canlıyı resmederler (EK-16). Resimlerini diğer gruplarla paylaşırlar. Kartlardaki bilgileri kullanarak kısa bir canlandırma tasarlarlar. Diğer gruplar da görsellere ve canlandırmalara bakarak o grubun resmettiği ve canlandırdığı canlıyı tahmin etmeye çalışırlar.

Daha sonra öğretmen bu canlıların fotoğraflarını ve isimlerini (EK- 18) öğrencilerle paylaşır.

III. DEĞERLENDİRME

5. Etkinlik

Öğretmen öğrencilere dersin işlenmesine ilişkin görüşlerini ve derste neler öğrendiklerini sorar.

EK-9. (devam)

Üçüncü Oturum

Konu: Biyoçeşitlilik- 3

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 13.05.2019

Yer: Fen Bilimleri Dersliği

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Doğaçlama, rol oynama, Doğaçlama, rol oynama, öğretmen rolde

Araç-Gereçler: Fotoğraflar (EK- 18), müzik çalar, boya kalemleri, kraft kâğıt

Kazanımlar:

- Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır. (F.5.6.1.2)
- Balık türlerini fark eder.
- Nesli tükenmiş ya da tükenmekte olan canlıları bilir.
- Canlıların nesillerinin nasıl tükenmiş olabileceğini tartışır.
- Biyoçeşitliliği tanımlar.
- Biyoçeşitliliğin önemini fark eder.
- Biyoçeşitlilikle ilgili ürün tasarlar ve sunar.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler bir çember oluştururlar. Öğretmen öğrencilerden bir gönüllü (balıkçı) seçer. Diğer öğrenciler de farklı balık türlerini oluştururlar. Her öğrenci farklı bir balık türüne ait isim söyler. Gönüllü kişi ebedir ve dokunduğu kişinin (balıklar) elinden tutarak zincirine katar. Birlikte daha fazla kişiye dokunmaya çalışırlar. Dokunulan öğrenciler, kendilerine dokunan kişinin elinden tutarak zincirin uç kısmına geçerler. Yalnızca zincirin uç kısmında bulunan öğrenciler ebeleme hakkına sahiptir. Öğretmenin yönergesine ve müziğin ritmine göre yavaş ya da hızlı hareket edebilirler. Amaç tüm balık türlerini yakalamaktır. Hangi balık türü yakalanmadan kalırsa o kazanan ilan edilir. Etkinlik öğrenci sayısı, mekân vb. değişkenlere bağlı olarak farklı sayılarda tekrarlanabilir.

2. Etkinlik

Öğretmen mekânın farklı noktalarına nesli tükenmiş ya da tükenmekte olan bitki ve hayvan fotoğrafları/ resimleri asar. Öğrencilerin bu sergiyi gezmesi için süre verilir. Öğrenciler mekânın farklı noktalarına konulan farklı fotoğrafların her birinin önünde öğretmen eşliğinde gruplar oluştururlar. Fotoğraflar öğrenciler tarafından yorumlanır.

Fotoğrafların incelemesi bitince öğrencilere bu serginin neden açılmış olabileceği, serginin adının ne olabileceği gibi sorular sorulur.

Tartışma sonunda fotoğrafların nesli tükenmiş ya da tükenmekte olan bitki ve hayvanlara ait olduğu, bu canlılarının bir kısmını görmemizin artık mümkün olmadığı, bir kısmının da sayısının gittikçe azaldığı söylenir.

II. CANLANDIRMA

3. Etkinlik

Öğrenciler üçerli gruplar oluşturarak önceki etkinlikte yer alan canlıların soylarının nasıl tükenmiş olabileceğine dair kendi aralarında tartışır. Tartışma sonunda bu canlıların nasıl bir süreç sonunda bu hale geldiklerini canlandırırlar.

4. Etkinlik

Öğretmen biraz sonra çevre vakfı tarafından kendilerini biyoçeşitlilik hakkında bilgilendirmek üzere bir uzmanın geleceğini belirterek grupça notlar almaları gerektiğini vurgular (Ek. 13). Fen bilimleri öğretmeni uzman rolünde içeri girer. Kısaca biyoçeşitliliği, önemini, neleri etkileyip nelerden etkilendiğini anlatırlar. Öğretmenlerin anlatımları sonunda öğrenciler merak ettikleri soruları sorarlar. Söyleşi sonunda öğretmenler mekândan ayrılırlar. Daha sonra bilişim teknolojileri öğretmeni sınıfa girerek öğrencilere afiş yaparken dikkat etmeleri gereken hususları belirtir.

III. DEĞERLENDİRME

5. Etkinlik

Öğrenciler bir önceki etkinlikte edindikleri bilgileri de kullanarak biyoçeşitlilikle ilgili bir afiş hazırlarlar. Etkinlik sonunda afişler tüm öğrencilerle birlikte tartışılır ve okulda uygun bir yere asılır.

EK-9. (devam)

Dördüncü Oturum

Konu: İnsan ve Çevre İlişkisi- 1

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 15.05.2019

Yer: Spor Salonu

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Doğaçlama, rol oynama, istasyon

Araç-Gereçler: Müzik çalar, fon karton, renkli kalem

Kazanımlar:

- İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. (F.5.6.2.1)
- Bedensel egzersizlerle vücudunu canlandırma ve rol oynama için hazırlar.
- İnsanın geçmişten günümüze doğa ile etkileşimini ifade eder.
- Zaman içerisinde değişen toplumsal süreçleri ürün olarak sunar.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğretmen müzik eşliğinde beden açma hareketleri ile etkinliklere başlanacağını belirtir. Amaç öğrencilerin bir sonraki etkinlikte bedenlerine form vermeden önce ısınmalarını sağlamaktır.

- Derin nefes alıp yavaşça verelim.
- Yerimizde hafif tempoda koşalım, hızlanalım, yavaşlayarak duralım.
- Başımızı öne, arkaya, sağa ve sola çevirelim.
- Omuzlarımızı öne ve arkaya daireler açarak çevirelim.
- Kollarımızı sallayalım.
- Dizlerimizi kırarak küçük daireler çizelim.
- Ayak parmaklarını yere koyarak ayaklarımızı bileklerden hareket ettirelim.
- Bulduğumuz yerde derin nefes alıp verirken kollarımızı açalım.

II. CANLANDIRMA

2. Etkinlik

Öğrencilere birazdan müzik eşliğinde farklı çağlarda gezintiye çıkacakları söylenir. Gezi boyunca verilen yönergelere uygun şekilde uygun vücut hareketleri yaparlar.

Yönergeler:

- El ve ayaklarınızı birlikte kullanarak yürüebiliyorsunuz.
- Bu gezinti sırasında bulduğunuz küçük bitki ve hayvanları tüketiyorsunuz. Bunlar yaşamınızın devam edebilmesi için önemli besinler.
- Sadece ayaklarınızı kullanarak yürüebiliyorsunuz. Bu durum daha uzakları görebilmenizi ve besin kaynaklarına ulaşmanızı sağlar.
- Ateş keşfedildi. Bu harika! Artık soğuk nedeniyle daha az sorun yaşayacaksınız. Ateşi

yakıp ısınıyorsunuz.

- Ateş; aynı zamanda besinleri pişirebilmenizi de sağladı.
- Bulduğunuz yerde kaynaklar tükenmeye başladı. Yeni yerler keşfetme zamanı. Yaşamınızı devam ettirmek için uygun yerler bulmanız gerekiyor.
- Yeni yerler; yeni canlılar yeni iklimler demek.
- Besin aramak artık yorucu bir hal almaya başladı. Sürekli besin arayarak zamanınızı geçirmek istemiyorsunuz. Bunun için ne yapabilirsiniz? **Bu soru ile müzik durdurulur ve öğrencilerden gelen fikirler alınır.**
- Toprağı kullanmak ve bazı hayvanları ehlileştirmek iyi bir yol olabilir.
- Tarımın ilk adımlarını atıyorsunuz. Tohumlardan yeni bitkiler üretiyor, onlarla beslenen farklı hayvanları da çıkarlarınız doğrultusunda kullanabiliyorsunuz.
- Yeni yerler arama ihtiyacınız oldukça azaldı.
- Besin bulma ile ilgili harcanan zaman azaldı ama bu kez de toprakla ilgilenmek gerekiyor.
- Toprağı işliyorsunuz.
- Kalıcı olarak bu bölgede bulunacağınıza göre barınaklar inşa etmeniz gerekecek, evler inşa ediyorsunuz.
- Zaman geçtikçe fiziksel güce daha fazla ihtiyacınız oluyor.
- Bu durumu aşabilmek için neler yapabilirsiniz? **Bu soru ile müzik durdurulur ve öğrencilerden gelen fikirler alınır.**
- Makineler sizin fiziksel üçünden daha fazlasını üretebilir ve çok uzun saatler durmaksızın çalışabilirler.
- Bu durumda yeni makineler insan emeğinin yerini alabilirler. Sanayileşme artmaya başladı.
- Her yerde fosil yakıtları tüketen sanayiler var.
- Daha hızlı ve daha fazla ürün alabiliyoruz ama bu durumun kötü etkileri de oluyor. Bunlar neler olabilir? **Bu soru ile müzik durdurulur ve öğrencilerden gelen fikirler alınır.**
- Hava kalitesi gittikçe azalıyor, güçlükle nefes alıyorsunuz.
- Fosil yakıtların bir sonu olduğunu fark ediyorsunuz. Ama enerjiye olan bağımlılığınız azalmış değil. Yeni enerji türleri arıyorsunuz. Fosil yakıtlar dışında nasıl enerji üretebiliriz? **Bu soru ile müzik durdurulur ve öğrencilerden gelen fikirler alınır.**
- Farklı enerji türlerinden (güneş, rüzgâr vb.) bahsedilir.
- Dünya artık gerçekten de çok küçük. Yerde bulduğu besinlerle beslenmek dışında şanslı olmayan biri olarak, Dünya'nın her yeri ile iletişime geçebilecek teknolojiye sahibsiniz.
- Ve evet gezimizi bitiriyoruz.

III. DEĞERLENDİRME

3. Etkinlik

Bu etkinlik öncesinde öğrenciler dört farklı grup haline mekân dışına alınırlar. İçeride onların emekleri ile oluşacak bir sergi hazırlanır. Bunun için mekânda farklı yerlere yalnızca başlıkları yazılı olan posterler bırakılır. Posterlerin başlıkları *Avcı- Toplayıcı Toplum, Göçebe Toplum, Sanayi Toplumu ve Bilgi Çağı Toplumu*'dur.

Öğrenciler **Etkileşimli Sergi**'ye giriş yaparlar.

Her grup bir posterde en fazla 10 dakika geçirebilir. **Öğretmen bu etkinlikte gezerek**

uyarılar, dönütler verir ve varsa öğrenci sorularını yanıtlar.

Öğretmen “değiş” dediğinde gruplar farklı posterlere geçerek o posterin başlığına uygun görseller ve yazılarla görüşlerini yansıtırlar.

Sürecin sonunda her bir poster incelenerek süreç ve sergide yer alan konular hakkında bilgilendirme yapılır.

EK-9. (devam)

Beşinci Oturum

Konu: İnsan ve Çevre İlişkisi- 2

Kavramlar:

Grup: 5. Sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 16.05.2019

Yer: Spor Salonu

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Eğitsel oyun, doğaçlama, rol oynama

Araç-Gereçler: Müzik çalar, minder, bilgi kartları, rol kartları, A4 kâğıt, kalem

Kazanımlar:

- İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. (F.5.6.2.1)
- Ekosistemin cansız unsurlarından hava, su ve toprak ile ilgili bedensel form verir.
- Canlıların çevresel sorunlardan (barınak bulma) nasıl etkilendiğini sorgular.
- Ekosistemi tehdit eden unsurlara karşı çözümlerini ifade eder.
- Ekosistemi tehdit eden unsurların canlılar üzerindeki etkilerini tartışır.
- Çevre kirliliğinin canlılar üzerindeki olumsuz etkilerini sorgular.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğretmen öğrencilerle “Hava, Toprak, Su” oyunu oynayacaklarını söyleyerek oyunun kurallarından bahseder. Buna göre öğretmen hava dediğinde öğrencilerin uçuyormuş gibi, öğretmen toprak dediğinde öğrencilerin koşuyormuş gibi ve öğretmen su dediğinde öğrencilerin yüzüyormuş gibi yapmalarını ister.

Öğretmenin dediğini yanlış anlayan, yaparken şaşırıp ve yapmakta geç kalan öğrenciler oyundan çıkarak öğretmene hakemlik konusunda yardım ederler (oyundan soyutlanmamaları adına). Son kalan öğrenci kazanan ilan edilir ve oyun tamamlanır. (Tülay Üstündağ – Yaratıcı Öğretmenimin Günlüğü adlı kitaptan yararlanılmıştır.)

2. Etkinlik

Öğretmen salonun köşelerine minderler koyar. Öğrencilerin doğadaki canlılar oldukları, minderlerin de onların yuvaları olduğu söylenir.

Müzikle birlikte dans eden öğrenciler müzik durduğu anda minderlerin -barınaklarının- üzerine çıkmalıdır. İki kez tekrar ettikten sonra öğretmen minderlerden birini salondan dışarıya koyar ve artık önceki etkinlikten daha az minder -barınak- vardır. Süreç devam ettirilir ve her müzik durdurulması sonrasında bir minder daha salondan çıkarılır. Müzik her durduğunda mindere çıkamayan -barınak bulamayan- öğrenciler elenerek öğretmene hakemlik konusunda yardımcı olurlar.

Barınacakları alanların azalmasının onları nasıl etkilediği/ etkileyeceği, canlıların

barınak bulmalarının neden zorlaştığı soruları sorularak öğrenci fikirleri alınır.

Öğretmen:

Başlangıçta doğadaki diğer canlılar gibi rahatça yaşıyor ve kendinize yiyecekler buluyordunuz. Barınak sıkıntısı yaşamıyordunuz. Hatta bir barınakta iki üç kişi olduğunuz bile oluyordu. Daha sonra insan faaliyetleriyle barınak sayınız azaldı.

Öğrencilerden gelen fikirler:

Gelen görüşler üzerine öğretmen öncelikle artan insan nüfusunun hem çevreyi işgal ettiğini hem de işgal ettiği alanda diğer canlıların barınaklarını yok ettiği bilgisini paylaşır.

II. CANLANDIRMA

3. Etkinlik

Öğrenciler 2 gruba ayrılırlar. Gruplara ilk etkinlikte kullanılan bilgi kartlarından birisi verilir. Gruplar bilgi kartlarında (EK- 18) yer alan durumları canlandırırlar.

4. Etkinlik

Öğrenciler biri A ve diğeri B olmak üzere ikili gruplar oluştururlar. Öğrenciler verilen rol kartlarına (EK- 18) uygun durumları canlandırırlar.

III. DEĞERLENDİRME

5. ETKİNLİK

Öğrenciler, Çevre ve Orman Bakanlığına hızlı nüfus artışından dolayı meydana gelen çevresel bozulmaların canlılar üzerinde neden olduğu olumsuzlukları anlatan bir mektup yazarlar (EK- 15).

EK-9. (devam)

Altıncı Oturum

Konu: İnsan ve Çevre İlişkisi- 3

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 20.05.2019

Yer: Tören Alanı

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Donuk imge, doğaçlama, rol oynama, geriye dönüş, rol içinde yazma

Araç-Gereçler: Fotoğraf (EK- 12), A3 kâğıt, kalem

Kazanımlar:

- Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar. (F.5.6.2.2)
- Yaşadığı bölgedeki çevresel sorunları fark eder.
- Çevresel sorunların nedenlerini tartışır.
- Canlandırmalar ile fotoğrafları eşleştirir.
- Çevresel sorunların olası nedenlerine ilişkin tahminlerini sunar.
- Çevresel sorunlara çözümler üretir.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Etkinlik öncesinde buldukları ilde en büyük çevre sorununun ne olduğu sorulur. Öğrenci görüşleri alınır. Daha sonra o il için en önemli sorunun ne olduğu söylenerek süreç o sorun üzerinden devam ettirilir. Kayseri İli için en önemli çevresel sorun hava kirliliğidir. Bu nedenle bu oturumda hava kirliliğine ait fotoğraflar kullanılmıştır.

Öğrenciler mekânın farklı noktalarına konulan farklı fotoğrafların her birinin önünde öğretmen eşliğinde gruplar oluştururlar. Fotoğraflar öğrenciler tarafından yorumlanır. Öğretmen fotoğraflardan yola çıkarak öğrencilere hava kirliliğinin neden olduğu bazı etkenlerden söz ederek daha fazla yorumlar almaya çalışır.

II. CANLANDIRMA

2. Etkinlik

Üçerli grup oluşturan öğrenciler kendilerine sunulan –mekânda asılı- görselleri donuk imge ile canlandırırlar. Canlandırmanın hangi görsele ait olabileceği sorulur ve yanıtlar alındıktan sonra grupların her biri canlandığı görseli diğer gruplarla paylaşır.

3. Etkinlik

Öğrenciler donuk imge ile gösterdikleri görselleri flashback tekniği ile fotoğrafın öncesini canlandırıp fotoğraf anı oluştuğunda da bitirecek şekilde o duruma sebep olan olaylar zincirini canlandırırlar. O an olana kadar o bölgede neler gerçekleşmiş olabilir?

III. DEĞERLENDİRME

4. Etkinlik

5A çevre manifestosu

Kayseri'deki hava kirliliğinin nasıl çözülebileceğine dair düşüncelerini paylaşırlar ve ortak olarak belirledikleri çözümlerin yer aldığı bir manifesto yazarlar (EK- 16).

Manifestonun ne olduğu, nasıl yazılması gerektiği ile ilgili olarak Türkçe Öğretmeni bilgi verir.

EK-9. (devam)

Yedinci Oturum

Konu: İnsan ve Çevre İlişkisi- 4

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 23.05.2019

Yer: Tören Alanı

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Eğitsel oyun, doğaçlama, rol oynama,

Araç-Gereçler: Bulmaca (EK- 17), kalem, fotoğraf

Kazanımlar:

- İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur. (F.5.6.2.3)
- Slogan cümlesini keşfeder.
- Çevre sorunlarına neden olan insan faaliyetlerini tartışır.
- Gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına karar verir.
- Gelecekte oluşabilecek çevresel sorunlara dair çıkarımda bulunur.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler 4 grup oluştururlar. Her gruba aşağıda yer alan sözcük avı türündeki bulmaca verilir. Öğrenciler kelime listesinde yer alan kelimeleri kullanarak sözcük avını tamamlarlar. Listedeki kelimeleri çizdikten sonra kalan harfleri sırasıyla yazarak aşağıda boş bırakılan sloganı oluştururlar (EK- 16).

K	G	S	U	E	A	T	I	K	E
İ	A	L	E	Ç	E	V	R	E	K
R	T	O	R	M	A	N	C	H	O
L	I	E		Ğ	I	S	I	A	S
İ	K		İ		D		Ü	V	İ
L		T	U	N	D	R	A	A	S
İ	Ş	Ü	T	O	P	R	A	K	T
K	N	H	A	B	İ	T	A	T	E
D	O	Ğ	A	L	Y	A	Ş	A	M

KELİME LİSTESİ
ÇEVRE
EKOSİSTEM
TUNDRA
ATIK
HABİTAT
HAVA
DOĞAL YAŞAM
KİRLİLİK
ORMAN
SU
ISI
TOPRAK

!

2. Etkinlik

Mekânın farklı yerlerine belirli bölgelerin önce ve sonraki fotoğrafları asılır. Öğrenciler

önceki ve sonraki durumu değerlendirirler. “Son duruma gelene kadar o bölge/ bölgelerde neler meydana gelmiş olabilir?” sorusu üzerine tartışılır. Yorumlar insan etkisi özelinde olacak şekilde yönlendirmelerde bulunulur.

II. CANLANDIRMA

3. Etkinlik

Öğrenciler 2 grup oluştururlar. Gruplar herhangi bir fotoğrafı seçerek ilk fotoğrafı canlandırmanın başlangıcı, ikinci fotoğrafı da canlandırmanın sonu olacak şekilde kurgularlar.

4. Etkinlik

Bu kez de gruplar son fotoğraf canlandırmanın başlangıcı olacak şekilde geleceğe dair bir kurgu oluştururlar.

III. DEĞERLENDİRME

5. Etkinlik

Eskiden hayatımızda olmayan ancak yakın geçmişte ve günümüz gündelik yaşamda önemli yer tutan değişiklikler üzerine konuşulur. (Elektronik cihazlar vurgulanır)

Öğrenciler 3 grup oluştururlar ve geleceğin olası sorunları ile ilgili tahminlerde bulunurlar. Daha sonra grupların tahminleri değerlendirilir.

EK-9. (devam)

Sekizinci Oturum

Konu: İnsan ve Çevre İlişkisi- 5

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 27.05.2019

Yer: Fen Bilimleri Dersliği

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Doğaçlama, rol oynama, pantomim, fotoğraf karesi

Araç-Gereçler: Akıllı tahta, video, A4 kâğıt, kalem

Kazanımlar:

- İnsan- çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır. (F.5.6.2.2)
- Günlük yaşamda kullandığı ürünlerin çevreye olan etkisini sorgular.
- İzlediği animasyonun kendinde bıraktığı baskın etkiyi canlandırır.
- Çevresel sorunlardan etkilenen ekosistem unsurlarını tartışır.
- İnsanın çevre üzerindeki etkilerini olumlu ve olumsuz yönleriyle tasarlar ve sunar.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler çember oluştururlar. Yavaşça gözlerini kapatarak son 24 saatte kullandıkları ürünleri düşünürler. Gözlerini açtıktan sonra akıllarına gelen ürünleri paylaşırlar.

Öğretmen, öğrencilerden gelen örnekleri dinledikten sonra;

- Bu ürünlerin tamamına gerçekten ihtiyacınız var mıydı?
 - Bu ürünler nasıl elde ediliyorlar?
 - Bu ürünler elde edilirken doğa etkileniyor mu? Soruları yönetilir.
- Bu sorularla ilgili görüşler alındıktan sonra öğretmen öğrencilere insanların kendi ihtiyaçları doğrultusunda doğal çevreyi tahrip edebildiklerini söyler.

II. CANLANDIRMA

2. Etkinlik

İnsan ve çevre etkileşiminin anlatıldığı Steve Cutts'a ait MAN isimli animasyon (3:36) izlenir. Animasyonda kendilerini en çok etkileyen durumu sessiz ve sözsüz şekilde pantomimle canlandırırılar.

3. Etkinlik

Öğrenciler iki grup oluşturarak aşağıda verilen durumları canlandırırılar.

1) Su ekosistemini oluşturan -canlı/ cansız- varlıklarsınız. Büyük bir petrol şirketinin petrol yüklü gemisi bulunduğu bölgeden geçişi esnasında büyük miktarda petrol sızdırdı. Bu durumun ekosisteminizi nasıl etkileyeceğini -o varlıklarmış gibi- kendi

aranızda tartışıyoruz.

2) Orman ekosistemini oluşturan -canlı/ cansız- varlıklarıdır. Ormanın tam ortasına yapılması planlanan büyük bir tatil köyünün ekosistemini nasıl etkileyeceğinizi -o varlıkları gibi- aranızda tartışıyoruz

III. DEĞERLENDİRME

4. Etkinlik

İnsanın doğa üzerindeki etkilerini anlatan bir grup fotoğrafı tasarımları istenir.

Daha sonra bu fotoğrafta yer alan durumlar üzerine tartışılır.

EK-9. (devam)

Dokuzuncu Oturum

Konu: Yıkıcı Doğa Olayları- 1

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 30.05.2019

Yer: Okul Bahçesi

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Eğitsel oyun, doğaçlama, rol oynama

Araç-Gereçler: Müzik çalar, fotoğraflar (doğal felaketler), okuma parçası

Kazanımlar:

- Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar. (F.5.6.3.1)
- Belirtilen doğa olayına ilişkin fotoğrafı tanır, bulur.
- Yanardağ patlamasının etkisini canlandırır.
- Seçtiği yıkıcı doğa olayını canlandırır.
- Yıkıcı doğa olaylarının sebeplerini tartışır.
- Yıkıcı doğa olaylarını engellemek için alınabilecek önlemleri açıklar.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler ikili eşler olurlar. Öğretmen, mekânda farklı yerlere farklı yıkıcı doğa olaylarını gösteren fotoğraflar (kasırga, hortum, deprem, sel, heyelan, volkan) asar. Öğrenciler müzik eşliğinde dans ederlerken müzik durdurulur ve bir doğa olayının ismi söylenir. Bu doğa olayını gösteren fotoğrafa doğru koşarlar. Fotoğrafa en geç giden ya da yanlış fotoğrafa giden gruplar elenir. Elenen gruplar hakemlik konusunda öğretmene yardımcı olurlar.

II. CANLANDIRMA

2. Etkinlik

Yanardağ patlaması ile ilgili bir okuma parçası (EK- 18) verilir. Öğrenciler bu parçayı okuyarak bu patlamayı bütün grup canlandırması şeklinde tasarlarlar.

3. Etkinlik

Bu etkinlikte de öğrenciler doğal süreçlerle meydana gelen bir doğa olayını kendileri seçerek, kendi kurguları ile oluşturdukları durumu canlandırırlar.

Öğrencilere bırakılmasının nedeni bu grubun canlandırma sürecine alışmış olmasıdır.

III. DEĞERLENDİRME

4. Etkinlik

Yıkıcı doğa olayları niçin gerçekleşiyor?

Sizin tecrübe ettiğiniz bir doğa olayı var mı? Nerede? Ne zaman? Ne hissettiniz?

Bu doğa olaylarını engellemek mümkün mü?

En fazla üç cümle ile bugünün değerlendirmesini yapabilir misiniz?

EK-9. (devam)

Onuncu Oturum

Konu: Yıkıcı Doğa Olayları- 2

Kavramlar:

Grup: Beşinci sınıf öğrencileri (10 kız, 6 erkek)

Tarih: 30.05.2019

Yer: Okul Bahçesi

Süre: 40+40 (80 dakika)

Yöntem: Yaratıcı drama

Teknikler: Doğaçlama, rol oynama,

Araç-Gereçler: Fotoğraf (EK- 18), okuma parçası, broşür şablonu, renkli kalem

Kazanımlar:

- Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder. (F.5.6.3.2)
- Depremden korunma yollarını fark eder.
- Doğal afetlerin gerçekleşme anını canlandırır.
- Doğal afetlerden korunma yollarını ifade eder.
- Doğal afetlere ilişkin ürün (broşür) tasarlar.

Süreç

I. HAZIRLIK ISINMA

1. Etkinlik

Çök, kapan, tutun oyunu oynanır. Yönergelerle birlikte çökme, kapanma ve tutunma hareketlerini gerçekleştirirler. Birkaç denemeden sonra öğretmen yönergeleri daha hızlı verir. Şaşırana ya da yönergeyi geç gerçekleştiren öğrenciler elenirler.

Etkinlikten sonra **çök**, **kapan** ve **tutun** yönergelerinin onlar için neler ifade ettiği sorulur. Alınan dönütler sonrasında bu hareketlerin depremden korunma için gerekli duruşlar olduğu belirtilir.

II. CANLANDIRMA

2. Etkinlik

Öğrenciler sırasıyla deprem, heyelan, sel diyerek üç grup oluştururlar. Öğrenciler grup isimlerinde yer alan doğal afetin gerçekleşme anını canlandırır.

3. Etkinlik

Her gruba grup ismine uygun okuma parçaları verilir. *Bu çalışmada Sebit VCloud Platformunda yer alan bilgiler verilmiştir.* Gruplar okuma parçalarını okuduktan sonra bu afetlerden nasıl korunabileceklerini gösteren bir canlandırma tasarlarlar.

III. DEĞERLENDİRME

4. Etkinlik

Her grup kendisine verilen doğal afetin ne olduğu, bu afetten korunmak için neler yapılabileceğine dair bilgilerin yer aldığı bir broşür oluştururlar. Daha sonra tüm öğrencilerle broşürler değerlendirilir.

EK- 10. OTURUM İÇERİKLERİ

Etkinlikler rakamlarla ifade edilmektedir. Buna göre; ilk rakam oturum numarasını, ikinci rakam ise ilgili oturumun kaçınıcı etkinliği olduğunu ifade etmek için kullanılacaktır. Örneğin **Etkinlik 1.5.** birinci oturumun beşinci etkinliği anlamına gelmektedir.

Etkinlik 1.5. 14 Kurt adlı okuma parçasını ifade eder. Bu etkinliğin kazanımları “*Okuma parçası ile fotoğrafları eşleştirir. Eşleştirdiği parçaları değerlendirir.*” şeklindedir. Bu etkinlikte canlandırma ve fotoğraf karesi tekniklerinden yararlanılmış ve Türkçe zümresi ile iş birliği yapılmıştır. Etkinliklerin ayrıntılarına ek- x’ten ulaşılabilir.

	HAZIRLIK ISINMA			CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME
	1. Etkinlik	2. Etkinlik (Köşe Kapmaca)	3. Etkinlik (İç Çember- Dış Çember)	4. Etkinlik	5. Etkinlik	6. Etkinlik
1. OTURUM Biyçeşitlilik- 1	Bedensel hareketler içeren yönergelerin müzik ritmine uygun gerçekleştirilmesi.	Deniz, göl, orman ve çöl adı verilen köşelere yönergeye uygun olarak gidilmesi.	Verilen kavramlardan yararlanılarak ekosistem tanımının yapılması.	Doğada var olan canlı ve/ veya cansız unsurların - bedenlere form vererek- sesli ve sözlü şekilde canlandırılması.	14 Kurt adlı okuma parçası okunduktan sonra bu parçada yer alan bilgileri içeren fotoğraf karesi oluşturulması.	Hissettim, fark ettim ve öğrendim şeklinde başlık atılmış fon kartonlara oturma ait düşüncelerin yazılması.
KAZANIM	• <i>Doğal yaşamdaki çeşitliliğin farkına varır.</i>	• <i>Deniz, göl, orman ve çöl gibi kavramları fark eder.</i>	• <i>Ekosistem ile ilgili kavramları sorgular.</i>	• <i>Ekosistemi oluşturan unsurları yorumlar.</i>	• <i>Okuma parçası ile fotoğrafları eşleştirir.</i> <i>Eşleştirdiği parçaları değerlendirir.</i>	• <i>Ekosistem ve biyçeşitlilik ile ilgili kazanımlarını özetler.</i>
	Oturumun Kazanımı: <i>Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. (F.5.6.1.1)</i>					
YÖNTEM/TEKNİK	Eğitsel oyun			Canlandırma	Canlandırma, fotoğraf karesi	Beyin fırtınası
DİSİPLİNLER	Müzik	Türkçe		Türkçe		

EK- 10. (devam)

		HAZIRLIK ISINMA			CANLANDIRMA	DEĞERLENDİRME
		1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik	5. Etkinlik
2. OTURUM	Farklı duygular oluşturan doğa unsurlarının isimlerinin paylaşılması.	Etkinlik 2.1’de paylaşılan doğa unsuru isimlerini kullanarak çemberde uygun bir yer bulunması.	Çemberde daha önce söylenmemiş canlı isimleri söyleyerek en fazla sayıda tür ismine ulaşılması.	Bilgi kartları ile özellikleri verilen canlıların tahmin edilmesi, resmedilmesi ve canlandırılması.	Oturum boyunca öğrenilenlerin paylaşılması, tartışılması.	
KAZANIM	<ul style="list-style-type: none">• Kendini ve arkadaşlarını etkileyen doğa unsurlarını fark eder.	<ul style="list-style-type: none">• Arkadaşlarını etkileyen doğa unsurlarını hatırlar.	<ul style="list-style-type: none">• Canlı ve cansız varlıkları ayırt eder.• Canlıların yaşam alanlarını sorgular.	<ul style="list-style-type: none">• Canlı özellikleri ile canlıyı ilişkilendirir.• Verilen özelliklerine göre canlıyı tahmin eder.	<ul style="list-style-type: none">• Öğrendiklerini tartışır.	
Oturumun Kazanımı: <i>Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular. (F.5.6.1.1)</i>						
YÖNTEM/ TEKNİK		Eğitsel oyun	Eğitsel oyun	Canlandırma, rol oynama	Beyin fırtınası	
DİSİPLİNLER	Müzik					

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA		CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME
	1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik	5. Etkinlik
3. OTURUM Biyçeşitlilik- 3	(Balık Ağı) Yönerge ve müzik ritmine uygun olarak balık ağı oyununun oynanması.	Nesli tükenmiş ya da tükenmekte olan canlılarla ilgili fotoğraf sergisinin gezilmesi.	Sergide yer alan canlıların soylarının tükenmesine neden olan unsurların tartışılması.	Biyçeşitliliğin ne olduğunun ve öneminin öğretmen rolde tekniği ile anlatılması.	Biyçeşitlilikle ilgili afiş yapılarak fen bilimleri dersliğinin önündeki panoya asılması.
KAZANIM	<ul style="list-style-type: none">• <i>Balık türlerini fark eder.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Nesli tükenmiş ya da tükenmekte olan canlıları bilir.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Canlıların nesillerinin nasıl tükenmiş olabileceğini tartışır.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Biyçeşitliliği tanımlar.</i>• <i>Biyçeşitliliğin önemini fark eder.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Biyçeşitlilikle ilgili ürün tasarlar ve sunar.</i>
	Oturumun Kazanımı: <i>Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır. (F.5.6.1.2)</i>				
YÖNTEM/ TEKNİK			Canlandırma, rol oynama	Öğretmen rolde	
DİSİPLİNLER	Müzik, Beden Eğitimi	Görsel Sanatlar		Sosyal Bilgiler	Bilişim Teknolojileri

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA	CANLANDIRMA	DEĞERLENDİRME
4. OTURUM	1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik
İnsan ve Çevre İlişkisi- 1	Vücudun ikinci etkinlikte yapılacak bedensel hareketler için hazırlanması, ısındırılması.	İnsan ve doğa arasındaki tarihsel sürecin ve bu süreçte meydana gelen değişimlerin yönergelere uygun olarak canlandırılması.	(Etkileşimli Sergi) Sadece poster başlıkları verilmiş sergi öğrenciler tarafından hazır hale getirilir. (Resim, slogan vs.)
KAZANIM	<ul style="list-style-type: none">• <i>Bedensel egzersizlerle vücudunu canlandırma ve rol oynama için hazırlar.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>İnsanın geçmişten günümüze doğa ile etkileşimini ifade eder.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Zaman içerisinde değişen toplumsal süreçleri ürün olarak sunar.</i>
	Oturumun Kazanımı: <i>İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. (F.5.6.2.1)</i>		
YÖNTEM/ TEKNİK		Canlandırma, rol oynama	İstasyon
DİSİPLİNLER	Beden Eğitimi	Sosyal Bilgiler	Görsel Sanatlar, Sosyal Bilgiler

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA		CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME
	1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik	5. Etkinlik
5. OTURUM İnsan ve Çevre İlişkisi- 2	<ul style="list-style-type: none">Hava, su ve toprak yönergelerine uygun olarak bedensel form oluşturulması.	<ul style="list-style-type: none">Yönergeye uygun olarak doğru zamanda barınak bulunması.	<ul style="list-style-type: none">Bilgi kartlarını kullanarak olası çevresel kirliliklere ilişkin canlandırma yapılması.	<ul style="list-style-type: none">Bir insan faaliyetine bağlı olarak ortaya çıkabilecek çevresel bozulmalara ilişkin canlandırma yapılması.	Hızlı nüfus artışının neden olduğu çevre kirlilikleriyle ilgili Çevre ve Orman Bakanlığı'na mektup yazılması.
KAZANIM	<ul style="list-style-type: none"><i>Ekosistemin cansız unsurlarından hava, su ve toprak ile ilgili bedensel form verir.</i>	<ul style="list-style-type: none"><i>Canlıların çevresel sorunlardan (barınak bulma) nasıl etkilendiğini sorgular.</i>	<ul style="list-style-type: none"><i>Ekosistemi tehdit eden unsurlara karşı çözümlerini ifade eder.</i>	<ul style="list-style-type: none"><i>Ekosistemi tehdit eden unsurların canlılar üzerindeki etkilerini tartışır.</i>	<ul style="list-style-type: none"><i>Çevre kirliliğinin canlılar üzerindeki olumsuz etkilerini sorgular.</i>
	Oturumun Kazanımı: <i>İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder. (F.5.6.2.1)</i>				
YÖNTEM/ TEKNİK	Eğitsel oyun	Eğitsel oyun	Rol oynama	Canlandırma, rol oynama	
DİSİPLİNLER					Türkçe

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA		CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME	
	1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik		
6. OTURUM İnsan ve Çevre İlişkisi- 3	Yaşanılan şehirdeki en büyük çevresel problemin ne olduğunun tartışılarak o soruna mekâna asılan görsellerle ilgili etkileşimde bulunulması.	Grupların mekânda asılı görsellerden birini -diğer gruplara söylemeden-donuk imge ile canlandırması ve bu canlandırmanın diğer gruplar tarafından doğru fotoğrafla eşleştirilmesi.	Seçilen fotoğraftaki ana gelecek şekilde geriye dönüş tekniği ile canlandırma yapılması.	Kayseri'deki hava kirliliğinin nasıl çözülebileceğine dair bütün grup tartışmasının ardından yayınlanmak üzere manifesto yazılması . Manifestonun okulun giriş kapısına ve ortaokul koridor girişine asılması.		
KAZANIM	<ul style="list-style-type: none">• Yaşadığı bölgedeki çevresel sorunları fark eder.• Çevresel sorunların nedenlerini tartışır.	<ul style="list-style-type: none">• Canlandırmalar ile fotoğrafları eşleştirir.	<ul style="list-style-type: none">• Çevresel sorunların olası nedenlerine ilişkin tahminlerini sunar.	<ul style="list-style-type: none">• Çevresel sorunlara çözümler üretir.		
YÖNTEM/ TEKNİK		Donuk imge	Canlandırma, geriye dönüş (flash back)	Rol içinde yazma, problem çözme		
DİSİPLİNLER				Türkçe		

EK- 10. (devam)

		HAZIRLIK ISINMA		CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME	
		1. Etkinlik		3. Etkinlik		5. Etkinlik	
		(Bulmaca- Sözcük Avı)		2. Etkinlik		4. Etkinlik	
7. OTURUM	Sözcük avı türündeki bulmacanın çözümlenmiş sloganın bulunması.	Aynı bölgeye ait farklı zamanlarda çekilmiş fotoğrafların incelenerek o bölge/bölgelerde meydana gelmiş olabilecek olayların neler olabileceğinin tartışılması.	Aynı bölgeye ait farklı zamanlarda çekilmiş fotoğrafların incelenerek süreç içerisinde meydana gelmiş olaylara ilişkin canlandırmalar yapılması.	Bölgeye ait son fotoğrafın başlangıç anı olarak kullanılarak ilerde meydana gelebilecek olayların canlandırılması.	Gelecekte meydana gelebilecek sorunların tartışılması.		
KAZANIM	<i>• Slogan cümlesini keşfeder.</i>	<i>• Çevre sorunlarına neden olan insan faaliyetlerini tartışır.</i>	<i>• Gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına karar verir.</i>	<i>• Gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına karar verir.</i>	<i>• Gelecekte oluşabilecek çevresel sorunlara dair çıkarımda bulunur.</i>		
YÖNTEM/ TEKNİK	Oturumun Kazanımı: İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur. (F.5.6.2.3)						
DİSİPLİNLER	Eğitsel oyun						
	Türkçe						

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA	CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME
	1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik
8. OTURUM İnsan ve Çevre İlişkisi- 5	Öğrencilerin son 24 saatte kullandıkları ürünleri paylaşması. Bu ürünlerin çevreye etkilerinin tartışılması.	Steve Cutts'a ait MAN isimli animasyonun izlenmesi. İlgi çekici sahnelerin pantomimle canlandırılması.	Bir ekosistemde yer alan unsurların o varlıklarmış gibi canlandırılması.	İnsanın doğa üzerindeki etkilerini anlatan bir grup fotoğrafı oluşturulması.
KAZANIM	<i>• Günlük yaşamda kullandığı ürünlerin çevreye olan etkisini sorgular.</i>	<i>• İzlediği animasyonun kendinde bıraktığı baskın etkiyi canlandırır.</i>	<i>• Çevresel sorunlardan etkilenen ekosistem unsurlarını tartışır.</i>	<i>• İnsanın çevre üzerindeki etkilerini olumlu ve olumsuz yönleriyle tasarlar ve sunar.</i>
	Oturumun Kazanımı: <i>İnsan- çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır. (F.5.6.2.2)</i>			
YÖNTEM/ TEKNİK		Pantomim	Canlandırma	Fotoğraf karesi
DİSİPLİNLER				

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA	CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME
	1. Etkinlik	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik
9. OTURUM	(Eşli Köşe Kapmaca)			
Yıkıcı Doğa Olayları-1	Müzik durduğunda ismi söylenen doğal afete ilişkin fotoğrafa gidilmesi.	Yanardağ patlamasına ilişkin verilen okuma parçasına ait canlandırma yapılması.	Seçilen bir doğa olayının gerçekleşmesine anına ait canlandırma yapılması.	Yıkıcı doğa olaylarına ilişkin gerçekleştirilen oturuma ilişkin değerlendirme yapılması.
	<ul style="list-style-type: none">• <i>Belirtilen doğa olayına ilişkin fotoğrafı tanır, bulur.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Yanardağ patlamasının etkisini canlandırır.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Seçtiği yıkıcı doğa olayını canlandırır.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Yıkıcı doğa olaylarının sebeplerini tartışır.</i>• <i>Yıkıcı doğa olaylarını engellemek için alınabilecek önlemleri açıklar.</i>
KAZANIM	Oturumun Kazanımı: <i>Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar. (F.5.6.3.1)</i>			
YÖNTEM/ TEKNİK	Eğitsel oyun	Canlandırma	Canlandırma	
DİSİPLİNLER				

EK- 10. (devam)

	HAZIRLIK ISINMA	CANLANDIRMA		DEĞERLENDİRME
	1. Etkinlik (Çök- Kapan- Tutun)	2. Etkinlik	3. Etkinlik	4. Etkinlik
10. OTURUM Yıkıcı Doğa Olayları- 2	Yönergelere uygun olarak depremden korunmak için gerekli olan duruşların gerçekleştirilmesi.	Deprem, heyelan ve sel gibi doğal afetlerin gerçekleşme anının canlandırılması.	Verilen okuma parçalarından yola çıkarak doğal afetlerden korunma yollarının canlandırılması.	Yıkıcı doğa olaylarına ilişkin broşür hazırlanması.
KAZANIM	<ul style="list-style-type: none">• <i>Depremden korunma yollarını fark eder.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Doğal afetlerin gerçekleşme anını canlandırır.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Doğal afetlerden korunma yollarını ifade eder ve sunar.</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Doğal afetlere ilişkin ürün (broşür) tasarlar.</i>
	Oturumun Kazanımı: <i>Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder. (F.5.6.3.2)</i>			
YÖNTEM/ TEKNİK		Canlandırma	Canlandırma	
DİSİPLİNLER			Türkçe	Türkçe, Görsel Sanatlar

EK- 11. ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
KOCASINAN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99621975-605.02-E.8513840
Konu : İren Özgün NALÇACT'ın Araştırma İzni

29.04.2019

ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi İren Özgün NALÇACT'ın "5. Sınıf İnsan ve Çevre Ünitesinin Öğretme Yönelik Bir Eylem Araştırması" konulu çalışmayı okulunuzda veli izinleri alınması kaydıyla öğrenim gören 5. ve 6. sınıf öğrencilerine yönelik yapmasında bir sakıncanın olmadığı, Anket Değerlendirme Komisyonu tarafından tespit edilmiş olup, eğitim-öğretimi aksatmadan okul müdürlüğünün gözetiminde ve sorumluluğunda araştırmanın 2018-2019 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar yapılmasının uygun görüldüğü ile ilgili, Valilik Makamından alınan 26/04/2019 tarih ve 8334342 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Farak UZUNKOCA
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek: Yazı ve Ekleri (19 Sayfa)

Sabancı Mah. İstasyon Cad. No:20
Kocasinan/KAYSERİ
Elektronik Ad: www.kocasinan.meb.gov.tr
Tel: (0 352) 339 73 74 (D.136) Faks: (0 352) 339 73 73

Strateji ve Geliştirme Hizmetleri

Şube Müdürü: Faruk UZUNKOCA
Şef: Recep YÜRÜK
Vh&E: Cildem SEÇKİN

EK- 12. VELİ ONAM FORMU

Sayın Velimiz,

Okulumuz 5A sınıfı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek bu çalışma, “5. Sınıf İnsan ve Çevre Ünitesinin Öğretimine Yönelik Bir Eylem Araştırması” adıyla, 6 Mayıs 2019- 11 Haziran 2019 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Beşinci sınıf Fen Bilimleri dersi öğretim programında yer alan “İnsan ve Çevre” ünitesinde öğrencilerin yaşadığı sorunları belirlemek, bu sorunları çözebilmek amacıyla eylem planı hazırlamak ve bu eylemin sonucunda öğrencilerin bu konu ile ilgili sorunlarının çözümlü çözülmeye yanıt aramaktır. Bu çalışma öncesinde 6. sınıf öğrencileri ile yapılan doküman analizi ve görüşmeler neticesinde “İnsan ve Çevre Ünitesi”nin 5. sınıf boyunca hatırlamakta en fazla zorluk çektikleri ünite olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun araştırılmasına ek olarak bu sorunun giderilmesi adına bu yıl 5. sınıftaki öğrencilerimizle İnsan ve Çevre Ünitesinin MEB kazanımları temelinde, MEB tarafından uygun görülen ders saatlerince ‘yaratıcı drama yöntemi ve disiplinlerarası yaklaşım tasarımı’ ile işlenmesi, görüşme ve gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. MEB tarafından çalışmanın uygulanabileceğine dair izin yazısını arka sayfada bulabilirsiniz. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalıdır. Müfredat dışında herhangi bir çalışma yapılmayacak, ilgili ünitenin farklı bir yaklaşım ile öğretimi gerçekleştirilecektir. Bu çalışma sonucunda edinilecek bilgilerin önümüzdeki yıllarda gerçekleştirilecek eğitim ve öğretimde yöntem çeşitliliği açısından yol gösterici olması beklenmektedir. Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz.

Saygılarımla,

Fen Bilimleri Öğretmeni: İren Özgün NALÇACI

İletişim Bilgileri: Tel: 0252 244 2000 1034

e-posta: iletisim@okulbilgi.com.tr

Velisi bulunduğum 5A sınıfı numaralı öğrencisi

.....’in yukarıda açıklanan çalışmaya katılmasına izin veriyorum.

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.....

Veli Adı-Soyadı ve İmzası

Telefon Numarası:

EK- 13. VELİ ONAM FORMU ÖRNEĞİ

Sayın Velimiz,

Okulumuz 5A sınıfı öğrencilerine yönelik gerçekleştirilecek bu çalışma, "5. Sınıf İnsan ve Çevre Ünitesinin Öğretimine Yönelik Bir Eylem Araştırması" adıyla, 6 Mayıs 2019-11 Haziran 2019 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Beşinci sınıf Fen Bilimleri dersi öğretim programında yer alan "İnsan ve Çevre" ünitesinde öğrencilerin yaşadığı sorunları belirlemek, bu sorunları çözmek amacıyla eylem planı hazırlamak ve bu eylemin sonucunda öğrencilerin bu konu ile ilgili sorunlarının çözülüp çözülmediğine yanıt aramaktır. Bu çalışma öncesinde 6. sınıf öğrencileri ile yapılan doküman analizi ve görüşmeler neticesinde "İnsan ve Çevre Ünitesi"nin 5. sınıf boyunca hatırlamakta en fazla zorluk çektikleri ünite olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun araştırılmasına ek olarak bu sorunun giderilmesi adına bu yıl 5. sınıftaki öğrencilerimizle İnsan ve Çevre Ünitesinin MEB kazanımları temelinde, MEB tarafından uygun görülen ders saatlerinde 'yaratıcı drama yöntemi ve disiplinlerarası yaklaşım tasarımı' ile işlenmesi, görüşme ve gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. MEB tarafından çalışmanın uygulanabileceğine dair izin yazısını arka sayfada bulabilirsiniz. Araştırma uygulamasına katılımı tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Müfredat dışında herhangi bir çalışma yapılmayacak, ilgili ünitenin farklı bir yaklaşım ile öğretilmesi gerçekleştirilmeyecektir. Bu çalışma sonucunda edinilecek bilgilerin önümüzdeki yıllarda gerçekleştirilecek eğitim ve öğretimde yöntem çeşitliliği açısından yol gösterici olması beklenmektedir. Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz.

Saygılarımla,

Fen Bilimleri Öğretmeni: İren Özgün NALÇACI

İletişim Bilgileri: Tel: [REDACTED]

e-posta: [REDACTED]

Velisi bulunduğum 5A sınıfı [REDACTED] numaralı öğrencisi [REDACTED]

[REDACTED] Şs.'in yukarıda açıklanan çalışmaya katılmasına izin veriyorum.

(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

02/05/2019

İsim-Soy isim İmza: [REDACTED]

Veli Adı-Soyadı: [REDACTED]

Telefon Numarası: [REDACTED]

EK- 14. AFİŞ ÇALIŞMASI ÖNCESİ GRUP TARTIŞMA KAĞIDI

1. Biyo çeşitlilik ne işe yarar?
2. Türkiye'deki en tehlikeli canlı nedir?
3. Türkiye'de krize sokan tükenen canlılar neledir?
4. Biyo çeşitlilik nedir?
5. " " olmasa ne olur?

Bilimsel afiş bilgilendirmek için afiş ilgi çekmesi bakımından ebatlarını belirle, Renkler diklat çekecek konuyla ilgili renkler (maui güven/ Yeşil: huzur/ Kırmızı: güç) slogan, başlık Neyi anlatmak istiyorum, ilgi çekici, bilim yacı tipi ne

EK- 15. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞINA YAZILAN MEKTUP ÖRNEKLERİ

Seğer Çevre ve Orman Bakanlığı,
İnsanlar yaşadıkları çevreleri ve çevreye ihtiyaçlarımlarına göre hareket eder ve bu çevreyi
koruma ve geliştirme için çalışır. Bu ihtiyaçlarımız yüzünden yaşadığımız
yaşam tarzı değişiyor ve bu hiç iyi değil. Aynı zamanda doğal ortamı koro-
yan insanların etkisiyle yaşadığımız yer de değişiyor. Benim düşüncem çevreye ve doğaya
duyarlı insanlar, pislikleri topluyorlar, çöpleri toplayıp çöplerini ve çöplükleri ortadan
aldıkları için verdiğimiz çöplere çözümler buluyorlar, hayvanları koruyorlar.

15 Mayıs 2019

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Merhaba, ben [Redacted] Sizi fen bilimleri dersinde
Çevre ve İnsan konusu yanı boygesitlilik ile ilgili ve drama
yapıyoruz. Ben bu dramadan doğayı ne kadar kötüye
kullandığımızı ve hayvanların çeşitliliğini öğrendim.
Ben artık çevreyi koruyacağım, kirlenmeyi de uyaracağım.
Siz nasıl çevreyi kirlenmeyi uyarıyorsunuz ben de
yapacağım. İnsallah çevreyi kirlenmelerin cezasını bulur.
Kolay Gelsin ☺

Kanser: Odtü Koleji

[Redacted]

SIA öğrencisi [Redacted]

Tarih: 16 Mayıs 2019 Perşembe

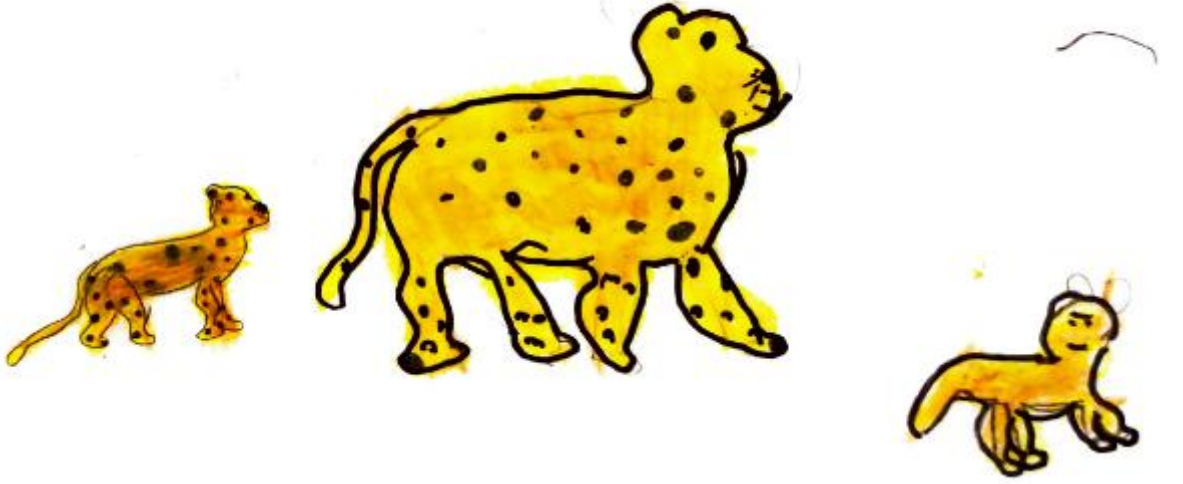
Çevre ve Orman Bakanlığına

SEVGİLERLE

EK- 16. ÇALIŞMALARINDAN ÖRNEKLER

Göl, bataklık, deniz, göl, tundra, okyanus, kutup, orman birer doğal yaşam alanıdır. Bu iklim koşullarında canlı ve cansız varlıklar birbiriyle etkileşim içinde dirler.

Etkinlik 1.3. Verilen Kavramlarla Ekosistem Tanımı Oluşturma

Etkinlik 2.4. Nesli Tükenme Tehlikesinde Olan Hayvanı Tahmin Etme

K	G	S	U	E	A	T	L	K	E
I	A	L	E	Ç	E	V	R	E	K
R	T	O	R	M	A	N	C	H	O
L	I	E		Ğ	I	S	I	A	S
	K		I		D		Ü	V	
L		T	U	N	D	R	A	A	S
	Ş	Ü	T	O	P	R	A	K	T
K	N	H	A	B	I	T	A	T	E
D	O	Ğ	A	L	Y	A	Ş	A	M

KELİME LİSTESİ
ÇEVRE
EKOSİSTEM
TUNDRA
ATIK
HABİTAT
HAVA
DOĞAL YAŞAM
KİRLİLİK
ORMAN
SU
İSİ
TOPRAK
GİZLİ

G Ç L E Ç E Ğ I

D Ü S Ü N !

Etkinlik 7.1. Bulmaca Etkinliği- Slogan Bulma

5-A Çevre Manifestosu

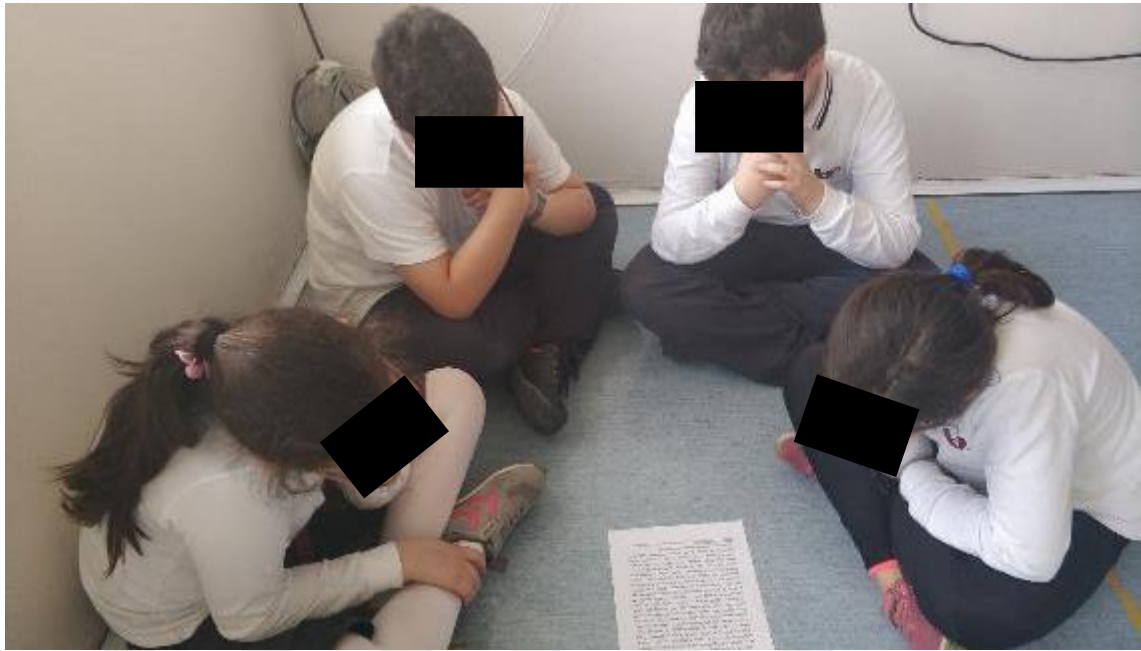
- 1- Bacalarında filtre kullanmayan fabrikalar cezalandırılacak.
- 2- Egzoz filtresi olmayan araçlar trafiğe çıkmayacak.
- 3- Elektrikli araç kullanılması için halk teşvik edilecek.
- 4- Yeşil alan bulunmayan mahalle kalmayacak.
- 5- Yenilenebilir enerji kullanımı arttırılacaktır.
- 6- Köçük kömür kullanımı engellenecektir.
- 7- Yakıtlarda kullanılan kükürt ve kurşun oranı azaltılacak.
- 8- "Koyseri Hava Kirliliği ile Mücadele Vakti" kararıyla halk bilinçlendirilecek.

EK- 17. OTURUMLARA AİT GÖRSELLER

Biyçeşitlilik- 1 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

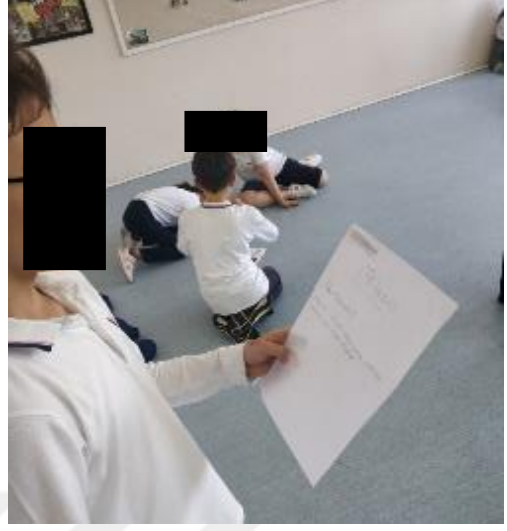

EK- 17. (devam) Biyoçeşitlilik- 2 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

Biyöçeşitlilik- 3 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

İnsan ve Çevre İlişkisi- 1 Oturumuna Ait Görseller

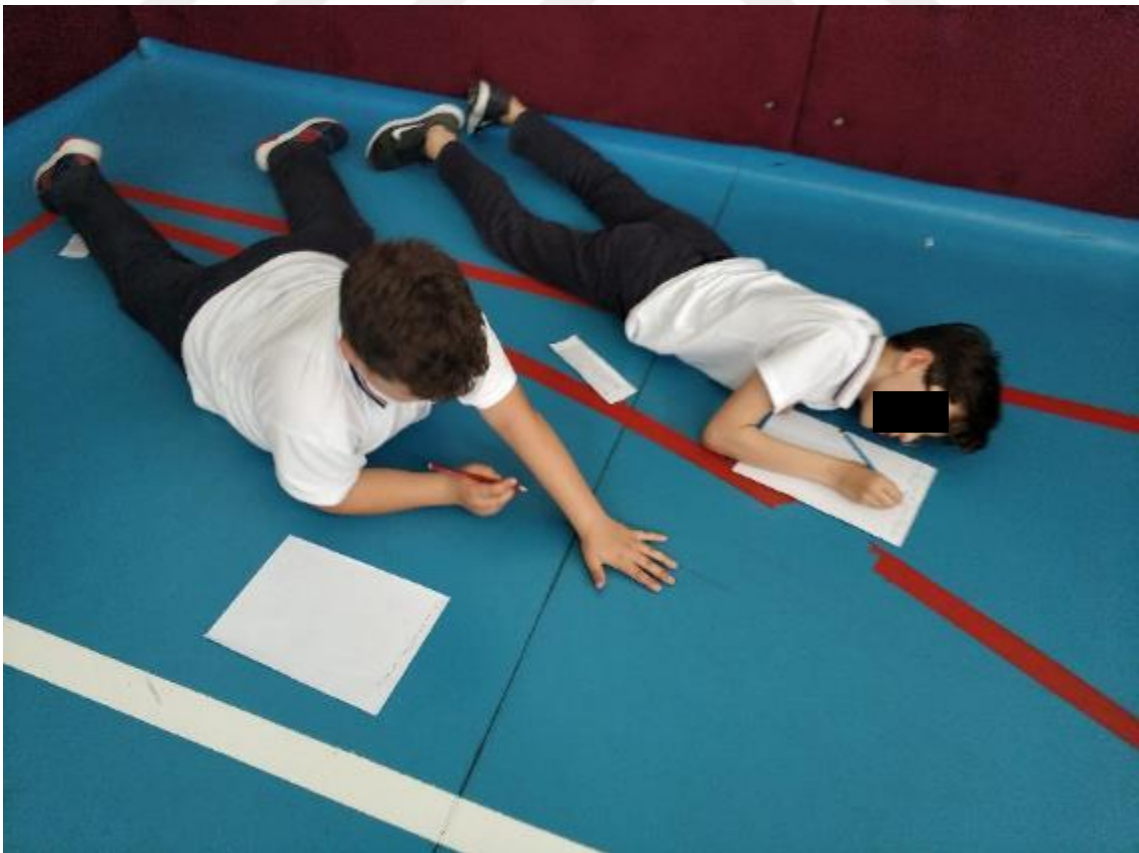

EK- 17. (devam)

İnsan ve Çevre İlişkisi- 2 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

EK- 17. (devam)

İnsan ve Çevre İlişkisi- 3 Oturumuna Ait Görseller

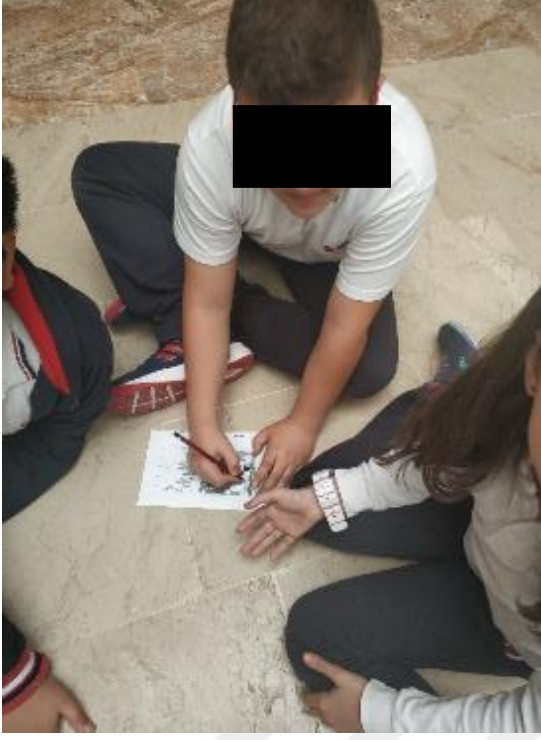

EK- 17. (devam)

EK- 17. (devam)

İnsan ve Çevre İlişkisi- 4 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

İnsan ve Çevre İlişkisi- 5 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

EK- 17. (devam)

Yıkıcı Doğa Olayları- 1 Oturumuna Ait Görseller

EK- 17. (devam)

Yıkıcı Doğa Olayları- 2 Oturumuna Ait Görseller

EK- 18. OTURUMLARDA KULLANILAN MATERYALLER

Etkinlik 1.5'te Kullanılan Metin

14 KURT

Doğadaki besin halkasının ve dönüşümün birbiriyle uyum içerisinde yer aldığı bu gerçek hikâye Amerika'daki ünlü Yellowstone Parkı'nda geçiyor. Yalnızca 14 kurdun salınmasıyla başlayan hikâye, parkın zaman içerisindeki dönüşümünü içeriyor.

1995'te 14 kurt yeniden Yellowstone Milli Parkı'na salındı. O an kimse kurtların bir mucizeye sebep olacağını bilmiyordu. Kurtların gelişle geyikler parkın başka bölgelerine kaçmaya başladı. Geyiklerin olmayışı bitkilerin yeniden büyümesi demektir. Birçok kavak ve söğüt ağacı büyümeye başladı. Bu tam da besin zincirinin tetiklendiği ana tekabül ediyordu. Ağaç ve çalılıkların artışıyla daha çok yemiş ve böcek oluşmaya başladı. Bu çeşitlilik birçok kuş ve diğer hayvan türlerinin de parka geri dönmesine sebep oldu. Daha önce parkta yok olan kunduz geri geldi. Kunduzların yaptığı barajlar su samuru, misk sıçanı ve çeşitli sürüngenlerin ilgi odağı oldu. Kurtlar aynı zamanda çakalları da öldürdü. Bu da fare ve tavşan nüfusunun artmasına sebep oldu ve kızıl tilki, sansar, porsuk ve baykuşların parktaki av sayısını arttırmış oldu. Kel kartal türünün bile nüfusu arttı. Fakat bundan daha ilginç olan kurtlar nehrin dahi değişimine sebep oldular. Bitki örtüsünün artışı bölgedeki erozyonu azalttı ve böylece nehir kıyıları stabil hale geldi. Su kanalları genişledi ve daha çok su havuzcuları oluştu. Böylece kurtlar Yellowstone Parkı'nın yeni ekosistem denge unsuru olmasının yanı sıra parkın fiziksel değişimine de sebep oldular. Av-Avcı dengesinin sağlanması çeşitliliğin ve doğanın dönüşümüne sebep oldu. <https://listelist.com/yellowstone-parki/>

EK- 18. (devam)

Etkinlik 2.4'te Kullanılan Metin

Kapadokya Soğanı

Kayalık-ormanlık alanları sever. Yerden yüksekliği 30-40 cm'dir. 900-1400 metreler yetişmesi için uygundur. Pembeye çalan çiçekler olgunlaştığında beyaz renk alır.
<https://www.tarim.com.tr>

Anadolu Parsı

Pars, aslan, kaplan ve jaguar gibi büyük kedilerin içinde en küçük cüsseli olanıdır. Diğer büyük kedilere göre uzun gövdesine göre daha kısa bacaklara sahiptir. Büyük kedilerin içinde en iyi ağaca tırmanabilen türdür. Geniş pençelerinde sivri ve keskin tırnakları, kısa ve toparlak kulakları, göz alıcı parlaklıkta kısa tüylü postu vardır. Post rengi ve tüy uzunluğu yaşam alanına göre değişmekle beraber, parlak sarımsı kahverengiden koyu sarımsı pas rengine kadar farklılık gösterebilir. Üstünde siyah benekler bulunur. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Pars>

Datça Hurması

Teke Yarımadası ve Datça'da yetişen bir bitkidir. Ortalama 10-15 metre boyunda olan Datça Hurması ağacının meyveleri 1,5 cm boyunda ve sarı-kahverengi arasında renk tonlarına sahiptir. Datça hurması ağaçları şiddetli rüzgârlardan olumsuz etkilendikleri için genellikle derin vadilerde hayatta kalmayı başarabiliyorlar.
<https://www.turktoyu.com>

Akbaş

Güçlü bir koruma içgüdüsüne sahip olan koruma ve çoban köpeğidir. Tüyleri çift katlıdır, uzun tüylerin yanında kısa ve daha sık olan tüyler bulunur. Rengi beyazdır. Kulak ve sırtta krem renk görülebilir. Burun ucu ve dudaklar kahverengi ya da siyahtır. Tırnaklar kahverengi ya da beyazdır. Baş vücutuyla orantılı iri ve basık boyun orta uzunluktadır. Burun ince ve uzun üst kısmı düzdür. Üst dudak sarkıktır.
<http://turkiyeendemik.weebly.com>

EK- 18. (devam)

İkinci Oturumda Kullanılan Görsel Materyaller

Kapadokya Soğanı

Anadolu Parsı

EK- 18. (devam)

Datça Hürması

Akbaş

EK- 18. (devam)

Üçüncü Oturumda Kullanılan Görsel Materyaller

EK- 18. (devam)

EK- 18. (devam)

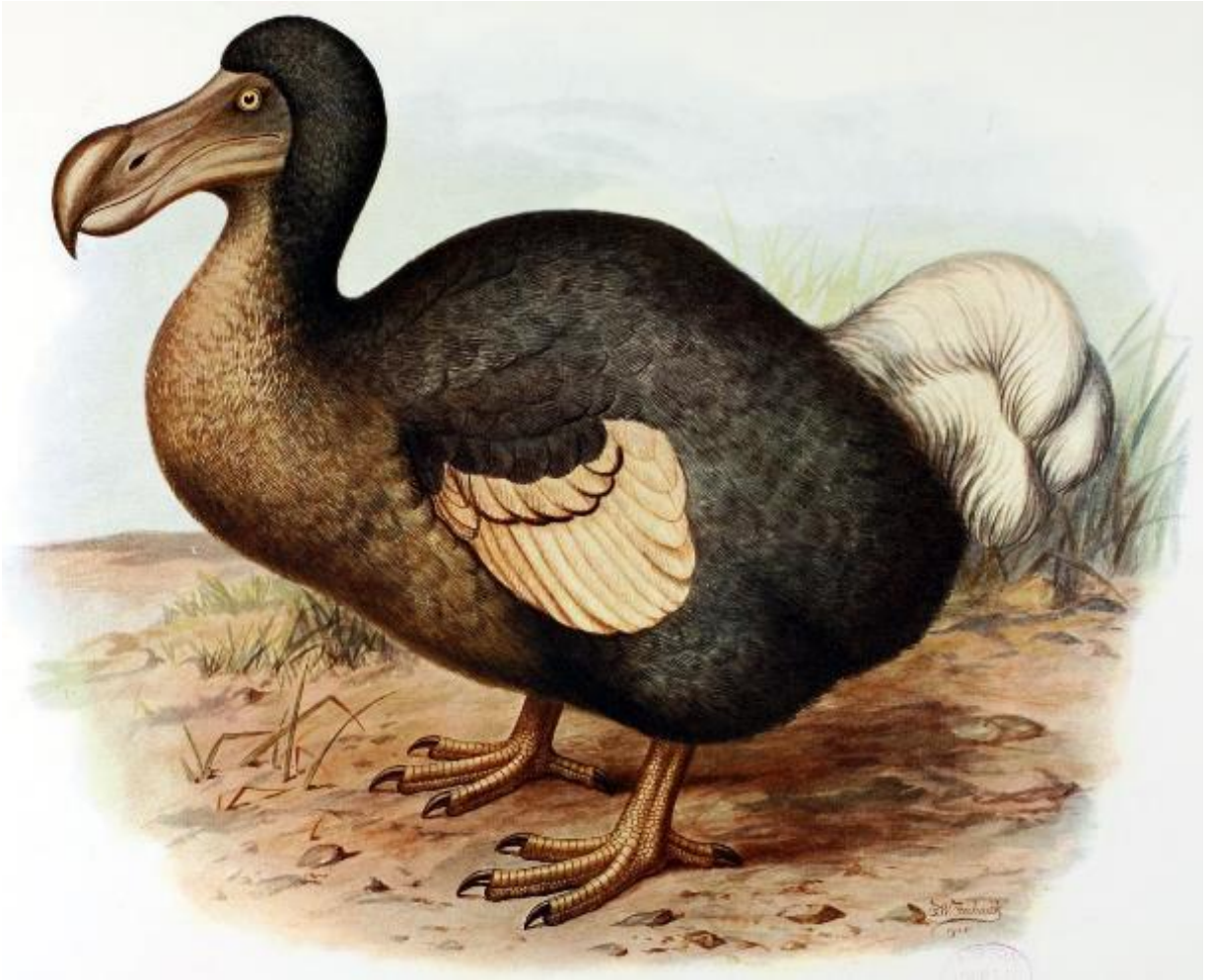
EK- 18. (devam)

EK- 18. (devam)

EK- 18. (devam)

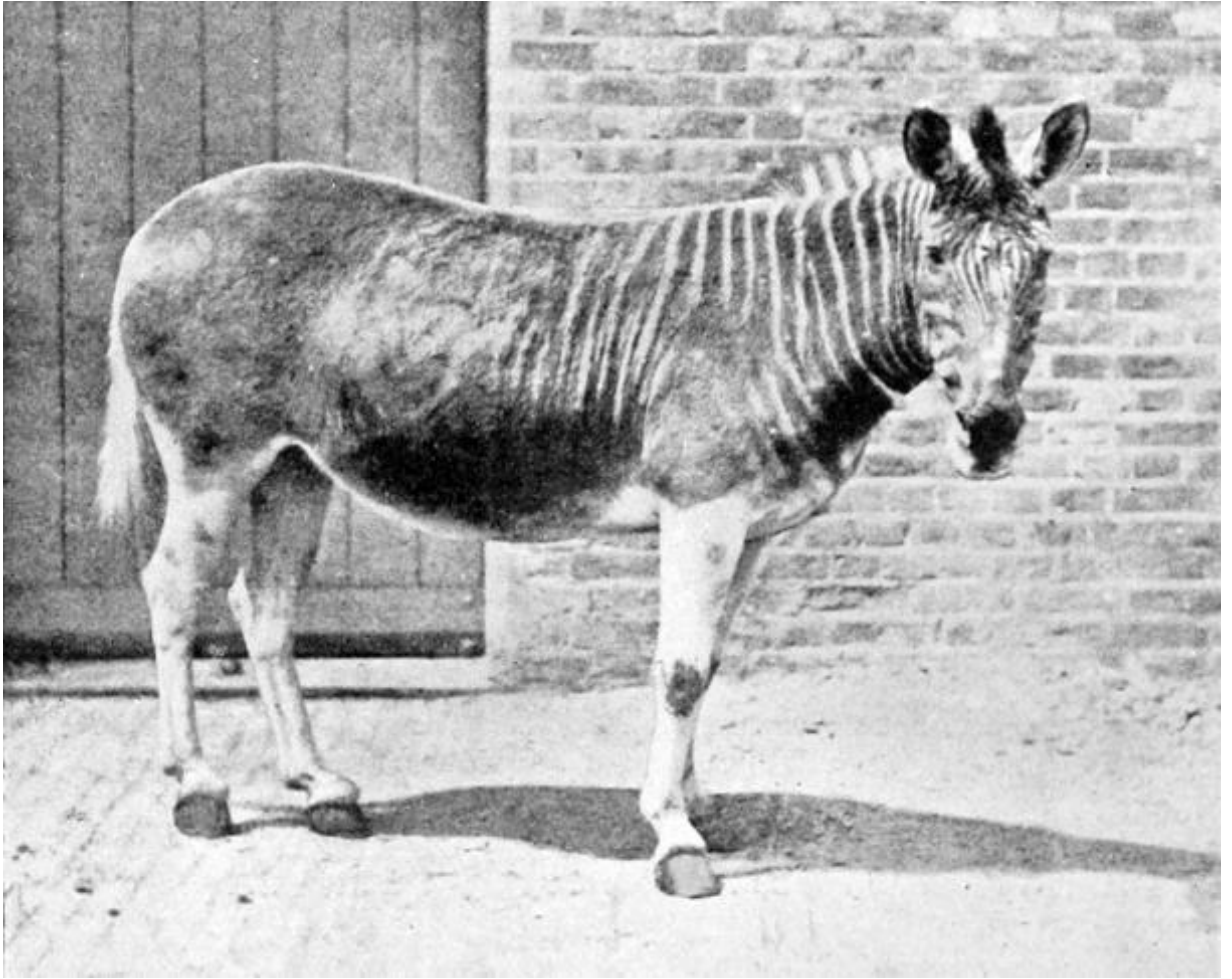
EK- 18. (devam)

EK- 18. (devam)

EK- 18. (devam)

EK- 18. (devam)

Altıncı Oturumda Kullanılan Görsel Materyaller

EK- 18. (devam)

EK- 18 (devam)

Etkinlik 5.3'te Kullanılan Bilgi Kartları

Grup 1

İnsanların da içinde bulunduğu bir ekosisteme ait canlısınız. İnsan nüfusun kontrolsüz olarak çoğalması –sizin için de hayati önemi olan- doğal kaynakların varlığını tehlikeye atmaktadır. Nüfusun bu düzensiz artışı sizlerin yerleşim yerlerini de tehdit etmektedir. **Nüfusun kontrolsüz olarak artmasına bağlı olarak meydana gelen çevre kirliliklerini** içeren bir kurguyu canlandırınız.

Grup 2

Çevrenin kirlenmesi ve bilinçsiz kullanımı pek çok bölge gibi ormanlara da ciddi zararlar vermektedir. Ormanlara bırakılan atıklar o bölgelerde toprak yapısını bozabilmekte, ağaçlara zarar verebilmektedir. Tahrip edilen bu ormanlarda ağaç sayısının azalması toprağı tutucu işlev gören ağaçların yok olmasına neden olmaktadır. Buna bağlı olarak da meydana gelen toprak kaymaları yüzünden yeterli ürün alınamaz hale gelmektedir. Bu durum bölgesel ve ulusal açlıkla sonlanabilmektedir. **Ormanların bilinçsiz kullanımına bağlı olarak meydana gelebilecek çevresel olayları** içeren bir kurguyu canlandırınız.

EK- 18. (devam)

Etkinlik 5.4'te Kullanılan Rol Kartları

Deniz (24 yaşında)

Bir çevrecisiniz. Gönüllü olarak çalıştığınız bölgede mutlaka korunması gereken endemik* türler bulunmaktadır. Bulduğunuz alanları kirleterek bu türlere zarar verme ihtimali çok yüksek olan bir fabrikanın açılmasına dair planlar yapıldığını öğrendiniz. Gerekli araştırmaları ve incelemeleri yaptıktan sonra fabrika atıklarının bu türlerin sonu olacağını rapor ettiniz. Yine araştırma yaptığınız bir günde ertesi gün inşaatı başlayacak olan fabrikanın sahibini bölgede gördünüz.

Başlangıç Anı: iş adamına yaklaşarak “Buraya fabrika kurmak cinayet işlemek gibidir, buna izin veremeyiz.” demenizle doğaçlamaya başlıyor

***Endemik:** Bulduğu bölgenin çevresel şartları yüzünden yalnızca belirli bölgede yaşayan/yetişen, dünyanın başka yerinde yaşama/yetişme ihtimali olmayan, yöreye özgü hayvan/bitki türüdür.

Cengiz (53 yaşında)

Bir iş adamısınız. Bir bölgede fabrika yapmak ve bir an önce fabrikayı faaliyete geçirmek istiyorsunuz. Bölgenin korunması ve kirletilmemesi gerektiğini biliyorsunuz ama fabrikanın ülke ekonomisine getireceği katkıdan dolayı meydana gelebilecek atık miktarının çok da ciddi problemler yaşatmayacağı görüşüdesiniz. Halktan gelebilecek tepkiler için de bölgenin ilerisinde 1000 ağaçlık küçük bir orman yapma fikriniz var. Bütün hazırlıklarınızı tamamladınız ertesi gün başlayacak inşaat öncesinde son kez bölgeye geldiniz

Başlangıç Anı: Bir kişi yanınıza geliyor ve “Buraya fabrika kurmak cinayet işlemek gibidir, buna izin veremeyiz.” Demesiyle doğaçlama başlıyor.

EK- 18. (devam)

Yedinci Oturumda Kullanılan Görsel Materyaller

K	G	S	U	E	A	T	I	K	E
İ	A	L	E	Ç	E	V	R	E	K
R	T	O	R	M	A	N	C	H	O
L	I	E		Ğ	I	S	I	A	S
İ	K		İ		D		Ü	V	İ
L		T	U	N	D	R	A	A	S
İ	Ş	Ü	T	O	P	R	A	K	T
K	N	H	A	B	İ	T	A	T	E
D	O	Ğ	A	L	Y	A	Ş	A	M

KELİME LİSTESİ
ÇEVRE
EKOSİSTEM
TUNDRA
ATIK
HABİTAT
HAVA
DOĞAL YAŞAM
KİRLİLİK
ORMAN
SU
ISI
TOPRAK

!

EK- 18. (devam)

Etkinlik 9.3'te Kullanılan Okuma Parçası

YANARDAĞ PATLAMASI

İzlanda'da meydana gelen yanardağ patlaması uluslararası havayolu trafiğini olumsuz etkiliyor. Norveç, hava sahasını kısmen kapatırken Kuzey Avrupa ülkelerinde çok sayıda uçuş iptal edildi.

Eyjafjallajökull Yanardağı, 1821 yılından sonra yaklaşık 200 yıllık sessizliğin ardından ilk olarak 20 Mart'ta, aynı adlı buzulu yararak lav püskürtmeye başlamıştı. Yanardağda ikinci bir patlamanın ardından oluşan kül bulutu görüş mesafesini engelleyince önce uçakların İzlanda üzerinden geçişi yasaklandı. İzlanda'nın ardından benzer önlemlere Norveç ve İskoçya da başvurdu. Norveçli yetkililer, kuzeyde Bodoe ile Tromsö arasındaki hava sahasının kapatıldığını duyurdu. Önlemin daha güneydeki Trondheim'e doğru genişletilmesinin gündemde olduğu belirtildi.

Kül Bulutu Yayılıyor

İzlandalı uzmanlar atmosferde hızla yayılan kül bulutunun bugün İsveç, Finlandiya, Rusya, İngiltere ve Danimarka'da uçuşları engellemesini beklediklerini açıkladılar. Uzmanlar, patlama başlamadan iki saat önce buzul yakınında sismik faaliyetin arttığını duyurması üzerine bölgeden yaklaşık 800 kişi tahliye edilmişti.

İzlanda hükümetini patlamalarla yeryüzüne çıkan lavların erittiği buzul suyu kaygılandırıyor. Gelişmenin İzlanda'nın güney kıyıları boyunca uzanan en önemli karayolunu ulaşımına kapatabileceği belirtiliyor.

İzlanda adası volkanik faaliyetlerin bir sonucu oluştu. Adada yeraltında bulunan 140 volkandan 30'u hâlâ aktif durumda. Eyjafjallajökull Yanardağı'nın 20 Mart'taki ilk patlamasının ardından bölgede bir buzul tsunamisi meydana gelebileceği uyarısı yapılmış, ancak bu endişeler gerçeğe dönüşmemiştir.

<https://www.dw.com/tr>

EK- 18. (devam)

Onuncu Oturumda Kullanılan Görsel Materyaller

5-	-6-	-1-

İÇE
KATLANACAK
SAYFA

ARKA
SAYFA -
ORTA-

KAPAK
(ÖN
SAYFA)

-2-	-3-	-4-

İÇ SAYFA
-SOL-

İÇ SAYFA
-ORTA-

İÇ SAYFA
-SAĞ-

